7

שבועון ידיעות אחרונות

בצל המוות. פרקים מיומנה של ילדה בת 11 מריגה, שנספתה בשואה. פרסום ראשון

● גדעון רייכר

נקמת המעברה. שלוש היריות שהרגו את בן עמי מלכימן, 1956. שחזור הרצח

● יגאל סרנה

עבירות מין בילדים. כל אחד עלול להיות הקורבן. איך מתמודדים עם הטראומה. תחקיר

● עמלי שחף

רוי ליכטנשטיין

אמן הפופ האמריקני בביקור בארץ, לרגל פתיחת תערוכה מיצירותיו במוזיאון ת"א. ראיון בלעדי ● מיכאל סנקהן

תצלום השער: מיכל היימן

הקשיבו להבדל הקול נשמע אחרת
450W DYNAPOWER
דרוש אחריות מקורית ישפאר - סוני
מערכות יוקרה SONY XO
איכות דיגיטלית
XO-D1 350W XO-D4 450W XO-D5 510W
XO-950W 500W LBT-7 600W + שלט רחוק
כניסה מיוחדת לקומפקט דיסק
SONY
אולם תצוגה ומכירה מרכז שרות ארצי:
רח' אחד העם 9, מגדל שלום ת"א. טל: 03-652431.
ISFAR
ישפאר - עוצמת סוני בישראל.
העולם מתקדם מסוני לסוני

מגה-סנטר
כל נעלי
החורף
תחת
מטריה
אחת
ביקור אחד במגה סנטר -
וכל המשפחה נעולה לחורף.
במגה סנטר מחכות לכם עכשיו נעלי חורף יפהפיות לילדים,
גברים ונשים: מנעלי בית ועד מוקסינים, נעלי עור, קיקרס,
מגה ג'ט ג'וגינג ועוד. הכל תחת גג אחד ועם שרות לבבי ואדיב.
עכשיו, כשהגשם כבר דופק בחלון - קחו את המטריות
והמשפחה למגה סנטר. להתראות!
דגם 803 '804
MEGA jet ג'וגינג במבחר צבעים
כחול, תכלת, אפור, ורוד, מידות 36-41
במקום 69.00 ש"ח
רק 59.00 ש"ח
דגם 7717
נעלי זמש עם עקב רוקי לנשים, סוג ב',
מידות 36-41
במקום 69.00 ש"ח רק 39.00 ש"ח
דגם 2139
נעלי עור קלאסיות לגברים, מידות 39-47
במקום 86.00 ש"ח רק 79.00 ש"ח
דגם 7813
נעלי בית ישראליות, משובצות, מידות 35-38
במקום 20.70 ש"ח רק 19.50 ש"ח
דגם 0905 מידות 31-35
KicKers הלהיט הארופאי
המחיר 79.00 ש"ח.
לבחירתך, מבחר משגע של נעלי קיקרס
לילדים.
דגם 2964
MEGA jet 3/4 דמוי עור,
מידות 36-41
במקום 59.00 ש"ח רק 49.00 ש"ח
דגם 7330
נעלי בית לנשים, מידות 35-40
במקום 24.90 ש"ח רק 23.90 ש"ח
דגם 9051
נעלי ספורט אדומות, גבוהות, דמוי עור
סוג ב', מידות 36-41
במקום 49.80 ש"ח רק 26.90 ש"ח
דגם 1905
מוקסינים חורפיים עם שרוכים, מידות 35-41
במקום 69.90 ש"ח רק 59.90 ש"ח
ראשל"צ: לישנסקי 7, אזור התעשיה גבול חולון. שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9.00-21.00, יום ו' 9.00-14.00, מוצ"ש מצאת השבת עד 22.00 חיפה: צומת וולקן, מפרץ חיפה.
שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9.00-20.00, יום ו' 9.00-14.00, מוצ"ש מצאת השבת עד 22.00 • רח' העצמאות 13. שעות פתיחה: א'-ה' 9.00-17.00, יום ו' 9.00-13.00.
ירושלים: רח' ירמיהו 25, רוממה. שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9.00-17.00, יום ו' 9.00-13.00. פתח-תקוה: רח' הסיבים 2, קרית-אריה. שעות פתיחה: א'-ה' 9.00-17.00,
יום ו' 9.00-13.00. אילת: יוסטין, איזור התעשיה אילת. שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8.00-13.00, 17.00-20.00, יום ו' 8.00-13.00 מוצ"ש מצאת השבת עד 20.00
המחירים כוללים מע"מ.
המבצע לשבועיים או עד גמר המלאי!
מפעלי כור קבוצת מוצרי צריכה

הזמנה לגופך

מרזי מורית מזמינה אותך לעשות שינוי מהפכני בגופך ובחייך.
לראשונה בישראל עומד לרשותך מרכז מהגדולים בעולם המבטיח לך חיטוב הגוף, הפחתה במשקל, הצרת ההיקפים, המסת השומנים, איזון השרירים וטיפוח העור - בהתאמה אישית ובפיקוח רפואי.

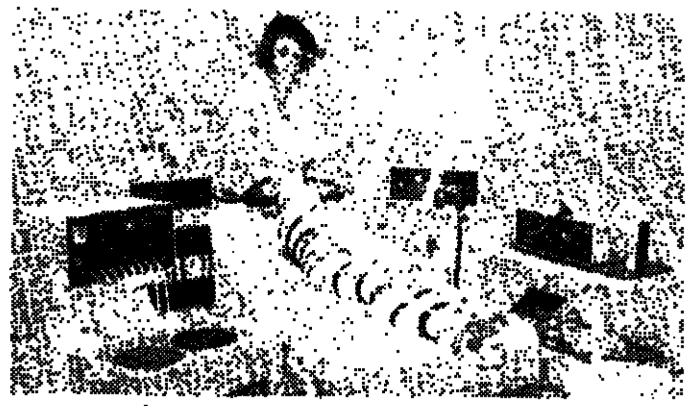

400 מ"ר של אווירה רוגעת, מיכשור משוכלל וצוותי מומחים.
הפיתרון המושלם המבטיח לך הצלחה עם תוצאות - כבר מהביקור הראשון!

הרזיה מהפכנית - עם תוצאות מדהימות

תכנית ההרזיה של מרזי מורית חמכה לשם דבר בארץ ובארה"ב במשך 10 שנות הפעלתה. ההתאמה המיוחדת לנתוניך, הפיקוח הרפואי הצמוד, תוכנית התזונה המשלבת כמוסות ומשקה שנוייצרו וצוות היעוץ - מבטיחים לך את ההצלחה: בכל 10 ימים יפחית גופך 3-10 ק"ג, בקלי קלות.

חיטוב והתעמלות - ללא מאמץ

ללא עייפות, ללא מאמץ הלב, אתה נח. השרירים עובדים וההיקפים יורדים! שיטת 8 מכשירי החיטוב הבלעדיים של מרכז מרזי מורית, המותאמים לתכונותיך ולמידות ההיקפים והשומנים שלך - מומלצת כיום על ידי בכירי הרופאים בעולם.

המסת השומנים והצלוליט - בשיטה ממוחשבת

תכנית המסת השומנים שלך משלבת איבחון סוגי השומנים, מערכת מכשירים ממוחשבת להחדרת התכשירים וניקוז השומנים החוצה, סידרת תכשירי ANTI-CELLI SYSTEM עם צוות מומחים צמוד.

לעצור את הזמן!

שילוב מדוייק של מערכת מיכשור ממוחשבת וסידרת התכשירים NUOVAPELLE מביא לך תכנית ייחודית לחזוה ועצירת הקמטים עם השלמת מינרלים וויטמינים לעור הפנים והגוף.

ועוד בריאות

לרשותך - סאונה פינית, מעילות אירוביות, שתיה חופשית בלובי, שיזוף סולרי, לוקרים פרטיים, מקלחות, מגבות ומייבשי שיער.

- לגברים ונשים - בימים נפרדים
- לירושלים וחזרה - על חשבון מרזי מורית - בכל טיפול

בוא לראות איך תיראה. צלצל לקבלת חומר הסבר, לתאום פגישה ולביקור חינם.

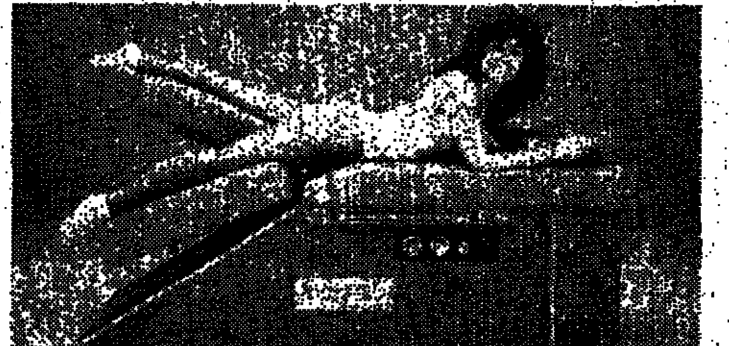

מרכז מרזי מורית

המרכז לאיזון גופני - בפיקוח רפואי.

גופך יגיד לך תודה.

רח' המלך ג'ורג' 37, ירושלים, טל' 225512, 02-241476/7. שעות פתיחה: 08.00-2200.

בת"א ובכל-בו שלום החדש בחיפה

שלום כל-בו

שבוע הזדמנויות מפתיעות לחורף

ב-4 תשלומים שווים.

במחלקות: אופנת וסריגי נשים, אופנת גברים, הלבשת ילדים ונעלים. על כל קניה מעל 100 ש"ח

למי שמחפש יחוד ואיכות הבאנו את מיטב אופנת חורף 88' מהארץ ומחו"ל.
לגברים מיטב אופנת אירופה: חליפות אנגליות איכותיות, ז'קטים, חולצות מצרפת, סריגים מאיטליה ומאנגליה ועוד ועוד.
לנשים: מערכות לבוש אופנתיות, מיטב הסוודרים והסריגים מאיטליה ועוד.

שבוע יצרן

מגבות "יונגרד"

25% הנחה

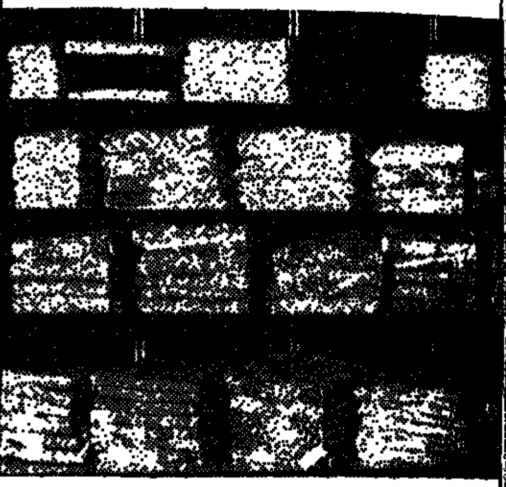

מבצע במתנה! חינם!
על כל קניה של מגבות מטבח, מגבות ידיים ומגבות רחצה מעל סכום של 99 ש"ח - 3 מגבות מטבח חינם!

סוודרים "פיורלה" תוצרת איטליה במבחר דוגמאות וצורות רק 99 ש"ח.

סריגים איטלקיים במבחר דוגמאות החל מ- 79 ש"ח.

אחה"צ חניה חינם!
שפע מקומות חניה חינם! עומדים לרשות הקונים בכל-בו שלום ת"א אחה"צ בין 16.00-19.00.

שמיכות "פיק" פיקאוק

20% הנחה

הצעות מיוחדות: שמיכה מדגם "אמריקנה" רק 49.90 ש"ח.

מבצע במתנה! חינם!
על על קניה מעל 150 ש"ח - מפת קרושה (90 x 90 ס"מ) חינם!

כרית שהופכת לשמיכה רק 29.90 ש"ח.

ORLANE PARIS קוסמטיקה צרפתית יוקרתית (רק בת"א)

מבצע היכרות - 15% הנחה לשבוע בלבד!

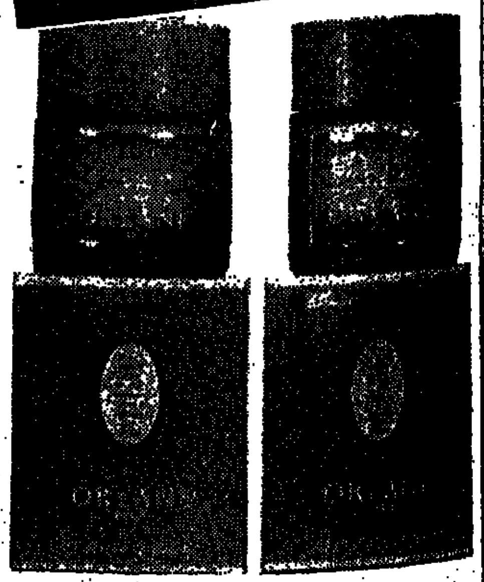

חדש! היישר מפריז לכל-בו שלום. מוצרי הטפוח היוקרתיים של חב' ORLANE PARIS במחירי היכרות! מיגוון מוצרים איכותיים המבוססים על חומרים טבעיים:

- קרם לחות "LORANGE" על בסיס תפוזים, המכיל ויטמין ומיועד לעור יבש (50 מ"ל).
- קרם לילה "GELEE ROYALE" על בסיס מזון מלכות ועוזר להחיות את העור, מתאים לכל סוגי העור (50 מ"ל).
- קרם לחות עם חומרים המסננים את קרינת השמש, מסדרת B21 היוקרתית (50 מ"ל).

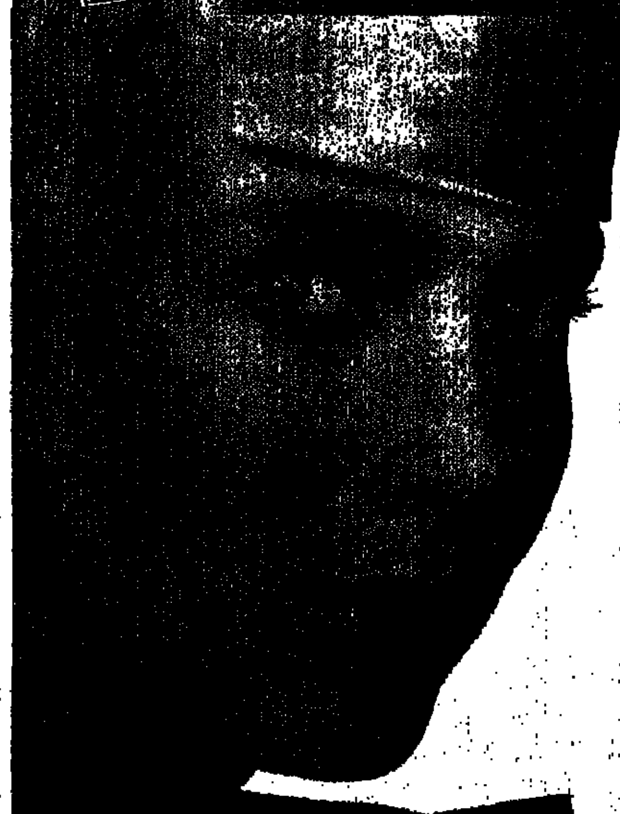

- קרם גוף עשיר מסדרת B21 היוקרתית (250 מ"ל).
- מסכה מטריצה לכל סוגי העור מסדרת B21 היוקרתית (50 מ"ל).

"MISSONI" - "מיסוני" של "אורלן" בושם לנשים על בסיס תמציות צמחים, בעל ניחות עדין ורענן.

"MONTE CARLO" סדרת בשמים לגבר ולאשה, מתוצרת צרפת.

יועצת יופי לרשותכם!
בנוסף ליועצת היופי הקבועה תעמוד לרשותכם יועצת יופי נוספת של חב' "ORLANE" בשבוע המבצע בלבד! בימים א'-ה' בין 9.00-13.00 וגימים ב'-ג' גם בין 16.00-19.00.
בשבוע המבצע תחולקנה דוגמיות מוצרי הטפוח של "ORLANE" חינם!

תל-אביב: מגדל שלום רח' הרצל 1. חיפה: מרכז פנורמה, מרכז הכרמל שדי הנשיא 109.

• עד גמר המלאי • המחירים כוללים מע"מ

חניה חינם! לקונים ב-50 ש"ח שעה, לקונים ב-70 ש"ח שעתיים. בין 16.00-19.00 בת"א חניה חינם לכל קונה.

מבצע קינג קויל!

תן מזרון ישן וקח מזרון חדש
בהנחה של 130 ש"ח

המזרון הישן שלך שווה כסף! קפוץ על ההזדמנות. החודש קינג קויל במבצע טרייד־אין מדהים. תן מזרון ישן וקח מזרון חלומות אמריקאי בהנחה של 130 ש"ח על קניה במזומן.
מסלול תשלומים: קח הנחה של 81 ש"ח. לבחירתך: ■ 4 תשלומים וללא הצמדה.
■ אפשרות ל־12 תשלומים לבעלי ישראכרט/VISA.

King Koil
מזרון החלומות האמריקאי

ההנחה מחושבת לפי קניית מזרון קינג קויל "אינטרנשיונל" 140x190.
[illegible]ות ההנחות למזרונים במידות השונות - בחנויות. המבצע עד 30.11.87
[illegible] ברשת חנויות עמינח, בחנויות הרהיטים המובחרות וברשתות השיווק הגדולות.

צמרת ברגר

בית־אופנה הבקיע לצמרת האופנה הישראלית – ברגר. חנויות מפעל קמות ברחבי הארץ והופכות מוקדי אופנה. כדי לעדכן את המלתחה, חובה לבקר באחת מהן. לא כדאי שהחורף יתפוס אותך בלי.

אין ספק, השנה נפל דבר בעולם האופנה הישראלי. התפנית "התבשלה" לאט לאט, הדים ורחשים הגיעו במשך כל הקיץ ובחורף זה פרץ החוצה כעובדה קיימת: הקו של ברגר. כמו גאות שמגיחה באחת וסוחפת את כל הנקרה בדרכה.

יש הגורסים שכבר בקיץ היו עדויות לעתיד לקרות: הנשים והנערות שהצטופפו בפתחי חנויות המפעל, האופנה התוססת שגרשה את החנויות. אלא שעכשיו, בחורף, נוכחנו לדעת כי אל צמרת האופנה הישראלית הבקיע – ברגר.

עילית תוססת

יודעי דבר לא הופתעו מההצלחה הגדולה של ברגר. אנשי מקצוע שראו את הדגמים שתוכננו לחורף 88' ציפו לפריצה אדירה. קו מפתיע ורענן של מבחר דגמים גדול מסעיר לא רק נערות וצעירות, אלא מחמיא גם לנשים בשלות, תוך הדגשת נשיותן. ואכן, קבוצת עילית גדולה של נשים בשנות ה־25–35 כבר נמנות עם בית ברגר, הודות לאלגנטיות המעודנת שהדגמים המיוחדים מקנים למלתחה שלהן. אנחנו מכירים את הדינמיקה של עולם האופנה. התהליכים המתרחשים בתחום זה מציבים בצמרת, אחת לכמה שנים, קו חדש של בית־אופנה עולה. הסיבה נעוצה תמיד בדגמים. מסיבה זו יצאנו לבדוק את ההצעות של ברגר לחורף 88' (אחרי שבשבוע האופנה נכבשנו קליל למה שמצפה בקיץ הבא).

דגמי החורף הבא

מה שראינו המם אותנו בחדשנות ובקו הנועז. בחנויות המחזיקות ברגר מוכרים כבר עכשיו את דגמי חורף 89'. דגמים מתקדמים ומסעירים של מעילים עם ובלי, שלובי אפליקציות, אשר איבדו את כל הכבוד לטובת קלילות העיצוב. מפנקים, רכים ועוטפים בכל הצבעים שהחורף מחייב.

צבעי החום והשחור הסופר־מודרניים משחקים משחק של מיסתורין בשילובים מרתקים: חצאית מיני שחורה צמודה ומדהימה בהעזה שבה ומבצבצת מבעד למעיל חום ארוך המרמז על ארוטיות מאופקת. החום והשחור משתפים פעולה בחצאיות רחבות וגולשות. הכחול היפה, בשילוב פסי ירוק אופנתי משתלטים על חצאיות צרות וצמודות, עליוניות וחולצות תואמות. מערכות מקוריות מצאנו בשילוב של שחור עם בד משובץ. מפליא מה אפשר לחולל בעזרתם. חליפות מכנסיים עוטות מעילים קצרים מעוטרים באפליקציות שלא ראינו כמותן בעבר. מעילונים בטעם ספורט־מכובד מעל מכנסיים צמודים, או רחבים בקפלים רכים.

הבדים כולם אהבת החורף שלנו: סריגים מחמיאים, גולשים ומעובדים בעידון, בצד פלנלים צעירים ומפתיעים.

רשת ברגר בכל פינה

ההצלחה הגדולה והדרישה הגוברת מצד נשים ונערות שינו את פני מפת הביגוד. בזו אחר זו נפתחות חנויות ברגר ברחבי הארץ. הרשת הקיימת כבר אינה עונה על הדרישות ומהנהלת בית־האופנה נמסר לנו כי בעתיד הקרוב תפתחנה חנויות יוקרתיות נוספות, במוקדי עניין, הנושאות את השם ברגר.

החנויות הקיימות כבר בשטח פעילות ותוססות כלא הרף. במרוצת הקיץ הן הפכו מוקדי־אופנה מושכים ונושא לחיקוי.

בצד היוקרה ואופנת העילית פועלים המציאונים. זוהי הזדמנות לרכוש דגמי ברגר אמיתיים מעודפי יצוא ויצור (סוג א'!) במחירים מפתיעים באמת (ראי מסגרת בעמוד זה).

ברגע שהתהליך הושלם וברגר כבש את צמרת האופנה הישראלית, לא נשאר אלא להיכנס לאחת מחנויות ברגר, או חנויות ההלבשה המובחרות, כדי לעדכן את המלתחה.

פלא המציאונים

מי שמחפשת הזדמנות להרכיב מלתחה של פריטי ברגר אמיתיים במחירים נמוכים ממש, מוצאת את דרכה לאחד המציאונים של ברגר בחולון, עפולה וחיפה.

המציאונים שקקו חיים כל הקיץ ועכשיו, עם הגשמים הראשונים, חזרו אלפי נשים מרוצות. כאן הן למדו את סוד מלתחת העילית במחיר נמוך. למציאונים מגיעים כל עודפי היצור והיצוא של ברגר. הכמויות העודפות של סדרות הביגוד, הפריטים שאחרו לעלות על

חנויות עם ברגר

1. האופנה של ברגר הולכת ותופסת יותר ויותר מקום על מדף חנויות האופנה. הסיבה נעוצה ברצונם של בעלי החנויות והבוטיקים לספק את רצון הלקוחות. לאור הביקוש הגובר מצד הנשים לדגמים המיוחדים של ברגר גדל גם הביקוש של החנויות לדגמים אלו.
2. כל בעל בוטיק יודע כי סוד ההצלחה נעוץ בלקוחות מרוצים. אם משיבים את פני הבאים ריקם, הם לא יבואו יותר. כך מורדים היום רבים להרביק את רצון הנשים ומכניסים מיגוון של ברגר.
3. אגב, דגמי חורף 88' הם משהו־משהו. חימום אמיתי לעין ולגוף.

מועדון האופנה

חידוש בישראל: מועדון אופנה בסגנון אמריקאי. המועדון פתוח ללקוחות ברגר בלבד. כל חברה מקבלת כרטיס אלגנטי המזכה אותה לא רק [illegible] בלבד, אלא בזכויות בלעדיות של ממש. ראשונה וראשונה – 10% הנחה על קניה של דגמי [illegible] לחברות המועדון ניתנת ההזדמנות לרכוש [illegible] יצוא הנשארים מחברה בכמויות קטנות. כמו כן [illegible] מקבלות לביתן, מדי פעם, חומר אינפורמטיבי מעניין וחדשני בנושאי – אופנה וגיזרה.
פעילות המועדון כבר בעיצומה. השבוע נערך [illegible] סגור לחברות מועדון אופנה, במציאון ברגר [illegible] לאור תצוגת אופנה מרתקת רכשו החברות [illegible] מלהיבים במחירי־מועדון מיוחדים.
מלחשים שבעתיד הקרוב מתוכננים אירועי [illegible] מפתיעים נוספים.
כל אשה שתרכוש אחד מפריטי הלבוש של [illegible] תוכל לקבל פרטים בדבר אפשרות ההצטרפות למועדון.

המטוס לחו"ל, כל הדברים הטובים [illegible] נשארו כאן.

יש נשים שמגיעות בתחילת [illegible] מרכיבות מלתחה עשיר ואחר־כך קופצות [illegible] פעם לעדכון נוסף.

במחירים האלו אפשר תמיד [illegible] חצאית או מעילון. וההופעה – כמו [illegible] העילית הרגילות. הרי אלו אותם [illegible] בדיוק.

MOOVE קדימה

למרות שברגר מתקשר לאופנת [illegible] יש כאן גם פינה לגבר. אולי כדאי [illegible] משהו להביא הביתה... גם לו מגיע [illegible] עדכני.

לקראת החורף הכינו את [illegible] MOOVE, אוסף מגוון של סווצ'רים [illegible] איטלקי. סווצ'רים שמזיזים את [illegible] הגברי קדימה.

הדפסים מקוריים של גברים [illegible] להתלבש. מתברר שסווצ'ר אינו [illegible] זרוק וסתמי. עיצוב נכון יכול להקנות [illegible] של עירון ועוצמה. בגד בעל [illegible]

מלאי וזיכיונות ברגר

[illegible]

פתיחה מחממת לחורף 88' – ברגר

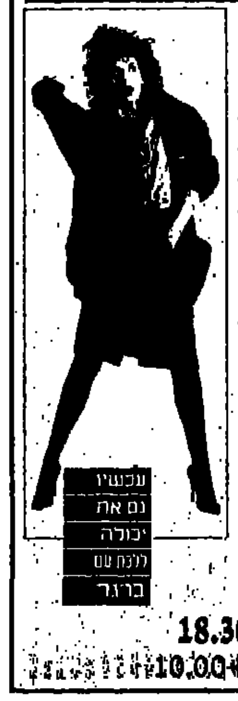

מבחר אדיר של עודפי יצוא וייצור, סוג ב', סריגים עם מוטיבים פרסיים, סריגים בשילובי שחור־לבן ועוד... ועוד....

רק במציאוני ברגר

חצאיות סריג	מ־19.90 ש"ח
כל סוגי הג'ינס	מ־29.90 ש"ח
חולצות משי מרהיבות	מ־29.90 ש"ח
ווסטים מדליקים	מ־29.90 ש"ח
מבחר סווצ'רים מעודפי ייצוא	מ־34.90 ש"ח

בגדי החורף החדשים במחירי מציאון בתחילת העונה.
אגב, הנחות משמעותיות על בגדי הקיץ.

איך מגיעים?
מציאון חולון: רח' תבנאי 22, איזור התעשיה חולון (הכניסה מול אזור – טמפו, מוסך אגד, שורת מבנים תעשייתיים; בלוק 4)
מציאון חיפה: רח' חנס מולר 10, איזור התעשיה קרית־ביאליק, בכביש חיפה–עכו (ליד מפעל דנאר).
עפולה: אופנת "גן עדן", עפולה סנטר – מעל השקם.

berger

מציאוני ברגר פתוחים
במוצאי־שבת בין השעות: 18.30–22.30
ובמשך כל השבוע בין השעות: 10.00–18.00

המחשב החדיש והמשוכלל ביותר בארץ עכשיו בהישג ידך

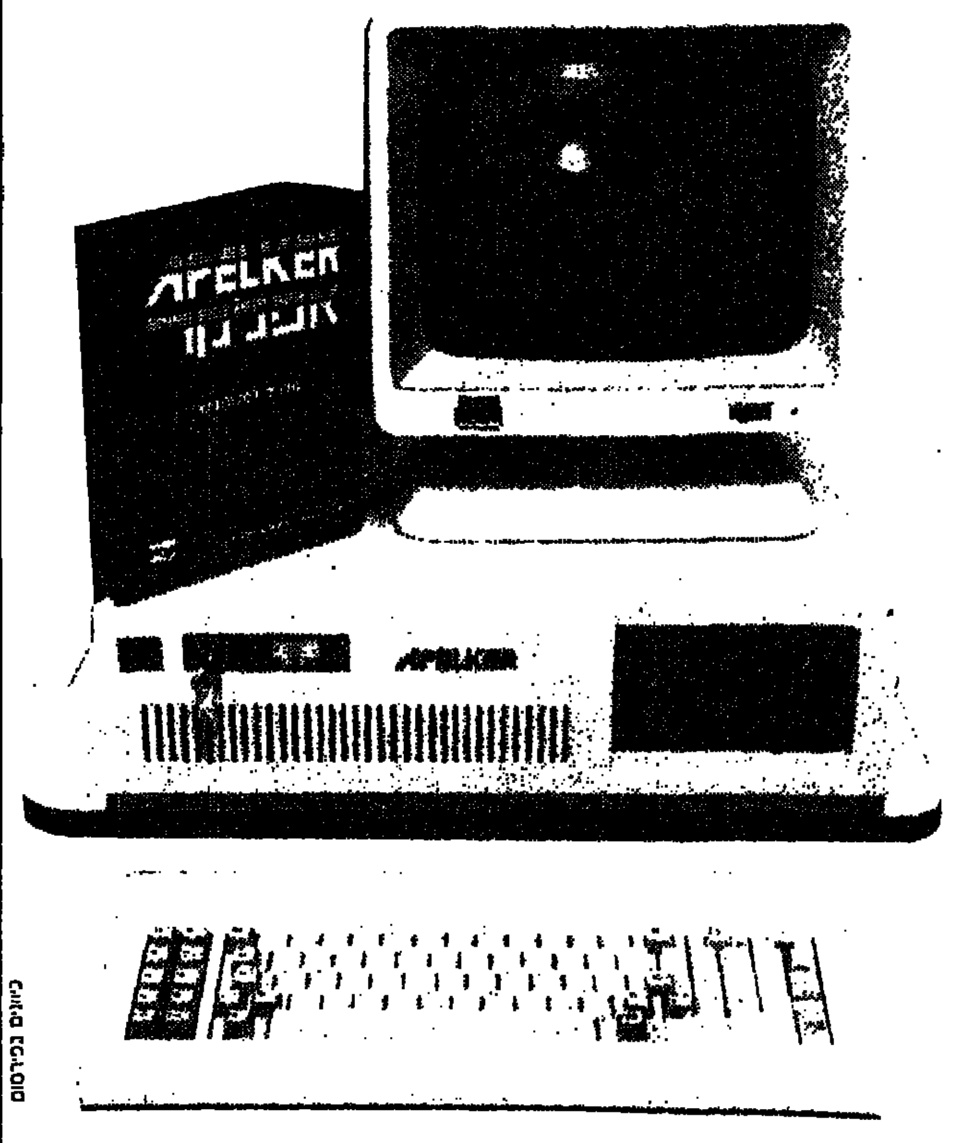

המחשב האידיאלי לבית ולעסק

APELKER

XT 20/8 תואם* I.B.M.

מהירות 300% יותר – המהיר ביותר בארץ!
זיכרון 400% יותר – הגדול ביותר בארץ + תמיכה!
אפשרות לכונן דיסקטים "3.5 720 K + תמיכה – בלעדי בארץ!
תאימות גבוה ביותר.
ספרות מלאה בעברית.

במחיר הכרות החל מ־1449.-** ש"ח

מבצע ימשך עד 4.12.87 או עד גמר המלאי, כמו כן ניתן לקבל בתשלומים נוחים.

שולחן מחשב מהודר חינם לכל הקונה מחשב במבצע

מבצע החלפת XTבAT עדיין נמשך. במבצע מסך EGA + כרטיס.

ניתן להשיג ב:

אפלקר תעשיות אלקטרוניקה בע"מ – ככר העצמאות 12
נתניה טל' 4־3־053־616962

טרולוגיק מערכות בע"מ – אלנבי 23 חיפה טל' 04־521498
...טק – כצנלסון 41 גבעתיים טל' 03־310578
...פיוטרמן – שד' העצמאות 79 בת־ים טל' 03־878230
... מחשבים – דרך השרון 49 הוד השרון טל' 052־916825
...טסק – בן אביגדור 18 ת"א טל' 03־333012

I.B.M.* סימן רשום של International Business Machine
**המחיר אינו כולל מע"מ.

מלכי סין מעדיפים...
דיאקל-תה פוצ'ונג

לשתות ולרזות עד 5 ק"ג ב-10 ימים.

התה הסיני פוצ'ונג הוא זן נדיר של עלי תה הגדל בהרי סין. במשך אלפי שנים הוא היה התה הסודי של מלכי סין בלבד. גם היום צורת הכנתו היא מלכותית: העלים נקטפים ביד ומעובדים בתהליך ידני ללא כימיקלים כדי לשמר את האיכות והטעם.
המסורת הסינית מיחסת לתה פוצ'ונג כושר הרזיה מעולה, שיפור העיכול, מניעת רעב והרגשה נוחה בקיבה.
ואמנם, הסינים מקפידים ללוות כל ארוחה בשתית תה לא ממותק. אין פלא הם ידועים כעם רזה למרות הדיאטה העשירה שלהם.

כעת מוצע בפעם הראשונה לצרכן הישראלי אנין הטעם, הזן המלכותי פוצ'ונג - המעולה והנדיר שבזני התה הסיני.
כדי להשיג את התוצאות הטובות ביותר יש להקפיד על 3 ארוחות מאוזנות ליום, הכוללות את כל אבות התזונה, ובזמנים קבועים.

★ **התה היחיד שאינו מכיל קפאין.**
★ **ללא כולסטרול וכימיקלים כל שהם.**

הדיאטה הסינית

דיאקל - תה פוצ'ונג.
לשתות ולרזות מיד!

להשיג בבתי המרקחת, ובבתי טבע. שיווק שי בע"מ טל' 03-780175

פרוטאון - מלא און!

אם אתה במכון, רוצה להיות בריון או סתם מעונין בעוד און, אתה צריך פרוטאון 95 או 65, אבקה נמסה להכנת משקה על בסיס חלבונים.
החלבונים, יצרני הורמונים, מסייעים לתחלופה בגוף לשרירים, דם, עור ואיברים פנימים כגון: לב ומוח.
הפרוטאון גם מכיל סידן וליצטין המסייעים ליצירת תאים חדשים והפיכת שומן לאנרגיה, חשוב לספורטאים.
כמעט בכל מכוני הספורט ופיתוח הגוף בעולם משתמשים בפרוטאון גברים ונשים כאחד, גם במכון הישראלי של דריפוס נאוטילוס רוב הספורטאים והספורטאיות משתמשים בפרוטאון והתגובות מצויינות.
פרוטאון 95 ו-65 ניתן להשיג כאבקה ובצורת כפסולות.
הפרוטאין יעיל גם לצימחוניים ולקשישים שאינם אוכלים בשר.

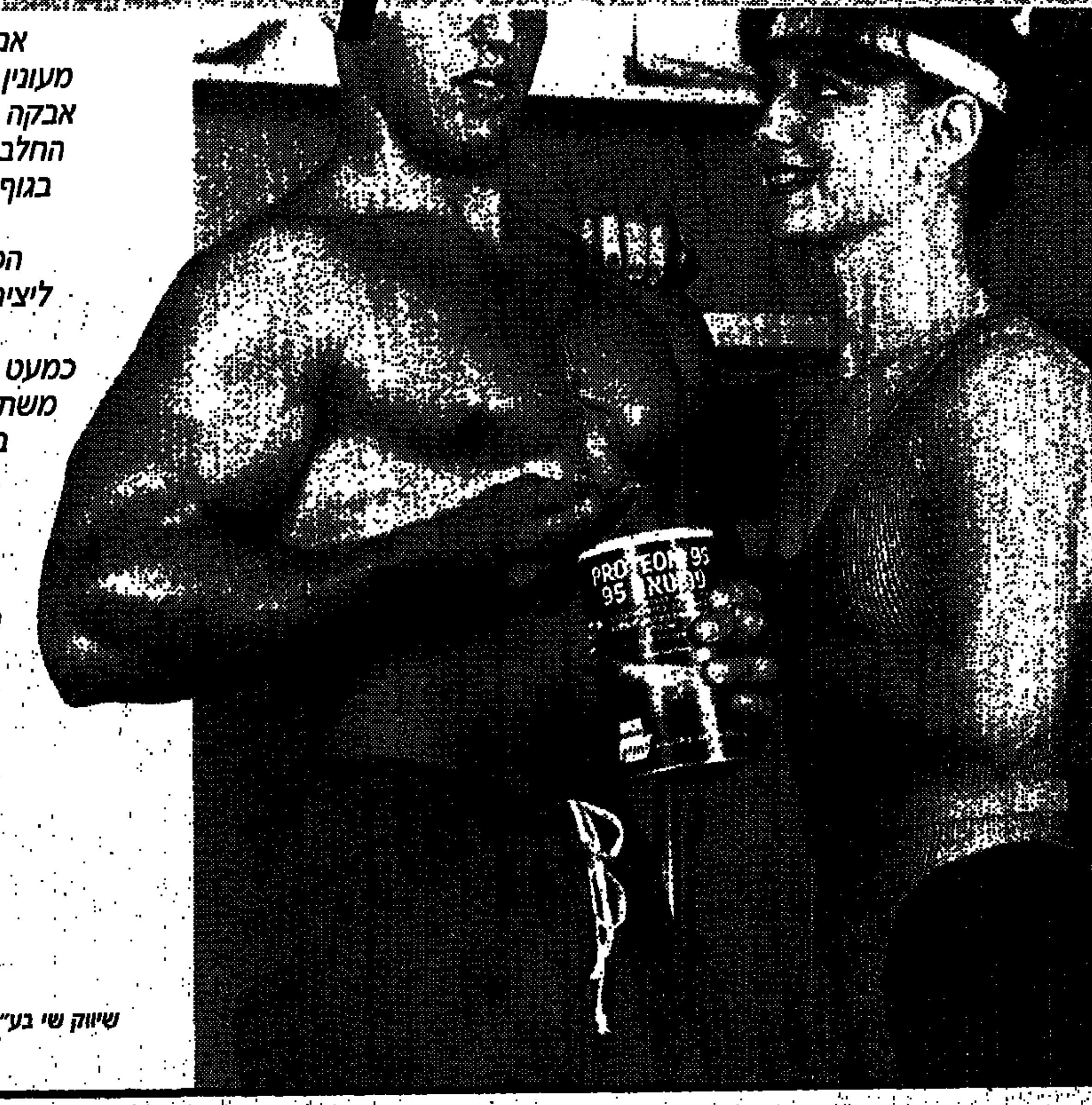

להשיג
בבתי המרקחת,
בבתי הטבע
ובמכוני ספורט.
שיווק שי בע"מ טל' 03-780176

תגית – מתנת פינוק אישית

מי לא מכרת התופעה של חיפוש אחר מתנה ייחודית ואישית! עוברים מחנות לחנות ומצפים למצוא את המתנה המיוחדת שתדליק אותנו. מתנה שתדגיש את תשומת הלב המיוחדת אותה אנו רוצים להעניק, מתנה שתפרגן ותפנק את מקבלה. קשה מה!

בתגית טרחו לפתור עבורך את הבעיה זו באמצעות מכונת ריקמה ממוחשבת, והפוך כל מתנה רגילה למתנה מיוחדת – מתנת פינוק אישית.

מונוגרמה רקומה מהי?

עלי חטעם הטוב שבינינו יודעים, כאשר הם מזמינים סט מגבות, חלוק, כלי מיטה, חולצה, עניבה, תיק או ארנק ובעצם מה לא!... הם דואגים ששמם או ראשי תיבות או כל דוגמא אחרת יופיעו על גבי המוצר בריקמה עדינה צבעונית ויפה על מנת לשמור על ייחודיות.

מבחר גדול של סוגי ריקמה כולל עברית

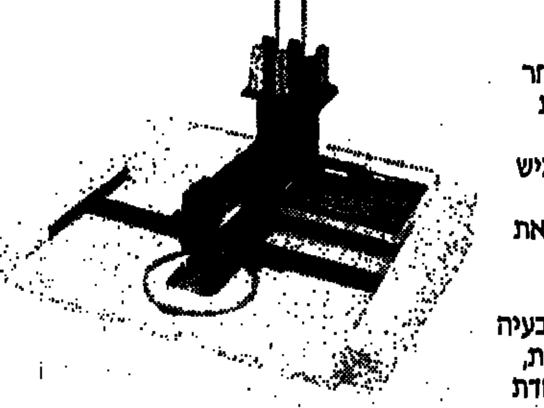

MELCO מכונת הריקמה הממוחשבת

חברת Melco, פיתחה מכונת ריקמה ממוחשבת אטרקטיבית בצורתה ואטרקציה בפעולתה. בלחיצת כפתור אתה בוחר בסוג האותיות וגודלן ו... המכונה מתחילה לרקום אוטומטית ללא מגע יד נוסף. התוצאות מרהיבות ביופיין ובאיכותם, צריך לראות!

עכשיו כל אחד יכול

בבוטיק תגית ובחנויות המובחרות פועלות מכונות ריקמה ממוחשבות שבאמצעותן יכול כל אחד (במחיר השווה לכל נפש) לבחור ריקמה לטעמו. בתוך דקות מבוצעת ריקמה במקום על כל מוצר שתבחר או תביא איתך.
חשבת על מתנה מקורית יותר?
סט מגבות עם ריקמה אישית, עניבה או תיק ספורט או...

תגית מציעה לך

* את האפשרות להעניק לידיד, ללקוח חשוב, לעובד בחברה ועוד את המתנה האידיאלית, מונוגרמה – מתנת פינוק אישית.
* בנוסף תוכל באמצעות רקמה לייחד את עסקך ע"י רקמת **שם** או **סמל** עסקך על־גבי מבחר פריטים (כגון פריטי לבוש, מפות ועוד...) מגוון האפשרויות הוא רחב כגון: בתי מלון, ועדי עובדים, מפעלים, חברות, מועדונים, מסעדות, אולמות שמחה ועוד...
* בעלי עסק, חנויות, בוטיקים או יזמים המעוניינים בזיכיון לפתיחת בוטיק תגית או ברכישת מכונת ריקמה ממוחשבת טל' 052־81705 ,451172

הרצליה – סוקולוב 63 – תגית
רמת השרון – סוקולוב 64 – הום סטור
רעננה – מרכז גירון – חויה
תל־אביב – ככר המדינה, ח' באייר 70 – הום סטור
רמת־גן – ביאליק 19 – הום סטור
כפר־סבא – מרכז אהרוני – באופן אישי
בני־ברק – עקיבא 2 – אויה

תגית – הבוטיק למונוגרמות וריקמה ממוחשבת
משרד ראשי – סוקולוב 41 הרצליה 451172, 052־81705 03־581964
ת.ד. 61531 תל אביב 53183

7 ימים

12
בעליית גג
יומנה של אנני הזקלסון, ילדה בת 11 מריגה, שנספתה בשואה. היומן, פיסת חיים אותנטית, נתגלה רק באחרונה • געון רייכר

15
זוהר בדשא
זוהר ארגוב התאבד השבוע בבית המעצר. מוות בלי אשמים. עוד אזהרה • יותם ראובני

18
אלימות בילדים
איך מתמודדים עם תקיפה מינית של ילדים. ההורים חוששים לפנות למשטרה • עמלי שחף

22
הגאון השני
בני גאון, אחיו של יהורם, יתמנה כנראה למנכ"ל כור. בינתיים, הוא חוגג 50 שנות קואופ • אריה אבנרי

24
כמו פרח בר
מה קורה בחברה להגנת הטבע? מי יכול להרשות לעצמו להיות חבר ב'מועדון'? איך תשלם 8 מיליון דולר פיצויים?
• אריאלה רינגל־הופמן

29
פופ־ארט
רוי ליכטנשטיין, גיבור תרבות אמריקני, בביקור בישראל. 318 רישומים ותמונות בתערוכה מתוזה, במוזיאון • מיכאל סגן־כהן

הטנדר בו נמצאה גופתו מלכימן. תצלום: העולם הזה. ההנחה הראשונה היתה שנרצח ע"י הפידאיון

גאלינה פאנוב. תצלום: ציפי מנשה. מה היא חושבת על שצ'רנסקי ועל אידה נודל

בני גאון. תצלום: גדי דגון. מעולם לא אהב את תפקיד האיש מספר 2. אם יציעו לו את ראשות כור, יקבל ברצון

[illegible]
קוקו בן 16
דוד קוקו, בן מעברה, רצח את בן־עמי מלכימן מכפר יחזקאל. הכל בגלל טרמפ • יגאל סרנה

[illegible]
הפאנובה
הרקדנית גאלינה פאנוב, 37, חובקת בן בכור. לא מבינה למה לא מפרגנים לה • שוש מיימון

[illegible]
עזר כנגדה
בתשע עשרים ושתיים הגיע המסע אל סיומו. יש לך בת, אמרו. מסע אל ראשית החיים • אבי לן

42
ארץ הצהרים
איש הרדיו מייק הולר חוזר לפתח־תקווה. זכרונות ללא מוצא. ספר חדש • יותם ראובני

45
פסק זמן
הנסיך צ'ארלס והנסיכה דיאנה התפייסו על אדמת גרמניה. ברקע, ארפתקה של הנסיך עם חברה ותיקה • "מארי מאץ'"

52
אלפרד נובל
מפת לידות השמיימית מצביעה על המצפון העומד מעל האינטרסים האישיים • האסטרולוג אילן פקר

"ישנתי עם פוך
עד שגיליתי
את שמיכת
כרמיה סופר Q"

כרמיה סופר Q.
חמה, קלה וטובה יותר
משמיכת פוך,
אבל עולה פחות.

כרמיה סופר Q. השמיכה היחידה בישראל המיוצרת מהסיב המהפכני קואלופיל. סיב הקואלפיל פותח במעבדות חברת DUPONT, חברת ענק בעלת שם עולמי, ומבטיח שמיכה קלה בהרבה משמיכת פוך אבל מחממת ב-22% יותר. זה מה שנקרא - סופר שמיכה! הבד העוטף את כרמיה סופר Q הוא בד פרקל משובח 100% כותנה בצפיפות גבוהה מאוד. טוג הבד היחידי המאושר ע"י חברת DUPONT.

לכרמיה סופר Q אין ריחות לוואי, היא אינה גורמת לאלרגיות כמו שמיכות פוך, ולמרות הכל - מחירה של כרמיה סופר Q הינו כ-50% בלבד ממחירה של שמיכת פוך.

...וכשהנכדים באים,
יש לי חידוש עולמי:

שמיכת כרמיה רב-עונתית

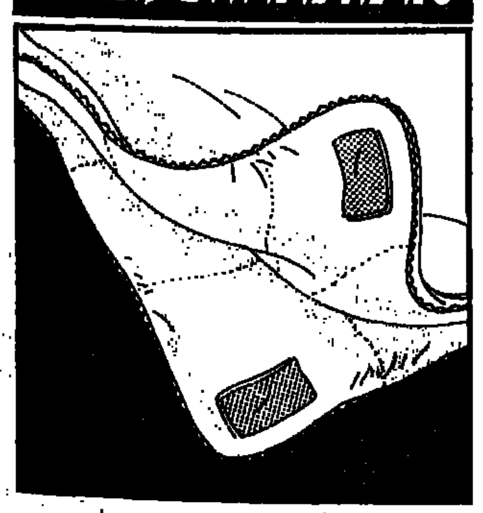

כרמיה רב עונתית, שתי שמיכות קלות המתחברות באמצעות סקוצ' (ריץ'-רץ' אמריקאי) לשמיכת חורף אחת. שמיכת כרמיה רב עונתית מסיב הולופיל מהווה פתרון מושלם גם לחורף הקר וגם לעונת המעבר.

ועוד הצעות חמות מכרמיה

החודש במבצע
- שמיכת חורף חלקה פייברפיל 150/200 ס"מ - ליחיד רק 66.50 ש"ח.
- שמיכת חורף - הולופיל 150/200 ס"מ - ליחיד 100.51 ש"ח.
- שמיכת חורף - קואלופיל 150/200 ס"מ - ליחיד - 176.39 ש"ח.

כרמיה סופר Q
סופר שמיכה

שמיכות כרמיה

לפני כשנה התגלה בעליית־גג בנירנברג יומן אישי של ילדה יהודיה בת 11, אנני הוקלסון ● ביומן, מתעדת אנני את 5 שנות חייה האחרונות, עד כניסת הנאצים לריגה ● פרסום ראשון

יומנה של אנני ה.

גדעון רייכר

ב־27 בינואר 1934 רשמה אנני הוקלסון, ילדה יהודיה בת 11 בעיר ריגה בירת לאטביה, את השורות הראשונות ביומנה. היומן, מכורך בעטיפה תומה, נפתח בהבטחה אופטימית: „אני כותבת שירים וברצוני לפרסם אותם בפינת הילדים של העיתון, כתבתי כבר אל העורך. הייתי רוצה להיות סופרת אמיתית. אמא אמרה לי שהיתה מעדיפה שאהיה רופאה כמו אבא, אבל לי אין בכלל חשק לכך..."

בעמוד הראשון הדביקה אנני את תמונתה. תמונה קטנה שדהתה עם השנים, בה נראית ילדה צנומה בעלת עיניים פקחיות, דומות להפליא לאלו של אנה פרנק.

אנני, תלמידה בבית הספר היהודי 'עזרא' בריגה, כותבת על מוריה, על אחותה לוצי ועל הוריה – ובעיקר על פלשתינה, אליה לא זכתה להגיע.

אנני לא נעשתה משוררת או סופרת. היא ובני משפחתה, כמו 6 מליונים אחרים, נספו בשואה. היומן, שנכתב גרמנית, מתעד את חמש שנות חייה האחרונות, עד לפרוץ המלחמה.

מאז, עבר היומן כמה ידיים. הוא התגלה על ידי חייל גרמני בגיטו ריגה, שלקח אותו איתו לברלין. משם, בדרך לא ידועה, הגיע לנירנברג.

לפני כשנה, נתגלה היומן בעליית גג בביתם של אירינה וקלאס פוק ברחוב רנקסטר 9 בנירנברג. בני הזוג פוק שיגרו את היומן עם מכתב נרגש למוסד יד ושם בירושלים. ביד ושם מקווים כי היומן יעורר הד דומה לזה של אנה פרנק. התרגום נעשה בידי רחל גולרפלם. „7 ימים" מפרסם פרקים מן היומן.

■■■

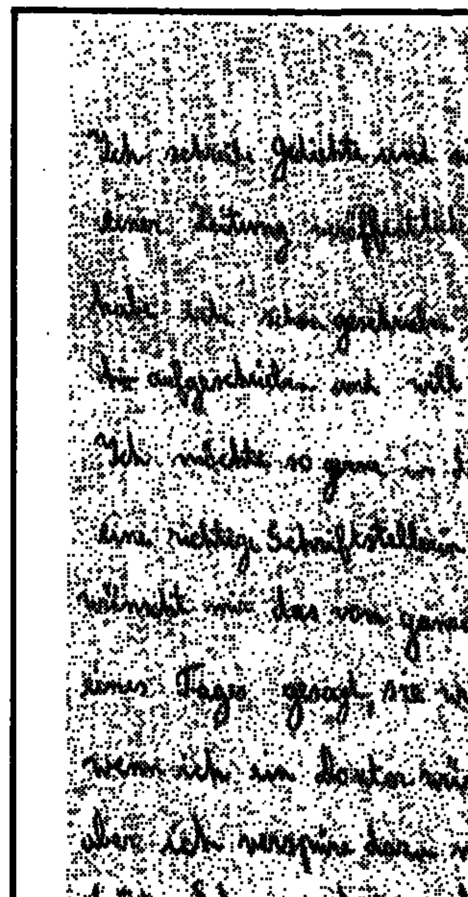

5.2.1934

שלשום הייתי בקולנוע, שם הציגו את הסרט 'הנעורים של המלכה לואיזה'. מאוחר יותר טענה נגדי חברתי רוזה על שהלכתי לראות סרט גרמני. זה טיפשי מאוד מצידה. האם אסור לראות את תולדות חייהם של קיסרים וקיסריות גרמניים? או לא היה היטלר קיים, וכמובן שלא היו היטלריסטים.

9.2.1934

בדיוק גמרתי לקרוא ספר, דראמה על קצין ברוסיה. הקומוניסטים לא שואלים הרבה. אם מישהו לא מוצא חן בעיניהם, הם פשוט מוציאים אותו להורג. אני שונאת את הקומוניסטים עד עומק נשמתי, הם נותנים לעם לרעוב. אלפים מתים מרעב וממחלות.

18.2.1934

אתמול קיבלנו תעודה. בחשבון קיבלתי 3. זה נחמד מצידה של העלמה איזטצ'יק, באותה מידה יכלה לתת לי 3 מינוס. ובנוסף לכך, גם הורשיתי לדקלם בכיתה את שירי החדש.

21.3.1934

כתה מסכנים ילדים יתומים. אינם יודעים על דאגת הורים ועל אהבה. אינם יודעים את התרגשה כאשר אם מחבקת את ילדה ומלטפת את שערו. ילדותם ריקה מאהבה. להורים אמיתיים לא יזכו בעולם הזה. יש להם רק את אביהם שבשמים.

31.3.1934

לוצי אחותי קראה את היומן שלי. בעונש לא אספר לה סיפורים. היא מתחננת על ברכיה שאספר לה סיפורים. ילדה משונה. עכשיו אפילו יומני לא יכול להיות בן בריתי. [illegible]

ולמרות שאסרתי עליה היא קוראת את יומני כל פעם מחדש.

6.4.1934

עד כמה יכולים להיות בנים גסים לפעמים. היום כינו אותי כמה לאטבים בשם גנאי – 'דבר כשר' – וזרקו עלי ניירות. אבל אני אמרתי: אתם פשוט טפשים. לשם מה הריב הזה? האם היהודים לא קנו ביחד עם הלאטבים וכרמם את החופש של לאטביה? או ידעו להעריך אותם. אבל עכשיו, כשלאטביה חופשית, הם רוצים שהיהודים יסתלקו. האם זה צודק?

לא תמיד יהיו היהודים מרמס לרגליים. פעם יגיע גם עבורם שחר החירות, אם לאטביה יכלה להשתחרר, מדוע לא תשתחרר גם פלשתינה?

14.5.1934

שוב חופשה בבית־הספר. אמא אומרת שיש לנו יותר מדי חופשות, אבל החופשות די יפות, בעיקר בקיץ. השמש זורחת אז יפה כל כך.

18.5.1934

מצב מלחמה המלה נשמעת נוראה יותר ממה שהיא באמת. כל המפלגות פוזרו. כל העיתונים נסגרו, אבל זה טוב כך.

4.6.1934

בבתי הכנסת מטיפים שיש להילחם עבור לאטביה ושרים את ההימנון הלאטבי. אני אוהבת את לאטביה מאוד, נותנים ליהודים זכויות רבות. מותר ליהודים כאן להקים עסקים וגם לעבוד.

9.6.1934

חיברתי שיר, שמו: מסע הלוויה. אפילו לוצי מודה שיש לי כישרון, וזה באמת לא [illegible]

לה כשרונות בכלל, ואילו אני אהיה סופרת.

26.7.1934

דולפוס נורה למוות על ידי הנציונל־סוציאליסטים. בקשתו האחרונה היתה קשורה לאשתו ולילדיו, הוא ביקש מאיש אחד לדאוג להם. אחר כך הוסיף שהוא מקווה שלא תהיה שפיכות דמים נוספת בעקבות הרצח שלו. אולי היטלר אשם, הרי הוא יסד כמה מפלגות נציונל־סוציאליסטיות. אבל אולי היטלר לא אשם?

2.8.1934

הינדנבורג נפטר. עכשיו היטלר נשיא. הלוואי ולא יהיה המשך רע.

24.8.1934

כאשר הלאטבים מביעים את התקווה שיהיה טוב בלאטביה, אין ביכולתי לשמוח בלב שלם. אני נזכרת בארץ שקרובה ללבי יותר מלאטביה, ואשר שולטים בה אנגלים וערבים. מולדתי האהובה פלשתינה.

22 .10 .1934

האנשים נעשים חיות. הם טורפים זה את זה. לא מזמן רצחו את הארכיבישוף יוהן. כשחיכיתי אתמול שיוציאו אותו מן הקתדרלה, ראיתי אשה אחת בוכה. יפה שאדם זר לגמרי מתאבל עליך. אשתדל להתנהג כך שאנשים יתאבלו עלי אחרי מותי, לא רק קרובי משפחה, גם זרים.

19.12.1934

האידיאלים של הציונים טהורים יותר מאשר אלה של הרוויזיוניסטים. הרוויזיוניסטים לא רוצים להשתתף בקרן הקיימת ולא רוצים לתרום לקופסאות משום שמונעים את כניסתם לפלשתינה. פלשתינה עצמה זקוקה לכוחות מסורים. אם אי אפשר לעזור לה בדרך אחת, חייבים לעשות זאת [illegible]

12.2.1935

אני נהנית מכל כך הרבה שמש, שבעצם הייתי מוסרת קצת לאנשים אחרים. כרגע אין באפשרותי לעשות זאת, אבל בוודאי אעשה זאת בעתיד.

אם הינך משתוקק לאושר בחיים/
תגרום אושר גם לאחרים/
כי השמחה שמעניקים אנו/
חוזרת אל הלב שלנו.

אני קוראת את הביאוגרפיה של בטהובן. האיש הגאוני הזה, בעל הפנים הקודרות, מעניין אותי ושערו הפרוע.

21.6.1935

יש לי רק אחות אחת, והייתי רוצה לחיות איתה בשלום, אבל היא מכה אותי תמיד ואני בכל כל אוהבת אותה.

29.6.1935

כמה מתוקים הם הכאב והדמעות אשר נסחטים מרגש בלתי ברור.

התגברתי על הריב בין אבא לאמא. הו, הריב האומלל הזה. אבא כעס עד כדי כך, שהוא חזר מיד לריגה. דמעותיה של אמא לא השפיעו עליו. אבא, הו אבא, איך יכולת להכאיב לנו כל כך? אם לא ריחמת על אשתך, היית צריך לרחם לפחות על הילדים שלך ולמענם. נישואי הורי היו לי תמיד לדוגמא, ופתאום, פתאום...

6.7.1935

לוצי אומרת שפלשתינה לא תהיה חופשית אף פעם, לכל היותר בעוד אלף שנים. אבל אני מקווה, ואפילו משוכנעת, שזה יקרה בקרוב.

22.7.1935

אינני חושבת שמכאל אנג'לו היה אי פעם מאושר באמת. כל חייו היו יסורים. הוא היה יכול להיות מאושר, אבל היה חסר מנוחה ולא היה מסוגל למצוא שלווה בשום מקום.

28.7.1935

בגדים עושים את בני האדם. הפתגם הזה, למרבה הצער, הוא נכון מאוד. לפני העושר כלם משתחווים.

8.8.1935

לו יכולתי מתוך עמק/
מכוסה הערפל
לפלס לי דרך הלאה
אל האושר ללא צל.

עוד לפני שנתיים לא רציתי להגיע לפלשתינה, אבל עכשיו אני רוצה להגיע לשם. מתוך העמק מכוסה הערפל, אני משתוקקת אל האור, אל השמש. אני רוצה לעבוד עבור פלשתינה ולא עבור ארץ זרה.

18.8.1935

מה מצפה לי עם התבגרותי? האם דרכי כסופרת לא תהיה מלאה קוצים ומכשולים? יבוא אשר יבוא. אני אתגבר!

3.9.1935

מדוע שרו היום בבית הכנסת את שני ההימנונים הלאטביים, ואת ההימנון היהודי לא? אפילו בבית כנסת יהודי מקפחים את היהודים. עבור הימנונים של עמים זרים הם מתאים, ואילו לשלנו לא.

7.11.1935

כמה גועליים הילדים כלפי המורה שלנו, העלמה קונזה. עצבנית וחולנית, והילדים מעצבנים אותה עוד יותר. כשהעלמה קונזה מתחילה להתרגש ושולחת ילד מתוך הכיתה החוצה, רצים אחריו כל יתר הילדים מתוך 'דווקא'. העלמה קונזה המסכנה, הוא מתכוונת להתפטר מבית הספר.

אנני הוקלסון, תמונה שהודבקה על הדף הראשון של היומן. היומן התגלה על ידי חייל גרמני, שלקח אותו לברלין

3.1.1936

שלשום הייתי אצל העלמה איזטצ'יק. היא נתנה לי גלויות מתל־אביב והוסיפה בכתב: תזכרי מידי פעם את מורתך אנה איזטצ'יק. אמרתי לה: לא אשכח אותך לעולם. ואז היא נשקה לי והושיבה אותי על ברכיה. קמתי מיד, כי משקלי לא כל כך קל.

25.1.1936

היום חגגו את יום הולדתי. קיבלתי הרבה מתנות יפות. הדבר שמצא חן בעיני ביותר היה 'הגיבן מנוטרדם'.

29.1.1936

הילדים זקוקים לשעיר לעזאזל. עכשיו, כאשר העלמה קונזה איננה, הם מציקים לעלמה לוונשטיין. העלמה לוונשטיין משתדלת מאוד לעניין את הילדים, ואילו הם צורקים, צועקים ובועטים בשיעורים.

פעם כתבתי ביומן שלי שהרוויזיוניסטים לא מספיק מסורים. עכשיו אני חושבת אחרת. אני בעצם רוויזיוניסטית, וברצוני להצטרף לטרומפלדור. אני מקווה שאמא ואבא ירשו לי. הם כפי הנראה לא מתלהבים מכך, אבל אולי בכל זאת ירשו לי.

14.2.1936

היום מצב רוחי מאוד לא טוב. כואב לי. יש לי הרושם שאינני שייכרת לחברת בני כיתתי. הם רואים בי יצור מתנשא, שרוצה להיות טוב יותר מהם. אילו רק ידעו כמה הם טועים.

18.3.1936

אני חושבת שלאמא חסר דבר מה. לעתים קרובות היא כל כך רצינית ועצובה. גם אני עצובה, כי אמא עצובה. ברצוני להתפלל לאלוהים שהכל יחזור למקומו בשלום. עבורו זה דבר קטן, ואילו אני הייתי כל כך שמחה אילו היה הכל כמקודם. גם אמא בוודאי היתה שמחה מאוד.

27.3.1936

אסור לי להצטרף לטרומפלדור, אבא מתנגד. הוא מנסה למנוע זאת ממני ומסביר לי כי עדיין אני ילדה ודעותי עלולות להשתנות. אבל אני יודעת: פלשתינה החופשית תמיד תישאר האידיאל שלי.

4.4.1936

נכנעתי להפצרותיה של לוצי והרשיתי לה לקרוא את התחלת היומן שלי. בעתיד לא אעשה זאת שוב. היומן שלי הוא סודי הפרטי.

5.4.1936

קראתי את מכתבה של העלמה איזטצ'יק, היא כותבת על דברים מעניינים מאוד. בזמן קריאת מכתבה התעוררו בי הגעגועים לפלשתינה. מאוד הייתי רוצה לנסוע לשם, אבל אני מרחמת על סבא ועל סבתא שיהיה עליהם להישאר כאן לבדם.

17.5.1936

בסוף לא קראו בכיתה את השיר שלי 'אל האם'.

18.5.1936

המצב בפלשתינה פראי. הרבה יהודים, בעיקר צעירים רוויזיוניסטים, חושבים שברא להתקיף את הערבים, גם אני חושבת כך.

28.5.1936

בפלשתינה יש עכשיו התקוממות (רבולוציה). הערבים מתנפלים עכשיו לא רק על היהודים, כי אם גם על האנגלים. הם גורמים על ידי כך נזק לעצמם, כי האנגלים לא יעברו על כך בשקט. הערבים השביתו את הנמל ביפו, אבל אנחנו נבנה נמל חדש בתל־אביב. החיצים שהערבים יורים, חוזרים אליהם.

13.6.1936

מוצרט ובטהובן הם שני גיבורים: מוצרט עליז, מלא שמחת חיים, וכבר בילדותו היה נאהב ונערץ על ידי כלם. בטהובן קודר, נרדף על ידי אסונות ומחלות, ומוצא שמחה רק בתוך עצמו ובתוך יצירותיו.

15.6.1936

פעולות הטירור בפלשתינה לא נגמרות. עכשיו הם מטילים עונש מוות על כל מי שרוצח חייל אנגלי אבל יהודים מותר לרצוח מבלי לקבל עונש מוות. גועלי הדבר שיש לאנגלים הזכות לשלוט כך על פלשתינה ואפילו להפוך אותה למושבה אנגלית. פלשתינה היא רק שלנו של היהודים, רק שלנו.

אני עכשיו גימנזיסטית. נדמה לי שרק לפני זמן קצר הייתי בכיתה ד', ועכשיו אני כבר גימנזיסטית.

29.8.1936

אני חושבת שהחל מן ה־2 לספטמבר תופסק ההגירה לפלשתינה. אני מקווה שהדבר עוד ישתנה. עד אז יש לנו עוד 4 ימים. מה יהיה איתנו עם תיאסר ההגירה? מדינת היהודים שוב תתרחק. אני בוטחת באלוהים, הוא חייב להגן עלינו.

2.6.1937

קיבלתי בהשאלה את ספרו של הרצל 'אלטנוילנד'. בקווים הבסיסיים הרצל ראה בצורה נכונה מראש את ההתפתחויות בפלשתינה. מצער שההתפתחות לא מתקדמת במהירות בה הרצל חזה אותה. על פי הרצל יכנסו לפלשתינה בבת אחת חצי מיליון יהודים ובמציאות, עכשיו, משנה לאחר הצהרת בלפור, יש בפלשתינה רק 400 אלף יהודים, ומי יודע איך הדבר יתפתח.

4.10.1937

העיקר הוא אהבה וסליחה, סליחה, סליחה. חייבים ללמוד להבין את הזולת, ואז, ברוב המקרים, נפסיק מלהזן לחובה, ועוד משהו. אסור לשכוח שכולנו בני אדם ולכולנו חסרונות, ורק לאלוהים יש הזכות לשפוט.

מדוע בעצם קיים מצב שבו אנשים שונאים זה את זה? ושתמיד חייבים לנהל מלחמות ואנשים צמאים לדם הזולת? אולי אין אפשרות אחרת ועל העמים להשתולל. אולי הם חייבים להרוס כדי לבנות מחדש.

9.2.1936

כשהייתי צעירה יותר, רציתי מאוד להצטרף לטרומפלדור. עכשיו בעצם כבר אינני רוצה. המטרות של הרוויזיוניסטים יפות מאוד אבל נדמה לי שהמפלגות מבלבלות את הכל. כמה יפים היו הרעיונות של הפרושים ומה היה בסופם? כל כך הייתי רוצה לראות את פלשתינה חופשית, אבל איך יקרה הדבר? גם לערבים זכויות שיש להתחשב בהם.

5.3.1938

זו אולי השנה האחרונה שבה אבלה בבית הספר 'עזרא'. המצב שם מחריף, לדעתי. העלמה ברג'מס אף פעם לא מרוצה ואף אחד לא יכול להשביע את רצונה. מר קורקוב לא מתחשב בכלל בעובדה שהגיאומטריה מאוד מקשה עלי. אני חושבת שהדבר הטוב ביותר יהיה לקבל את הצעתם של אבא ואמא ולעבור לבית ספר ממשלתי. בלי רגשנות. אין צורך בכמות גדולה יותר של רגשנות ממה שאפשר לעכל.

22.9.1938

כשאגדל, יש בכוונתי לכתוב רומן על תיאודור הרצל. לא תולדות חיים אלא רומן. ברצוני לתאר את הרצל כאדם על שמחותיו סבלותיו ואהבתו. בעוד כמה עשרות שנים בוודאי אפשר יהיה לראות גם את מכתביו האינטימיים ואת יומנו המלא. קראתי שנישואיו של הרצל היו אומללים. אשתו לא היתה מסוגלת להבין אותו. מחשבותיו היו זרות לה. אילו אני הייתי במקומה של יוליה הרצל, הייתי יכולה להיות לא רק אהובתו של הרצל אלא גם לחברתו ומשענת לו. כך צריך להיות.

25.11.1938

תרבות היא שקר. היא רק עור דק שמתחתיו שוכן האדם האמיתי. החיה הפראית.

אני חושבת שאיבדתי את כל שמחת הלמידה בבית הספר, אני עייפה, עייפה מאוד. ובכל זאת עלי ללמוד, ללמוד כל היום, ללמוד חומר ממית כל מחשבה, חומר אטום.

19.1.1939

מייסרות אותי המחשבות שאולי לא אשיג יותר בחיים מכל אשה ממוצעת אחרת. אני רוצה כל כך להיות סופרת מפורסמת או משוררת מפורסמת!

21.3.1939

אנחנו יושבים על חבית של אבק שריפה. איש לא יודע מה יביא לנו יום המחר. אבא ואמא התחילו לדבר ברצינות על האפשרות שתפרוץ מלחמה.

1.8.1939

ושוב עברה שנת לימודים. עברה שנה מאז עזבתי את בית הספר 'עזרא'. אני שמחה שעשיתי זאת. בבית הספר הממשלתי סבידרישקה מרגישים חופשיים, יותר 'בבית'. אין שם מישהו שמשגע אותך בהוראותיו התמידיות ובגערותיו בגלל כל שטות. אדון כריגמן המנהל הוא אדם נחמד, הוא אוהב אותנו ומעוניין שנרגיש טוב. כאן האווירה יותר לבבית, יותר חמה.

24.6.1939

ברצוני לחבר שירים. אני רוצה בכך כל כך אבל אינני מצליחה. בתוכי הכל ריק. אני פותרת שלעולם לא אהיה סופרת.

10.7.1939

השאיפה לכתוב לא עוזבת אותי אפילו ליום אחד. ברצוני לכתוב לשורר!

■■■

אלה היו מילותיה האחרונות של אנני. יותר לא כתבה. ב־1.7.1941 נכנסו הנאצים לריגה. בדצמבר אותה שנה כבר השמידו רוב ארבעים אלף יהודי העיר. ילדה יהודיה, צנומה, אנני שמה, היתה ביניהם. ■

7 ימים שבועון ידיעות אחרונות

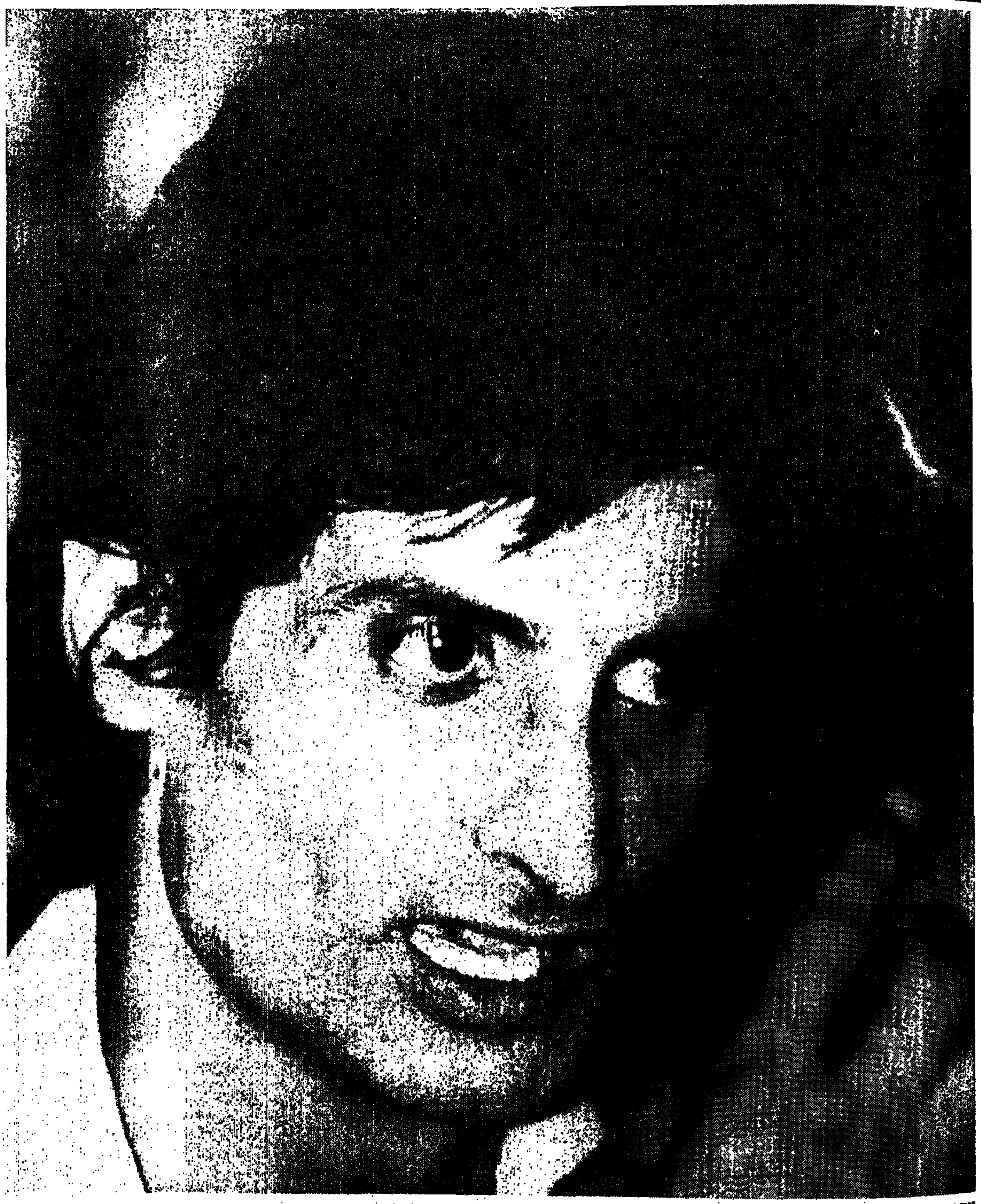

עד הסוף

זוהר ארגוב. יכול להיות שהגיבור הראשי בסיפור ההצלחה המקומי הזה, לא הצליח מעולם להאמין, כי הוא הגיבור הראשי

יותם ראובני

הצלום: שחר מלמד

החיים באו אל זוהר ארגוב, בתא המעצר של משטרת ראשון לציון ושאלו אותו. מה שאלו אותו החיים? אין לי מושג מה שאלו אותו החיים. אולי שאלו אותו על אהבה, על ילדות, על תקווה שהיתה בו כאשר היה בשיא הצלחתו, שר בפני אולמות מלאים, נוגע בזוהר, נוגע בחיים, קיים.

זה היה קצר וזה היה מופלא. יכול להיות שהגיבור הראשי בסיפור ההצלחה המקומי הזה, לא הצליח מעולם להאמין, כי הוא הגיבור הראשי. וכך באו הסמים, שנועדו לתת תוקף של הוויה למציאות שקשה היה להאמין בה, לשייך אותה אל החיים שלו עצמו.

ובעיסקי הבידור, זה ידוע מכבר. מי שנוגע בסמים שוקע, ומי ששוקע מתקשה לעלות. מוכרי ההזיות, האושר וההנאה, לקהל מתאים, חייבים לעשות את זה מתוך שפיות גמורה. אחרת, זה לא עובר. והסמים, שכל רצונם להרוס ולהשמיד כל מי שנלכד בהם, לא התכוונו להרפות ממנו. לא הירפו ממנו עד הסוף.

ניסו לעזור לזוהר ארגוב. גמילה. עירור. עכשיו אומרים שזה היה הוא, הוא לא רצה לעזור לעצמו, הוא רצה לשקוע.

במאבק של שחרור מהתמכרות, אין אשמים. זה תמיד אדם חרד, חלש, המנסה להשתחרר מכוח גדול ממנו אלפי מונים. אדם בודד שנאבק בסם, לא סמל.

מי הפך את ארגוב לסמל? קודם לסמל של הצלחה, ואחר־כך לסמל של התמכרות ואחר כך לסמל של גמילה, עד שלבסוף כבר לא היה סמל לשום דבר. לא היה עוד סמל בכלל. רק אדם, חלש ככל האדם, מול הסמים. אדם בודד לחלוטין. כמו כל מכור. הלא בגלל זה ההתמכרות.

וברור שקניי־המידה השתבשו לגמרי, ומתוך הזיות של מסומם שאיננו מסוגל לשלוט בעצמו, שלח יד לקחת דברים שבעבר ניתנו לו בשפע, מתוך היענות גמורה. כי הוא היה זמן־ידוע, אליל בקרב קהלו.

כן. ניסו לעזור לו. למוות הזה אין אשמים. הזמן ישא איתו את חייו הקצרים של זוהר ארגוב. הכל ייצבע בצבע הדבש של הזיכרון. המאבק שלו הסתיים כפי שהסתיים.

מגיע לו, כמו לכל אדם שחי ונח, מרליח על כך שחי כמה שחי, נושא איתו את הדבר ההוא, שהתגלה לו בתא המעצר של ראשון לציון, ואתם יודעים כבר מה הוא עשה אחר־כך.

והו כן, היה רצוי מאוד שמי שברגע הזה עצמו עומד להזריק לעצמו סם, או להסניף סם, או כל דבר דומה, יחשוב על זוהר ארגוב. ועל כל הזמרים והאמנים שמתו מוות מר וכודר ממה שקרוי מנת־יתר, קוטלת האשליות האחרונה, הבדידות שמכה כמו ברזל על הראש, בלילה האחרון.

אבל אני חושש, כי מי שעומד להזריק לעצמו סם ברגע הזה, לא יקרא את הדברים האלה, ולא יחשוב על שום דבר אחר, מלבד על מה שיקרה לו עוד מעט. לא בטוח, אבל אולי יקרא את זה אחר כך. ■

אתם בהריון?
אז כדאי לכם לדעת מראש שההוצאה השוטפת הכבדה ביותר היא על חיתולים חד-פעמיים.

וכאן נכנסת שילב לתמונה עם הצעה חדשנית:
עשו בשילב הזמנה מרוכזת לקראת בואו של הרך הנולד: ממיטה ועד מוצץ - ותקבלו במשך חצי השנה הראשונה טפנוקים על חשבון שילב - **חינם!**

הזמנה מרוכזת צריך לעשות בכל מקרה. מיטה - צריך. בגדים - צריך. עגלה - צריך. בקבוקים - צריך. הרבה דברים צריך. בשילב יש לכם הכל תחת קורת גג אחת. ועכשיו, עם מבצע הטפנוקים, עוד יותר כדאי בשילב. להתראות.

המבצע לתקופה מוגבלת - בכפוף לתקנון.

VISA

20 סניפי שילב בכל הארץ:

טבריה רח' הפרחים (בית חמא)
עפולה רח' הנשיא 12
חיפה רח' בלפור 3
ק. ביאליק מרכז צבר
חדרה רח' הנשיא ויצמן 42
נתניה רח' קהאוזה 1
פ"ת רח' חיים עוזר 33
חולון רח' שד' דב הוז 42
רעננה רח' אחוזה 75
ראשל"צ רח' הרצל 92
ב"ש רח' הרצל 90
אילת שד' התמרים 107/2
ירושלים תלפיות רח' פועלי צדק 2
ירושלים סנטר 1 רח' ירמיהו 43
רחובות רח' ויצמן 6
ר"ג קניון אילון
ת"א רח' אבן גבירול 14
כפר-סבא ויצמן 72
נהריה שד' געתון 20
אשקלון צה"ל 9 פינת כצנלסון

המבצע כפוף לתקנון הנמצא בכל סניפי שילב.

שילב

דברי אליו... בשילב.

בואו ונדבר על אחד הנושאים הכואבים ביותר : עששת (חורים בשיניים).

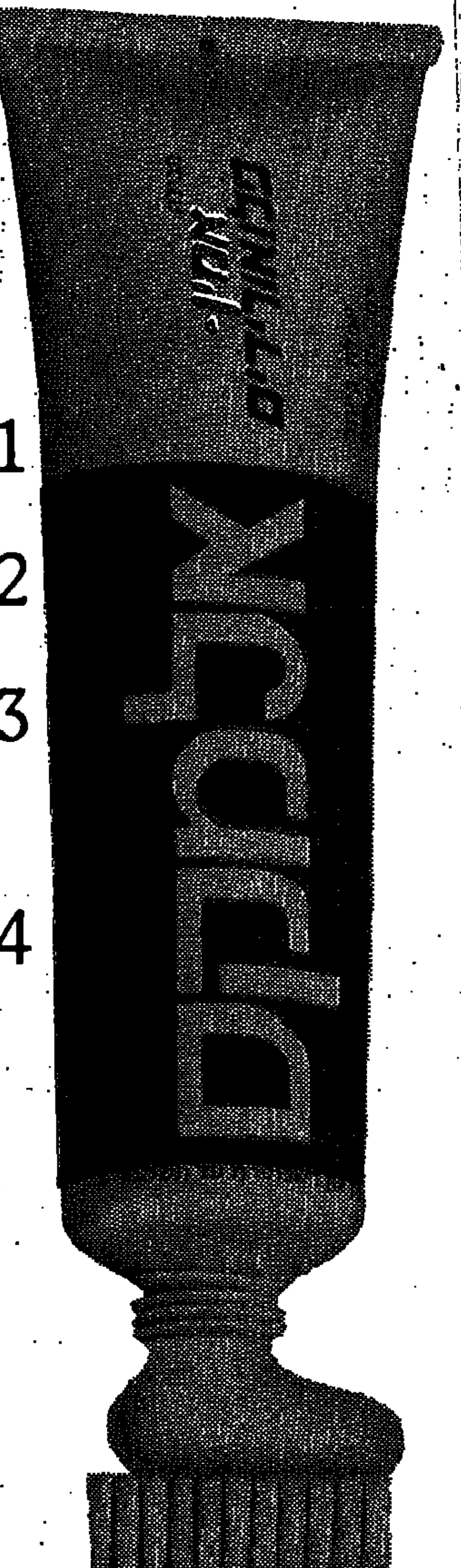

את "חווית" העששת ניתן למנוע !

1) המנע ממאכלים עתירי סוכר.
2) צחצח שיניים לפחות פעמיים ביום.
3) הקפד לנקות את השיניים לאחר כל ארוחה בעזרת חוט דנטלי או קיסם.
4) השתמש **באֶלמֶקס**.

משחת השיניים **היחידה** המכילה **אמין פלואוריד אורגני**, החומר **הפעיל פי 3 במניעת עששת**.

משחת שיניים אלמקס על מברשת שיניים אלמקס - השילוב האופטימלי למניעת עששת.

אֶלמֶקס® יעילה פי 3 במניעת עששת
עם אמין פלואוריד

אלמקס מאושרת ע"י הסתדרות רופאי השיניים בישראל. מיוצרת ע"י טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ. ברשיון מחברת GABA שוויץ.

ילד, אל תקח סוכריה מזרים

1247 עבירות מין נגד ילדים נרשמו בשנה שעברה בישראל. הקורבנות, רובן ילדות בגילאי 6־10. הנתונים משקפים פחות משליש מהמקרים • בטיפול נכון, אפשר להקטין את הנזק

עמלי שחף

לפני חודשיים אחדים, בבאר־שבע, באחת בצהריים, בגן ציבורי שומם, נאנסה באכזריות ילדה בת תשע וחצי, המתגוררת בבית סמוך. שעות ספורות אחר כך, בביתה, שיחזרה בפני חוקרת נוער את מה שהתרחש. השבוע, הואשם חייל במעשה.

קטע עדות: „...עמדתי במרפסת. האיש עמד למטה. הוא קרא לי: ילדה, ילדה, בואי. ירדתי. הוא שאל אם אני מוכנה לעזור לו".

„הוא אמר איך לעזור?"

„לא, אבל אני הבנתי שבמשחקים שהיו לו ביד".

„ומה היה אחר כך?"

„הוא אמר שיש גן מאחורי הבית, שנלך לטייל".

„הוא הוביל אותך?"

„הלכתי לידו. עזרתי לו להחזיק את המשחקים. הוא אמר שאם אני אעזור לו הוא יתן לי משחק במתנה.

„עשינו סיבובים בגן ובכל מיני מקומות. אחר כך אמרתי לו, שאני צריכה ללכת הביתה, לקחת את האחות שלי מהמעון. הוא אמר לי: תשארי עוד קצת. עברנו ליד בית גבוה ואחר כך ליד מקום שומם שיש דשא והוא אמר: בואי ננוח, והתיישב".

„על מה?"

„על המדרגות".

„גם את ישבת?"

„כן. אז הוא אמר לי: בוא נראה את העיניים שלך. הוא הרים אותי, החזיק אותי בכתפיים ואמר שהעיניים שלי כחולות. ואז הוא הוריד אותי, אבל לא על הרגליים, אלא על הראש, ונשכב עלי.

„התחלתי לצרוח והוא אמר תשתקי או שאני הורג אותך. פחדתי נורא, אז אמרתי לו יפה: למה אתה עושה ככה. בבקשה, בבקשה, קום. הוא פתאום נעשה אכזר כזה. בלב שלי אמרתי איזה רע הוא. ביקשתי ממנו יפה בבקשה ובכיתי והוא צעק... הוא הכאיב לי ואני צעקתי והוא אמר שאני אסתום... קם ועלה עוד יותר ואחר כך נשכב... אחרי זה הקאתי כי זה היה כל כך מגעיל".

■■■

עבירת מוסר בילדים כוללת: הצעות מגונות, חיבוק, לטיפה, נשיקה, חשיפה, בעילה, אונס, מעשה אורלי, מעשה סדום. בשנה הקודמת, נרשמו במשטרת ישראל 1247 תלונות על עבירות מסוג זה.

ברוב המקרים, הסתפק התוקף בלטיפה או בחיבוק. כ־10 אחוז מהילדים בוצעו עבירות מין קשות. הקורבנות, רובן ילדות, בגילאי 6־10. הקטנות ביותר היו ילדות בנות שנה ושנתיים.

נתון זה משקף פחות משליש ממספר האירועים בפועל. ממחקרים שנערכו בארה"ב עולה, שמספר המתלוננים במשטרה פוחת ככל שהעבירה אינטימית ופוגעת יותר. בארץ לא נעשה מחקר מקביל, אך משערים שזו המציאות גם בישראל. המשמעות במקרה כזה היא, שלפחות שבעה מכל עשרה סוטים מסתובבים חופשי.

הסיבה העיקרית לכך שהורים לא מגיעים לתחנת המשטרה היא, הרצון לחסוך לילד טראומה נוספת. ברוב המקרים יש צורך במסדר זיהוי, בשחזור ובבדיקות רפואיות. אלה, טוענים, עלולים לגרום לילד נזק שלעיתים עולה אף על הנזק של המעשה עצמו. אנשי הטיפול קוראים לזה „אונס שני". אפילו העובדה שהתוקף לא נתפס ומסתובב חופשי, לא מהווה לגבי ההורים נימוק משכנע להתלונן במשטרה.

רוב הציבור, מסבירים בשירות מבחן לנוער, פשוט לא מכיר את החוק. הילד לא צריך כלל להגיע לתחנת משטרה או לבית משפט. חוקר נוער – איש שירות המבחן ועובד סוציאלי בהכשרתו, הוא היחיד הנפגש עם הילד. הוא הגובה ממנו את פרטי האירוע בטכניקות טיפוליות מיוחדות, ומעניק עזרה נפשית ראשונה. בסמכותו לאסור כל פעולה העלולה לגרום נזק נוסף לילד. הוא גם עולה לעדות בבית המשפט במקומו של הילד.

■■■

לפני כ־30 שנה, מיד לאחר חקיקת חוק תיקון דיני ראיות להגנת הילד בישראל, מונו כחוקרי נוער בעיקר שוטרים. היו מי שטענו, כי שוטר רגיל אינו מסוגל להתמודד עם הבעיות הנפשיות של הילד, וכי מערכת השיקולים שלו מושפעת מלחץ הממונים עליו ולא משיקולים של טובת הילד.

מסיבות אלו, החליט שר המשפטים, בהמלצת ועדה מיוחדת, לפתוח את התפקיד רק בפני פסיכולוגים, יועצים חינוכיים, עובדים סוציאלים וקציני מבחן לנוער.

העסק פעל בשיטת השלוף. לא היה גוף מנהלי או מקצועי שאירגן את החוקרים. במקרה של אירוע, היתה המשטרה מזעיקה חוקר ראשון שאיתרה. לא נעשו שיקולים כמו האם לשלוח חוקר או חוקרת, למי יש גישה לגילאים נמוכים או לגדולים יותר, האם הנפגע מסביבה דתית או חילונית וכו'. היו אף מקרים בהם עוכבו חקירות, משום שלא נמצא חוקר.

התערבות מיידית של חוקר נוער קריטית לשם מתן עזרה ראשונה נפשית לילד ולשם ביצוע חקירה מהימנה. ככל שעובר זמן, דמיון ומציאות מתערבבים, הילד מפתח אמצעי הגנה, משתף פחות פעולה ורמת הדיוק בפרטים יורדת.

ב־1982, קיבל שירות מבחן לנוער במשרד העבודה והרווחה את האחראיות להפעלת חוקרי נוער. לפני שנתיים, בעקבות דו"ח ועדה לבדיקת נושא העבירות על רקע מיני בקטינים, הוחלט על הקמת רשת ארצית של חוקרי נוער, במסגרת שירות המבחן. גוייסו קציני מבחן, מונו חוקר נוער ראשי ורכזים אזוריים, והחלו להכניס כשיגרה כוננות 24 שעות ביממה. כיום, על כל תחנת משטרה יש כ־120 חוקרי נוער בכל הארץ.

■■■

הודעה מהמשטרה על ביצוע מעשה מגונה בילד מגיעה לחוקר הנוער בכל שעה, ביום ובלילה. הוא מקבל מידע ראשוני על האירוע, על גיל הילד, האם הוא בבית חולים או בבית, איך ניתן לאתר את המשפחה, האם נתפס חשוד במעשה.

חוקר הנוער יוצר מיד קשר טלפוני עם ההורים. מנסה לברר מה המצב הרגשי של הילד והמשפחה. התגובה הראשונית קריטית לגבי השאלה איך הילד יקבל את האירוע.

אתי בוקאי, חוקרת נוער: „על ילד פגוע, משפיעים שלושה גורמים – האירוע עצמו, אישיות הילד, תגובת הסביבה. התנהגות היסטרית של הורים, עלולה להחמיר מאוד את הנזק.

„יש שאלות שאסור לשאול. למשל: למה עלית למכונית? למה לקחת סוכריה מאיש זר? ברגע שנשאל למה, יש כבר לילד רגשות אשם. הוא צריך להסביר את עצמו, לפתח מנגנוני הגנה. אחר כך, הילד כבר מאמין לסיפור של עצמו. ככל שהוא חוזר עליו יותר פעמים, האמינות יורדת".

בשיחת הטלפון, מרגיעים קודם כל את ההורים. נותנים לגיטימציה לכל תגובה. „אתם מרגישים טבעי", אומרים להם. „אבל חשוב שתתאפקו, תרגעו. תחשבו שזה יכול היה להסתיים גרוע יותר".

נותנים הנחיות איך להתייחס לילד. להרגיע אותו, לתת לו לדבר, אבל לא לחקור. מה שפחות שאלות עד שהחוקר מגיע.

בהתאם למצב, מחליטים אם החקירה תתבצע בבית הילד או במשרד של שירות המבחן לנוער. ילדים קטנים, מעדיפים לחקור בבית. בחדר שלהם, בין הצעצועים, הם מרגישים בטוח יותר. אפילו להורים אסור, ברוב המקרים, להיות נוכחים בחקירה.

■■■

בית ישן ואפור ביפו. בקומה השניה, שירות מבחן לנוער. חלונות ארוכים בתצפית על שדירת עצים, תקרה גבוהה, רצפה עם אריחים מיוחדים.

חדר קטן, שולחן עץ עמוס ניירות, מפה קטנה, שני כיסאות, ארון מתכת נעול, שטיח צבעוני, הרבה צעצים. על הקירות ציורי ילדים: ילדה עם פרח בעיפרון, נער עם משקפי שמש מבריקות בלבן ושחור, סתם שרבוט, צילום של ילדה קטנה על שפת הים לבדה.

מקום אינטימי, קטן, המשרה אווירה נעימה. הרבה דמעות של ילדים ירדו כאן.

א.ר, בן 6, תלמיד כיתה א', שאביו ביצע בו מעשה מגונה, יושב על השטיח. מתחילים במשחק או בציור. לא משהו שקשור למה שעבר הילד. מציירים פרח וירח וכוכבים. מה שמתחשק. אתי בוקאי, חוקרת נוער, מוציאה נייר העתקה. מראה פלא לילד: שמים שני דפים וביניהם דף כחול, והפרח האדום יוצא כחול למטה. מצחיק. גם הילד רוצה לנסות.

בינתיים מפטפטים. איך זה להיות ילד גדול בכיתה א', איך קוראים למורה, לאיזה אות כבר הגיעו. שום דבר ספיציפי. הילד, שנכנס בהיסוס, מרגיש חופשי אחרי שעה של משחק.

תצלומים: מיכל רונם

על ילד פגוע משפיעים שלושה גורמים — האירוע עצמו, אישיות הילד, תגובת הסביבה. התנהגות היסטרית של הורים, עלולה להחמיר מאוד את הנזק

עבריין מין, פרופיל

ד"ר שרה בן דוד, קרימינולוגית קלינית, מאוניברסיטת בר אילן: „אין פרופיל מאפיין של עברייני מין. לא מבחינת אינטילגנציה, השכלה, מבנה אישיות או דבר אחר שבאמצעותו אפשר לאפיין או לנבא מראש מיהו עבריין מין.

„בהכללה, אפשר לדבר על שלושה מאפיינים המופיעים בדרגות שונות אצל עברייני מין: גילוי עריות או תסביך אריפוס לא פתור, הומוסקסואליות חבויה, חרדה מפני קשר רגשי או אינטימי עם אשה בוגרת.

„ככל שרמת החרדה גבוהה יותר, כך הקורבן צעיר יותר. במקרה של רמת חרדה גבוהה, הקורבן היא ילדה. ברמת חרדה גבוהה עוד יותר – ילד. האובייקט פחות מאיים ככל שהוא פחות דומה לאשה בוגרת.

„יש גם מקרים שאנשים מקיימים מגע מיני עם קטינים כתוצאה מרמת התפתחות פסיכו סקסואלית נמוכה. הם חושבים ומרגישים כמו ילד ואז הפרטנר המתאים להם הוא קטין".

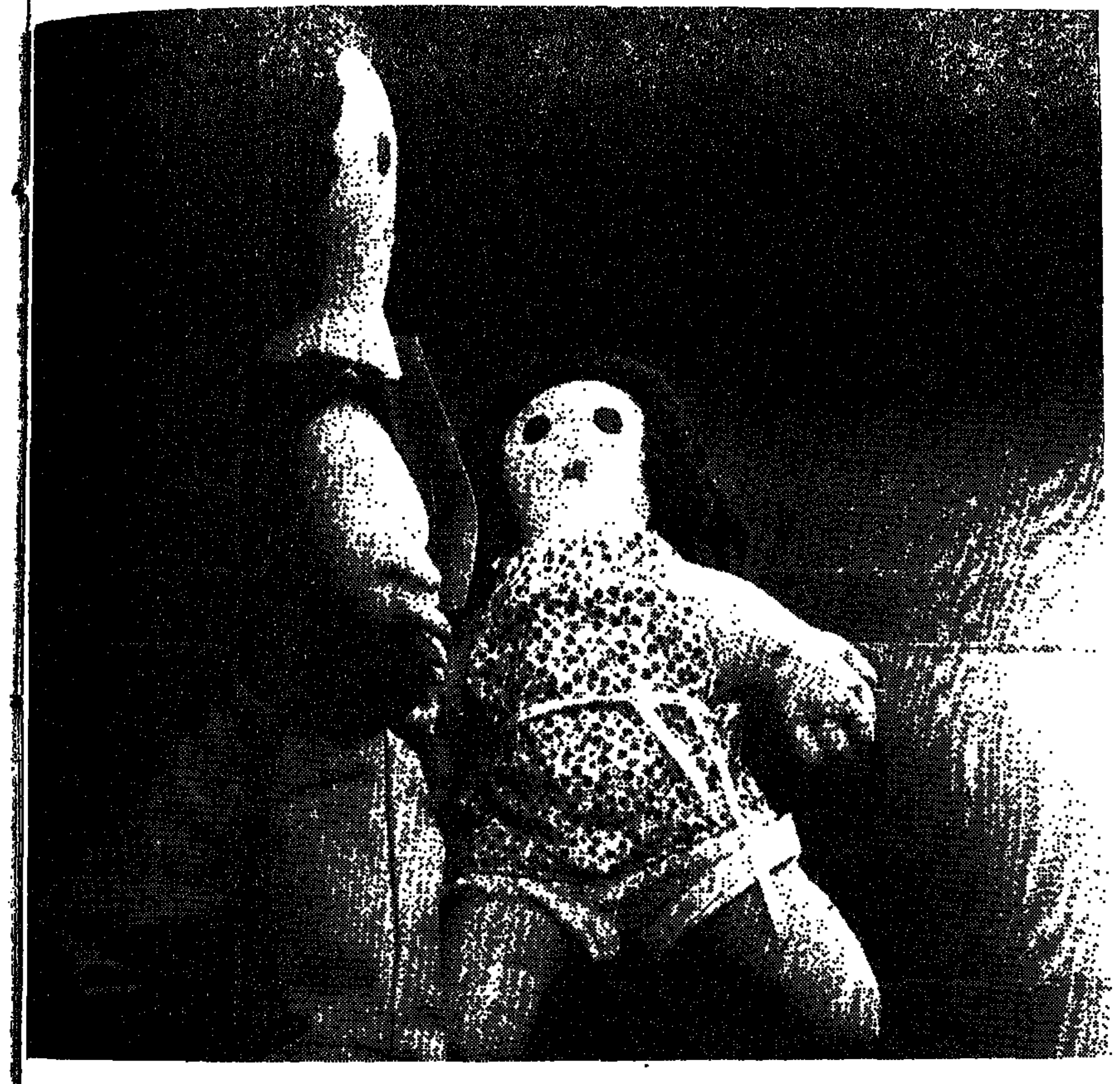

פעולות מניעה

אילנה קרניאל, אחראית על חוקרי הנוער בישראל:

„בארצות הברית יש היסטריה סביב הענין. הורים לא מרשים לילדים להסתובב חופשי ברחובות, לא לעבור במקום חשוך, הולכים רק בקבוצות וכו'.

„אסור להפחיד ילדים. יש לפנות לאינטליגנציה של הילד ולכושר השיפוט שלו מתי ליטוף תמים או חיבוק הופך להיות מסוכן.

„יש לשוחח עם הילד על תקיפה מינית כחלק ממידע כללי שכל הילד לדעת אודות התנהגות זהירה, כמו סיכון בחצית כביש.

„יש להתחיל שיחות בבית כשלב בו הילד יכול להבין. יש ללמד את הילד אוצר מילים בסיסי של כל חלקי הגוף ומהי עבירת מין.

„צריך להסביר לילד שהגוף שייך לנו ומותר לילד להגיד גם למבוגר וגם לקרוב משפחה לא לגעת בו. מספיקה הרגשה לא נוחה כדי לסרב.

„חשוב לעודד ילדים לספר אם היו מעורבים בניסיון של עבירת מין.

„יש לשים לב לאיתותים של הילד: מסרב ללכת למקום מסויים, מתרחק מאדם מוכר, תופעות של הרטבה, נדודי שינה, משחק באיברי המין של ההורים, תיאבון מוגבר או חוסר תיאבון, ירידה בלימודים, התעללות בבעלי חיים, תוקפנות, הסתגרות וכו'".

בארון הנעול בחדר יש שקית בובות. בוב ובובה גדולים, ושניים קטנים. בובות בד, עם תלתלים חומים, נמשים, שמלה חומה פרחונית לבובה, מכנסיים וחולצה לבוב. לכל הבובות אברי מין מלאים.

משחקים בבובות. תוך כדי משחק, הילד מספר מה קרה אתמול לבובה. לאן הלכה, מה עשו עם התחתונים שלה, מה היה לבוב הגדול מתחת למכנסים, ואיך הוא שכב מעל הבובה. גם המשחק הזה מוגש כעדות לפני השופט.

תוך כדי משחק, אתי החוקרת, עובדת סוציאלית במקצועה, כבר עשתה את ההבחנה לגבי אוצר מילים, כושר ביטוי, רמת התפתחות, דמיון, קווי אופי כלליים, מצב הרוח.

בזהירות, בעדינות, עולות השאלות הנוגעות לאירוע. הולכת בקצב של הילד, ערה לאיתותים של עצבנות, מבוכה, בכי, חוסר נוחות. השאלות ספציפיות, ישירות, מנסה לראות את התמונה כולה. מה בדיוק קרה, איפה, מתי, כמה זמן, כמה פעמים. כל פרט משמעותי.

את המילים, את התגובות בחדר שלה היא תשחזר אחר כך, בעדות בפני השופט. בהמלצה תכתוב: „אני אוסרת על הופעת הילד בבית משפט, אוסרת על שחזור, אוסרת על בדיקה רפואית. הילד עבר טראומה קשה מאוד. יש להגן עליו מכל פגיעה נוספת".

להלן קטע מהחקירה:

„מה קרה ביום שישי אצל אבא ברחובות?"

א.ר: „אחרי 'סיבה למסיבה' בטלוויזיה לא רציתי להתקלח. אבא רצה. הוא הרים ולקח אותי למקלחת. הוא הפשיט אותי. אני לא זוכר יותר.

„אבא התפשט?"

„כן. זה מה שאני זוכר. אני לא זוכר יותר".

„איפה הייתם, באמבטיה או בחוץ?"

„בתוך האמבטיה. אני לא רציתי לעשות לו את זה, אבל לא היתה לי ברירה".

„מה לא רצית לעשות לו?"

„לשחק לו. אני הייתי עושה את הפקודות של אבא והוא קבע מה שאני אעשה. ואם לא הייתי עושה, אלוהים יודע איזה מכות שהיה נותן לי. היה הורג אותי ממכות. אני פחדתי מהמכות שלו".

■ ■ ■

כמעט במחצית המקרים של עבירות מין בילדים, הילד מכיר את התוקף. מעדויות הילדים עולה, שב־14 אחוזים מהמקרים זה קרה עם שכן. ב־6.7 אחוזים עם חבר, זה קרה גם עם עובד שירותים בבית, עם בעל עסק שבו נהג הילד לקנות, קרוב משפחה, המאהב של האם. עם האב, עולה מהנתונים, זה קרה ב־4 אחוזים מהמקרים.

„זה אפילו לא קצה הקרחון של המתרחש בשטח", אומר ערן לוי, ראש שירות המבחן לנוער. „במקרים של גילוי עריות, מספר הדיווחים אפסי. אולי חמישה אחוז מהמקרים מגיעים לידיעתנו ומטופלים".

רוב האירועים מתרחשים בסביבתו הטבעית של הילד: 55 אחוזים בשעות הצהריים, בדרך חזרה מהגן או מבית הספר. זה יכול לקרות ברחוב, בחדר המדרגות, בבית, במקלט, בחנות, בבית שימוש ציבורי, במגרש

אין מעידין ילד

חלק מחוק דיני ראיות (הגנת ילדים) תשט"ו־1955:

„אין מעידין ילד על מעשה עבירה נגד המוסר, שנעשתה בגופו או בנוכחותו או שהוא חשוד בעשיתה, ואין מקבלים כראיה הודעתו על מעשה כזה אלא ברשות חוקר נוער".

„נתגלה הצורך, תוך כדי חקירה משטרתית בעבירה, נגד המוסר לעשות פעולה המצריכה נוכחות של ילד או השתתפותו בה, לא תעשה הפעולה אלא בהתאם להוראותיו של חוקר נוער".

„עדות בעבירה נגד המוסר שנגבתה ונרשמה על ידי חוקר נוער, וכן זכרון דברים או דין וחשבון בדבר חקירה בעבירה כזאת, שנרשמו על ידי חוקר נוער בשעת החקירה או אחריה – כשרים להתקבל כראיה בבית משפט".

„רשאים הנאשם או התובע לדרוש, וכן רשאי השופט לצוות, שחוקר הנוער יחקור את הילד חקירה נוספת וישאלו שאלה פלונית. אולם רשאי חוקר הנוער לסרב לשאול את השאלות הנדרשות, כולן או מקצתן, אם הוא סבור ששאלתן עלולה לגרום נזק נפשי לילד".

התניה, במעלית, בחדר פחי אשפה. אין סוף ואריאציות.

הקשר הראשוני בין הילד לתוקף לרוב ידידותי. המבוגר זורק פיתוי בצורת משחק, ממתק, גורים קטנים. יש מצידו ניסיון להתקרב לילד ולעורר את אמונו. באיזשהו שלב, בפתאומיות, הטון הידידותי הופך לאכזרי ולמאיים.

מה מרגיש הילד, מה הוא מבין ממה שקרה?

אילנה קרניאל, אחראית על חוקרי נוער בישראל: „מעט מאוד ילדים בגילאים הקטינים מבינים מה קרה. יש לילד תחושה שמשהו היה לא בסדר. אבל הוא מבחינתו, היה עובר לסדר היום. הרבה פעמים, הפגיעה מבחינת הילד קטנה, אך מקבלת תהודה חזקה מאוד בגלל תגובת ההורים.

„ילד גדול יותר, מרגיש אשם: עשיתי משהו רע. הוא שואל את עצמו למה דווקא אני, מה עשיתי לא בסדר".

הפסיכיאטרים מאבחנים השפעות לטווח ארוך. יש משמעות לגיל הילד. כאשר האירוע מתרחש בתקופה הטרום אדיפלית, הסימפטומים העלולים להתפתח הם: אסוציאליות, הרסנות, הפרעות בפעילות מינית, הפרעות באישיות.

אירוע המתרחש בתקופה האדיפלית, עלול לגרום לסימפטומים נוירוטים כחרדה, פחדים או רגשות אשם. מאורע מאוחר יותר, עלול להביא להתפתחות מצבי משבר דיכאוניים. ברוב המקרים, אפשר לרכך את הפגיעה בעזרת תגובה נכונה של הסביבה.

■ ■ ■

ב־10 במרץ השנה, בשעת צהריים, בכניסה לחדר מגורים בשכונה חרדית בירושלים, בצד צמחיה, ביצע גבר מעשה מגונה בילדה דתיה בת 9.

מתוך החקירה: „הוא השכיב אותי על הריצפה, קרע לי את הגרביונים, והכניס את היד שלו בתוך התחתונים ומישש וצבט אותי כל הזמן. זה מאוד כאב. ואז ניסיתי לצעוק לשכנה והוא סגר עוד יותר חזק את הפה. אחר כך ניסיתי עוד קצת והוא סגר כך, שלא יכולתי לנשום. ואז בכל זאת השמעתי קול קטן. הוא עזב אותי וברח מרוב הצעקות שלי".

ר.ג, האם, אשה חרדית כבת 30:

„ניסיתי לתת את כל כולי לילדה. באותו ערב, הקדשתי לה את כל תשומת הלב. ניסיתי לדובב אותה, לדבר על מה שהיה, לתת לה להוציא. דיברנו על כל פרט. ישבנו וחשבנו זה אדם לא בריא, לא נורמלי, איש מסכן, חולה שמסתובב ברחובות וצריך להתקיף ילדות.

– איך הילדה הגיבה?

„היא רצתה לשמוע שזה לא כל כך נורא. אחרי שראתה שאני מזדהה איתה ונותנת לה את כל החום, נרגעה".

– איך התנהגת?

„לא התפרצתי, לא רציתי להיות היסטרית, שהילדה לא תיבהל. התייעצתי עם חברה והיא יעצה לי לשתף גורם שלישי. התלוננתי במשטרה. עוד באותו ערב את לאה עזרא, חוקרת נוער. היא היתה נפלאה. יצרה מיד קשר עם הילדה, שוחחה איתה על המקרה. ביחד, לא נתנו לה שתיסגר בתוך עצמה".

– איך עבר הלילה הראשון?

„באותו לילה, ישנו באותו חדר, באור דלוק. היא לא הסכימה שאכבה. ישנה שינה טרופה. כל מספר דקות התעוררה ונגשה לחלון לחפש אותו, אולי יחזור. כל פעם הבאתי לה משהו טעים: פינוק קטן, שוש חג, דני, גלידה.

„למחרת, נסענו לתל השומר לבדיקה גניקולוגית. נגשנו לארון ובחרנו את הבגדים הכי יפים. עשיתי לה אמבטיה חמה, מרגיעה. הסברתי לה, שגם אם כואב בלב, לא כולם צריכים לראות. בבית חולים לא עזבתי אותה לרגע. חוץ מהבדיקה, היתה גם שיחה עם עובדת סוציאלית. היא ישבה אצלה בחדר וציירה ילדה קטנה ואיש גדול, שמתנפל עליה".

– איך היתה החזרה לשיגרה?

„ביום הרביעי חזרה לבית הספר. אף אחד לא יודע דבר. גם לא המורות. הסברתי לה שלילדים לפעמים קשה להבין ועדיף לשמור בסוד מה שקרה. במשך חצי שנה הלכה לטיפול פסיכיאטרי. מהר מאוד חזרה לעצמה. היא ילדה חזקה".

– מה השתנה בה?

„עכשיו, כמעט שנה עברה. אני מרגישה שטיפלתי נכון. לא איבדתי אותה. היא אותה ילדה. עליזה, שמחה. לא השתנתה. לא התבגרה במיוחד, רק יותר זהירה.

„אני הרגשתי כאב עצום. את מגדלת לה, משתדלת לבנות לו עולם יפה, פתאום בא מישהו והורס לך הכל". ■

משחקים בבובות. תוך כדי משחק, הילד מספר מה קרה אתמול לבובה. לאן הלכה, מה עשו עם התחתונים שלה. גם המשחק הזה מוגש כעדות לפני השופט

גאון בדרך הנכונה

הקואופ חוגגת 50. המנכ"ל, בני גאון, האיש שהפך רשת צרכניות קטנה לגוף שיווק בעל עוצמה כבירה, בעמדת המתנה: עשוי להתמנות למנכ"ל קונצרן כור • "אני לא מקנא באחי, יהורם גאון, והוא לא מקנא בי"

תצלום: גדי דגון

בני גאון. לדעת ישעיהו גביש, נעליו גדולות על רגליו של גאון

אריה אבנרי

"אני חושב שאחי יהורם הוא הזמר הטוב ביותר במדינה, ואני מאמין שאני אובייקטיבי בקביעה זו. יהורם חושב שאני המנכ"ל הטוב ביותר במדינה, וגם הוא מאמין שהוא אובייקטיבי בהנחה זו" – אומר בני גאון, מנכ"ל רשת קואופ. גאון עומד עתה בצומת, ממנו מצפות לו עמדות ויניק בתחום הכלכלי והפוליטי.

בימים הקרובים תחגוג רשת "קואופ" את יובלה ה־50, בעצרת המונית באיצטדיון הכדורסל ביד־אליהו. לבני גאון יהיו סיבות טובות להיות מרוצה. אפשר, שהעצרת החגיגית תהיה גם מסיבת פרידה לגאון: הוא המועמד הוודאי־כמעט למנכ"ל הבא של כור.

ישעיהו גביש, המנכ"ל הנוכחי, חזר בו פעמיים מכוונתו להתפטר מתפקידו, בעקבות הביקורת הציבורית הנוקבת על מצבו הכספי של הקונצרן: כור שרוי במשבר כלכלי מתמשך. לקונצרן חובות כבדים לבנקים, העולים על מיליארד דולר. הנטל הכספי הכבד גורם דאגה חמורה לראשי ההסתדרות ולמנהיגי מפלגת העבודה.

במחצית הראשונה של 1987, החמיר מצבו של הקונצרן, כאשר צבר הפסדים כספיים בהיקף של 57 מיליון דולר. לפי תחזית מומחים בלתי תלויים, תוכנית ההבראה, הנמצאת עתה בעיצומה, עשויה לבלום את המשך ההידרדרות. אך ככל הנראה יהיו לקונצרן הפסדים גדולים גם בשנה הבאה.

■ ■ ■

השבוע, בישיבה סגורה של הוועדה המרכזת של ההסתדרות, טען גביש, כי הבעיה הכלכלית אינה של כור בלבד: היא סימפטום למצב כללי במשק הישראלי, הכפוף להתרחשויות במשק העולמי. כמו תדיראן וסולתם של כור, נפגעו קשות גם אלסינט וסאייטקס.

גביש נראה באותו מעמד עייף ושחוק. הוא מבין היטב, שהגיבוי שיש לו ממזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, המשמש כיו"ר חברת העובדים, מוגבל וזמני.

גאון נחשב לאיש הקרוב ביותר לקיסר במשק ההסתדרותי. קיסר מינה אותו לפני שנתיים כחבר הדירקטוריון של בנק הפועלים וכחבר ועדת העסקים של הבנק – תפקיד בעל חשיבות רבה.

לפני למעלה משנה, הציע קיסר לגאון לשמש כסמנכ"ל כור. זאת, במגמה שיהפוך אוטומטית ליורשו של גביש, בבוא הזמן.

גאון סירב, למרות שהוא מודע היטב למאבקי הכוח הנערכים עתה בצמרת ההסתדרות, בין קיסר לבין מזכיר חברת העובדים, דני רוזוליו, המצדד בהמשך כהונתו של גביש.

גאון דחה את הצעת קיסר בטענה, שהוא מצוי בעיצומה של תנופת עשיה ברשת הקואופ. בחמש השנים שבהן גאון ניהל את הרשת, הצליח להפוך קבוצת צרכניות קטנה לרשת גדולה, המעסיקה למעלה מ־4000 עובדים ושולטת עתה גם על מפעלי ייצור, שיווק, ייבוא וייצוא.

מי שמכיר את גאון בעל האמביציות, יודע כי הוא מעולם לא אהב את תפקיד סגן המנכ"ל, האיש מספר 2. הוא עבד בכור, היה מנהל אגף השיווק, נציג באירופה ובמצרים. לדעת יודעי דבר, גאון יעדיף להיות מוצנח כמנכ"ל כור, אם וכאשר גביש יחליט לפרוש, אך אינו מוכן להיות מזוהה כיורשו של גביש, שהיה שותף להידרדרות.

גביש שיחק בשעתו לידיו של גאון בעניין זה, כאשר הטיל וטו על מינויו של האחרון לסגנו: "אני אבחר בבוא הזמן את סגני, כאשר אמצא את המועמד המתאים לבוא במקומי". לדעת גביש, נעליו גדולות על רגליו של גאון.

■ ■ ■

אישים בכור, העוקבים בעניין רב אחר המאבק בחברת העובדים, טוענים שגאון כוחש בקרירה בתחכום רב, מבלי להותיר טביעת אצבעות. לדברי דוברת כור, רחל שילו, גביש מתכוון להישאר בתפקידו. את הפונים אליה בעניין זהותו של היורש, היא שולחת אל גאון. גאון שומר על פרופיל נמוך. גאון: "לכור יש כיום מנכ"ל, ולדעתי

מנכ"ל טוב. גביש מוביל את תוכנית ההבראה בצורה מניחה את הדעת. אין ספק, שהמאזן האחרון אינו מחמיא, אבל הוא פועל־יוצא של המצב בכל המשק הישראלי. טוב לי בתפקידי הנוכחי כמנכ"ל הקואופ, ואני שמח שסיימנו את השנה האחרונה ברווח של 5 מיליון דולר. במשק ההסתדרותי זו, ללא ספק, תופעה יוצאת דופן".

בני גאון מודע גם לכך, שממתין לו תפקיד מרכזי בצוותי הארגון וההסברה של מפלגת העבודה בבחירות הבאות לכנסת. מזכ"ל מפלגת העבודה, עוזי ברעם, יו"ר מטה הבחירות, הוא חבר קרוב של גאון ובן גילו.

ח"כ עוזי ברעם: "הוועידה האחרונה של מפלגת העבודה, שנערכה במאי 1986, זכתה להצלחה מרשימה, שנזקפה לזכותם של כמה אנשים, ואני בתוכם. אבל רק מעטים יודעים, שהאיש שהיה הקטליזטור של הוועידה מאחורי הקלעים, ועמל ללא לאות למען הצלחתה, היה בני גאון. אי אפשר לחשוד בצניעותו היתרה של גאון ובחוסר אהבת הפירסום האישי שלו, אבל בוועידה זו הצליח לפעול באלמוניות".

בבחירות האחרונות להסתדרות, היה גאון איש ההסברה המרכזי במטה הבחירות של ישראל קיסר. הוא אשר קבע את קו ההסברה והוא שהנחה את קיסר בדרכי הופעתו הפומביות.

"אני מודע לכך, שתופעת השיווק והצרכנות חדרה גם לתחום הפוליטי", אומר גאון. "אנשי פירסום שונים חשבו במונחים של שיווק מוצרים, במקום לשים דגש על אישיותו של המועמד. אני לא מכרתי את קיסר כמוצר, אלא כאיש ישר, צנוע ואמין, מנהיג פועלים טבעי, שאינו זורה חול בעיניים. העובדה שקיסר, שהיה אלמוני מבחינה מסויימת, זכה לניצחון סוחף בבחירות הללו, לא היתה מקרית. אני שמח שכמזכ"ל ההסתדרות, הוכיח כי היה כיסוי למה שאמרנו עליו".

■ ■ ■

גם בבחירות הבאות להסתדרות, ילווה גאון את קיסר בתחום הארגוני וההסברתי. אולי אין זה מקרי, שגאון מטפל עתה בהקמתה של חברת תקשורת הסתדרותית, שאחת ממטרותיה תהיה השתלבות בעידן הטלוויזיה בכבלים.

ההסתדרות התכוונה כבר לפני שלוש שנים להקים רשת טלוויזיה עצמאית. התוכנית ירדה מעל הפרק, לא רק בגלל אי היכולת לקבל רשיון להפעלת תחנה עצמאית. כמה מקצוענים, ביניהם גאון, טענו כי הייחודיות של התחנה תהיה בעוכריה.

עתה מדובר על חברת תקשורת, שתשתלב בשידורי התעמולה של הבחירות

לכנסת הבאה. גאון, יו"ר איגוד המפרסמים, בעל הבנה רבה בפירסום, רוצה לשבץ בשידורים אלה מופעים שאי אפשר לכלול בתשדירי התעמולה הרשמיים בטלוויזיה הממלכתית.

בשבועות האחרונים, בתקופת השביתה בטלוויזיה הישראלית, הופעלה ברמת אפעל תחנת טלוויזיה בכבלים, ברשיון. בני גאון גילה עניין רב בשכונה, לא רק בגלל צרכניית הקואופ הנמצאת שם.

עוזי ברעם משדר עם גאון על גל אחד, בכל הנוגע לתעמולת הבחירות. ברעם רואה בהצלחה בתפקידו כראש מטה הבחירות, קרש קפיצה לקראת קבלת תיק בממשלה הבאה. גאון כבר צורף לצוות ההיגוי המצומצם, הפועל ליד ראש המטה.

גם מ"מ ראש הממשלה, שמעון פרס, מעריך את מקצועיותו של בני גאון. השניים נפגשו בעבר מדי פעם לשיחות בארבע עיניים. פרס, ששבע מרורים ממפעלים הסתדרותיים מפסידים, יודע להעריך מצליחנים.

גאון על פרס: "האם יש למישהו ספק שפרס הוא ראש הממשלה הטוב ביותר שמדינת ישראל יכולה להעמיד היום? מי היה מסוגל לנתב ולדלג על כל כך הרבה מהמורות לא הגיוניות? חבל שלא נתנו לו להמשיך בכמה דברים חשובים שבהם התחיל, כמו הוועידה הבינלאומית. הכל היה נראה היום אחרת".

בני גאון, המשמש גם יו"ר המועדון לשיווק מתקדם של המכון הישראלי לניהול, בונה עכשיו מודל מיוחד של "שיווק פוליטי", במטרה לנסות ולסגור בבחירות הקרובות את הפער הגדול בין הפופולאריות של שמעון פרס לזו של המערך.

"בשנים האחרונות, בתקופה שפרס הוכיח את עצמו כראש ממשלה מעולה, נוצר מצב חדש. בעבר נהנה פרס ממעמדה של מפלגת העבודה. עכשיו יש תופעה הפוכה: מפלגת העבודה נהנית מהפופולאריות האישית של פרס. הבעיה העיקרית, היא לגשר בתודעת הציבור וליצור חפיפה בין הפופולאריות של מנהיג המפלגה לבין זו של המפלגה, במטרה שהדבר ישתקף גם בקלפי".

– יש לך אמביציות פוליטיות אישיות?

"אני חבר מפלגת העבודה ומזוהה עם מצעה ודרכה. אבל אני רואה את המשך המסלול האישי שלי בתחום הכלכלי ולא הפוליטי. אין לי עניין להיות חבר כנסת מהשורה".

– האם אין סתירה בין עיסוקך בתחום הכלכלי לבין פעילותך הפוליטית?

"יש קו משיק בין התחום הפוליטי לבין התחום הכלכלי. אין לי ספק, כי במנגנון [illegible]

בכירות, יש משמעות ותלות פוליטית. כמו ומובן, כי הכישורים והיכולת הם הדומיננטיים בקביעת מנהל וכמינויו, אולם היום נודעת משמעות רבה לחוסן הפוליטי שלך".

■ ■ ■

בני גאון, 52, נשוי ואב לשלושה, בוגר הפקולטה לניהול עסקים בג'נבה, היה לאורך חייו המקצועיים איש שיווק ומכירות. במשך שש שנים, החל מ־1957, היה איש חברת תדיראן, המסונפת כיום לכור. הקים וניהל את חברת השיווק והשירותים של החברה, הנחשבת כיום למובילה בתחום שיווק מוצרי הצריכה החשמליים במדינה.

תקופה קצרה שימש כנשיא חברת סילבניה באירופה, אבל נאלץ לפרוש לנוכח הנהלת כור, שהטילה עליו להקים את מערך סחר החוץ של הקונצרן באירופה. על הפרק עמדה אז הצטרפותה של ישראל כחברה נלווית לשוק המשותף.

בשלב הבא, גאון ניהל את 15 סניפי "כור סחר" באירופה. היקף פעילות של 100 מיליון דולר לשנה. ב־1979, אחרי חתימת הסכם השלום עם מצריים, יצא גאון לקהיר והקים את הסניף המקומי של כור. היה זה אחד הנדבכים הראשונים ליחסי המסחר בין שתי הארצות.

ב־1982, התבקש על ידי מי שהיה אז מנכ"ל כור, נפתלי בלומנטל, לקחת על עצמו את ניהול רשת הצרכניות "קואופ תל אביב דן השרון", אגודה קטנה, צוברת הפסדים ומסובכת בפרשיות כלכליות.

האגודה נוהלה אז בדרך שמרנית חסרת תחכום. הלקוחות לא היו מרוצים והצביעו ברגליהם – לעבר רשתות אחרות.

גאון הביא רוח חדשה. באיגרת לעובדי הרשת קבע: "טוהר המידות ואמינות הריווח הינם נכס יסודי. אין ולא תהיינה שום פשרות. עיקרון זה מחייב את כל המערכת, ללא הבדל דרגה או מעמד".

הוא החל לפעול להעלאת המוראל של העובדים אחרי שנדהם למצוא, לדבריו, עובדים חסרי מוטיבציה, שחלק ניכר מהם התביישו במקום עבודתם.

גאון ערך טלטלה יסודית באגודה, במטרה להפוך אותה לרשת שיווק מודרנית ומתקדמת, היכולה להתמודד עם רשתות השיווק האחרות. הוא לא היסס להיכנס לעימותים חריפים עם אישים שונים, שחלקם התקנאו בו ואף ניסו להכשילו.

■ ■ ■

העימות עם תנובה, גוף הסתדרותי אחר, עדיין נמשך. הקואופ מתנגד להעניק בלעדיות או העדפה מוחלטת לתנובה ולמוצריה. כתוצאה מכך, החליטה תנובה להכותו במגרש־שלו על־ידי הרחבת השיווק הקמעונאי – ופתחה סניפים נוספים. מול ההיפר קואופ קם הרבי־מכר של תנובה.

"שיווק משול לאמרגנות ולבידור", אומר גאון. "זוהי התמודדות אין סופית, לנגיסת נתח של שוק קונים מתחרים. במערכת שיווק אין די בתשתית של מכונות, נכסים וציוד".

בשלב מסויים, הפכה הקואופ לקורבן של עצמה. השם של הרשת אומץ על ידי האגודות האחרות ברחבי המדינה. בעיות שונות שהתעוררו באגודות אלה, יוחסו בטעות לקואופ של גאון. עכשיו שוקל גאון להחליף את שם הקואופ שלו, הגדול בארץ, בשם אחר.

לפני זמן קצר, הוקם חוג סגור בשם "תנופה", שנועד לחוות משענת פוליטית של אנשי כלכלה מחברת העובדים למזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר. בני גאון הוא הרוח החיה מאחורי הקלעים.

"נוצר מצב מוזר. באים אלי מנהלים במשק ההסתדרותי ומבקשים להצטרף, עם קיסר, אבל בתנאי שהדבר יישמר בסודיות. מחשש שיבולע להם. שלחתי אותם להרבה מי שלא מוכן להזדהות בפומבי, מוטב שלא יזדהה בכלל".

ויש הסבורים, כי מה שמריץ את בני גאון הוא הרצון להוכיח, שהוא לא רק אחיו של יהורם גאון, הצעיר ממנו בארבע שנים.

"זו שטות לחשוב שאני מקנא ביהורם. אנחנו במשפחה שלושה אחים ואחות. האח הבכור, יגאל, עובד בתעשייה האווירית. האחות, כלילה, נשואה. ליהורם ולי יש [illegible]

המלכת הקיסר

בחודשים האחרונים פורסם בכלי התקשורת, כי מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, עשוי להתמודד על המועמדות מטעם המערך לתפקיד ראש הממשלה. קיסר לא אישר ולא הכחיש את הדבר, אך הגביל מראש את תקופת כהונתו כמזכ"ל ההסתדרות.

בני גאון: "לפי מיטב ידיעתי, קיסר לא רואה את עצמו מועמד לראשות הממשלה. מעולם לא אמר לי דבר על כך".

– ואם הוא בכל זאת יחליט לרוץ לתפקיד זה?

גאון: "אני מניח שלא אעמוד מהצד. אסייע לו כמיטב יכולתי. בינתיים אתרום את חלקי למען הצלחתו של שמעון פרס בבחירות הבאות, כדי שיהיה ראש ממשלה במשך קדנציה מלאה. אני מקווה שבממשלה הבאה, התיקים הכלכליים החשובים יהיו בידי המערך. עשינו שגיאה חמורה שמסרנו את התיקים הכלכליים לליכוד. שילמנו על כך מחיר כבד".

בית אבי

באחת ההזדמנויות התייחס בני גאון במפגיע לשורשיו ואמר כמה דברים נרגשים.

"הבית בו גדלתי, בשכונת בית הכרם בירושלים, היה בית חם ויהודי מאוד. אני נושא את שם סבי, שהיה ממקובלי ישיבת בית אל. תמיד אני רואה את עצמי בר מזל על שזכיתי להיות בנו של משה הור גאון ז"ל, ואמי שתחיה תבדל לחיים ארוכים.

"הווי הבית תואר יפות על ידי אחי יהורם. צר לי מאוד על שאינני מנחיל בדיוק את מה שאני קיבלתי בביתי לבני. כל הנימוקים שאני נותן לכך – עיסוקים רבים, טרדות ומצוקות יום – אינם משכנעים. כשאני מסתובב לבדי בסימטאות העיר העתיקה בירושלים, יש לי תחושה של חרדת קודש. כשנלווים אלי הילדים שלי, אני חש בפיחות מסוים של תחושה זו אצלם".

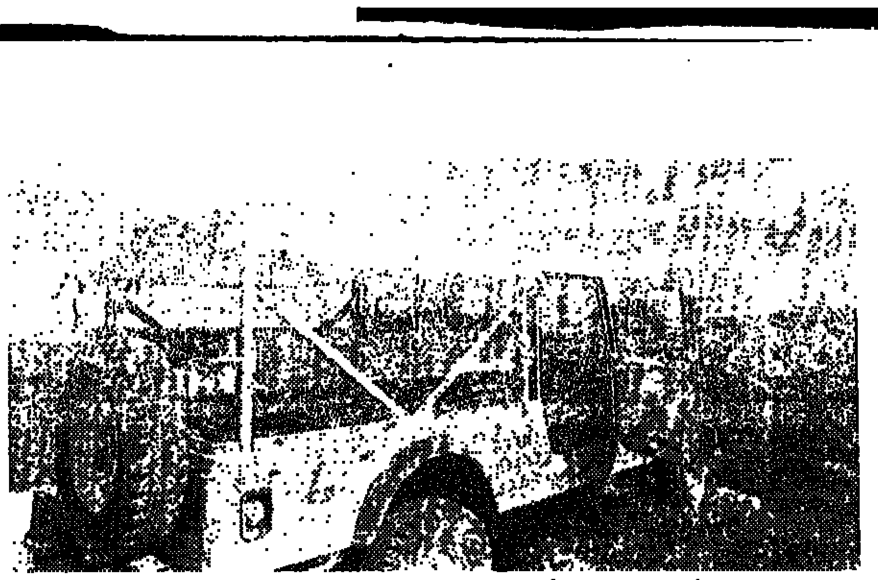

כ־8 מיליון דולר פיצויים פסקו השופטים לטובת ג'ון כהן, היום בן 22, נכה מאה אחוז, מהחברה להגנת הטבע ומהמדינה. אם הערעור המוגש מחר לא יתקבל, החברה בסכנת חיסול

תצלומים: מיכל רוזס

שביל לא מסומן

אריאלה רינגל־הופמן

ביום ראשון הקרוב יפקעו 45 הימים שהקציב בית המשפט לחברה להגנת הטבע לצורך הגשת הערעור. יוסף מלמן, עורך הדין המייצג את החברה, יכניס את הבקשה למזכירות בית המשפט העליון. החברה תיכנס לעמדת המתנה. הדיון בערעור יכול להימשך חודשים ארוכים, גם שנתיים. החברה תטען לחפותה בעניין האחריות ולחילופין תערער על גובה הפיצויים. שביל לא מסומן, עשוייה החברה לומר, הוא עדיין שביל מטוייל, ובמדינת ישראל שבה שטחים נרחבים, בעיקר באיזור הדרום, עדיין אינם מסומנים, אי אפשר לטעון לרשלנות בשימוש בהם.

לג'ון כהן, היום בן 22, נכה מאה אחוז, משמעות הגזרה חסרת חשיבות. בן 16, במסגרת טיול של החברה להגנת הטבע, נפל ממצוק ברמת הגולן. אלי תוסר, אז מדריך צעיר בבית־ספר שדה גולן, שהוביל את הקבוצה, התעלם משלט המזהיר מפני הליכה בשביל מסוכן. כהן, היום מרותק לכיסא גלגלים, תבע באמצעות פרקליטיו, שלושה גופים נוספים: את חברת הנסיעות שהביאה אותו לארץ – ישראקמפ; את הרשות לשמורות הטבע; את מדינת ישראל.

בית המשפט, משיקולים שלא זה המקום לפרטם, מצא את החברה ואת המדינה אשמות בדין. סכום הפיצויים שנקבע, כ־8 מיליון דולר, אם מוסיפים את שכר טרחת עורכי הדין של התובע, שהוטל על כתפיהן.

לגודל הסכום לא היה תקדים במדינת ישראל. הוא היכה בתדהמה לא רק את הנתבעים, אלא את כל המדינה. החישובים שהולידו כ־8 מיליון דולר לקחו בחשבון, בין השאר, את תוחלת החיים, הפסדי השתכרות עתידיים, מחיר מוסד שיקומי שעלותו כ־500 דולר ליום.

בחברה, נכון ליום, מתייחסים לגזר הדין משהו בדומה להתייחסות האזרח הקטן לאיום הגרעיני: לך תבנה מקלט הרמטי, 30 מטר עומק, תאגור מזון לשנתיים. יש ביטוח שמכסה 400 אלף דולר, אין תוכניות מגירה מניין לגייס, אם וכאשר יצטרכו את הכסף.

גם אם יתחלק הסכום בין החברה למדינה, מה שלא ברור שיקרה, משום שגם המדינה טוענת לחפותה בעניין האחריות, הבעיה בעינה עומדת.

חשבונאי החברה כבר מצאו ששמונת המיליונים, האמורים להיות משולמים בדולרים אמריקנים, עם הריבית, עלולים להפוך עד תום ההליכים המשפטיים למשהו כמו 11 מיליון דולר. לא ברור אם סגירת החברה ומכירת הנכסים, כולל שולחנות, ציוד משרדי והמאוורר שבחדר של עוריה אלון, יכסו את הסכום.

■ ■ ■

בסוף שנת הלימודים הנוכחית, יתווייק 10 תלמידי בית הספר שליד האקדמיה למוסיקה בירושלים, ברשימת הנהנים משירותי החברה להגנת הטבע. כ־750 אלף איש, מתוכם כחצי מיליון תלמידי בתי הספר. 750 אלף איש, יאמר עוריה אלון, ותביעת פיצויים אחת.

בינתיים, ביום שלישי האחרון, במסגרת ארבעה ימים שהם עושים בבית ספר שדה מעגן מיכאל, הגיעו הילדים, תלמידי כיתות ז' ו־ח', ברכב למבואות הצפון מערביים של עוספייא. חצו את הכביש (בזהירות), עלו לתצפית שפרשה לפניהם את עמק זבולון, את הגליל המערבי, פסגות הגליל העליון והחרמון, בכתמים של ירוק וחום. אחר כך נשפכו לשביל המסומן בירוק, שמעו על היווצרות סלעי משקע, מתחים טקטוניים, צמו (אסור לגעת) במאובנים ימיים. ירדו לבקעת אלון, ששוליה מכוסים באפר שפלט הר געש תת ימי, עלו, (לא עוברים את המדריכה) להר שוקף. אכלו ארוחת צהריים שהביאו מהבית תחת אורן ענק, והלכו לדליית אל כרמל. מסלול של חמישה או אולי פחות קילומטרים, שנמתח על יום שלם. מושגים ראשוניים בגיאולוגיה, בהיווצרות נוף, בצמיחת יער. סלע, עץ, חיה, אדם. בדליית אל כרמל שמעו על העדה הדרוזית.

גייל טל־שיר, 19, מורה חיילת, שנה בבית ספר שדה, מדריכה את אחת הקבוצות. טל־שיר היא חלק משמורת טבע אנושית. כבר 30 שנה מדריכים טיולים במכנסיים קצרים ובחולצות כחולות, נעולים עדיין על סנדלי נמרוד, צרודים, מתחילים כל משפט, כמעט, בחבר'ה. נגועים בעניין. גם הרבה שנים אחרי שהם יוצאים מהמערכת, מתנקזים לאן שמתנקזים, מתקשים להתגבר על דחף, כמעט מוטבע בגנים, לזהות שמית כל פרח, כל חרק, להזהיר מפני קטיפת פרחי בר, לחבר אגרות לצרכים מתודיים.

■ ■ ■

החברה להגנת הטבע יושבת היום בשפלה 4 ת"א. פועלת משני בניינים הממוקמים בתוך התחנה המרכזית בתל־אביב. הכניסה לבניין לא זורקת אותך למרחבים היפהפיים של מדינת ישראל, גם אם הקירות כולם מכוסים בתמונות נוף, בצילומי חיות, בתצלומי פרחים בהגדלה: ראש שועל, שורה של שלדגים כחולים על כבל חשמל, נקר על גזע עץ. סוג צילום, אגב, שעם השנים יצא מפרסומי החברה, מהחוברות לטבע וארץ, והפך למוצר צריכה המגיע בעיקר לחדרי ילדים.

הקירות צבועים בצהוב חיוור, החורים צפופים, כמויות עצומות של ניירת, מזכירים במשהו משרדים של חברות נסיעות, רק כלי ההידור המקובל שם.

יש בחברה להגנת הטבע מה שנקרא בעלי תפקידים; יש מה שנקרא מוסדות. בעלי התפקידים באים והולכים, המוסדות נשארים. עוריה אלון, למאזינים שלום, הוא מוסד. אמוץ זהבי הוא מוסד, שלמה ירון הוא מוסד. גם חנה בריק, פקידה, שיושבת במקום הזה מ־59', גם אריה אנגלרד, רכז הרכב, שכולם קוראים לו פאפא.

אנגלרד הוא בוס. יש לוח מודעות שלו בשפלה 4, הוא דואג לשכפל ולהפיץ הודעות מטעמו גם בבתי ספר של החברה, בסניפים, בכל מקום שיש בו רכב המסומן בפרח הירוק.

אומרים עליו, שדי לו להציץ במכונית כדי לקבוע שמשהו לא בסדר בקרבורטור. שדי לו להעיף מבט בנהג כדי לדעת איך הוא מעביר מהלך.

אנגלרד מזכיר לעובדים את חובת הגירת תגורות הבטיחות גם בעיר, את העובדה שהגיע החורף ויש להכין את הרכבים לקראתו, שעבריייני נסיעות עלולים להיענש בהשבתת רכבם. מהדק ללוח גם קריקטורה. רואים בה איש המום מציץ מחלון רכב מעוך, מרווח לשוטר שרושם את פרטיו: „ואז המתוכבתי לרגע וסיפרתי לילדים על הירידה במספר תאונות הרכב בשנה האחרונה".

■ ■ ■

לאנשי החברה, אגב, אופייני סוג מאוד מסויים של פולחן אישיות, שלא במובן הרע של המלה. משהו ממנו עולה בהתייחסות לראשיה: איך עוריה אלון מסתובב תמיד במכנסיים קצרים ובסנדלים; אגב, בפגישה בינינו הוא לבש מכנסיים ארוכים ונעליים. איך אמוץ זהבי, בלחישה, גם היום, משיג מה שהוא רוצה.

ביטוי אחר הוא ייחוס כישורים כמעט על חושיים לאנשים. אלו המסוגלים להריח מים מרחוק, לאתר קן נשרים מכמה קילומטרים, הרואים בחושך. יש בעלי מידע ייחודי, שהוא במו כסף עובר לסוחר ומתורגם למעמד, היודעים איפה מציצה הסיתוונית הראשונה, מתי ובאיזו שעה תתפוס את הזהבן המחלל בתעופה נמוכה מעל האשלים, היכן מקנן זוג אוחים.

אמוץ זהבי, היום ראש המחלקה לזואולוגיה, יושב באוניברסיטת תל־אביב בחדר הדומה להפליא לחדרים ברחוב השפלה. עם אותו ציוד משרדי, אותן תמונות על הקיר. אמוץ זהבי ועוריה אלון הם האנשים שלהם מיוחסת הקמת החברה להגנת הטבע. לשלמה ירון מייחסים את העובדה שהחברה עדיין קיימת. ירון, האחראי לענייני מינהל וכספים, אומר שהוא האדם היחידי שזהבי לא כחן אותו איך קוראים לציפור הזו ולפרח הזה.

אם עוריה אלון מוגדר כאיש החזון, בידיים של שלמה ירון מונחים המושכות. ירון, מתוקף תפקידו, ואישיותו, הוא האיש הדואג לקרקע את המעופפים. חשוב מאוד, אומרים אנשי החברה לירון, לפתוח לשכת מודיעין לציבור הרחב. גם ירון חושב שזה חשוב, הבעיה היא שאין כסף. שעיריית תל־אביב תפתח, הוא מציע, או עיריית חיפה, או ירושלים.

ירון יכול להציג רשימה ארוכה, שהחברה היא רק אחד השמות בה, לא היחיד. יש מקרים שירון בולם, הוועד המנהל מקבל, הפרוייקט נופל. במקרה הספציפי הזה, לשכת המודיעין קמה. עונה לשאלות הקהל הרחב. מסלול טיול המתאים לתיירים שבאו לחמישה ימים בלבד, מסלול מומלץ לאיש שעבר התקף לב, לאן אפשר לקחת ילדים בני שלוש ומה אפשר לעשות בשעתיים וחצי ברמת הגולן.

כל מה שקורה בחברה עובר את המסדרונות בשפלה 4. קרוב ל־1500 איש עובדים בחברה להגנת הטבע. 180 מהם מורות חיילות, כ־700 עובדים יומיים, כ־550 עובדים בשכר. מתוך אותם 550, 270 הם מדריכים, עובדי מחקר בחלקיות משרה, יועצי טיולים. 85 עובדי מינהלה בבתי ספר שדה. השאר, למעלה מ־250 עובדים בבניין עצמו.

■ ■ ■

עיון בקטעי העיתונות הסוקרים את פעילות החברה ב־30 השנה האחרונות, מגלה כיסוי אוהד בעיקרו. בלא מעט ראיונות ישאל עוריה אלון איך החברה מתמודדת עם הישראלי המכוער. הישראלי המכוער, בראיונות אלו, הוא זה הפורץ מחצבות בצלעי ההרים, סולל כבישים הפוצעים אתרי נוף יחודיים, מרים ארובות מעשנות ומרעיל בלא הכרה את החי והצומח. אלון, איש חינוך, בחלק גדול מהראיונות נזהר מלהיסחף. העניין שלנו, יאמר, הוא לא להדביק תוויות אלא לשנות הרגלים.

הרגל ראשון ששרשה החברה, התוזר ומופיע כמעט בכל אחד מהראיונות, הוא קטיפת פרחי הבר. נגמר הסיפור של בת שבע היורדת מסלע וגבע, קוטפת רקפת נחמדת מאוד. הרגל שני, שהמאבק לשרשו עדיין נמשך, הוא עניין הניקיון. פעם, אומר זהבי, החביאו את האשפה מאחורי הסלע. כשעברו מימין לסלע, החביאו משמאל, כשעברו משמאל, החביאו בצד ימין. התוצאה: סלע מוקף באשפה. היום מחזירים את שקיות הניילון, את קליפות התפוזים, ואת עטיפות הכריכים לתרמיל וזורקים בפחים. אם אין פח, סוחבים אותם הביתה.

■ ■ ■

החברה להגנת הטבע הוקמה במאי 53'. הרעיונות גובשו קודם לכן, במכון הביולוגי שישב ביהודה הלוי 12, במקום שהיום ממוקם בו מגרש חניה. אנשים כמו היינריך מנדלסון, פרופסור לזואלוגיה וחתן פרס ישראל, לב פישלזון, אלכסנדר ברש, דבורה איילון סירני – או מורים או סטודנטים לביולוגיה שמאוחר יותר הפכו למרצים בעלי שם בנושא – חורו ודשו בשאלת שרידת האלמוגים באילת, עקירת עצים, השמדת חיות.

באחד הכנסים הללו, שדן בגורלו של הירקון, יצאו אלון וזהבי החוצה. מהדיבורים לא יצא שום דבר, אמר אלון, צריך לעשות משהו. ארגנו חבורה של חובבי טבע, נפגשו בבית של איילון סירני. יעקב הופיין, בנקאי, שאביו היה מבעלי אפ"ק, מה שהפך אחר כך לבנק לאומי לישראל, ניסח יחד עם אלון את מטרות החברה, נרשמו כעמותה וב־54', כשמצאו את עצמם עדיין במסגרת המככה את ההרס ולא מצליחה למנוע אותו, ארגנו כנס יסוד באורנים, שהגיעו אליו כ־70 איש. היום, 33 שנים אחרי, רשומים בחברה 45 אלף חברים. שורה ארוכה של פעילויות להצלה, שימור ומניעת פגיעה בערכי נוף.

אברהם תורן, חבר קיבוץ מעברות היה המזכיר הראשון, שנה בתפקיד. אמוץ זהבי היה המזכיר השני, 15 שנים בתפקיד, נכנס לתפקיד ב־55', דיבר על שנתיים, יצא ב־69'. החברה באותן שנים, זוהתה עם אמוץ זהבי. לא היה אמוץ ומשפחתו, לא היתה החברה ומדריכיה. היתה חבילה שנקראה אמוץ והחברה, שבין שניהם אי אפשר היה להפריד סיכה. אחריו עוריה אלון – 8 שנים, יואב שגיא – 8 שנים. היום מנחם זלוצקי – שנה וחצי בתפקיד.

החיבור בין אמוץ זהבי לעוריה אלון, אומרים, הוליד צוות בלתי נלאה. במהלך המאבק על פארק הכרמל הגיעו לאבא חושי. חושי זרק אותם דרך הדלת, חזרו דרך החלון, ורק דרך החלון, מצאו צוהר חרש ודכו נכנסו. התעקשו, הגיעו לדוד בן גוריון וזה אמר יהיה פארק.

על בן גוריון, אגב, מספרים שאחת הפגישות איתם שיכנעה אותו עד כדי כך, שהציע לסגור את המכתש הקטן ולהכניס לשם אריות.

ב־56' התגבשה הצעת חוק שהחברה יזמה,

„הניסיון להציג את החברה כמי שמתעניינת באדמוניות החורש ומתעלמת מצרכי האדם, לא נכון ולא הוגן. שמירת הטבע באה להגן על איכות החיים שלנו"

עוריה אלון: לו ולאמוץ זהבי מיוחסת הקמת החברה להגנת הטבע

על בן־גוריון מספרים שאחת הפגישות עם אנשי החברה שיכנעה אותו עד כדי כך, שהציע לסגור את המכתש הקטן ולהכניס לשם אריות

שהביאה ב־63' לחקיקת החוק לשמירת הטבע ולהקמת רשות שמורות הטבע, שהוכפפה למשרד החקלאות.

■■■

היוזמה להקמת הרשות, נולדה כאמור בחברה, מה שלא מנע מאוחר יותר לא מעט מאבקים בין שני הגופים. בשורש העניין, אומר עזריה אלון, העובדה שגוף ממלכתי לא אוהב את האזרחים שמנדנדים לו.

ברשות יאמרו שהתפיסה שבמע"ץ, בחברת החשמל, במפעלי סדום, במשרד החקלאות ואחרים יושבים הרעים הרוצים לחבל בנוף ארצנו, בעוד שהטובים כולם יושבים בשפלה 4, היא העומדת ביסוד החיכוכים. קל להתקיף גוף שחייב להגיע לפשרות.

ברשות, כמו בחברה, יובאו דוגמאות לאישוש התיזות. ברשות ידברו על פרוייקט מאגרי המים ברמת הגולן, שבאו לפתור את מצוקת המים של מתיישבי הרמה. את העובדה שלאחר שהרשיונות התקבלו, בהתאם לסייגים שקבעה הרשות, הוציאה החברה את עם ישראל להפגין כנגד הפרוייקט.

בחברה יביאו לדוגמה את ההצעה של אריק שרון, בתקופת היותו שר החקלאות, להקים ישוב ביער אום־צפא. הרשות, כגוף הכפוף לשר, מעלה בייעורה בהימנעה מלהוכיל את המאבק בהצעה. החברה היא שמנעה את הפגיעה ביער.

החברה תיטען כנגד גביית הכסף בנחל ערוגות. יוסי פלדמן, מי שהקים את בית ספר שדה עין גדי, יאמר שיש שמורות שחייבים להשאירן פתוחות לקהל הרחב. ברשות יאמרו, החברה נדיבה על חשבוננו. לגבות כסף עבור הדרכה אפשר; לגבות כסף עבור שירותי פינוי אשפה – אסור. מדריכים צריכים לקבל משכורת, מפני אשפה לא.

בחג האחרון, אומרים ברשות, עברו 17 אלף איש בשני הנחלים, נחל ערוגות ונחל דוד. אי אפשר לתחזק את המקום בלי לגבות כסף מהמבקרים.

רשות שמורות הטבע, כמו כל רשות ממשלתית אחרת, לא יכולה להיות מנותקת ממדיניות הממשלה. אנחנו, אומרים ברשות, וקשור במערכת הממשלתית, לא כלעריים בשטח.

החברה התנגדה בזמנו להקמת מרכז המבקרים במצפה רמון, עזריה אלון התנגד לפיתוח שמורת בארות לוץ. היום יודעים, ששני הפרוייקטים הקפיצו את מספר המבקרים במקום מ־3000 איש ל־200 אלף. הוויכוח שבין שני הגופים על תחנת המידע בנחל עמוד, הגיע לעיתונות. קיבל ביטוי עם שריפת הצריף. הרשות טענה, שהתבטאויות החברה הביאו להרס המקום. החברה טענה לזכותה הלגיטימית להיאבק נגד הקמתו.

היום, הצריף שהוקם מחדש, מספק גם שירותי מידע למטיילים במקום.

אלא שגם הטוענים נגד החברה, מתייחסים למטרת נקודה. בגדול, יאמרו ברשות, כמו במקומות אחרים, החברה נושפת בעורפם של כולם, מכריחה את המערכת להישאר צמודה לרעיון שמירת הטבע. אם החברה לא היתה נרעשת מאזוני הקיר, הארזים כבר מזמן היו נופלים.

■■■

ברחבה שלפני בית ספר שדה מעגן מיכאל פורח נרקיס. מרבד לבן, יפהפה. בקיץ הרחבה חשופה. כל הנושא של הגינון פה, הוא בעייתי, אומר רן גיל, מנהל בית הספר. שתילת דשא במקום תיצור כתם ירוק תמיד מחר, תחסל את הנרקיסים מאידך.

מאחורי בית הספר מציצים עכשיו הסתווניות, אחריהם יפרחו האירוסים. גם שם הגינון יפגע בצמחייה הטבעית.

ביציאה מבית הספר, מגלה יוסי בן מיור, מדריך בכיר, איך פורצת הסתוונית את קליפת הקרקע. פנטסטי, יאמר, זה ממש נפלא.

הפגישה האחרונה של מנהלי בתי ספר שדה בארץ התקיימה במעגן מיכאל. בשעה חמש, בעיצומם של הדיונים, החליטו על הפסקה, יוצאים לצפות בפריחת חבצלת החוף. פרח שעליו נפתחים עם רדת החשכה ואפשר לשבת ולראות את עלי הכותרת, בזה אחר זה, נפרשים.

בשעה שאנחנו ממתינים לקבוצת הילדים מירושלים, מצליחים גיל ובן מיור לגלות עקרב שחור, חדף מתחת לאבן, לולינית – חרק קטן על רגליים דקיקות כמו חוט, חגב עם כנפיים אדומות, לזהות מספר סוגים של נמלים, נדל ארסי, מרבה רגליים, לפצח צנוברים. ומכל אלו להתפעל כאילו מדובר בפגישה ראשונה, אחרי שנים של חיפושים.

במרבית בתי ספר שדה, על לוח המודעות ירשמו המדריכים תצפיות מיוחדות. פריחה ראשונה של חצב, להקה ראשונה של עופות נודדים, גוזל נשר שיצא את הקן. היכרות קרובה עם הנוף שיוצרת תחושה משפחתית.

יש גם קוריוזים. בנגב, למשל, עקבו חובבי הטבע תקופה ארוכה אחרי צבוע מסויים שקיבל את השם מנדלסון. הראו אותו למטיילים, הסבירו על זכר גדול ויפה. כעבור הימים הצבוע גדרס ומנדלסון היפה התגלה כנקבה.

■■■

שדות הקרב של החברה להגנת הטבע עוברים דרך הניסיון של מחצבות נשר ליוס גילוח הכרמל לצורך הפקת המלט, בחירת נחל התנינים כאתר לתחנת כוח של חברת החשמל, ניסיון לשתול בין הנמל הצבאי באילת לשורת המלונות גם בתי זיקוק מאבקים על עשרות תוואי דרך, ניסיונות לתעל את מימי הנחלים בצפון לצרכי חקלאות. רשימה מקרית בהחלט ולא מלאה.

נכון להיום: מאבק להצלת פלגי הדן, לשימור אתר החולות שבין אשדוד לאשקלון – אתר דיונות יחודי, מעורבות בצוות היגוי של תכנית מיתאר ארצית לחופים, פעילות לשימור מדרון חוף יפו בתל־אביב, מבצעי ניקיון בחופים, מבצעי ניקיון אזוריים.

חיילי החברה במאבקים אלו הם אותם 45 אלף החברים שבה, אלפים מאותם מטיילים שחצו את הארץ באמצעותה, גם אם לא כולם מגיעים, לא לכל מקום.

אחד המאבקים שהקפיץ את החברה ואת הרשות לכותרות העיתונים בחודשים האחרונים היה סיפור בית ג'ן. בחברה קוראים לו המאבק על שמורת הר מירון. המאבק על השמורה מחייב כתבה נפרדת. מה שיכול ליהאמר כאן הוא, שמדובר בשמורה שגודלה כ־85 אלף דונם, כשעל פי התיכנון, אמורה להכיל 20 דונם נוספים. בלב השמורה – בית ג'ן, ישוב דרוזי, ששיטחו כ־2000 דונם. בשטח הזה מצטופפים כ־7000 איש. בולל בנים, שבשל אופייה המסוים של העדה, רובם ככולם חוזרים לגור בישוב.

לשם השוואה כדאי לציין, שמרבית המושבים והקיבוצים בארץ, שמספר הנפשות בהם קטן מזה שבבית ג'ן יושבים על יחידות שטח בסדר גודל דומה ולעיתים כפול. במשך שנים, שתי בעיות עיקריות בכפר לא הגיעו לידי פיתרון: שאלת הרזרבה הקרקעית לצורך בניית בנייני ציבור במקום, ובעיית הביוב. בעיה נוספת היתה, ועודנה, בעיית השטחים הניתנים לעיבוד חקלאי.

אישור תוכנית המיתאר, שאמורה היתה להגדיל את שטח הכפר בכ־1300 דונם, הגיעה לאחר המהומות. גם פיתרון בעיית הניקוז. מצוקה זו, לצד סיבות אחרות,

(המשך בעמ' 46)

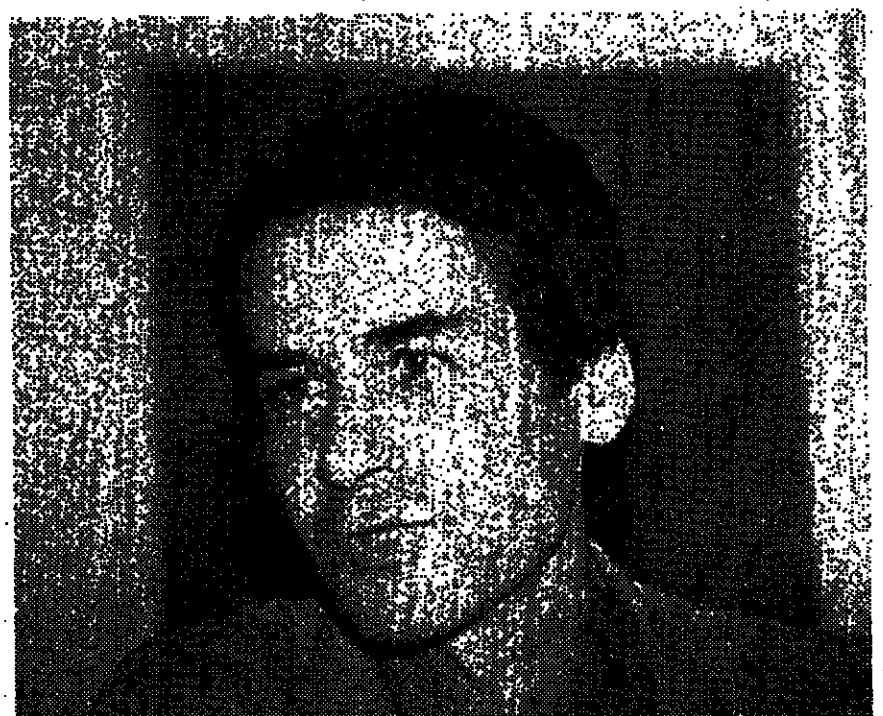

מנחם זלוצקי, מזכיר החברה. תקציב שנתי של כ־22 מיליון שקל

16 מרכזים קהילתיים: 14 בעיירות פיתוח, 2 באזורי יוקרה. המעמד הבינוני יתקשה לעמוד במחיר החברה

מושג חדש בהשקעות

„אלומת קרנות"

אילנות דיסקונט מציעה לך דרך חדשנית לגיוון ההשקעה בקרנות נאמנות – „אלומה". ה„אלומה" מחלקת עבורך את סכום השקעתך בין מספר קרנות נאמנות. ע"י כך אתה מקבל מבחר של קרנות נאמנות ויכול ליהנות מהיתרונות של כמה קרנות בבת אחת.

4 אלומות של קרנות נאמנות לבחירתך:

אלומת מדד
הרכב של מספר קרנות נאמנות למעוניינים בהשקעה שרובה בניירות ערך צמודים למדד
60% ב„תפוז"
30% ב„אורן"
10% ב„דולב"

אלומת מט"ח
הרכב של מספר קרנות נאמנות למעוניינים בהשקעה שרובה בניירות ערך צמודים למט"ח
70% ב„דולב"
25% ב„אתרוג"
5% ב„רימון"

אלומת מניות
הרכב של מספר קרנות נאמנות למעוניינים בהשקעה שרובה במניות:
50% ב„דקל"
40% ב„ברוש"
10% ב„אתרוג"

אלומה מעורבת
25% ב„אתרוג"
25% ב„תדהר"
30% ב„אורן"
20% ב„דולב"

■ מידי פעם תפרסם „אילנות דיסקונט" הרכבים מעודכנים של ה„אלומות", בהתאם להתפתחויות בשוק ההון.
■ „אלומה", **עוד** מכשיר חדשני להשקעה, המוצע לך ע"י מומחי ההשקעות של „אילנות דיסקונט".
■ פרטים נוספים בסניפי בנק דיסקונט ובנק ברקליס דיסקונט.

להשקיע בהגיון

אילנות-חברה לניהול קרנות נאמנות של דיסקונט בע"מ

קרנות נאמנות אילנות דיסקונט

ליכטנשטיין בת"א

מיכאל סגן־כהן

השבוע נפתחה במוזיאון תל אביב תערוכה גדולה של רוי ליכטנשטיין, 64, אחד ממחוללי אמנות הפופ בציור. הפופ־ארט באמריקה, והאמנות של ליכטנשטיין, המשתמשת בפרסומת, בקומיקס ובקיטש הלאומי האמריקאי, היא האמנות הכי אמריקאית שבנמצא. ליכטנשטיין, המבקר כאן לראשונה, מגיע כאורחו של מוזיאון תל אביב.

רוי ליכטנשטיין, האיש שהכניס את הנקניקיה והקומיקס למוזיאון, בביקור בארץ • 318 רישומים ותמונות מיצירותיו מוצגים החל מהשבוע במוזיאון תל אביב • ראיון

המוזיאון, הצליח לייבא תערוכה חשובה, ישר מן המוזיאון לאמנות מודרנית בניו יורק. תערוכה מקפת של 318 רישומים, ועוד תמונות גדולות. ג'סטה מיוחדת של האמן לתערוכה בתל אביב.

שעתיים לאחר שהגיע, הלכתי לשוחח איתו. לשמוע אותו במקור, במקום לקרוא עליו. לראות איך נראה הפופ ארט בגיל 25, גיל זיקנה באמנות. מזדקן טוב, נשאר סימפטי ומחוייך כמו הסיגנון של ליכטנשטיין.

בתום השיחה, 4 שעות בארץ, הלך לאכול אצל שר הביטחון ורעייתו. המדינה עושה כבוד לפופ ארט האמריקאי.

■ ■ ■

כאשר רוי ליכטנשטיין והחברים (אנדי וורהול, ג'ימס רוזנקויסט, רוברט ראושנברג) כבשו בסערה את עולם האמנות הניו יורקי בשנות ה־60 המוקדמות, ניו יורק כבר היתה המרכז האמנותי של המערב. את העבודה המלוכלכת עשה הדור הקודם. היו אלה אמני האבסטרקט האקספרסיוניסטי, שציירו בדים גדולים ואבסטרקטיים, אמביציוזיים, שהורידו את האירופאים מן המקום הראשון.

אבל הדור ההוא היה בראש אחר. ג'קסון פולוק, נומן, רתקו, ביטאו בצורה אבסטרקטית ערכים ציוריים טהורים, ואף חפרו בתוך עצמם, במעמקי הנפש שלהם. הם אהבו להיפגש בבארים ולשוחח שעות על אמנות, להתווכח. הכל היה רציני ואינטנסיבי.

עד שבאו אמני הפופ ארט. אלה סילקו את הכבדות והרצינות, והכניסו את אמריקה לתמונה. מדובר על אמריקה שאי אפשר היה לבטא אותה בציור אבסטרקטי. אמריקה שהיא שוק מכירות אחד גדול, אמריקה שבה הכל נראה אותו דבר, הרבה פרסומת, הרבה קיטש, בלי תסביכים.

כשאתה פוגש את רוי ליכטנשטיין, אתה פוגש אדם נינוח, קצת ביישן, אבל צנוע בדרכו. אין לו סיבה להתלונן, אמריקה היתה טובה אליו. הוא נראה קצת כמו „דונלד דאק", הברווז המפורסם של דיסני. זה מצחיק, כי „דונלד דאק" הוא אחד הגיבורים המיתיים של אמריקה, מבין הראשונים שליכטנשטיין הכניס לתמונות שלו.

הוא התחיל בזה באקראי. שעשוע לילדים, ילדיו. הברווז היה מצוייר, משיכות מכחול נראו לעין. „דונלד דאק" כזה שמתרוצץ בתוך ציור אבסטרקט אקספרסיוניסטי.

אחרי שהוא צייר את זה, כך סיפר, לא יכול היה להרפות מכך. הוא צייר קצת בסגנון האבסטרקטי של הדור הקודם, אבל „דונלד דאק" ו„מיקי מאוז" שוב לא הניחו לו. הוא ראה שיש כאן משהו. זה הוביל לכל השאר. זה הוביל לתרבות העממית, שנתנה לקבוצה הזו של ציירים את תווית ההיכר.

■ ■ ■

ליכטנשטיין לא היה צריך ללכת רחוק. ספרי הקומיקס סיפקו את עיקר החומר. לא רק ספרי „מיקי ודונלד", אלא בעיקר ספרי הקומיקס שבהם תמצא חיילים או טייסים מחסלים את האויב, בתת מקלעים, ממטוס, הרבה 'אקשן'. וכמובן, קומיקס של סיפורי אהבה מלודרמטיים, סנטימנטאליים. הגיבורות, לרוב, בלונדיניות עם אף סולד, עיניים כחולות, פה חושני. וכל הטייסים גם הם יפים, עם אף סולד לא פחות. הרבה אהבה סוחטת דמעות, מן הסוג שאתה יכול לראות באופרות הסבון.

כשתמונות האלה התחילו לקשט את קירות הגלריה של קסטלי הגדול, קמה מייד סערה. ליכטנשטיין והחברים, לא זו בלבד שהתחילו לצייר בצורה פיגוראטיבית – הם שינו את פני האמנות האמריקאית. לא עוד תמונות עם משיכות המכחול האקספרסיביות, אלא מין ציורים קרים, מרוחקים, בטכניקה מדוייקת ונקיה מכל ריגוש, הגדלות של אימאג'ים גראפיים, שעברו למעמד חדש, מעמד האמנות.

הציטוט מן המוכן, 'ראדי מיידס', היה עד הסוף. לא רק התמונה המתוקה והמסוגננת נכנסה לתפקד כאמנות, גם בלוני־הדיבור המאפיינים את הקומיקס. כמו בציור של גיבורה בלונדינית עם אף סולד ופה חושני, שמדברת בטלפון, עיניים קצת מודאגות, והיא

רוי ליכטנשטיין. תצלום: מיכל היימן

תאר לעצמך...גג רעפים לבן...אח בוערת... האלפים בחלון...דירת נופש שוויצרית.

נכון שחלמת על נופש כזה? אח בוערת, נוף של גלויות נשקף מהחלון, אתה מושיט יד ונוגע בשלג, נושם אויר פסגות. דירת נופש שכולה שלך, הדרך המקורית לנופש של 5 כוכבים. מכאן החיים נראים אחרת. מאות דירות נופש חלומיות מחכות לך באתרים המקסימים של שוויצריה ובמחירים מדהימים. אך דירת נופש זו רק המלצה חמה אחת, חברת סוויסאיר מזמינה אותך לגלוש אל אינסוף אפשרויות הנופש של חורף 87/88 בשוויצריה: חבילות סקי למתחילים ולמתקדמים, מבחר הצעות לבילוי בערי שוויצריה, השכרת רכב, טיולי רכבת ועוד. הנופש השוויצרי שלך מתחיל כבר במטוס סוויסאיר עם 3 מחלקות: מחלקת ECONOMY, מחלקת עסקים* ומחלקה ראשונה. שלח את התלוש לסוויסאיר ותקבל את החוברת המרהיבה **פנטסקי 87/88**. לקבלת מידע נוסף הכנס למשרדי סוויסאיר או לסוכן הנסיעות שלך.

לכבוד סוויסאיר
ת.ד. 3511 תל־אביב 61034
נא שלחו אלי בהקדם האפשרי את
חוברת **פנטסקי 87/88**.
שם ________
כתובת ________

swissair

* טיסה במחלקת העסקים החל ממחיר- $90 + EXCURSION

אומרת: "הו ג'ף גם אני אוהבת אותך, אבל..."

או תמונה אחרת, עם בלונדית כוו בדיוק, שוכבת, עיניה זולגות דמעות, כשבלון הכיתוב מסגיר את מחשבותיה: "כך זה צריך היה להתחיל, אבל זה חסר תקווה". 'הופלס', באנגלית. ווהו אף שמה של העבודה, מן המפורסמות, מאלה שאנחנו כאן לומדים מהן מה זה קומיקס בכלל.

שאלתי את ליכטנשטיין אם פגש ציירי קומיקס, ומה היתה דעתם על מה שהוא עושה. הוא סיפר שבמקרה שלו הם היו מאוד נחמדים, העניין החניף להם, כי הוא הכניס את הציורים שלהם למוזיאון. אבל היו גם מקרים של תביעות משפטיות, שבהם הופיעו אותם ציירים כנפגעים. לא הכינו פופ־ארט.

הם לא היו היחידים. לביקורת האמנותית היתה מחוייבות עמוקה לסגנון הקודם, הרציני, זה שגנב את הבכורה מאירופה. היא לא אהבה את החוכמות האלה. העיסוק בקומיקס, בפירסומת, והציורים של גברות שמוכרות עם חיוך על השפתיים ספוג ביקוי חדש, או סתם ציור של נקניקיה אמריקאית, ה"הוט דוג" המפורסם, או ציור של צמיג, כל אלה נראו כעבודתם של אמנים שעושים צחוק מן העבודה.

מבחינה מסויימת, זה בדיוק מה שזה היה. ליכטנשטיין אומר שהפופ־ארט הוא אמנות קונסטרוקטיבית שמתחבאת מאחורי מסווה של דסטרוקטיביות.

הרעש הגדול לא הזיק להם. על פניו של ליכטנשטיין, יש חיוך מתמיד, ערמומיות מלומדת, היודעת בדיוק את מה שהיא עושה ושתמיד ידעה.

בראיונות שונים שנתן במשך השנים, ליכטנשטיין תמיד טען שהאמנות שלו היא לא־פוליטית. הוא הסכים שיש כאלה שאצלם תוכל למצוא, מאחורי הסגנון הנקי, יסודות פוליטיים מסויימים. כמו בציורים של אנדי וורהול, למשל, שצייר כמה תמונות המבוססות על צילומים המתארים מהומות על רקע גזעי. אבל גם וורהול, שלא אמר שום דבר באופן ישיר, לא היה אומר לך שהם פוליטיים.

אצל ליכטנשטיין, מכל מקום, זו לא ביקורת חברתית. לא ממש, בכל אופן. הוא מעדיף לדבר במונחים כלליים, לראות את הפופ־ארט כפורטרט של אמריקה המוזרה משהו, אמריקה שהיא צרכניה אחת גדולה, קצת מטורפת. עולם בו אנשים לא מדברים יותר מדי אחד עם השני. ניכור, ציוויליזציה צרכנית, קצת שיטחית, סנטימנטאלית, לא משכילה יותר מדי.

אבל אם תלחץ עליו קצת, תמצא שהוא מוכן להגיד שפה ושם ישנה איזו אמירה קצת פוליטית, כמו בסידרה של עבודות הנקראת "נכונות". התמונות מראות ראשי חיילים חבושי קסדה, בשורה פרספקטיבית ארוכה ועמוקה, משולבים בנוף תעשייתי קר, ברזל, הברגות, ארובות.

■■■

העליתי את האפשרות, כי בעבודה של אמני הפופ־ארט, בשנות ה־60, היתה בכל זאת התייחסות פוליטית. אכן, זו היתה תקופה יפה, אמר ליכטנשטיין, עם ערכים סימפטיים, אבל אין צורך לומר שלא ראה את עבודתו אז במונחים כאלה.

הוא היה אמן די מעוצב כאשר הגיע אל הפופ־ארט. כבר בשנות ה־50 הציג ציורים אבסטרקטיים, וכן עבודות שעסקו בוורסיות חדשות של אמריקנה. נולד בניו יורק, למד במדינת אוהיו, המערב התיכון. אחרי שהשלים את לימודיו היה מורה, עסק באמנות שימושית, גרפיקה ועוד.

הוא לא ידע מה עומד לקרות לו. אמנות, הוא אומר, זה עסק מסובך, כלומר ההצלחה, לא היה מייעץ לבנו להיות אמן. אגב נושא ההוראה, אפשר בכלל ללמד אמנות? אני מניח שאפשר ללמד משהו לתת כלים, אמר, לא משוכנע כל עיקר.

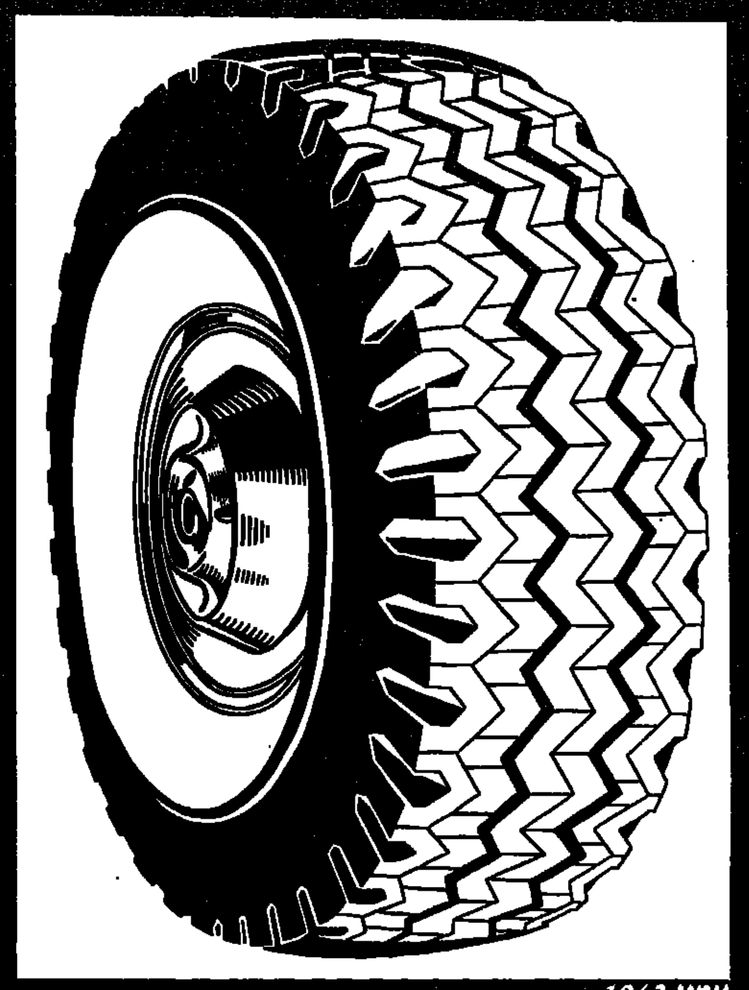
צמיג 1962

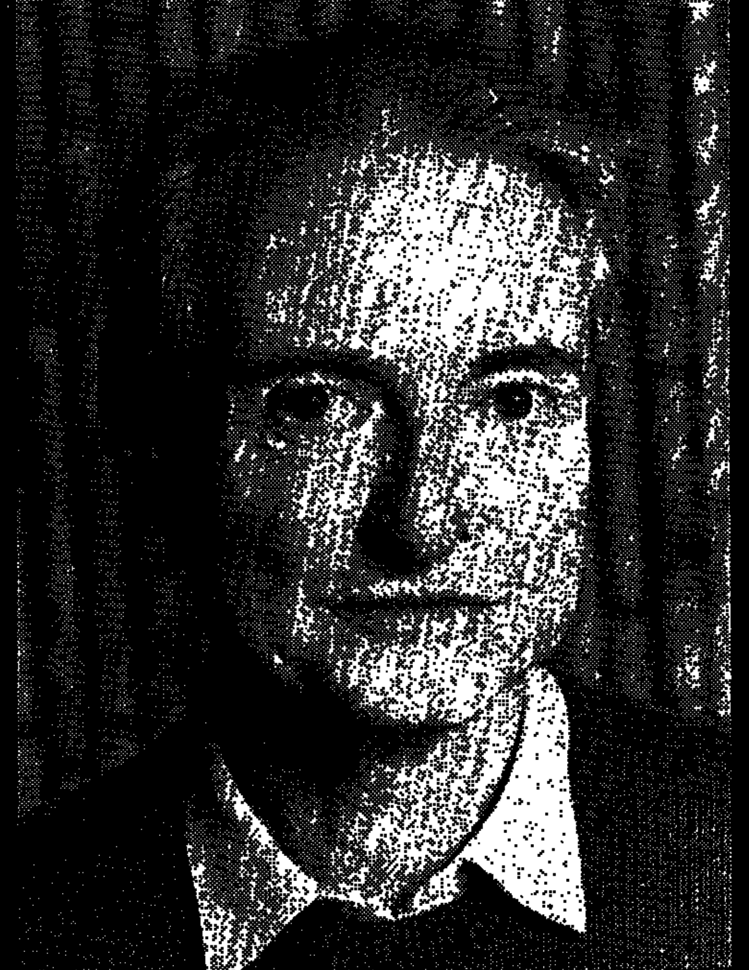
רוי ליכטנשטיין 1987

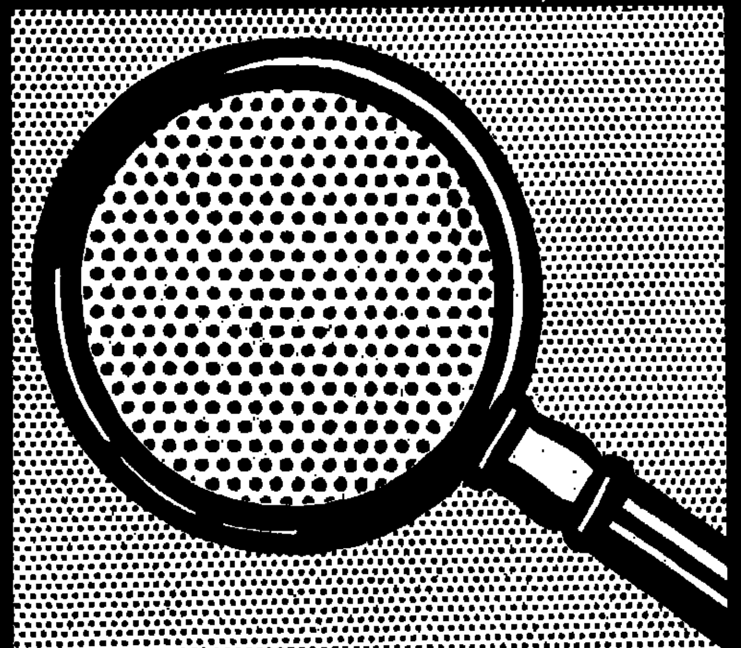
זכוכית מגדלת 1963

עד היום, ליכטנשטיין רואה את עצמו כאמן פופ. ב־65', עזב את העיסוק באמריקה של הפרסומת המאסיבית והקומיקס. הוא החל למחזר חומרים אחרים. האמנות עצמה הפכה לנושא החדש. במקום יד ענוגה של גברת המכבסת במכונת כביסה, או יד ארומת ציפורן המשתמשת באיזה ספריי, ליכטנשטיין החל "לטפל" באמנות עצמה.

כך לגבי פיקאסו, למשל. הוא אומר שרפרודוקציה של פיקאסו, היא היום מוצר צריכה, לכל אחד יש דבר כזה בבית. בעניין זה סיפר, כי הוא שמע שפיקאסו הזקן שמע על עבודתו, אולי ראה, ולא כל כך התלהב מזה שליכטנשטיין עשה מזה פיקאסו־ליכטנשטיין.

בשנות ה־40, ליכשטנשטיין, חייל אמריקאי ששירת בצרפת, ניסה לפגוש את פיקאסו. אבל זה לא יצא. לעומת זה, פגש את דה קונינג שהיה "נחמד". לא היה אכפת לו שליכטנשטיין "טיפל" בדה קונינג, באמצעות אותן משיכות מכחול מלאכותיות.

נושא המאפיין את ליכטנשטיין, שהוא בעצם אינטלקטואל מובהק, היו ציורים בהם

ליכטנשטיין? הוא יהודי?

עם שם כזה, הרי אי אפשר בלי השאלה הזו, וליכטנשטיין הוא מאלה היהודים המצניעים את העניין הזה טוב טוב, מין יהודי וואספי כזה, יהודי כמו־פרוטסטנטי, שלא הולך לכנסיה וגם לא רואים עליו מיד שהוא שמי. את הלב היהודי החם הרי אי אפשר לראות בעין.

אני, מכל מקום, לא התכוונתי לשאול אותו אם הוא יהודי, מכיוון שידעתי שהוא יהודי, אבל כשנפגשנו, היתה אחת שלא איכפת היה לה לשאול. הוא קצת היה נבוך, אבל אמר שהוא יהודי. גם אמר שהוריו כבר ביקרו בארץ, אז עכשיו גם הוא מבקר בה.

אבל מה זה משנה, בעצם, 'אני לא יודע.

יש כאלה שכל יהודי מוצלח או מצליח שהם מזהים נותן להם הרגשה טובה, מעלה להם את האינטיליגנציה הלאומית, מעיד על עצמם, כביכול. יש בזה גם אולי מין צורה להריח מישהו, לבדוק אם אפשר לסמוך עליו. אז מי, שחושב שאם זיהינו כאן עוד יהודי מוכשר זה סימן שאנחנו עם סגולה, שיערב לו. דבר אחד בטוח, הוא לא מתכונן לעשות עליה.

פשוט צייר בסגנון המכניסטי והקר, זה הכולל את נקודות רשת הדפוס וכל פרטי תהליך ההדפסה. משיכת מכחול בודדת, מריחה, הוא לקח את סימן ההיכר המובהק ביותר לציור הדור הקודם, ונתן לה טיפול קר. אתה רואה את משיכת המכחול, אבל אתה רואה בעצם ציור של ליכטנשטיין.

ליכטנשטיין צייר בסגנונו את מונדריאן, מאטיס, מונה, פרנץ מארק הגרמני, לז'ה הצרפתי, שמשהו בסגנונו הגראפי מאוד התאים לו. במקרה של מונה והאימפרסיוניזם שלו, רשת הדפוס שתמיד מופיעה אצלו קיבלה מימד חדש של אירוניה. הוא המציא כמה וכמה ציורים סוריאליסטיים שהם בעצם פרי רוחו.

ליכטנשטיין מאמין בעיצוב ועובר על זה הרבה. נשאר בו משהו מן המעצב, ואפילו מראיתו המתוקנת והמהוקצעת, מעידה על כך.

כיום, תהליך העבודה שלו הוא מיכני למדי, גראפי, דו־מימדי, מלאכה. הוא אומר שהעבודה המשעממת הזו גורמת לו הנאה, יש בה מעין מדיטציה, מכיוון שהיא דורשת דיוק רב. הוא שוכר עוזרים כדי שיעשו את נקודות "דפוס הרשת" בתמונות. אבל פרט לנקודות, הוא עושה את רוב העבודה.

■■■

התערוכה במוזיאון תל אביב באה מהמוזיאון לאמנות מודרנית בניו יורק. לא ציורים, אלא רישומי הכנה. ברישומים הוא עושה בעצם את העבודה.

והרישומים אכן שונים מאוד מסגנונו הקר, הגראפי המחושב. ברישומים יש שירבוטים בעפרונות צבעוניים, כל מיני קטעי ציור, חיכורים. אתה יכול למצוא את התפרים ואתה נזכר שיש לך, בסופו של דבר, עסק עם צייר. שכח לרגע את המיליון דולאר או משהו כזה, פחות או יותר, שהוא המחיר לציור רציני של ליכטנשטיין.

ברישומים אתה מגלה שגם צייר הפופ ארט הוא בעצם בן אדם שאוהב לצייר. בציורים שהוא עושה עכשיו, נופים, הוא אפילו התחיל לגלות בקיעים בחזית הקרה שמאפיינת את יצירתו. עכשיו הוא מערבב את הסגנון המרוחק והקר עם כמה נגיעות ממשיות.

שאלתי אותו אם הוא היה שוקל לשנות את כל הגישה, לצייר ציור מגע. הוא לא חושב שיש אפשרות כזו. מן התערוכה שהמוזיאון לאמנות מודרנית אירגן הוא מאוד מרוצה. כפי הנראה, גם מוזיאון ת"א. זה שם אותו על המפה העולמית, וגם מאפשר לנו להיפגש עם האמן; שהגיע לשבוע לרגל האירוע.

■■■

אי אפשר הרי בלי שאלה על אנדי וורהול, כהן הפופ־ארט שהלך לעולמו, זה לא מכבר. הוא מצטער על כך שוורהול מת כמו שמת. טעות של אחות בלתי אחראית היתה מעורבת בעניין.

– הייתם חברים?

"לא הייתי אומר שהוא היה ממש חבר. אבל נפגשנו הרבה פעמים ודיברנו".

– דיברתם?, אפשר היה בכלל לדבר עם השתקן הזה, איש המיסתורין?

נזכרתי במה שאמר אנדי וורהול על הפופ. "פופ זה לאהוב דברים". טיפוסים חיוביים, אמני הפופ האלה, לא תוציא מהם מלה רעה על מישהו.

"כן. והיה לו אפילו מה להגיד".

על אמני פופ־ארט אחרים לא ידבר. באופן מפתיע, הוא לא רואה אותם כאמני פופ־ארט ממש. ג'ורג' סיגל, למשל, לא נכנס לזה. אצלו בספר, פופ־ארט זה אמנות קרה וקרה בלבד. זה לא אומר שהוא לא מכניס את נשמתו בענין, אבל הסגנון זה העיקר, אותו הקור והניכור עליהם דיבר.

– מה אתה חושב על אמני ההמשך?

"אני אוהב דייויד סאל, את שנאבל, קלמנטה, את קיפר הגרמני. קית הרינג וקני שארפ, אמני הגרפיטי, הם מעין המשך לרוח הפופ".

אבל אמנים אלה גדלו באמריקה אחרת, אמריקה של הרבה סרטים מצויירים בטלוויזיה. אצלם, הקומיקס של ליכטנשטיין והפרסומות שהחלו פורחות באמריקה השלווה והמאושרת של שנות ה־50, התחלפו במסכים הקטנים, במחשבים.

"כן, כל זה מעניין אותי, אבל זה כבר עולם חדש", אומר ליכטנשטיין בתל אביב, ממהר לארוחת ערב אצל יצחק רבין.

שאלנו את האורח, אם הוא יודע משהו על אמנות ישראלית. על קדישמן שמע, אולי מכיר.

– האמנות המקומית תירגמה את רוב הסגנונות הגדולים, המושלים במרכזים. רק הפופ לא קיבל תרגום מקומי. כמעט.

"זה לא מפתיע אותי. לכם, כאן, יש בעיות אחרות, אין לכם זמן למשחקים כמו פופ".

כשהגיעה אשתו, דורותי, אף סולד, כמו דמות מתוך הקומיקס, ראיתי שלמרות הסגנון הקר וההומור והאירוניה, הוא מזדהה עם מה שהוא עושה, אוהב את זה. ■

נערה עם כדור 1961

7 ימים שבועון ידיעות אחרונות

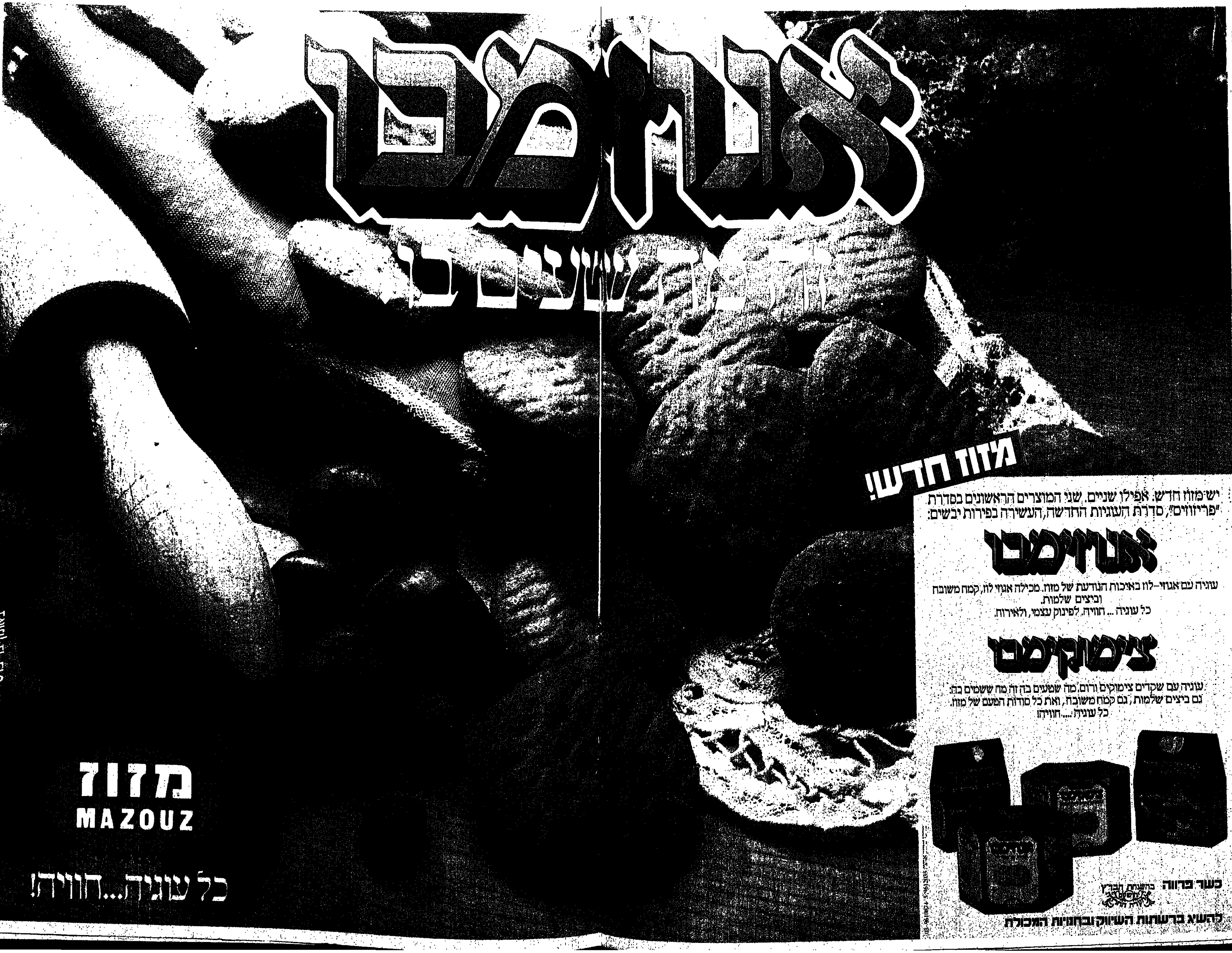
אגוזימזו
מזוז חדש!
יש מזוז חדש: אפילו שניים. שני המוצרים הראשונים בסדרת "פריזוזים", סדרת העוגיות החדשה, העשירה בפירות יבשים:
אגוזימזו
עוגיה עם אגוזי-לוז באיכות הנודעת של מזוז. מכילה אגוזי לוז, קמח משובח וביצים שלמות.
כל עוגיה ... חוויה. לפינוק עצמי, ולאירוח.
צימוקימזו
עוגיה עם שקדים צימוקים ורום. מה שטעים בה זה מה ששמים בה: גם ביצים שלמות, גם קמח משובח, ואת כל סודות הטעם של מזוז.
כל עוגיה.....חוויה!
כשר פרווה
בהשגחת הבד"ץ
להשיג ברשתות השיווק ובחנויות המכולת
מזוז
MAZOUZ
כל עוגיה...חוויה!

חורף 1956. גופתו של בן עמי מלכימן נמצאת בטנדר בנגב. דוד קוקו ממעברת אשקלון נלכד ומורשע ● התנגשות רצחנית ראשונה בין ישראל הראשונה לישראל השנייה ● איפה הגיבורים היום

הרובה של קוקו

יגאל סרנה

לפני ארבע שנים, באה אלי דבורה מהמלכימנים וסיפרה לי על רצח הדוד שלה, בן עמי מלכימן, בטנדר הירוק שלו ב־56', ואיך פה ושם, במשך השנים, היו פגישות מפתיעות שהעלו מחדש את הכאב. החומר שכב במגירה שלי עם תמונת הרוצח, כפי שהופיעה אחרי המקרה ב"העולם הזה", עד שכרוכם של חומרים שממתינים לשעתם, קפץ התוצה בעיתוני שלו.

לפני חודש, התחלתי להתחקות אחרי עקבות גיבורי הפרשה הזאת, פרשה שנמתחת בין המשק הפורח של מלכימן בכפר יחזקאל, עד למעברת מגדל אשקלון וקיבוץ כיסופים בדרום, מחסן הנשק והרובה הצ'כי הכבד, שירה שלוש פעמים ושינה את מסלול חייהן של המשפחות מלכימן וקוקו.

הכל מתחיל בטנדר הפרגו הירוק של מלכימן, שנמצא תקוע בעץ ב־25 בינואר 56', ליד מושב תקומה, בכביש סעד־באר, ובן עמי המת שעון על ההגה. שלושה גששים ועשרות שוטרים יצאו עם גילוי הטנדר והגופה לסרוק את האיזור. הקצין, כיל שפירא, מומחה לכלי ירייה ממשטרת שיקאגו, ושיקמוני, מומחה לשחזור מקרי פשע, ירדו בזהירות מן הכביש. בחנו את החורים בחלון הקדמי, את כיוון הירי, את מסלול נסיעתו האחרונה של הטנדר מצד אחד של הכביש לצד השני, עד העצרו באקליפטוס. חשבו על פידאיון, אבל גם בחנו אפשרות אחרת. דבר לא נשדד מהמכונית, לא לקחו את שעונו, זוג נעלים חדשות, צמיג רזרבי ומזוודה. הכל נותר בטנדר.

עכשיו, אחרי 32 שנה, כשאני יורד שם מהמכונית לצד הדרך, גם העץ הצמיח קליפות חדשות. התעלה רטובה, ניכר כרסום הגשם האחרון בערוצי המים, עולה ריח האדמה המושקית של חורף 87'. מחסום שבת סוגר את הכניסה למושב תקומה של הפועל המזרחי. אין איש מסתובב. פועמת רק משאבת מים אוטומטית. הפרדסים גדלו, הנוף ירוק יותר מנוף 56', ומי שעובר בכביש אינו נחפז בשל פחד.

פה החלה התעלומה: מושבניק מהמתנדבים לעזרת מושבי העולים ירוי בטנדרו, שלושה חורים בחלון, שקית אוכל, טוריה, כיכר לחם.

עקבות נוסע אלמוני

יומיים היה הטנדר תקוע בצד הדרך, מלכימן שמוט קדימה. מכוניות עברו, ראו את הטנדר ולא העלו על דעתם רצח. חשבו נהג מנמנם אחרי הדרך הארוכה והמתישה מהדרום. עד שמישהו ירד לצד הדרך וגילה את הגופה, דיווח למשטרת באר שבע. באו הקצינים גייר ותבורי. גששים זיהו עקבות, 88 מטר מהרכב עד הכביש. הוכנו טביעות גבס. בטנדר נמצא מזונו של נוסע אלמוני, תלוש מזון של עולה בלי שם, לחם עם תווית מאפיה בדרום וסיר מסוג שהובא לפה ע"י עולי צפון אפריקה.

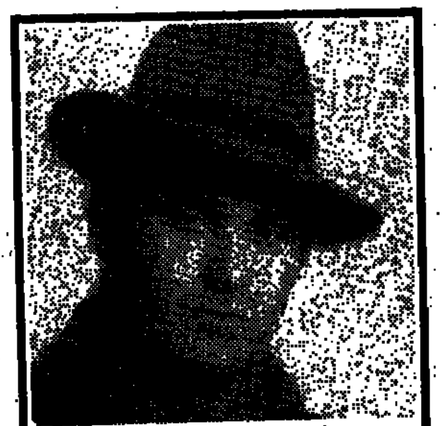

בן עמי מלכימן

העלו סברה שהטנדר הותקף על ידי פידאיון מעזה הקרובה, או שהיריות באו מתוכו בשוגג. "עד היום", אומרת צפורה מלכימן האלמנה, "יש אנשים החושבים כי בן עמי נרצח בידי ערבים". כמה קשה ומעיק היה לקבל אחר כך, כי יד יהודי ברצח.

הגשמים התחזקו, רוחות עזות הגיעו ל־80 קשר, נמחו העקבות, אבל בידי החוקרים כבר היה קצה חוט. במעברת הוצפו אוהלים ואנשים העלו את חבילותיהם הדלות על גבי מיטות הברזל. בתל אביב פשטה שמועה על פריצת גז בקידוח "פונטיאק" בחלץ. חיו בבוץ, וחלמו על עושר גדול, שישחרר את המדינה מהדלות. דיווחו על ההכנסות מהתיירות כאילו מדובר בקופה משפחתית.

בן גוריון והרמטכל דיין באו להלווייתו של בן עמי מלכימן, איש אמיץ מתכורת ההעפלה ועליה ב', מלח הארץ, שמת על כביש דרומי. הארון הונח בבית תנועת המושבים, רינס 6, תל אביב. משמר כבוד, שני נרות, זר שושנים ענק, ואחר כך מסע הלויה עצוב עד לכפר יחזקאל בעמק יזרעאל.

הספדו של החבר שמואל דיין מנהלל, שורתה של רחל "כאלה באביב ימותו, אני יודעת זאת". היה כוח לשיר אז. שורה של רחל גרמה לאנשים לבכות כאילו נחצבה מחייהם עצמם. ירדו גשמי זעף והקשו על נטיעות טו בשבט. פורסמו שמות משתמטי קרן המגן. החוקרים בנגב עמלו על הפיענוח, וכבר ביום א', שלושה ימים אחרי מציאת הגופה, דווח כי נפתרה החידה.

"כל הנתונים המוזרים והמנוגדים, שנתגלו והוגיעו את המוחות הקרימינולוגים הטובים ביותר במדינה, פוענחו והם מצטרפים יחד לתמונה של פשע חסר טעם וחסר הגיון", דיווח בן עדי מן הנגב. "מניע הרצח היה, לפי כל הסימנים, סירובו של בן עמי מלכימן לסטות מדרכו כדי להביא שני טרמפיסטים לכיסופים. כשהגיע לצומת ליד תקומה, ביקש מהם לרדת, פרץ סכסוך שהביא לירי".

פיענוח הרצח באמצעות סיר של עולה, תלוש מזון, לחם וטוריה, נותן אולי את תמונת ישראל 56'. לחם ואדמה, רובה וטנדר ירוק.

טביעת אוניית התובלה

בן עמי הגיע כילד עם הוריו, נחום וצפורה מלכימן לכפר יחזקאל, ביצות עמק יזרעאל. רוסים מעליה שניה שחלמו על עבודת אדמה, נדדו במושבות הגליל, עד שב־1921 ירדו מראש פינה לכפר יחזקאל. כאילו רודף הגורל את המשפחה החזקה הזאת, נהרג האב נחום על הכביש בנפלו ממשאית תנובה, ובן עמי גודל על ידי אמו האלמנה צפורה, כפי שיורם בנו יגודל על ידי אלמנתו, גם היא צפורה. בן עמי גדל בעמק וכבדורי, עבר את המסלול הציוני של ילדי הותיקים. ב־1941, מלחמת העולם השניה, נסע לאירופה כחייל בריטי.

אליעזר ביגר, איש כבד גוף שיושב מולי בקפה אנגל בתל אביב, אומר שמלכימן, בחור ישר ונאמן, היה חלק מהחבורה שלהם באירופה, חברים שעוד נפגשים לזכרונות עד היום: ליברטובסקי, זייד, אבו הורוביץ, רוידזון, שלהבת פרייר, סלומון, ועד לא מזמן גם בן חור. הקבוצה הזו נבחרה על ידי ההגנה, מתוך פלוגת התובלה הארץ ישראלית 462, כדי לפעול באירופה תחת עינם הפקוחה של הבריטים, להשיג סולר וכסף ואוניות להעפלה. בחורים טובים מפלוגה של 350 איש, שהלכה ונרקבה בתוך התוהו ובוהו של אירופה הכבושה, שם יכלת בקופסת ביסקוויטים להשיג אשה.

ב־1943, במסעה הימי ממצרים למלטה, טבעה אוניית הפלוגה בים התיכון. 143 חיילים ירדו למצולות, מלכימן ניצל, שוחה שעות בים סוער. בסוף המלחמה נשאר באירופה עד 47'. תחת הקרקע רחשה פעילות חשאית. משאיות נעו בלילות, שומרי גבול שוחדו, ביערות, העבירו מבריחי גבול קבוצות גדולות של ניצולים. בן עמי וחבריו דאגו לכסף, לדלק ולאוניות. בדירה אחת במילאנו גרו יחד מוטי הוד מלכימן והורוביץ.

ביגר אומר שיש לו רק שבחים על מלכימן ואומץ הלב שלו. הוא נזכר איך פעם קיבלו ידיעה על מטמון ליד בית איטלקי. ביגר, במדי קצין בריטי, בא עם החברים מטוס ומלכימן, ניתקו את הטלפונים וחפרו ליד עץ מסוים. מלכימן אמר שמאז שעזב את המשק בכפר יחזקאל, לא עבד כל כך קשה באדמה כמו במטמון שלא מצאו בסוף.

לא אחת, במשך שש שנות אירופה, התעוררו בבן עמי וחבריו געגועים גדולים למשק שהשאירו בארץ. ביגר התחתן באיטליה עם ניצולת אושוויץ ומלכימן הכיר את צפורה, ניצולה הונגריה, שנדדה עם אחותה הצעירה.

כשהכל נגמר, חזרו לכפר יחזקאל ושם, ביום אביב נהדר, 20 באפריל 47', נישאו בבית העם של הכפר. פרחים וחברים שזופים, כמו מטוס ובן דוד ואבו, ששוב היו ביחד ויכלו לצחוק על הסכנות שעברו באירופה בשש השנים, כשהכל נראה כמעט אבוד. תשע שנים אחרי החתונה, ולו כבר משק פורח ושלושה ילדים, נרצח מלכימן בק"מ ה־24 של כביש סער.

מסע הילדים האבודים

"מגיפה של ילדים נעלמים", כתב העיתון דבר באותו ינואר 1956, וכשאני עובר על עיתוני הזמן ההוא, תמיד בעמוד ראשון או פנימי, מדווח על חיפוש אחר ילד או התחשמלות ילדים בגשם ליד עמוד חשמל. "יללות האם גילו לשכנים בסביבה, שהילד נמצא מת בתוך הבור ומאות נהרו למקום האסון..." היתה ארץ חדשה, ואנשים באו או הובאו למקומות שלא הכירו. ביתם החדש היה אוהל או פחון, על הר או בשדה פתוח, בחורשה או מול המדבר.

היום היה גדוש צרות והלילה פחדים. לא היו גדרות לעצור ילדים תועים. הורים לא ידעו מה להורות לילדיהם, אבודים היו בארץ חדשה. בלילה, לבושים במעיל גדול ממידתם, קיבלו רובים להגן על עצמם, ואיש שהלך בחושך לשירותים המרוחקים, נפל מירית חברו כשניסה לשוב.

הכל היה פרוע ופרוץ, בורות מים לא מגודרים, ויחסים בין אנשים. הילדים חקרו את הכתמים הלבנים על המפה, חלפו בעד שער המעברה ונעלמו. ניצולי שואה צרחו בשנתם ועיראקים חלמו על ביתם הבגדדי. ושנות החמישים מצטיירות לי כזמנם של הילדים האבודים, או של הנמלטים אל מעבר לגבול. לא רבים היו הבורחים לסוריה או ירדן, אך גם המעטים העידו על עומק המצוקה והרצון הנואש להחליץ ממלכוד העליה הגדולה, שמי שקלט אותה האמין אולי כי רק בניה יראו את האור, ודור המדבר המבוגר יכלה במעברות.

כאילו צו גורל נקבע המפגש הקטלני בין קוקו למלכימן, בין נער מעברות אבוד ומריר, שרצה למלא את הציפיה הכנה של הארץ החדשה ולהיות ארץ ישראלי עם בחורה ורובה, לבין מלכימן בן העמק, בן העליה השניה, גבוה ונאה ורב מעללי־גבורה, איש אדמה מהסוג שהארץ גידלה ואמצה אל חיקה באהבה.

כך או כך נפגשו, קוקו בגנו של מלכימן, סכסוך של מה בכך, ויכוח טרמפ, התלהטות אוכרן עשתונות, התפרצות אלימה. אלא שיש

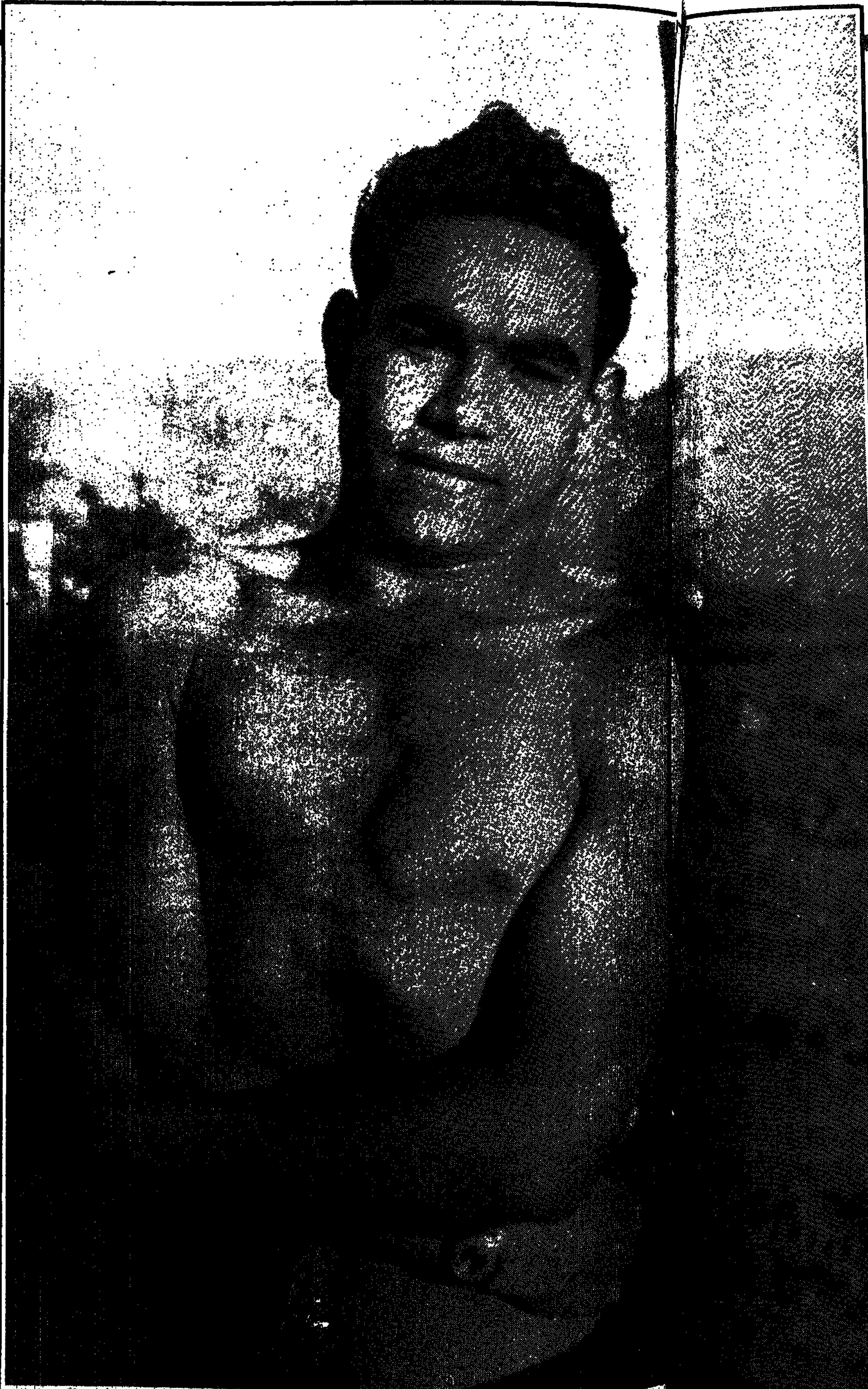

דוד קוקו, בן 16. רובה גדול, מנה של מרירות ותחושת כוח של אדם מזוין. תצלום: "העולם הזה"

יורם מלכימן. עד בגרותו חשב כי אביו מת בידי ערבים. תצלום: גדי דגון

הכל היה פרוע ופרוץ. בורות מים לא מגודרים ויחסים בין אנשים. ניצולי שואה צרחו בשנתם ועיראקים חלמו על ביתם הבגדדי

בו התפרצות של זעם גדול, התנגשות בין ישראל הראשונה לישראל השניה, מעבר לקטע המיקרי. לקוקו היה רובה, והוא ירה באיש שבא לעזור לאחיו.

הטנדר הירוק

„הזיכרון הכי חזק מאבא", יגיד לי יורם הבן הבכור, גבה קומה, פניו חטובות כפני אביו, „הוא הזיכרון של יום חמישי בערב, כשאני יושב על הארן הרחב של החלון ומחכה לרעש הטנדר שחוזר מהנגב. טנדר פרגו ירוק עם כנפיים שמנות". דווקא הטנדר נחרט היטב בזכרונו, „טנדר סגור כמו של חברה קדישא".

כשנה וחצי האחרונות של חייו, היה מלכימן ארבעה ימים בנגב ושלושה בכפר. הלך עם בני מושבים אחרים כמו הנחמקינים, לפי הקריאה לדגל של בן גוריון, שביקש מהותיקים להציל את מושבי העולים המתפוררים. אחרי מותו יכתבו, כי דווקא מהמשימות המסוכנות באירופה, מהמלחמה ומטביעת האוניה בדרוך למלטה, יצא בן עמי חי.

מלכימן ריכז את פעולות מת"ח בנגב, חברה שהוקמה לצורך עיבוד מרוכז של אדמות הישובים החדשים. נסע כל יום ראשון וחזר בחמישי, ובשבת עבד לתקן במשק או לערור או לשתול. מצא גם זמן לשבת עם צפורה ולספר לה על העולם האחר שראה בנגב אצל העולים.

„דברים שלא יאומנו, שקשה היה לתפוס. מצד אחד", אומרת צפורה, יושבת בדירה שלה בגבעתים, „התלהב מהעליה הגדולה, ומצד שני נתקל בדברים נוראים, אנשים שנכנסו לבתים ולא ידעו מה זה בית שימוש, ותיכף ומיד רצו לעשותם ישראלים ועובדי אדמה, והיתה בהם מרירות שאפשר להבין, כי נזרקו לכל מיני חורים עם מיטת סוכנות וכמה מיצרכים". אין בצפורה שנאה או כעס או נטירת איבה, רק צער ורחמים וסוג של הבנה מתוך יסוריה שלה.

בפעם האחרונה נסע מלכימן דרומה ביום ראשון, ה־22 בינואר '56. למחרת נסע בטנדר מתל אביב למושב שחר והתכוון להגיע לתהר הדרומית. הסיע חמישה מדריכים והביאם לתחנת האוטובוס לתל אביב.

כשירדו המדריכים, ראו שני בחורים עם רובה צועקים מסתנן על גבר כהה ומבוהל, שלא יכל להוציא מלה. זה היה בסביבות 3 וחצי בצהרי יום שני, והמדריכים שלנו על האוטובוס עוד ראו את מלכימן מעלה על מכוניתו את שני הצועקים ואת המסתנן, שהיה עולה חדש כבר הפה. כבר הפה התישב קדימה, ליד מלכימן, ושני האחים קוקו והרובה מאחור. ויותר לא יראו את מלכימן לעולם.

הפחון של סימון

מתוך כל החומר שכתבו אז אנשים שניסו להבין את המתרחש במעברות, בולט מאמר שכתב מורה ירושלמי צעיר בשם אוריאל סימון, שעזב הכל והלך למעברה. „מדוע אין בני המעברות שואפים להידמות לנו בני העליה השניה", כתב סימון בחנוכה '55, חודש לפני מות מלכימן. „האם אוזלת יד והעדר יוזמה, חוסר אמון וריפיון ערכים, נרגנות ותוקפנות, הם אך ורק תוצאת בורות וחוסר תרבות, פרימיטיביות ונחשלות?"

עברו 32 שנים, אבל סימון, פרופסור בחוג לתנ"ך בבר אילן, יישמע, בדברו על ימי המעברה, שוטף ורהוט כאילו רק אתמול קרו הדברים. שערו הלבן מודקר משני צידי ראשו כרעמה בן גוריונית מתולתלת.

סימון היה מורה צעיר בתיכון ירושלמי מובחר, גר ברחביה, בנו של המחנך הידוע עקיבא ארנסט סימון. יום אחד קם ועזב הכל והלך למעברת הרטוב של בית שמש. קיבל פחון וגר עם האנשים, פתיליה ועששית, בוץ, קור וברז קולקטיבי לכולם. „וקשה היה גם לי להשתחרר ממקסם השווא של החברה הישראלית של '55, לפיו העולים הם דור מדבר שיש להתייאש מהם ורק ילדיהם יהפכו לישראלים אשכנזים טובים".

לקח לו חצי שנה קשה עד שהבין שאסור לשפוט תרבויות, ויש לקבל את האנשים כפי שהם. אז ראה פתאום באור החזק את כל הטעויות שנעשות ואיך יתנקמו בארץ בעבור שנים. „הם פחדו מאיתנו ואנחנו פחדנו מהם. היינו שליטי הארץ, בידנו היו כל המשרות. היינו החזקים והם ההמונים".

תהום של אי הבנה. עולים שנדהמו מהחילוניות הבוטה של הארץ, מראש ממשלה שמעשן בשבת. גרו בפחוניהם הזרועים על כל הארץ, „תמיד אמרו חושך לנו בעיניים", כי באו מערים מוארות והושלכו לנגב או ליד הגבולות, באור החלש של עששיות, שלא פיזרו את הפחד מהפיראיון ומהבלתי נודע.

ושם נוצרה התוקפנות. אלימות הילדים בכיתות הקטנות, זעם הוריהם, כמו כעס של ילד שאינו מצליח להסביר את עצמו.

„העולה", כתב סימון בחנוכה '55, „לאחר כמה שנות אי הסתגלות, מאבד את השלטון בגורלו... באה תחושת אין אונים... בוערת שנאת הזולת... הולך ונוצר מעגל קסמים מסוכן מאין כמוהו של רגשי נחיתות, הסתגרות, ירידה מוסרית חמורה... אובד כוח השיפוט בין טוב לרע. תודעת חולשתו מפתחת בעולה החדש את הנטיה המסוכנת לסלוח לעצמו כמעט על כל משגה וחטא".

כאילו כתב סימון את תולדות הידרדרותו של קוקו. „וידעתי אז שיבוא עלינו משבר חמור, שדברים לא יעברו עוד בשלום. חשבתי אולי על סכנת דיקטטורה, אבל רק ב־'77, במהפך, הבנתי שזו התגשמות פחדי. המרירות, הכעס וחוסר ההשתייכות, וביטויים האלקטורליי". נקמת המעברה.

צריף 539 במעברת מגדל

רק אחרי מעצרו של קוקו, נודעו פרטי חייו הקצרים. בצריף 539 במעברת מגדל אשקלון מצא הכתב רב גולדשטיין אור קלוש של מנורת נפט, מטה רעועה, אבי משפחה המליט פניו בידו, אח מכוסה שמיכות מרוטות.

משפחת קוקו עלתה חמש שנים קודם לרצח מעיראק. שלושה בנים ובת. דוד, הבן הצעיר, התרוצץ ברחובות, ילד פרא, עד שקם בוקר אחד והחליט ללכת לחברת ילדים בקיבוץ דפנה. „לקח כמה דברים בסמרטוט ונסע", אמר האב.

כתב העולם הזה שבא למעברה תיאר את האם פרועת השיער וחסרת השיניים, צריף עץ מזוהם, קולה הצרחני של האם בספרה על בנה: „איך הילד שלי יכול להרוג בן ארם... חמש שנים היה בקיבוץ... לא היה מדבר איתנו בכלל... למה עושים לו ככה... כולם יהודים". דברים שלא העזו לכתוב על עוני ובערות בתל אביב, רשמו על המעברה.

תמיד היה האור שם קלוש וריח נפט ובוץ. הוויה מזוהמת מעצם מיקומה הרע, עצובה ונגררת ונטולת חיים משלה של עקורים בארצם הם, שולי הארץ. קוקו, בגיל אחת עשרה, הלך לדפנה בצפון ושם חי וגדל ועבר והצטלם עם כבשים ומעיל של חייל, נעול מגפיים ליד שלולית, חושף שריריו הנעריים, חובש כפיה עם חבר או מניח את ידו הימנית בהיסוס על כתפה של ילדה מהקיבוץ.

כשאני מדבר עם הילדה ההיא, נירה, אחרי 32 שנה, היא זוכרת מהצילום המיקרי הזה רק את אי רצונה להצטלם עם הנער מחברת הילדים הזרים. „היינו ילדי תנובה והם נראו לנו כל כך אחרים. היתה רתיעה ושמרנו מרחק. כשנשלפה, אחרי הרצח, התמונה ופורסמה בעולם הזה, שלושה ימים שכבתי במיטה ובכיתי מבושה וצער".

רובה של כיסופים

בגיל 16 עזב קוקו את דפנה. ניסה לשנות את גילו הרשום וללכת לצבא. בער בו איזה צורך להשתייך, להנתק מצריף 539 שרבק בו, להיות קיבוצניק או חייל או ללכוד מסתנן. בחורף '55 ירד לדרום, לקיבוץ כיסופים, וחודש היה שם טרם הרצח. קיבל נשק לשמירה.

בשבת, כשאני בא לכיסופים, מפנה אותי חבר ותיק ללורה שופמן, שהיתה אז מזכירת הקיבוץ הצעיר. היא זוכרת במעורפל את הנער שקיבל רובה ואת המשטרה שבאה אחרי הרצח והחרימה שני רובים. „אז לא בדקנו כל אחד... היה מצב קשה, גבול קרוב ומסתננים בלילות".

לילה אחד לקח קוקו את הרובה ונסע למעברה, לקח את אחיו יחזקאל מתוסך העבודה. שני אחים, רובה גדול, מנה של מרירות וחשדנות ותחושת כוח של אדם מזויין. לכדו בצומת עולה חדש, כבר פה, וחשדו בו שהוא מסתנן. עשו מהומה עד שהתברר שאינו מסתנן.

מלכימן הגיע לצומת, לקח את שלושתם טרמפ. האחים קוקו סירבו לרדת במקום בו עצר להם כדי להמשיך לתדהר. „וכשעברנו את סיבוב בארי החל אחי לצעוק: יותר טוב שתביא אותנו לכיסופים, יותר טוב לבריאות שלך. פתאום שמעתי יריה וראיתי איך הנהג נופל על ההגה, מלא דם בראש שלו".

נורו שלוש יריות בתוך הטנדר והדברים התגלגלו בדרכם. בחקירה, אותר העד כבד הפה שנמלט מן הרכב מיד אחרי הרצח. קוקו נלכד אחרי חקירה מהירה. מבוהל ומעורער אושפז להסתכלות, והעיתונאי גולדשטיין שמע מהאב את תיאור הופעת דוד בבית אחרי הרצח: „הוא צעד מתנודד לעבר השולחן, השעין עליו את מרפקיו, צחק צחוק פראי וצעק דברים מבולבלים". חודשים ארוכים ישב בכלא רמלה ובבית חולי נפש בירושלים, נשפט, הודה כי ירה במלכימן אחרי שסרב להסיעו למקום שרצה. יריה מאחור. קוקו נדון ל־12 שנות מאסר על רצח.

בבודפשט דיכאו הרוסים את המרד. חיילת הנח"ל, אופירה ארז, נבחרה לאשת השנה. כוחותינו צולמו על גדות תעלת סואץ. רוד אבידן פרסם בהארץ שיר על הבדידות והיאוש הגדול, והעובדה הפשוטה שאין לנו בעצם לאן ללכת. ב־25 ביולי '57, שנה וחצי אחרי הרצח, קיבל בית המשפט העליון את טענות התובע גבריאל בך ודחה את ערעורו של קוקו על עונשו.

הרפת הישנה של יורם

צפורה מלכימן, אלמנת בן עמי, גרה עכשיו בגבעתים, בית ורדרד, קומה שלישית. בעלה השני, ניצול שואה כמוה, עברית עם מבטא חזק. שנה אחרי הרצח עכרו מכפר יחזקאל ואת המשק שהלך ונהרס בלי הידים הטובות של בן עמי. שקועה בצערה ובגידול שלושת ילדיה, לא שמעה צפורה דבר על המשפט, ומה שתדע היום למדה אחרי שנים. מכרו את בעלי החיים ובפברואר '57 עקרו לגבעתיים. לבן הגדול, יורם, סיפרו שאביו נהרג על ידי ערבים. שישאר לו זכרון של אב גיבור.

בקיבוץ דפנה, עם נירה. „היינו ילדי תנובה והם נראו לנו כל כך אחרים". תצלום: „העולם הזה"

חודשים ארוכים ישב בכלא רמלה ובבית חולי נפש בירושלים. נשפט, הודה כי ירה במלכימן אחרי שסירב להסיעו למקום שרצה. יריה מאחור

רצח מלכימן
נקמת המעברה

אחרי שמונה שנים, נסעה צפורה בפעם הראשונה לנוח בבית ההבראה הישן בזכרון יעקב, שם פגשה משקם אסירים שבא גם הוא לנוח. איש גדל גוף ודברן לא קטן, ממנו שמעה לראשונה על שיחרורו המוקדם ושיקומו של דוד קוקו, רוצח בעלה. „היתה מכה כזאת בשבילי, שקמתי ועזבתי מיד את בית ההבראה. לא ידעתי מנוחה ורציתי שיעשה משהו והאיש לא ילך חופשי. התחלתי לברר ולשמוע דברים, עד שהרופא אסר עלי את כל העניין וגם פחדו כי הבן יורם, שכבר היה בן 15, יטפח מחשבות נקם".

יורם לא נקם, רק נדר להקים מחדש את המשק החרב. אחרי שיחרורו מהצבא, עבד שלוש שנים על התעלה בציור כבר, התחתן וחזר לכפר יחזקאל. מצא מיבנים מתפוררים ועלה על הכל בטרקטור לישר. השאיר רק את מבנה הרפת ושלושה עצים שנטע אביו. ב־'73, כשהיה על החרמון במלחמה, נולד בנו הבכור ונקרא בן עמי. עד בגרותו חשב יורם כי בידי ערבים מת אביו, „ושנאתי אותם עד שנגלה הסוד ואמרתי לעצמי לשווא שנאתי ערבים".

לפני ארבע שנים, ישבה צפורה במספרה בגבעתים, דיברה עם הספר על המקרה של בעלה. מהכיסא לידה קופצת אשה ומציגה עצמה כבחורה שמצולמת עם קוקו בדפנה, הילדה שהתביישה להצטלם. מאז הן ידידות, נירה וצפורה, שאת חיי שתיהן חצה קוקו. גם נירה עברה אסון כבר, שכלה בצבא את בעלה ואחר כך את בנה.

החנות של דוד

„כאן, במקום הזה", אומרת האשה, „היתה המעברה. מה השתנה? הנה הפרדס, הוארי שעכשיו סתמו שיקום השכונות". מבין העצים פורצים ארבעה פרשי־אופנועים־קלים, מעלים ענן אבק ודוהרים בין הבתים הקטנים שחלקם שפריץ לבן וחלקם גיבוב פחים וקרשים, לא יפים אבל נוחים למגורים עם גינה ועץ ומרפסת. ממול אני רואה שורת ברושים כהים ותורשה פרועה, מוביל מים קטן. האנשים המצביעים על מיקום המעברה הישנה, מורעים מאוד לקיומה, כאילו רובצת עדיין תחת רגליהם ובתיהם החדשים על פחוניה ואומללותה, ובכל רגע, בגשם חזק, היא עלולה לשוב ולצוץ מן הבוץ.

סתיו נעים עכשיו והאנשים יושבים בשבת במרפסות או ליד המדרכה, נחמדים ומרבים לצחוק ומסבירים לך את הדרך בהתלהבות של מקום קטן שלא נשחת, בלי חשדנות כלפי זר. בחצר אחת, אני רואה פריחה מטורפת של סתווניות ורורות מן האדמה והזקן אומר בגאווה: „ככה יצאו רק אצלי".

רק אחרי שעות של חיפוש, כי קוקו החליף בינתים שם משפחתו ואיש אינו זוכר אותו, אומרת אשה אחת: אני יודעת את מי אתה מחפש, ואם יש לו אח יחזקאל, או אנחנו באותה תמונה. האשה יוצאת מבית כנסת עם חברותיה, ישר מפרשת השבוע, בתנועות רחבות מסבירה היכן אמצא את קוקו שאביו הישיש מת לא מזמן ואחיו כבר לא פה, היכן הדרך לחנותו, „וכל אחד ידע שם על החנות".

ובהכנסי לחנות הקטנה, אני מיד רואה את דוד קוקו. גבר כבן חמישים, שעובר באצבע באיטיות על חשבון של סטק קל לזהותו. תווי פניו רחבים ונעימים ומשהו מוצק ואיטי בנהגו, מה, מהלך עשר דקות ממקום צריף 539, הקים את חייו החדשים. אנחנו מחליפים כמה מילים רגילות של קונה ומוכר, ואיני מעז להזכיר את המקרה הישן.

גם יורם מלכימן הבן אומר שאל לנו להעלות את שמו החדש, פן תפגע משפחתו וילדיו. „אין לי כל עניין בנקמה וגם לראותו איני רוצה". ומבית ספר סמוך יוצאים לביתם המון ילדים בתלבושת אחידה, בניהם של הילדים האבודים של שנות החמישים שנעלמו ונמצאו והקימו משפחות. הגל שליט סביב ורווי שמש נעימה, ורק הסורגים על כל חלון, גם במקום קטן ומשפחתי כל כך, מזכירים את הצלקות, המרידות והתוקפנות שלא יעלמו עוד. ■

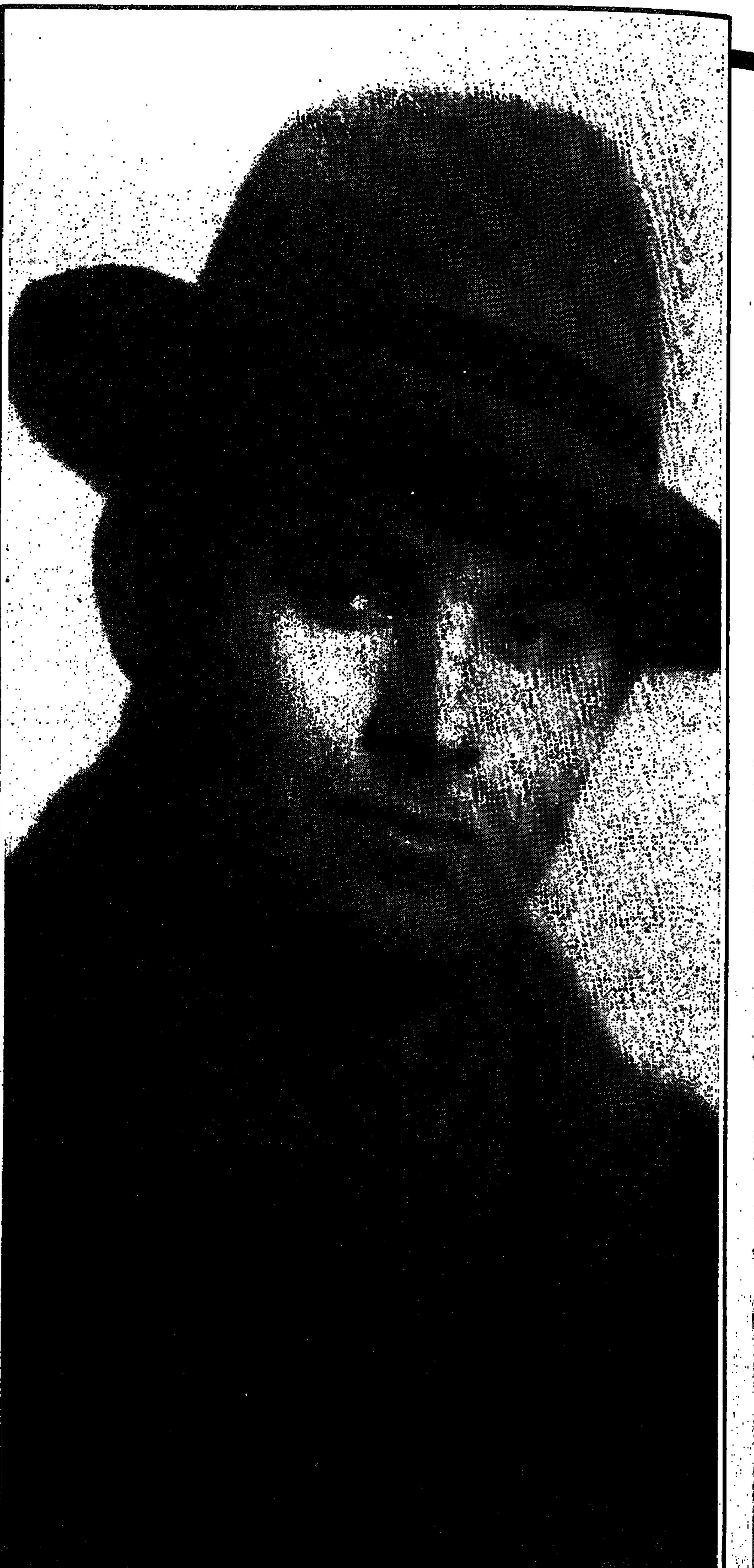

בן עמי מלכימן: בן העמק, רב מעללי גבורה, איש אדמה מהסוג שהארץ גידלה ואמצה אל חיקה באהבה

על קצות האצבעות

גלינה פאנוב, הרקדנית הרוסיה, ילדה בגיל 37 את בנה הבכור. ואלרי בתורכיה. כשהגיעו אלינו לפני 13 שנה, חשבנו שהם תקוותו של הבלט הישראלי

שוש מיימון

ידיעה קצרה בטור רכילות בעיתון נשים: בניתוח קיסרי נולד בנם הבכור של צמד הרקדנים ואלרי וגלינה פאנוב. זה לא הריונה הראשון של הרקדנית הרוסיה. לפני 15 שנים, תוך כדי מאבקם של הפאנובים לצאת מברית המועצות, גלינה, שהיתה אז בהריון, מאבדת את תינוקה. היום גלינה בת 37, גיל שנחשב קצת מאוחר ללידה ראשונה, אולי גם לרקדנית.

אנחנו נפגשות בפנטאהוז שלהם בירושלים, הפנטאהוז המפורסם. בית יפהפה, נוף מרהיב. התינוק בחדר הסמוך, ישן. בסלון מפוזרים חפצי תינוק: עריסה, קנגורו, שמיכה. גלינה בחלוק, ללא איפור, חייכנית, אנגלית במיבטא רוסי כבד.

„הפסדתי כמעט את כל המשקל שהוספתי. בהריון העליתי 17 קילו. לפני ואחרי הניתוח שתיתי רק נוזלים, וכך התנדף המשקל. כיף".

– את כבר בת 37. ילד ראשון. איך ההרגשה?

„אני מרגישה נהדר. אחרי 13 שנים חייכים לעצור. אנחנו האמנים נורא אגואיסטים. אלוהים עזר לי שנקעתי את כף הרגל ברגע הנכון. הוא כאילו עצר בעדי. תוך כדי ריקוד בבלגיה נקרע לי גיד הירך. הלכתי על קביים ואמרתי לעצמי: זהו זה. אם עכשיו לא אכנס להריון, זה לא יקרה לי. זו היתה התאונה הראשונה שלי בריקוד. שלושה חודשים לא הצלחתי להיכנס להריון, התחלתי לפחד אולי משהו לא בסדר. בינואר, גיליתי שאני בהריון. זה היה מרגש. חזרתי לארץ".

– ואלרי?

„ואלרי לא היה בלידה. הוא חיכה וחיכה כאן, אבל זה התאחר בשבועיים. ילדתי בשבוע ה־42, בניתוח קיסרי. ואלרי לא יכול היה לחכות יותר, היתה לו התחייבות קודמת. היום הוא מנהל כוריאורגרפי באנקרה, בתורכיה. יומיים אחרי שנסע, מתי נולד. ואלרי עדיין לא ראה את הילד, רק תמונות. אבל הוא מתקשר כל יום ויודע מה קורה".

– איך עבר ההריון?

„היה לי הריון קשה, חסר לי הורמון בדם. תקופה מסויימת הייתי בשמירת הריון. בזמן הזה הלכתי לאולפן וסוף סוף למדתי עברית. לא עד כדי לנהל שיחה, רק עם המטפלת והמנקה. את תינוקי הראשון איבדתי בדרך לישראל, הייתי אז בת 24. היתה לי אנמיה קשה אחרי הרעב ברוסיה.

„מרוסיה, הגענו עם שלוש מזוודות. איך שהגענו, התחלנו לעבוד בכל העולם. עבודות פנטסטיות. רקדנו בבלט האוסטרלי, הניו זילנדי, בלונדון, 56 ערים בארצות הברית, ניו־יורק, הלסינקי, ציריך, ונצואלה, דרום אפריקה, נורבגיה. וכל הזמן הזה אנחנו גרים בבתי מלון. אז אחרי 13 שנים כל כך אינטנסיביות, את לא חושבת שמגיע לי לנוח?"

– את מניקה?

„בטח. וזו הרגשה נהדרת. מלמד אותך על החיים, על הטבע, עליך כאשה, ועלינו כבני אדם".

– איך קראתם לילד?

„מתי. על שם מתתיהו, האבא של ואלרי. אמרו לי שפירוש השם זה מתת אלוהים. נורא התרגשתי. הוספנו לו גם את השם שולמן. זה שם המשפחה האמיתי של ואלרי. הילד יקרא מתתיהו פאנוב־שולמן. את השם פאנוב הדביקו לואלרי הרוסים, כי שולמן נשמע יהודי מדי".

– הם מחליפים שמות לכל האמנים היהודים?

„הרבה יהודים ברוסיה מחליפים את שמם בגלל לחץ הממשלה. לואלרי הם הציעו לאמץ את שם המשפחה של אשתו הראשונה, 'כדי למנוע בעיות'. כך הם אמרו. זה לא כמו במערב שאתה מחליף את שם הבמה שלך אם מתחשק לך. הם 'מציעים' לך באופן שלא משתמע לשתי פנים. במוסיקאים הם לא נוגעים, כי ברור שרובם יהודים. בעולם הבלט זה שונה. אבל בכל פעם שקם מנהיג חדש יש שם שיגעון חדש, ואתה צריך להסתגל אליו.

„אמא שלי, למשל, בכלל פינלנדית. העיר שבה נולדה הפכה לטריטוריה רוסית ב־39'. אמא שלי היתה אז בת 16, אז השאירו אותה שם. והזקנים? את לא יודעת מה עושים לזקנים? מעלים אותם על משאיות והם נעלמים. אין לי שום מושג על הסבים והסבתות שלי. כלום. משני הצדדים. כשהפכתי בלרינה, לא יכולתי לציין בביוגרפיה שלי שאמא שלי פינלנדית. הייתי צריכה לכתוב שאני בת של קצין רוסי.

„אין לי אף קרוב משפחה. אבא שלי היה ילד מאומץ, כך שגם את הוריו איני מכירה. אסור לנו לשאול למה ואיך, וגם אם נשאל, לא נקבל תשובות. השם האמיתי של אבי אלכסי רוגוזין. שמעתי שרוגוזין הקים את אשדוד, אז אולי אני בכלל יהודיה, לכי תדעי".

– היית רוצה להיות יהודיה?

„הייתי רוצה להיות אדם חופשי, כמו שאני עכשיו. בלי שום לאומיות. בעלי נתן לי חופש. הוציא אותי מרוסיה, והביא אותי הביתה. פה מאוד מוצא חן בעיני, אז לא משנה הלאומיות שלי. ישראל היא הארץ שלי, אז מה זה משנה אם אני יהודיה או לא? אגב, אף אחד לא שואל אותי את השאלה הזו, חוץ מעיתונאים".

■■■

הוא היה בן 33, יהודי, כוכב להקת „קייב", והיא, בת 22, גויה, פרימה־בלרינה. מצטלמים יפה, נראים כמו צמד ברבורים מיופיף ואוהב: בלונדינית זכה ויפת עם בעל גברי וחושני. הם מבקשים אשרת עליה לישראל, מצהירים על אהבתם העזה לציון, מפוטרים מהלהקה, פותחים בשביתת רעב. גלינה היפה מאבדת את תינוקה. אנחנו נמסים.

סיפור המאבק שלהם זוכה לפרסום עולמי. ראש ממשלת בריטניה דאז, הרולד וילסון, ואמנים [illegible] ג'ון גילגוד, [illegible] לחלץ [illegible] מרוסיה. במשך שנתיים וחצי העיתונות, בארץ ובעולם, לא עוזבת אותם. הם הופכים לסמל, כוכבי המלחמה על התופש.

■■■

– כשואלרי ביקש לעלות ארצה, הצטרפת לבקשה שלו. ידעת מה זה ישראל, איפה היא, מה פתאום, למה, איך?

„כשבעלי ביקש ויזה לא חששתי, האמנתי בו. ככה הנישואים ברוסיה. הנשים הרוסיות לא מתווכחות עם הבעל. הייתי בת 21, ואלרי היה אלוהים בעיני. כמובן שאני לא מצטערת. חוץ מזה, אינסטיקטיבית הרגשתי שזה צעד נכון. בעלי היה כוכב, ומה את יכולה לעשות כשבעלך אומר לך אנחנו עוזבים?

„אם הסיטואציה הזו תחזור והוא פתאום יגיד בואי נעזוב לקנדה, אני אתווכח איתו. אבל אז, בטחתי בו. הוא היה בעלי, הוא יודע יותר טוב ממני. אולי נישואים רוסיים הם אחרים מאשר במערב".

– חיכיתם שנתיים וחצי, אידה נודל חיכתה 16 שנים. איך נראית לך היום התקופה חזו?

„שצ'רנסקי ואידה נודל באמת גיבורים. אני לא יכולה לומר שהיתה לי בכלל דיעה פוליטית, כי למעשה לא הבנתי מה קורה. היום אני קולטת שיכולנו להיות תקועים שם כמו אידה ל־16 שנים.

„השנתיים וחצי האלה של סבל וכאב, לעולם לא תוכל לבטא זאת, אלא אם חוית אותם. כל אמן שעבר קשיים, יש בו עומק רב, לא צריך 'לשחק'. הדברים באים מתוכך. מבפנים. בדיעבד, הציפיה לויזה היתה ניסיון מחשל ביותר. והחיים הם שמלמדים אותך. שסוחפים ממך אנרגיה וסבל, אבל בתמורה נותנים לך כוח וחיות.

„לפעמים אני מרגישה שנולדתי מחדש, ולפעמים אני מרגישה שאני הרבה יותר זקנה, כי כל כך הרבה דברים קרו לי. היום כמובן אני מעריכה כל דבר הרבה יותר, כי זה הגיע אחרי קשיים מרובים.

„ואלרי בעצם הציל את חיי. יש לי חופש, והילד שלי נולד בירושלים. ומי יודע אם בכלל הייתי יכולה ללדת ברוסיה בגלל בעיית ההורמון שלי".

– אם כך, היית פשוט בת מזל. לא היה כאן שום עניין אידיאולוגי.

„כן. היה לי מזל גדול. פגשתי את ואלרי כשהיה פאנוב. כוכב גדול. לא ידעתי שהוא יהודי. ברוסיה לא שואלים מאיזו לאומיות אתה. הוא אפילו לא אמר לי. רק אמי גילתה לי".

– איך? מאיפה היא ידעה?

„היא מצאה בתוכניות ישנות שהיה לו שם אחר. אמרתי לה: לא איכפת לי מאיזו לאומיות הוא, הוא מוצא חן בעיני, ואני אוהבת אותו.

„ואלרי קיבל ויזה לפני, אבל לי נאמר שבגלל שאני רוסיה עדיף שאתגרש. אמי לא רצתה לחתום בשבילי שאעזוב את ברית המועצות. אמא שלי רשמה שהיא נגד נישואין מעורבים".

– בזמנו, התבטאת קשות נגדה. טענת שהיא אנטישמית. את עדיין כועסת עליה?

„אז נורא נורא כעסתי עליה, היום אני מבינה אותה. אני מבינה שאמא שלי איבדה את הבית שלה ומעולם לא הרגישה טוב ברוסיה. אמא שלי סבלה מזה שלא היתה לה ילדות, והיא פחדה שאלך לישראל ואולי אמות שם. בשבילה, ישראל זה היה מקום מלא מתנות ריכוז. הכל תעמולה רוסית.

„היא לא אנטישמית, ואמרות שבזמננו אמרתי שהיא כן. היום אני מבינה את המניעים שלה. אחרי 13 שנים גם אני השתניתי. הבנתי מה קרה לה.

„לכן, היום אני לא כועסת עליה. היתה לה הזכות להיות אטומה וקשה, כי היה לה מאוד קשה שם. אל תשכחי שהיא גדלה בתקופת סטאלין, ויותר חושך מזה אין. ואפילו שעכשיו גורבאצ'וב משנה דברים, עדיין צריך אישור כדי לנסוע מעיר לעיר. אי אפשר לקנות כרטיס במאה דולאר ולהסתובב בעולם.

„הרוסים הפעילו לחץ על אמי ואחותי. אחותי נזרקה מהאוניברסיטה כשרציתי לעזוב. הן פחדו שהן תסבולנה בגללי. לקח לי זמן להסביר להן שהכל חוקי, שאין מה לפחד".

– יש לך קשר איתן?

„בעבר היו לנו קשרים, שלחתי לה אפילו כסף. אבל הבעיה היא שהם לעולם לא כותבים את האמת. במכתבים כתוב: הכל בסדר, מרגישים טוב. אבל בין השורות את מרגישה שהכל אחרת. רק עכשיו יש קשרים טובים עם רוסיה, מאז גורבאצ'וב. אני מקווה שעכשיו הכל יהיה יותר נורמלי. אני צריכה לכתוב לה שנולד לה נכד".

– אתם חיים במערב כבר 13 שנים. איך היה המעבר מרוסיה למערב?

„אתם מפונקים בחופש, אתם לא קולטים כמה נפלא כאן. אני מקווה שבמשך 13 שנים דברים השתנו ברוסיה. מה שאני זוכרת זה חושך. מחנק.

„מצד שני, במערב אתה צריך אנרגיה וכישרון כדי להישרד. שם היינו כוכבים. היו לנו חיים טובים. עשינו שלוש הופעות החודש. פה עבדנו הרבה יותר קשה. בברודווי, במשך שנה, יותר מ־400 הופעות. 8 הופעות בשבוע. זה לא קל, אבל זה מרגש. אלו החיים במערב, ולא כל אמן רוסי יהיה יכול להתמודד עם החיים כאן".

– יש לך קשר עם חברים ברוסיה?

„על איזה חברים את מדברת? ברגע שבקשתי ויזה, נעלמו החברים. בשיטה הזו כולם מפוחדים. אין חברים. נפגשנו רק עם סירובניקים, כמובן. אנשים נפלאים. היו לנו זמנים קשים, עצובים. אבל היום אני חושבת שהכל לטובה. כך, כשאתה עוזב, אתה שוכח את כולם, מוריד מסך, מנתק. הם לא קיימים יותר. שום דבר לא קיים יותר".

■■■

נדמה שמה שלא יעשו, השם 'פאנוב' עדיין מעורר טעם חמצמץ בפה. תחושת אכזבה מהולה בתרעומת. איך הפעלנו את כל הקשרים והלחצים כדי למלט את זוג הרקדנים ה"סטארים" מברית המועצה: איך אספנו אותם אל חיקנו בהרבה חום ואהבה; ואיך קיווינו שהפאנובים, בתמורה, ישתקעו פה ויקימו לנו להקת בלט מפוארת.

בעיתונים מראשית שנות ה־70 מדווח איך טדי קולק מתערב ומארגן לשניים דירת פנטאהוז מרווחת המשקיפה לנוף מרהיב, ברמות אשכול. בתוך הפסטיבל שנערך סביבם, זה לא נראה צורם: הם זקוקים למרחב כדי שיוכלו להתאמן ולקבל השראה.

היו דיבורים על להקה שהפאנובים יקימו, ייצאו איתה לסיורים בעולם וייצגו את ישראל. ואז באה סטירת הלחי. עוד לא הספקנו להתעשת, והשניים התעופפו לחו"ל.

מאז, 13 שנים שהם מנהלים איתנו דיאלוג של חרשים. לא מבינים מה ציפו מהם שיעשו. מגיעים לחופשה בחודשי הקיץ ומצייצים ממרומי הפנטאהוז שאין כאן בלט קלאסי ואין תנאים, ובכלל קשה, ובחוץ הם מוצפים הצעות עבודה. וכן – ישראל, כמובן, היא הבית היחיד, אבל מה לעשות והפרנסה מצוייה במקומות אחרים? כמו מאהב נשוי הלוחש באוזני פילגשו שאינו יכול בלעדיה, שהיא האשה היחידה בחייו, ונשאר אצל אשת חיקו הנצחית.

■■■

פאנוב לא מבינה מה רוצים ממנה. למה כל הזמן מזכירים לה את עניין הפנטאהוז. מיד היא בעמדת התגוננות. איך אפשר להעליל עליהם, היא מוחה, שהם, הפאנובים, קבלו דירה מטדי קולק, כשהם הזיעו בשבילה, ורכשו אותה בעשר אצבעות. היא אפילו מוכנה להראות חוזה רכישה.

„למה אנשים כותבים שקיבלנו דירה? אני לא מבינה את המנטליות הזאת. זה סקנדל לדבר ככה. אנשים כותבים שקיבלנו דירה מטדי קולק. מה פתאום קיבלנו דירה? לכל המקטרגים אני מוכנה לשלוח את החוזה לרכישת הדירה. את הדירה קנינו בכספנו. כ־13 השנים שאנו במערב עשינו כסף. 13 שנים שאנחנו נודדים, עובדים, מרוויחים יפה. מאיפה יש בכלל לאנשים מחשבה כזו?

„נכון, קיבלנו משכנתא. כולם מקבלים פה משכנתאות. כשהגענו ארצה, קיבלנו דירה בתל אביב, לשנה, מאיש עסקים קנדי. אחרי שנה היה לנו קצת כסף. גם קיבלנו הלוואה כעולים חדשים, וזה לגיטימי לגמרי. ואז נסענו, וכל קיץ, אנחנו 3־4 חודשים בשנה כאן. אולי לא אוהבים אותנו אישית, אולי לא אוהבים אותנו כאמנים, אבל לכתוב גרשעות שאנחנו לא כאן, כשאני נמצאת כאן מינואר, זה אבסורד.

„כשגיליתי שאני בהריון, הגעתי לבית היחיד שיש לי. כל החפצים שלנו פה, כל הספרים. ועכשיו יש לי זמן לפתוח את המזוודות. גיליתי מזוודות שלא פתחתי עשר שנים. היית מאמינה?"

■■■

גלי העליה מרוסיה היו אז בראשיתם. עדיין לא רווחה התופעה של עולים

(המשך בעמ' 54)

„למעשה, לא הבנתי מה קורה. היום אני קולטת שיכולנו להיות תקועים שם כמו אידה נודל ל־16 שנים"

גאלינה פאנוב עם בנה מתי, ירושלים. „למה עושים כאן עניין מכל דבר?" תצלום: ציפי מנשה

„מי צריך אותו עכשיו?"

הלל מרמקו, הבלט הישראלי: „למה כועסים על הפאנובים? הם באו לארץ, קיבלו אותם כמו מלכים, סידרו להם דירה, הבטיחו להם הרים וגבעות. הארץ הזאת קיבלה אותם כמו שאף אחר לא קיבל אותם. ציפו מהם שיחזירו, שיתרמו לחיי המחול בארץ. אבל הם צפצפו על כולם. הם שואלים מה רוצים מהם? תשאלי אותם: מה אתם נתתם בשביל מדינה?

„כשהגיעו, היו טובים למדי. כשהצעתי לו להצטרף אלינו, אמר: 'ימי החלוצים חלפו. אני במרתפים לא עובד. אני לא אוכל יותר לחם שחור'. אם היה מחליט אז לתרום למדינה, היתה מוקמת להקה לתפארת.

„באמנים הם זקוקים לנסיעות? יש להם הצעות מכל העולם? שטויות. זובין מהטה גם כן טס ונוסע, ויש לו כמה להקות, ובכל זאת הוא מעורב בחיינו. והוא בכלל לא יהודי. אם היו רוצים, היו יכולים להשתלב.

„אם היו משחקים נכון, לא היו שואלים אותך היום מה רוצים מהם. יצאו מרוסיה נורייב, ברישניקוב. נכון שהפאנובים לא ברמה שלהם, אבל הם היו זוג, ובזה היה כוחם. זה היה הסקס־אפיל שלהם. כשבאו, היו שווים מליונים. אם היו משחקים אותה נכון, היו היום מיליונרים. הם עשו רעש גדול בעולם, בשם שהיה להם יכלו להרים תקציבים בקלות. אבל הם רצו זוהר וכסף. בזבזו את הקרדיט האדיר שלהם בשביל נזיד עדשים. עד היום אני לא מבין אותם ולא משתדל להבין אותם. זוג מאוד מוזר.

„לשם 'פאנוב' יש עדיין גלאמור, אבל מבחינה אמנותית הם לא רציניים. הם לא עשו כלום ממשי. עכשיו הוא בא אלינו. בוא נעשה לכם כוריאוגרפיה. אבל מי צריך אותו עכשיו? מה הוא בא להציג בדיוק? על מי הוא בא לעבוד? לפי דעתי, כל העניין מנופח מאוד, והראיה – הוא בבלט של תורכיה. זה לא בדיוק כבוד גדול.

בגיל עשרים ושבע וחצי אני מצטרף אל הטיסה הגדולה. ימים רבים כבר מחכים לי שם. הנה הם, המצעד הלא־נגמר של האבות. המלך ליר. דוד ואבשלום. זיגמונד פרויד. אבא שלי. ואני

אבא בא

אבי לן

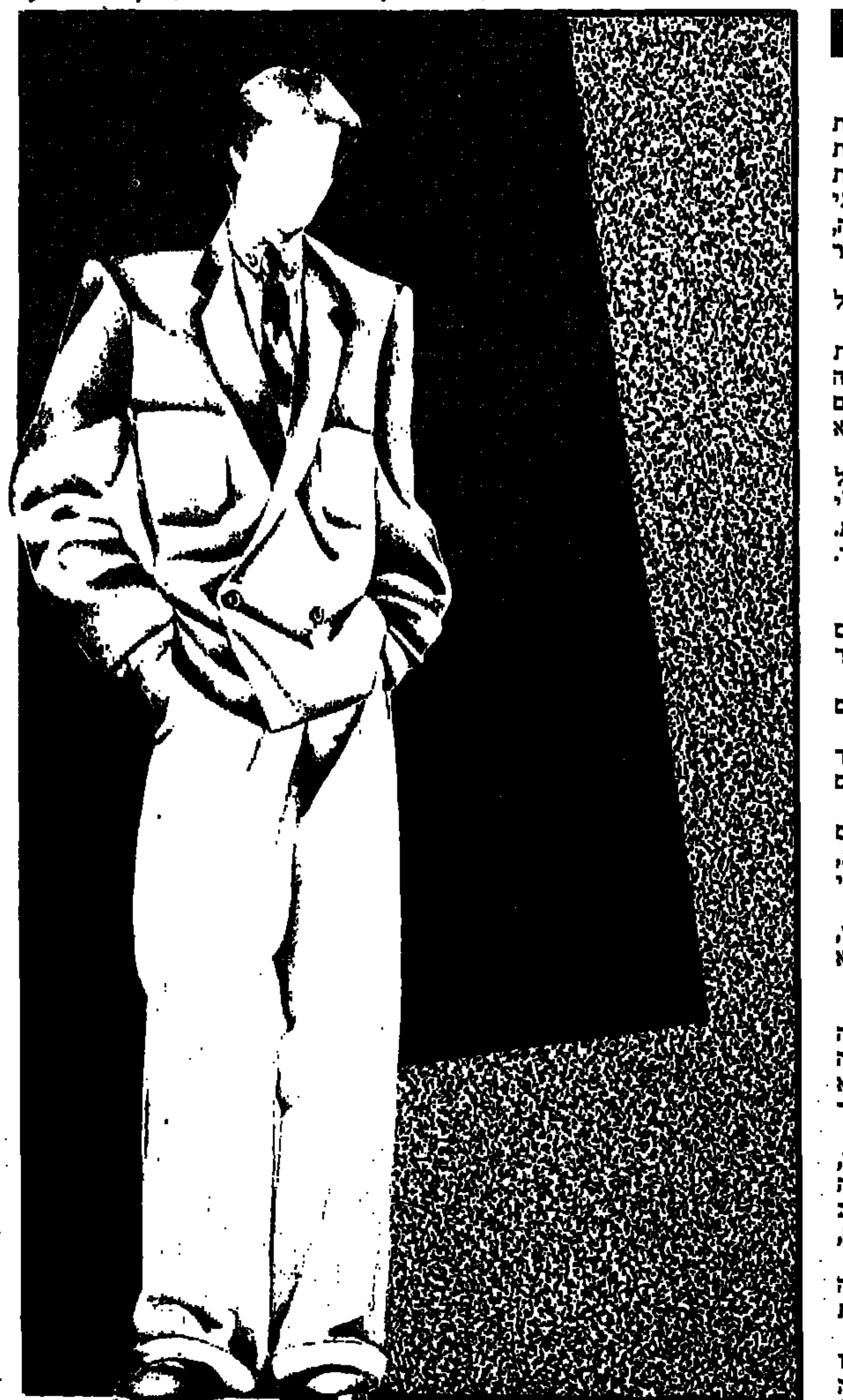

לחדק את החגורות בבקשה, אומרת הדיילת במדיה הירוקים, מרי אחות מיילדת, הטיסה עוד מעט יוצאת לדרך. להרים את הרגליים, גברתי הצעירה. אני לא רוצה להפריע לרומנטיקה, אבל אתה, אדוני, בבקשה לשבת בשקט. מותר לך להחזיק לה את היד.

כתשע עשרים ושתיים הגיע המסע אל סיומו. יש לך בת, אמרו.

האורות עמומים, העיניים אדומות, והבת שלי צורחת בפעם הראשונה. בנסיבות אלה קשה להבחין בין קו הסיום לקו ההתחלה. סיום ההריון הוא תחילת הצעקה. הנחיתה היא ההמראה.

בגיל עשרים ושבע וחצי אני מצטרף אל הטיסה הגדולה. ימים רבים כבר מחכים לי שם. הנה הם, המצעד הלא־נגמר של האבות. המלך ליר. דוד ואבשלום. זיגמונד פרויד. אבא שלי.

■■■

תל־השומר, חדר לידה. אני בפנים, עם אשתי, בדרך להיות אבא. מתרגש? הרבה יותר מזה.

הכתבה הבאה היא הסיפור על הניסים והנפלאות שקרו לי שם.

מדובר, בעצם, בביקור שני שלי בחדר הלידה. הביקור הראשון הותיר רישומו, אם בכלל, רק על התת־מודע.

אמא שלי סיפרה לי, שצעקה או לרופאים שהיא לא יכולה יותר, שהיא רוצה למות, שיביאו לה מורפיום. לא הביאו לה, ואני באתי לעולם.

עד היום, אגב, משוכנעת אמא שלי, שאילו גברים היו צריכים ללדת, העולם לא היה מתקיים.

■■■

הצירים הראשונים נחתו עלינו בהפתעה מוחצת, שמונה ימים לפני תאריך הלידה המשוער. השעה היתה עשר בערב. אני לא בטוחה שאין לי ציר, אמרה לי שלומית בחוסר ביטחון.

אבל זה היה ציר, ו־15 דקות לאחר מכן, הגיע עוד אחד. ניסינו להרגיע את עצמנו: זה בטח ייפסק עוד מעט, הרי בספרים כתוב שצירים יכולים להופיע ואחר כך להיפסק, לשמש רק חזרה גנרלית.

אלא שאצלנו לא היתה שום חזרה גנרלית, והצירים המשיכו והגיעו בעקשנות ראויה לציון ובקצב תכוף יותר ויותר.

בקורס ההכנה ללידה, שלקחנו שבינו שבועות אחדים קודם לכן, המליצה המדריכה לנהוג בשיא הטבעיות כשמגיעים הצירים, אפילו לרקוד. לנו לא היה מצב רוח לפזז במחול. תקפה אותנו חרדה קלה. אז מה, זה באמת? ואת אומרת, עוד מעט זה מתחיל?

בשש וחצי בבוקר, עם צירים כל חמש דקות ועם עיניים אדומות מחוסר שינה, נסענו לתל־השומר. למרבית העלבון, לאחר בדיקה במוניטור, סירבה האחות בחדר הלידה לקבל אותנו. הצירים, אמרה, לא מספיק חזקים. היא הפנתה אותנו ל'מיון יולדות'.

הרופא במיון מציע להסתובב קצת בבית החולים, ולעשות בדיקת מוניטור נוספת אחרי שעתיים. ולא להתייאש, הוא אומר, דווקא יש התקדמות. אבל צריך הרבה סבלנות.

כל הזמן מדברים בבית החולים על 'הרבה סבלנות'. פירוש הדבר, שהסיפור יימשך זמן רב. אבל דווקא, לנו אין סבלנות. אנחנו לא רוצים להיות כאן. שנינו בסך הכל ילדים קטנים שהגיעו לכאן בטעות ורוצים הביתה.

הרופא אמר שנטייל שעה שעתיים בבית החולים. הטיול אמור לזרז את התהליך. למזלנו הגשם פסק, והיתה שמש, ואני חשבתי שזה יכול להיות יום כל כך יפה להיוולד.

אבל הדרך היתה עוד ארוכה, ובדיקה נוספת לאחר מכן לא הביאה את הישועה, וביקשו מאיתנו, כן, כן, סבלנות.

בשלב מסויים אפילו נסענו הביתה להתקלח. לאחר שעה חזרנו לבית החולים. כשיצאנו מהבית ניצלתי רגע ששלומית לא ראתה, ונישקתי את המזוזה. שיהיה.

■■■

בחמש וחצי אחר הצהריים, יותר מ־17 שעות לאחר התחלת הצירים, קולטים אותנו לחדר לידה. קודם כל מכניסים את שלומית לחדר ההכנה. אני, נזוף, ראוג, עייף עד מוות, מחכה בחדר ההמתנה.

ברקע, הזעקות של הנשים מחדרי הלידה. כאילו שוחטים אותן. לרגעים אחרים הראש שלי צונח לתנומה מסורבלת.

לן, קוראת האחות, אתה יכול להיכנס, חדר מספר 8.

על קולב בחדר ההמתנה מונחים החלוקים המיועדים לבעלים. הצבע של החלוק ירוק, ואני מרגיש איתו קצת מטופש.

בפיק ברכיים אני נכנס לחדר מספר 8. משונה לראות שם את שלומית, שנמצאת כבר על המיטה, מין מיטה משוכללת כזאת, מפחידה כזאת, של בית חולים.

היא מחוברת למכשיר המוניטור. יש שם שני גרפים, אחד שמתאר את עוצמת הצירים, ואחר שמתאר את דופק העובר.

ואיזה כיף, שומעים את פעימות הלב שלו.

■■■

בשלב זה מגיעים הצירים מדי שלוש־ארבע דקות. התפקיד שלי, כמו בעל טוב, להחזיק את היד לאשה המתייסרת, לומר לה שהשד אינו נורא כל כך. אני גם מקבל מיני־משנה בתור המשגיח על המוניטור. כשעומד להגיע ציר אני רואה את זה בגראף, ויכול להזהיר אותה, הנה אחד חזק בדרך.

מותר לי גם ללטף לה את הראש.

מדי פעם נכנס לחדר אחד מאנשי הצוות הרפואי, ומורה לנו את חוכמת הסבלנות. איננו יודעים את שמות אנשי הצוות, ואנו רואים אותם מרוחקים, מעומעמים, עוטים הילה, יודעי כל.

מצד אחד, אנשי הצוות הם רק שחקני משנה. שחקנים מיומנים, בהצגה שבה אנחנו השחקנים הראשיים. מצד שני, אנו איננו יודעים כלל את תפקידינו. הם הכוהנים הגדולים, ואנו מפקידים עצמנו בידיהם.

■■■

כ־8 בערב נכנס רופא, בודק מה שהוא בודק, ומציע את פלאי הרפואה המודרנית. נעוור לך עם זריקת זירוז, הוא אומר לשלומית, כדי שבמקום לחכות עד מחר בצהריים, תחכו רק עד ארבע בבוקר.

אנחנו נושמים עמוק. יש עוד הרבה שעות להכות.

אבל מרגע זה ואילך מתקדמים הדברים בקצב מסחרר. הצירים הופכים מהירים יותר ונבזיים יותר. כל פעם שמתקרב ציר כזה אל שיאו, אני אוחז לשלומית את היד בחוזקה ומצווה עליה לנשום נכון, וגם אומר לה שזה לא נורא, ויודע שזה שקר ארור.

הכאבים כבר מרקיעי שחקים, ואנחנו מבקשים לקבל זריקת אפידורל, אותה זריקת פלא בעמוד השידרה, שאמורה לחסל כבמטה קסם את כל הכאבים. אלא שזריקת אפידורל יכולה להינתן רק על ידי רופא מרדים, והרופאה המרדימה שעבדה באותה משמרת היתה באותו זמן בניתוח.

בינתיים קיבלנו, כלומר שלומית קיבלה, זריקת טשטוש. עד שיצאה הרופאה המרדימה מחדר הניתוח, כבר לא היה טעם לתת את זריקת האפידורל.

ואז באה המיילדת ואומרת, רבותי, זה מתחיל. אנחנו מתקשים להאמין. אמרו לנו שזה יימשך עד לפנות בוקר. מישהו רימה אותנו.

המיילדת מורה לשלומית להרים את הרגליים, ופוקעת את שלפוחית מי השפיר. העסק מתחיל.

■■■

אני יושב בצד. מנקודת התצפית שלי אי אפשר לראות ממש את 'הגועל נפש'.

לפני הלידה היו שהזהירו אותי בהיסטריה מן ההשפעות הנוראיות שעלולות להיות לתויה. סיפרו סיפורים מסמרי שיער על גברים שנכחו בלידה של אשתם, והפכו אימפוטנטים, רחמנא ליצלן.

אם נבהלתי? קצת. הרי אף גבר, אם להשתמש בדימוי מגושם במקצת, לא ירצה לכרות את הענף שעליו הוא יושב.

נרגעתי כשאמרו לי שזה שטויות. מה פתאום אימפוטנציה? האם כל הרופאים שעובדים בחדר הלידה הם אימפוטנטים?

בכל אופן, שלא כמו אותו בעל שטרח להביא מסרטת וידאו כדי להנציח את המעמד, אני אינני מביט כלל אל 'זירת הפשע'. אין לי כל רצון לראות את הקריעה.

■■■

מגיע שלב צירי הלחץ, זהו השלב האחרון. איתנו בחדר, כמו צצים מתוך ים גדול, שתי מיילדות ורופא.

והיא צועקת. אלוהים, איך שהיא צועקת. המיילדת לוחצת לה על הבטן, אומרת לה ללחוץ בכל הכוח. ושלומית צועקת, ואני, מה קורה לי, מעורפל. תלחצי, אני אומר, והעיניים שלי דומעות.

אני לא אשכח את זה. איך היא מבקשת: רגע, רגע, אולי אפשר להפסיק קצת, אני רוצה לנוח. ואני כמו טמבל מחזיק לה את היד ולא יכול לעזור.

הנה הראש, אומרים לה, זה מתחיל לצאת. תלחצי, תלחצי, בכל הכוח. הנה התינוק שלך מתחיל לצאת.

ופתאום הכל קורה כל כך מהר, וכוס, וטראח, והנה זה בחוץ.

יש לך בת, אומר הצוות.

אלוהים אדירים, בריאת העולם.

זה חי. וצורח. זה קטן וסגול וצורח. אלוהים אדירים. יש לך בת. אני בוכה.

וכל מה שקורה אחר כך כבר מסתחרר ומרצד. פתאום אתה קל יותר, אתה עף, אתה מתפוצץ. יש לך בת. ■

אני לא אשכח את זה. איך היא מבקשת: רגע, רגע, אולי אפשר להפסיק קצת, אני רוצה לנוח. ואני כמו טמבל מחזיק לה את היד ולא יכול לעזור

רמת־גן: קניון איילון, טל. 03-795559.
פתח תקוה: רח' חיים עוזר 17, טל. 03-917428.
ראשון לציון: רח' לישנסקי 10
המפעל: אור יהודה, רח' העמל 2, איזור תעשיה חדש, טל. 03-349765-8
באר שבע: רח' קק"ל 131, טל. 057-75876
אשדוד: רח' רוגוזין 17
חיפה: צומת קרית אתא,

בשולי החיים

מיכאל הולר, מי שהיה הכתב לענייני משטרה בקול ישראל, מפרסם בימים אלה ספר ראשון, „מות הסוסים" • „רציתי להעמיד תמימות של נער מול רשעות של ממסד, של אפסים מתנפחים, הגורמים לך להרגיש שאתה תמיד מפריע להם"

יותם ראובני

בשעת הצהריים הקשה של יום השרב, מגיע אל המושבה איש בן 50, שהר־לך לאיטו ומסתכל ברחובות מוכי השממה. התפאורה מתאימה למער־בון, וכאילו עוד מעט יישמעו היריות ויופיעו הטובים והרעים. אלא שהפעם, במערך הפרוע של הזכרונות, לא מופיע אף אחד. האורח, שילדותו עברה עליו ברחובות ההם, נישא זמן מה בהשתאות על כך שהכל הולך ומשתנה, הולך לאיבוד. ופתאום נעלם הקסם והוא מוצא את עצמו בתקופה אחרת לחלוטין.

ב„מות הסוסים" (הוצאת „מודן"), עורך מיכאל הולר, המוכר ככתב לענייני משטרה של הרדיו, ביקור בפתח תקוה של שנות ה־30 המאוחרות, תחילת שנות ה־40. ילדות, נעורים, מלחמת השחרור.

הולר נולד בפראג ב־1931, עלה לארץ ב־1939, והגיע לפתח תקוה. העוני, השובי, הרעב לחיים, לצד חיפוש אחר היופי והצדק, מניעים את המספר ואת הגיבור שלו, גבי, בקרב אנשים קשי יום, שרגישותם הלכה והתעמעמה. לעיתים קרובות מוצא עצמו גבי כשהוא לבד, עונש שנגזר עליו על שום עצמאותו וחוסר רצונו לקבל את הנורמות של האחרים, של הממסד:

„אותם ימים הייתי יושב שעות רבות על אבן ליד ביתנו ומביט ברחוב רוטשילד הריק מאדם; יש שהייתי רואה אדם הולך בקצה הרחוב. כשעדיין היה רחוק, הייתי מנחש מי הוא. פעמים הייתי מנחש לפי ההליכה, ופעמים על פי הלבוש. וכשהיה קרב אלי, וכבר לא נראה מטושטש ומעורפל, הייתי קובע את זהותו. אם הצלחתי בניחוש, הייתי מניח אבן לשמאלי ואם נכשלתי, שמתי אבן לימיני. אבי היה אומר שאני גונב את ימיו של אלוהים".

ילד יושב ומנסה לנחש מי האנשים הבאים, למה הם באים, לאן הם הולכים. לימים, הילד עצמו יעזוב את המושבה ויפליג בים ויקח איתו את המראות, שימתינו לשעת הכושר. מי יודע מתי תבוא שעת הכושר, איך תבוא שעת הכושר.

■■■

אבל היא באה למיכאל הולר, ומתוך התפאורה המתה של העבר הוא שלף הווה חי, מרתק, של אנשים אשר אם אינם ממש בשולי החיים. הם רחוקים מהמרכז. ואולי לא היה אלא אשליה, והאמת של ארץ ישראל בשנים ההן היא סידרה של מקומות קטנים, נחנקים, משתדלים להחזיק מעמד.

– מה גרם להתפרצות הזאת של הזיכרון, נעורים שלא היה בהם אושר רב, דווקא עכשיו?

„למעשה, כל הזמן ידעתי, כי בשלב כלשהו זה ייצא החוצה. מדובר, אחרי הכל, בזכרונות הכי חזקים שיש לי. חוץ מזה, ראיתי שהממסד הוא אותו דבר שהיה אז, אולי יותר גרוע. ההתנפחות של האפסים, של אלה שאתה זקוק להם ובא אליהם והם מתנשאים. ראיתי ששום דבר לא השתנה. מה שהיה אז, הוא הדבר שישנו עכשיו. גם זה היה אחד הגורמים ששכנעו אותי להעלות את זה על הנייר".

– להעמיד את התמימות כנגד הרשע של העולם?

„ראשית כל, נגד הממסד. אז הממסד היה נוקשה. וגם עכשיו. יש לי רושם שכאן הממסד שונא את האזרחים. בכל מקום שאליו אתה בא, מתייחסים אליך כאילו באת להפריע, לבלבל את המוח. וגם אז זה היה כך. מבחינה זו, לא השתנה כלום. כלום".

– קני המידה השתנו.

„כן, אז זה היה קטן, זה היה במושבה. היום יש אימפריות שמנסות לדרוס אותך. בעבודתי הממושכת ככתב לענייני משטרה של הרדיו, ועכשיו ככתב לבתי המשפט, בכל פעם אני מתפלא מחדש: מי שנופל, דורסים אותו. כל מי שיכול לבעוט בו, בועט בו. מי שעולה, כל אחד מלקק לו. בבית המשפט אתה יכול לראות את זה טוב יותר מאשר בכל מקום אחר. אנשים שמתחילים להסתבך ויוצאים נגרם, גם העיתונות – בועטים בהם".

– עיתונות, זה גם אתה.

„כן. אבל אין מנוס. זה מעצם העובדה שאתה מפרסם. ואחר כך אנשים בכלל לא מובאים לבית משפט".

– לגבי אנשים אלה, שאתה מספר עליהם, אתה הממסד הרע.

„כן. לגביהם אני הממסד. אבל, אותי תמיד האשימו שכביכול בכתבות שלי אני יוצא נגד המשטרה, שונא את המשטרה, מגן על החלשים, על העבריינים. זה לא נכון, זה אף פעם לא היה נכון. נתתי את הדברים בצוויה אובייקטיבית, אבל הואיל ולא שרתי 'מה יפית' לממסד, יצאו נגדי".

– אם כך, נמתח קו ישיר בינך ובין הנער גבי, גיבור הסיפור „מות הסוסים". גם הוא לא מתקפל בפני הממסד.

„בהחלט. הוא בוחר להסתלק, להסתגר. אילו יכולתי לעשות כך, גם אני הייתי עושה את זה".

■■■

– מה אתה קורא?

„אין לי משהו מיוחד. נופל לידי ספר, אני קורא. אין לי תוכנית קריאה או משהו כזה".

– „מות הסוסים" הוא הספר הראשון שלך. הוא נכתב ממש עכשיו, לאחרונה?

„לא. פרקים אחדים נכתבו לפני 7 שנים. אבל לחבר את הפרקים, לעשות את הספר, זה היה בשנה האחרונה. אני מרגיש נוח עם הספר. הצד התיאורי היה תמיד אהוב עלי".

– בפרקים העוסקים בנעורי הגיבור של „מות הסוסים" אתה נצמד לריאליזם. מהעבודה שלך ככתב לענייני משטרה, יש לך „חומר" שהיית רוצה לכתוב אותו בספרים?

„בהחלט. אבל קשה לי לכתוב על חוויות שלא התנסיתי בהן אישית. קשה לי לכתוב על מישהו שעומד למשפט ונשלח למעצר, כל עוד לא הייתי שם. אם אתנסה בזה פעם, אין לי ספק שאכתוב על כך. הייתי רוצה לכתוב את מה שעבר עלי על הים. הייתי קרוב ל־12 שנים על הים".

– היית ריינג?

„כן. שנתיים וחצי. והייתי גם בחיל הים".

– על האוניה, בלב הים, אהבת לספר סיפורים לחבריך?

„כן. פעם היינו צריכים להפליג רחוק, ואחי בא לחפש אותי. הוא שאל על מיכאל, מיכאל הולר, ואיש לא ידע מי זה. אחי כבר רצה לרדת, בלי להבין מה קורה. ואז אחד אמר, 'הו, אתה מחפש את ירח? ירח, זה בן'. כולם הכירו אותי בשם ירח, כי הייתי אוהב לספר להם על הירח, בלילות ירח, ומאז דבק בי השם 'ירח'. אף אחד על האוניה לא ידע מי זה מיכאל הולר".

– על מה היית מספר להם, 'ירח'?

„על הירח, ועל הים, ועל נימפות. בדיוק אז קראתי את הספר 'ים המוות' של אמאדו, וזה מאוד השפיע עלי".

– על מות הסוסים לא סיפרת להם?

„לא. זה היה אישי מדי".

■■■

גבי, עולה חדש, מנסה בכל כוחו להתאקלם בחיי המושבה. הישירות שלו, יחד עם חוסר יכולת או חוסר רצון להבליג, דוחפים אותו לעמדת הבדידות של המנוכרים מרצון. יום אחד הוא רואה כיצד הורגים את כל סוסי המושבה, כי היה חשש מגיפה.

– הניכור של גבי עוזב אותו רק בצבא. אתה לא חושב שאז הוא מפסיד פוטנציאל גדול, שרק בעלי מזל מוצאים אותו מחדש, לאחר מכן?

„יתכן מאוד שבצבא הוא מוותר על הרבה כדי להיות כמו האחרים. אם אתה לא כמו האחרים, מנדים אותך, אומרים עליך שאתה פסיכי. אפילו אם אתה רק קצת שונה, ואתה מוותר, כי אתה חייב להתפרנס ולהתקיים, גם אז מסתכלים עליך בעין עקומה".

– אתה עצמך ויתרת על הרבה כדי להיות כמו כל האחרים?

„כן".

– זה היה כדאי?

„זה הכרחי. אתה לא יכול להיות זרוק אם יש לך משפחה, ילדים שאתה צריך לפרנס. אתה חייב להסתגל לנורמות המטומטמות האלה. הלחץ שמופעל מסביבך מתחיל להשפיע".

– ביום שבו הומתו הסוסים, הומת משהו יסודי בנפשו של גבי.

„הוא ראה שלאנשים לא איכפת מבעלי חיים ומאנשים שעובדים איתם. בדם קר מחסלים את הסוסים. זה כואב. אתה שואל את עצמך איזה אנשים אלה. הם בהמות, יותר גרועים מהסוסים.

„בפתח תקווה היה בית חרושת לקמח עצמות. זה לא סיפרתי בספר. אחרי המלחמה, האנגלים הביאו את הסוסים שהיו בקרבות, עם קצין. עשו לסוסים מיסדר ואחר כך הרגו אותם. לא אשכח את התמונה הזאת בחיים".

– אבל עשו להם מיסדר.

„כן. הדברים האלה לימדו אותי הרבה על בני אדם. כשהם לא צריכים אותך, הם דורסים אותך. כשהם צריכים אותך, בשבילם אתה אלוהים.

„לפעמים אני מחפש, מתאמץ למצוא משהו שיש בו מוסר. אני לא מוצא".

– יש לך ילדים. איך אתה מיישב להם את הדבר הזה?

„אני נזהר מאוד להגיד להם דברים. מי שלא מסוגל להיכנס לגלגלים של החיים, להיאבק, נדרס. לילדים שלי אני לא מטיף מוסר. זה דבר מסוכן נורא".

– אתה מצייר תמונה מחרידה של החברה כאן.

„זאת עובדה. ככתב לענייני משטרה ראיתי המון דברים. נתקלתי בזה בלי סוף. אחד מוכן לדרוס את השני".

– במצב כזה, הכתיבה היא מחאה או מחבוא?

„הייתי אומר, הקלה. זה נותן פורקן. ואני יכול לכתוב רק במצבים שבהם אני לא בדיוק אני. בדרך כלל אני אופטימיסט. כשקורה לי משהו, אני מסוגל לחזור לדברים שהיו, לכתוב.

לילה אחד, למשל, הייתי עם המשטרה בפשיטה על סוחרי סמים. עצרו אשה, שחשדו בה בסחר סמים. לידה, במיטה, היה ילד בן 5, או 6. לקחו אותה, ואת הילד השאירו לבד. אני ראיתי את החיוך של הילד – מיסכן, מתנצל, נבוך. החיוך הזה העיר בי זכרונות ומחשבות על העוולות שראיתי. עורר בי את הרצון לכתוב".

גבי, גיבור הספר, מתיידד עם זקן תמהוני, קראווזה, ידיד התנים. לילה אחד יוצאים השניים לראות את התנים בקצה הפרדס.

– האם הילד הזה הזכיר לך את קראווזה?

„לא. בקראווזה נזכרתי במקום אחר. ליד יתיר ראיתי צריף של זקן שגר שם בודד, שכוח".

– ופרנג'יה, האשה המשוגעת והמפחידה את הילד גבי, העוברת ברחובות המושבה כמו שמועה על מוות, כמו מראה של יום הדין?

„פחדתי ממנה פחד מוות. היא נעלמה מן המושבה. במלחמת ששת הימים הייתי בקונייטרה. העיר הייתה ריקה. פתאום ראיתי אותה, פרנג'יה שלי, בשמלה לבנה, עוברת לאיטה. בכל העיר נשארה רק אשה אחת, היא. קצין סורי הבטיח לשאת אותה לאשה, ועזב. ומאז היתה מסתובבת ברחובות. וזאת היתה ממש פרנג'יה".

■■■

– במשך העבודה שלך ככתב משטרה, נוצרו יחסים אישיים בינך ובין העבריינים? מה אתה אומר להם?

„אני משוכנע שאלה הם אנשים זרוקים, שאף אחד לא רוצה לטפל בהם, גם כשהם יוצאים מבית הסוהר. והיו כאלה שהעידו לי על כך, שעבריינים באים אלי הביתה ואני נותן להם כוס קפה וכל זה. נכון. יש בהם כאלה שנכשלו פעם, אבל איש לא סולח להם. רובם חבר'ה טובים. מלה אצלם זו מלה".

– לאחרים מהם, אתה היית המגע האנושי הראשון בחיים?

„בהחלט. ולא כתור עובד סוציאלי אלא שאני יושב ומדבר איתם. נהנה מזה".

– על רקע זה היו לך בעיות ב'קול ישראל'?

„היו לי בעיות עם המשטרה. עצרו את הבת שלי. עצרו את הבן שלי, זמן קצר אחרי שחזר משירות מלבנון. לא היו למשטרה שום הוכחות ושיחררו אותו כעבור זמן קצר. ב'קול ישראל' לא היו לי בעיות. הגיעו מכתבי תלונה רבים, אבל בסוף התברר שכל מלה שאני שידרתי היתה אמת".

– אתה ביקשת להיות כתב בבתי המשפט?

„כן, אחרי 9 שנים, אני כבר לא יכול לראות כל כך הרבה דברים".

– כשהבן שלך היה בלבנון, מה עבר עליך?

„הייתי הרבה שנים בצבא, בכל מיני מקומות, אבל בחיים לא היו לי לילות קשים כאלה שעברו עלי כשהוא היה שם. לא תיארתי לי שזה יכול להיות כל כך קשה".

■■■

גבי, גיבור הספר, עוזב את המושבה כאשר פורצת המלחמה. במסגרת החדשה הוא מוצא את עצמו, נלחם, הווה, נוגע במציאות שבה הוא שווה לאחרים. הולר לא מתכוון לחזור ולתאר את קורות הזמן ההוא – הפציעה הקשה בראשו. באמצעות סוסי הזיכרון, שלא מתו, הוא נוגע בעצמו.

„רצו לשחרר אותי מהצבא אחרי הפציעה. לא השלמתי עם זה. נסעתי לאילת. הייתי שם שנה אחת. לא היה שם כלום. אום רשרש, בית ויליאמס, וזה הכל. היו נוסעים לשם 14 שעות במשאית. אחר כך חזרתי לצבא ואמרתי להם, שאם החזקתי מעמד שנה באילת, אני יכול בהחלט לחזור לצבא. הדברים שראיתי אז חיים בתוכי. אבל אני לא יודע מדוע מתעורר בי הצורך לכתוב".

– אתה מגיע לפתח תקווה עכשיו?

„הכל השתנה. הבתים נהרסו ונבנו במקומם בניינים גבוהים. הייתי פעם בראשון לציון ודווקא שם מצאתי שכונה, שהזכירה לי בדיוק את פתח תקווה של הימים ההם, שממנה לא נשאר דבר. הר החול, למשל, גבעה ענקית בין הפרדסים, נעלמה כליל. אין מה לעשות נגד זה, זו הקידמה. היתה עליה".

– האנשים שהתחילו להגיע מהשואה מרחפים כמו עקה על הספר.

„היה למשל זוג, הסופר בכרך ואשתו, שהתאבדו. הם באו לפתח תקווה, שהייתה עבורם עולם אחר לגמרי. הם לא יכלו לסבול את זה".

■■■

– אתה מתחיל לכתוב משהו אחר?

„כן. על מה שעבר עלי בחיל הים. זה מרתק אותי.

„הספר הזה מוקדש לרינה, שהיתה אשתי, ונפטרה. היא היתה אשה יוצאת דופן, באמת. היא מתה כאשר הילדים היו קטנים מאוד, זה היה מאבק לגדל אותם. 8 שנים גידלתי אותם לבד, וזה היה קשה, קשה מאוד".

– והיית מספר להם סיפורים?

„כן. מטייל איתם ליד הירקון, ומספר להם על חוות חיות, על שפן ואריה שגרים ליד הירקון. כל ערב הייתי צריך לספר להם משהו על החיות האלה. נמאס לי, וערב אחד סיפרתי להם, כי כל החיות עלו על מטוס והמטוס נפל וכל בעלי החיים טבעו. הילדים פרצו בבכי נוראי והייתי צריך להחיות את כל בעלי החיים – והסיפור התחיל מחדש". ■

הספר הזה מוקדש לאשתי רינה, שנפטרה. 8 שנים גידלתי לבד את הילדים שלי, וזה היה קשה

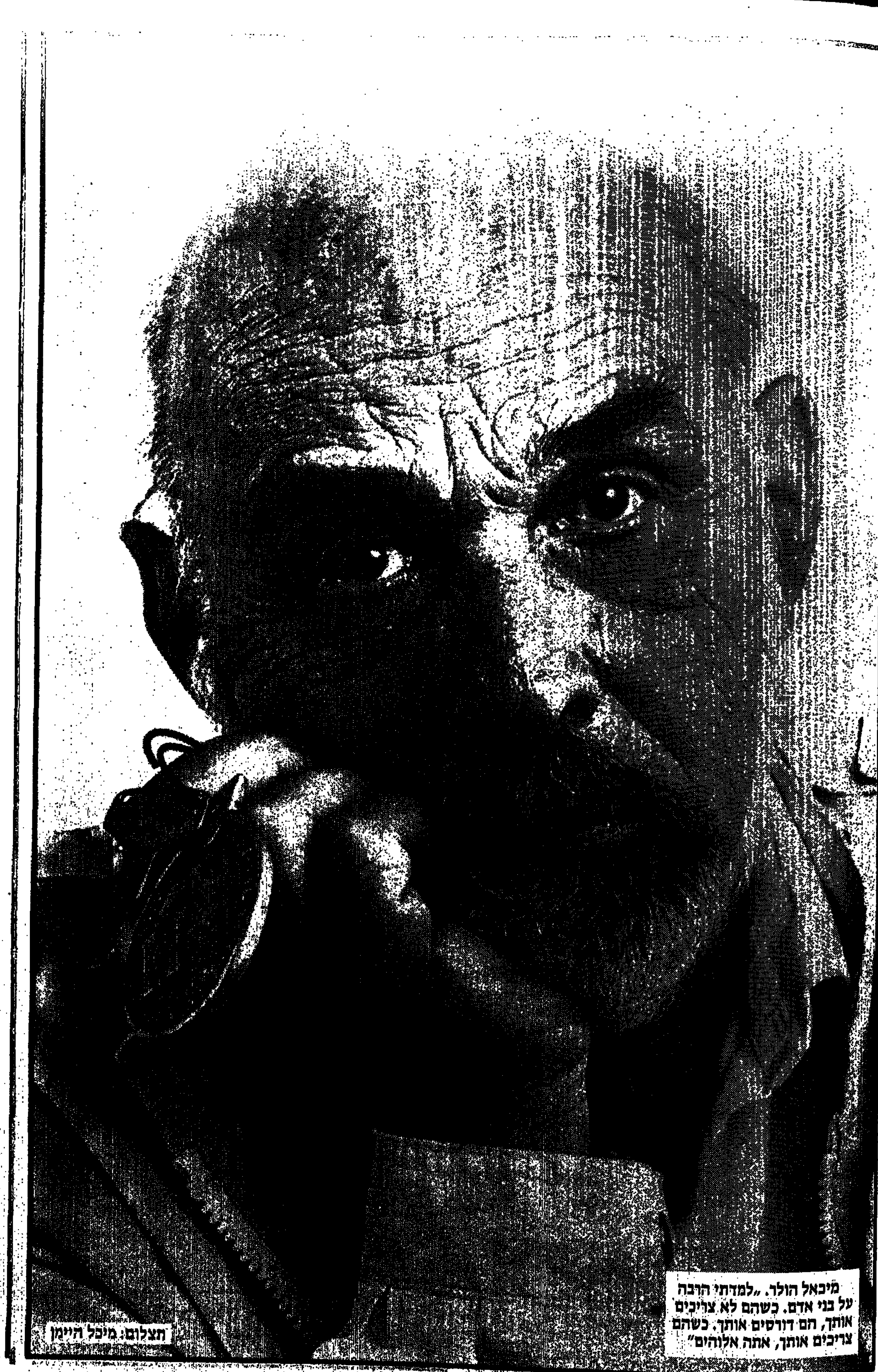

מיכאל הולר. „למדתי הרבה על בני אדם. כשהם לא צריכים אותך, הם דורסים אותך. כשהם צריכים אותך, אתה אלוהים"

צלום: מיכל היימן

האשה האחרת

בעיצומו של משבר הבורסה, יצא הנסיך צ'ארלס למסע דייג עם ליידי דייל טריון, המכונה „קאנגה" ● בינתיים, בעת ביקור בגרמניה, שב והצטלם תצלומי אושר עם הנסיכה דיאנה

הנסיך צ'ארלס ו„קאנגה" בארמון הנופש בלמוראל בסקוטלנד. 38 לילות בלי דיאנה

אירון פראו

סופת הטורנדו שהשתוללה בשבוע שעבר בלונדון הרסה עצים רבים בגנים המפורסמים. הגן הבוטאני של קיו, המכונה „גן הסתרים", סבל אף הוא מפגעי הטבע. עצים רבים, מהם בני למעלה ממאה שנה, נעקרו כליל משורשיהם. „זה ממש אסון", אמר אחד משומרי הגן.

אבל עיתוני בריטניה היו עסוקים בסופה מסוג אחר. האנגלים אוהבים את משפחת המלוכה, המסמלת עבורם את היציבות של השלטון. הם נעשים קצרי רוח כל פעם שיש סיפורים על התערערות כלשהי ביחסים בין רמי המעלה.

על רקע זה ניתן להבין את הסערה שפרצה כאשר הטיימס של לונדון פירסם ידיעה בלעדית: הנסיך צ'ארלס, יורש העצר, לא ישן „תחת קורת גג אחת" עם אשתו הליידי דיאנה, זה 38 לילות. המידע הזה, אחרי כל הידיעות שפורסמו על כך שהנסיך צ'ארלס וליידי דיאנה, אהובת האנגלים, לא כל כך מסתדרים, עורר ממש פאניקה.כולם דיברו על האשה האחרת.

הפעם מדובר בבלונדית. אחרי ההרפתקה שלו עם פיאמטה פרקסובלדי, מרקיזה חומת שיער מפירנצה, צ'ארלס נראה בחברתה של אשה אחרת.

שמה הוא ליידי דייל טריון. ידידות אמיצה, בת למעלה מ־15 שנים, שוררת בין השניים. ליידי דייל, ילידת אוסטרליה, זכתה מיורש העצר לכינוי „קאנגה".

קאנגה בילתה ימים אחדים עם הנסיך בסקוטלנד, בארמון הנופש של בית המלוכה הבריטי בלמוראל. הידיעות על קרבה זו הדאיגו את נאמני בית המלוכה. אחרי ביקור שערכו בני הזוג באזורים שנפגעו בסופות העזות, הליידי דיאנה חזרה לבדה לארמון קנסינגטון. הנסיך צ'ארלס נסע לבדו לסקוטלנד.

צ'ארלס אמר פעמים אחדות, כי אם יש בעיות כלשהן בינו ובין אשתו, הרי שאלה נובעות אך ורק מפער הגילים ביניהם. הוא בן 39 וליידי דיאנה בת 26. היא אוהבת את חיי החברה, ואילו הוא מעדיף את השקט הכפרי.

אליזבת מלכת בריטניה התערבה ודרשה מבני הזוג „לעשות סדר". כאשר הבורסה בלונדון התמוטטה, פירסמו עיתוני בריטניה תצלומים של הנסיך ובהם הוא נראה מודאג ביותר. לא הבורסה היא שהדאיגה את הנסיך. התברר כי הנסיך יצא לדייג בחברת ליידי דייל טירון, היא קאנגה.

„היא האדם היחיד בעולם שמבין אותי", אמר הנסיך צ'ארלס.

מסע דייג זה, בעיצומו של משבר הבורסה, עורר מבול של שאלות בדבר טיב היחסים האמיתיים בין הנסיך והדייגת היפה שלו. החקירה העיתונאית העלתה, כי הגברת בת 39, אם לארבעה ילדים, והיא באמת מומחית לדייג. העיתונים הצמידו לה מיד את הכינוי „אשת הסוד".

■■■

המשבר הגיע לשיאו ערב נסיעתם של יורש העצר ורעייתו לגרמניה. „שתפסיק לדחוף את אפה לעניינים שלנו", זעמה הנסיכה דיאנה ועזבה את חדר המלכה בתום שיחה שהיתה בין השתיים בשעות הקטנות של הלילה ביום רביעי שעבר. השיחה הופסקה בטרם עת על ידי הנסיכה הזועמת.

ב־11.20 בלילה חזרה הנסיכה לארמונה מתצוגת אופנה. עשר דקות אחריה, הגיע הנסיך צ'ארלס, שהיה בגפו, לאופרה. ב־11.35 יצאו השניים, בסתר, לארמון המלכה, והגיעו לשם חמש דקות אחר חצות.

השיחה עם המלכה, שהיתה אמורה להיות „מלב אל לב", הופסקה על ידי הנסיכה, שיצאה, כאמור, בזעם מחדרה של המלכה. צ'ארלס יצא חמש דקות אחריה. את הדרך חזרה לארמונם עשו בדומיה.

העיתונים בבריטניה ידעו לספר, כי כאשר הגיעו לארמונם, טרקה הנסיכה דיאנה את דלת המכונית, זרקה בכעס את תיק היד שלה על הריצפה, והסתגרה. צ'ארלס פנה לחדר העבודה שלו, „ישב שעה שלמה בחושך, אחר כך הדליק את האור ועבר עד הבוקר".

למחרת היום החרימה דיאנה באורח מופגן את נישואי בן דודו של בעלה, למורת רוחם של בני משפחת המלוכה. בבריטניה ידעו לספר, כי המלכה עושה מאמצים כבירים לאחות את הקרע. בין היתר הועלתה האפשרות שצ'ארלס יוותר על הכתר למען אחיו הצעיר.

הרוחות נרגעו כאשר בני הזוג הגיעו לגרמניה. בני הזוג, שצולמו פעם אחת כשהם מפנים גב זה אל זו, התפייסו, ונראו בכל מקום יחד, מחייכים ומאושרים. „שביתת נשק מלכותית", כתב ה„דיילי מירור". מה תהיינה התמונות הבאות, ימים יגידו. ■

(לפי הסכם עם „פארי מאץ")

במבצע: אוסם
חמים וטעים = פרסים

עכשיו ההזדמנות ליהנות מכל 8 הסוגים של חמים וטעים ולזכות בפרסים.

הפרס הגדול בהגרלה המסכמת:
מטבח mobilia מושלם של ריתן

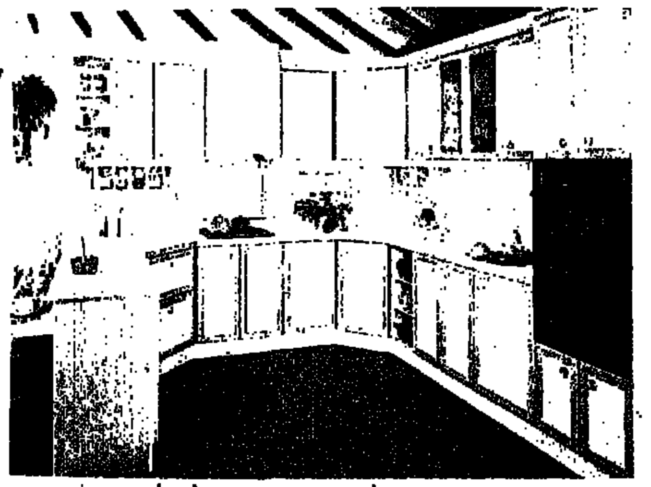

מטבח הפרס במידות: חלק תחתון 7.60 מ' רץ, חלק עליון 6.45

הכולל: משטח עבודה עם ציפוי פורמייקה, כיור אמאייל של חברת "נירוסטה", תנור אפיה וכיריים, הרכבה.
בתום המבצע יוגרל הפרס הגדול בין כל המעטפות המכילות 8 אריזות של "חמים וטעים".

איך משתתפים גם בהגרלת הפרס הגדול וגם בהגרלה החודשית:

קנו בחנות את שמונת סוגי "חמים וטעים" של אסם וצרפו לכל מעטפה 8 אריזות ריקות ושלמות (אריזה אחת מכל אחד מ-8 הסוגים של "חמים וטעים"). מלאו את כל הפרטים שבתלוש, השלימו הסיסמה, גזרו אותו או העתיקו את כל הפרטים שבתלוש לדף נייר והכניסו למעטפה. סמנו בגדול על המעטפה את הספרה 8 ושלחו את המעטפה אל:
אסם, "מבצע חמים וטעים" ת.ד. 1458 תל-אביב 61014
ככל שתשלחו יותר מעטפות, כך יגדלו הסיכויים שלכם לזכות.
כל מעטפה כזאת תשתתף גם בהגרלה החודשית כמפורט להלן:

כל חודש יוגרלו פרסים יקרי ערך ממוצרי אמקור

■ מקרר - 4700 XL ■ מקפיא - 5000 XL ■ 2 מדיחי כלים PONY ■ 3 תנורי מיקרוגל TS 650 ■ 4 מיקסרים + פוד פרוססור ■ 5 שואבי אבק 1000

איך משתתפים בהגרלה החודשית:

קנו בחנות תבשילי "חמים וטעים" של אסם לפי בחירתכם וצרפו לכל מעטפה 2 אריזות ריקות ושלמות של "חמים וטעים". מלאו את כל הפרטים שבתלוש, השלימו הסיסמה, גזרו אותו או העתיקו את כל הפרטים שבתלוש על דף נייר והכניסו למעטפה. שלחו את המעטפה אל:
אסם "מבצע חמים וטעים" ת.ד. 1458 תל-אביב 61014
ככל שתשלחו יותר מעטפות, כן יגדלו הסיכויים שלכם לזכות.

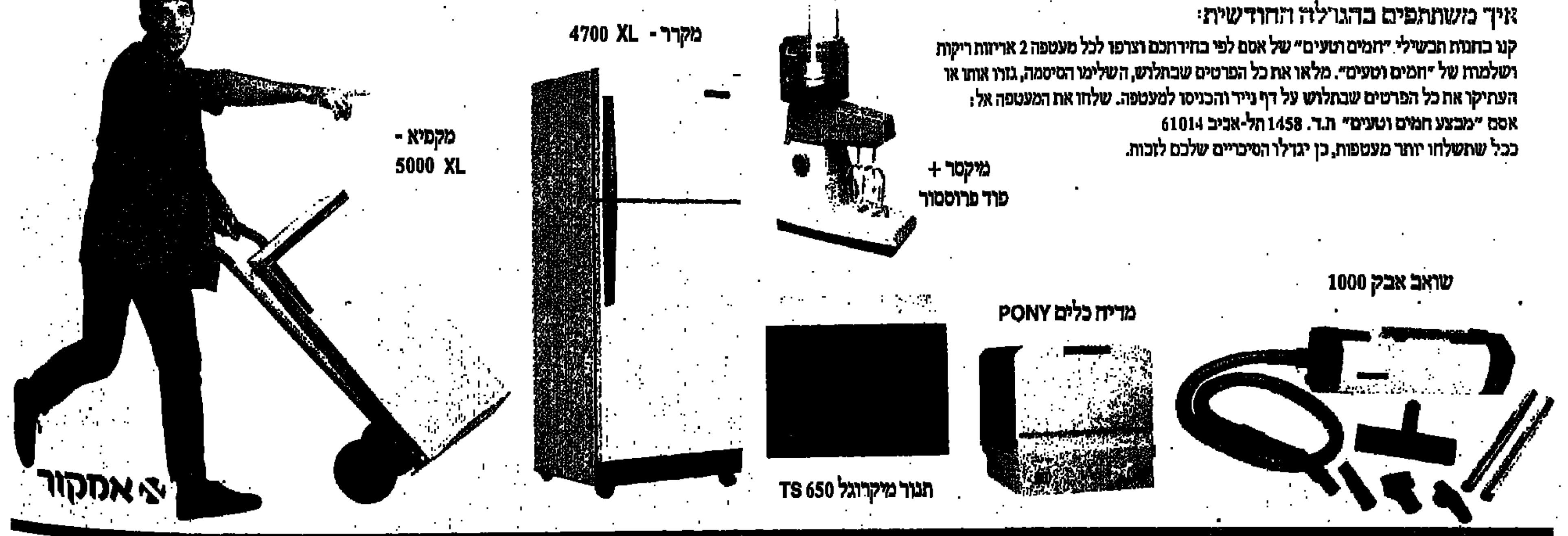

שם ושם משפחה ______
רחוב ______ מס' ______ ישוב ______ מיקוד ______
השלימו את הסיסמה: חמים ו_ _ _ _ יותר מתוספת
ראיתי/גזרתי התלוש מעיתון ______

"חמים וטעים" יותר מתוספת!

אסם זה טוב זה

כל ההגרלות תערכנה בנוכחות נציג רואה החשבון, עו"ד החברה ונציג משרד הפרסום. הזוכים ישלחו הודעות לפי הכתובת שבתלוש. ההשתתפות אסורה על עובדי אסם והחברות השלובות ועובדי פרסום אריאלי. תקנון המבצע יישלח לפי דרישה.

שביל לא מסומן

(המשך מעמ' 26)

שבחלקן אינן רלוונטיות לנושא כמו שיקולים פוליטיים של ראשי הישוב, הביאה להתפרעות הגדולה, שבה מצאו את עצמם אנשי החברה והרשות, מול הישוב.

הדרוזים דרשו להוציא את האדמות הפרטיות השייכות להם מתחומי השמורה, לאפשר להם לעבד אותם בלי הגבלה, כולל פריצת דרך אל השטחים, הכנסת כלים כבדים. את החברה הדאיגה לא רק הפגיעה בנוף, כמו גם התקדים העלול להיווצר. גם בשמורות הכרמל, התנור, עין גדי מופקעות אדמות פרטיות.

בשלב זה, בעקבות כוונת שר החקלאות להציע תקנות שיאפשרו עיבוד הקרקעות כמעט ללא הגבלה, הגישה החברה בג"ץ, עליו חתומים פרופסורים ואנשי איכות הסביבה מכל האוניברסיטאות בארץ. המאבק הוקפא עד קבלת ההחלטה.

עזריה אלון אומר שהניסיון להציג את החברה, כמי שמתעניינת כאדמוניות החורש ומתעלמת מצרכי האדם, לא נכון ולא הוגן. באחת משיחות השבת המפורסמות שלו, חזר והרגיש, כי שמירת הטבע באה להגן על איכות החיים שלנו.

מנחם זלוצקי, מזכיר החברה אומר כי אין קונפליקט בין האדם לטבע. אלא שגם בחברה, כמו ברשות, שלא לייחוס, ימצאו אנשים שיאמרו שמדובר בשני מחנות המתכתשים ביניהם, כשאחד הצדדים בגבו אל הקיר, שאם לא ימצא פיתרון מהיר לרתום את הכפר למשאב הזה, שגם הם יהנו ממנו, שמירת הטבע בסופו של דבר תפסיד.

גיוס הכפר למשאב יכול להיעשות גם דרך שילובו בפרוייקט תיירותי מקיף, בשמורה, שיספק תעסוקה אלטרנטיבית. נושא שאגב, בצורה כזו או אחרת, כבר עלה.

■■■

כרטיס הביקור של החברה מציג 26 בתי ספר שדה ברחבי הארץ, 25 סניפים עירוניים הפועלים בתוך הישובים, כ־16 מרכזים פעילות קהילתיים. להוציא שניים כולם בעיירות פיתוח וישובים מרוחקים. השניים האחרים ברמת השרון ובגבעתיים.

תקציב שנתי, נכון לשנה החולפת, כ־22 מיליון שקל. כ־25 אחוז מתקציבה ממומן על ידי הממשלה. 75 אחוז ממומן ממכירת שרותים למשרד החינוך, לעיריות, למועצות מקומיות, לאנשים פרטיים.

פיזור המרכזים הקהילתיים, 14 בישובי פיתוח, 2 באזורי יוקרה, מלמדים על אחת המגמות היותר בעייתיות בפעילות החברה. בין אלו לאלו, ברווח שבין מצוקה ליוקרה, נופל המעמד הבינוני. זה שאינו יכול לשלם 300 שקל לקייטנה לילד אחד לחמישה ימים, שאינו יכול להוציא קרוב ל־1,000 שקל על נופש משפחות לכמה ימים באחד מבתי ספר שדה, שמחירי טיולי המשפחות יקרים לו.

בחברה מודעים לבעיה, גם אם לא מסכימים עם הטענה. מזכירים את קיומם של הסלתי"ם – סיורים ללא תשלום הפתוחים לקהל הרחב, שלמה ירון, על הנייר, יוכיח שהחברה, גם אם תסחוט את עצמה, לא תצליח להוריד משמעותית את המחירים לפעילויות מסוג זה.

אנחנו, אומר אלון, לא מסוגלים לפתור את הבעיות של כל עם ישראל. יש שני תחומים שאינם מתוקצבים: אחזקת המערכת וחינוך מבוגרים. האם הוא מודאג מהעובדה שהחברה הופכת לחברה אקסלוסיבית המשרתת את רמת השרון, גבעתיים וצפון תל־אביב?

את התשובה נותן ירון: "כולם, גם אנשי החברה עצמם, רוצים שניתן שירותים בזול. הבעיה היא, שאנשים שוכחים שכשהם משלמים עבור ארוחת בוקר בנופש, הם לא משלמים את מחיר הביצה, יוגורט ופרוסת לחם. הם משלמים גם את הגנן, את עובד המינהלה, את איש שמורת הטבע באיזור, את המזכירה שעונה לטלפון. אין מערכת שאי אפשר לייעל אותה בחמישה אחוז, אבל חמשת האחוזים האלה לא יפתרו את הבעיה, והבעיה היא שאנחנו גוף ציבורי המחזיק את עצמו". ■

הרגל ראשון ששרשה החברה, הוא קטיפת פרחי הבר. נגמר הסיפור של בת שבע היורדת מסלע וגבע, קוטפת רקפת נחמדת נחמדת מאוד

pool
רהיט

פתוח במוצאי־שבת

7 סיבות טובות לקניית חדרי־ילדים מתוצרת "יובל"...
☑ הפינות מעוגלות
☑ הרהיטים עשויים עץ סנדוויץ ומלמין
☑ מעולים
☑ הקנטים מעץ וצבועים בשלל צבעים מרהיבים
☑ המגרות טלסקופיות
☑ החלק העליון של הארון בגובה ידי הילד
☑ שולחנות הכתיבה מצופים פורמייקה

פינות אוכל
מבחר עשיר במידות וגדלים שונים, המאפשר לכם להתאים את הריהוט היפה ביותר לחדר האוכל בדירתכם
מערכות סלוניות
מבחר גדול של מערכות במבחר רב של צבעים ובדי ריפוד.
חדרי ילדים
מבחר רהיטי ילדים מתוצרתם של המיפעלים המובילים בארץ, ובאספקה מיידית.

2000 מטר של תצוגת רהיטים

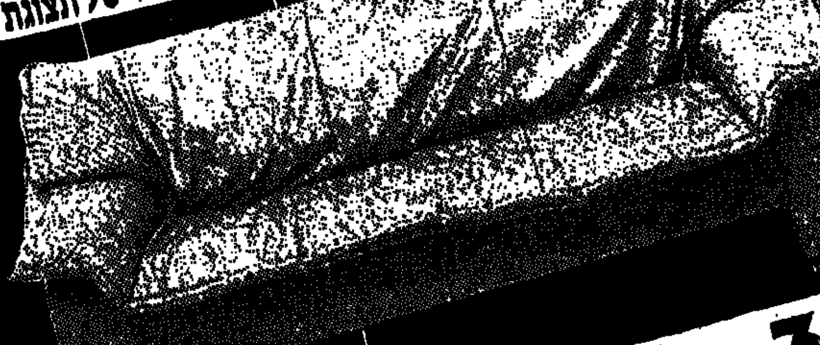

חדש! היחידי בארץ מעץ סנדוויץ

סט מדונה - 1+2+3. במבצע!
1890 ש"ח

עד 12 תשלומים
ויזה
ישראכרט

שעות הפתיחה:
כל השבוע: 09.00-20.00
יום ו': 9.00-13.00
מוצאת השבת עד 23.00

☎ 03־791131

רח' ז'בוטינסקי 9, בית־ארגמן, בני־ברק

החשבון על חשבוננו!

כל הקניות שלך על חשבון ישראכרט

כל חודש יוחזר ל - 27 לקוחות כל סכום הקניה החודשי!

החל ב־2 בדצמבר יועלה בגורל מידי יום מסי כרטיס ישראכרט. לבעל הכרטיס הזוכה יוחזר מלוא סכום הקניות שבו חשבונו חוייב ע"י ישראכרט, במועד החיוב האחרון החל מ־2 בדצמבר. החזר סכום הקניות יעשה באמצעות תוי קניה ישראכרט, שבהם ניתן להשתמש בלמעלה מ־1000 בתי עסק ברחבי הארץ.

אם תזכה, כל החשבון שלך יהיה על חשבוננו.

מספרי הזוכים יתפרסמו יום יום בעיתונות

ההשתתפות במבצע, חלוקת הפרסים בהתאם לתקנון המבצע הנמצא במשרדי חברת ישראכרט
ההשתתפות במבצע אסורה על עובדי ישראכרט ומשרד הפרסום

ישראכרט, ידידי

ישראכרט

בית פיק"א – מדרשת ראש־פנה

החלמוניות בפריחה

רחוב הראשונים

צלומים: דורון הרי

המבחר גדל

זה כח. כח הבחירה שלך.

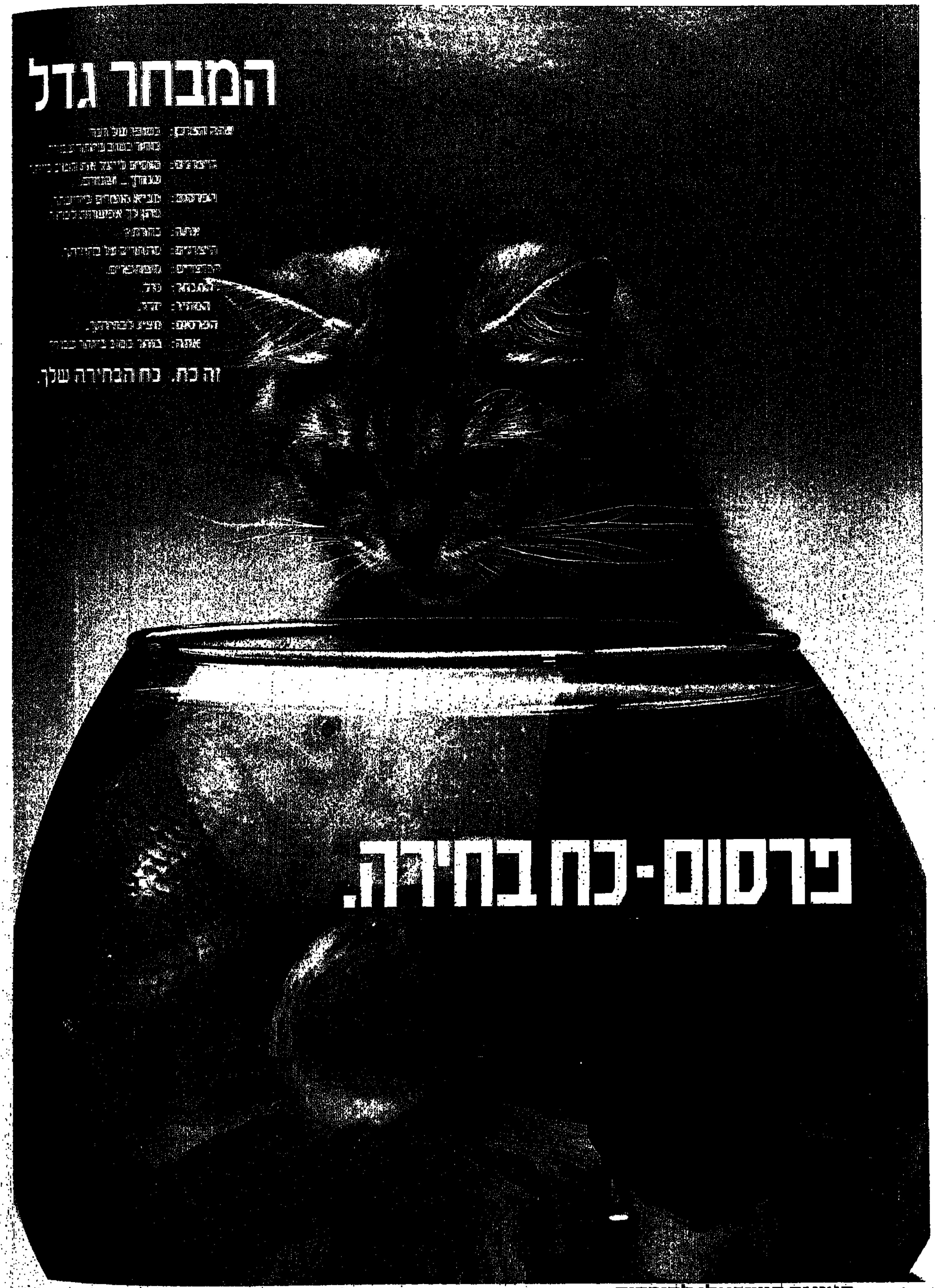

פרסום - כח בחירה.

האיגוד הישראלי לפירסום היוו האיגוד המקצועי המוכר והיציג של הפרסומאים, בין מטרותיו שנועדו לחזק את ענף הפרסום; חקיקת חוק פרסום כולל המסדיר את מקצוע הפרסום - חוק פרסום אשר יגדיר את זכויותיו וחובותיו של משרד הפרסום כלפי הצרכן, המפרסם וציבור הפרסום. עד לחקיקתו קבע האיגוד כללי אתיקה והתנהגות המחייבים את כל חבריו. חברים אשר יפרו כללים אלו עלולים לעמוד לדין בפני ועדת בוררות משפטית ומחייבת.
אדמון, או.קיי, אמלינגר-דנציגר, אל בוסתאני, אלעזר פרסומאים, אריאלי, באומן-בר-פרס, בינג-ליניאל, גיתם מערכות תדמית, דגש, דרורי-שלומי, ורשבסקי-פרילך-דובר, טמיר-כהן (יעקובסון), פרנקו את דן, ליכטנוון, מלניק, פ.ב.ס., פוגל, פרסום נצרת, פלד, פרסום צורה, ראובני-פרידן, קשר בראל, קרמון, שירה מאיר שקולניק, שמלוק רבן, תוצאות.

ידיעות אחרונות — בחירה עם עוצמה.

ניסע בכביש מספר 90 עד משטרת ראש פינה, נפנה מערבה ונעלה בכביש המרכזי של המושבה – רחוב רמת־גן – כמעט עד סופו. לפני סוף הרחוב נפנה שמאלה למגרש חניה (מס' 1 במפה) ומכאן נלך ברגל.

המסלול

ליד ראש פינה עדיין נותרו מעט משרידי הכפר הערבי ג'עוני, שעל אדמותיו התיישבו לראשונה יהודים שברחו מדמשק בשנת 1840. לא היתה זו התיישבות רגילה, שכן יהודים אלה חיו בכפיפה אחת עם ערביי הכפר – בין בתי הכפר.

רק בשנת תרל"ח – 1878 היה כאן נסיון התיישבות מאורגן: 17 משפחות מצפת, שבראשן עמד אליעזר רוקח, מאסו בשיטת החלוקה ורצו בחיים עצמאיים. הן התאגדו, איפוא, ב„חברת ישוב ארץ הקודש"; שמטרתה היתה יישוב משפחות מצפת על אדמות באיזור.

בעקבות זאת רכשו 30 מיהודי צפת, בשנת 1878, 420 דונם מאדמות הכפר ג'עוני ובחודש תמוז באותה שנה יצאו 17 המשפחות להתיישב על הקרקע. למקום החדש הם נתנו את השם „גיא־אוני".

אבל המתיישבים החדשים נתקלו בקשיים מרובים, ועל כן נאלצו לנטוש את גיא־אוני בחורף תרמ"ב (1882).

דוד שו"ב רכש ב־24 ליולי 1882 את האדמות שהתפנו, עבור מתיישבים שעלו מרומניה. בערב ראש השנה תרמ"ב הם כבר שכרו בתים, בחרו ועד, קבעו תוקים ונהלים למושבה ובחרו שם חדש ליישובם: „ראש פינה", מקורו מן הפסוק: „אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה" (תהילים קי"ח 22).

אבל החיים ביישוב החדש היו גם הפעם קשים מאוד. העדר רופא, מים זורמים ושירותים אלמנטריים אחרים, הפכו את חיי המתישבים לבלתי־נסבלים וחלקם עזב.

המצב השתנה בשנת 1884, כאשר הברון אדמונד רוטשילד, שפרש את חסותו על המושבות בארץ־ישראל, עזר גם לראש־פינה בכסף, ובשליחים מומחים לחקלאות...

ממגרש החנייה נמשיך לבית הפקידות (2), באזור המשוחזר בראש־פינה.

הבית הדרומי הגדול כאן שימש למגורי „הפקיד" ובני משפחתו. הפקיד הזה היה נציגו האישי של הברון והמנהל האדמיניסטרטיבי של המושבה. בתוקף תפקידו חילק את כספי הברון, קצב הלוואות, הטיל קנסות ואיסורים, והיה הפוסק האחרון בענייני המושבה.

צמוד ל„בית הפקיד" ניצב בית, שמאוחר יותר נמסר למגורי הרופא, פרופסור גדעון מר (שנפטר בשנת 1960 ונקבר בראש פינה) הרופא התקין בבית הזה מעבדה לחקר המלריה – והצליח להדביר את המחלה. הבית שוחזר ושוקם, ויש בו אוסף מוזיאוני, עדות למפעל חייו של פרופסור מר.

נמשיך במעלה הרחוב. מימין נראה בניין נתמך בפיגומי עץ. זהו בית המלון של ר' אלתר שוורץ (3), שבתו, גיטל, היא אמו של יגאל אלון ז"ל.

הלאה, בהמשך הרחוב, נגיע לבית־הכנסת של ראש פינה (4). המפתח נמצא במשרדים אשר בבית הפקידות (1). בית־כנסת מפואר זה נבנה בתרומת הברון רוטשילד בעת ביקורו במושבה בשנת 1887. ארון הקודש שלו עשוי פיתוחי עץ מפוארים, מעשה ידיו של הנגר האומן דרקסלר, תושב המושבה, גם תיקרת בית־הכנסת היתה מעץ, והיא שופצה מספר פעמים במשך השנים.

נמשיך לשוטט ברחוב העליון (5) – רחוב הראשונים. זהו הרחוב הראשון בראש פינה. נלך בו צפונה, עד לצומת, ובו נפנה ימינה ונרד למגרש החניה. בזאת נשלים את סיורנו במושבה.

עכשיו נחזור לבתי הפקידות, וממערב להם נמצא שער נמוך, צבוע שחור (6). נעבור בשער, נפנה שמאלה ונרד לנחל. בדרכנו למטה נחפש שביל צר, שיוליך אותנו עד למגרש החניה שלמרגלות בית־הקברות (7). אפשר לעלות לבית־הקברות ולבקר את קברי הראשונים הנמצאים בו. שכן השמות החקוקים על המצבות הינם, בעצם, דפים בספר החי של ההתיישבות היהודית החדשה בארץ־ישראל. אחרי שיטוט בין הקברים נחזור לשער ונמשיך בשביל העולה מערבה, אל תוך הוואדי.

ראשו של נחל ראש פינה ליד שכונת יד שרה בצפת. בסופו הוא נשפך לירדן, ליד קיבוץ כפר הנשיא.

בנחל נובעים שלושה מעיינות, שבזכותם החליט דוד שו"ב לרכוש את הקרקעות דווקא כאן. בעניין זה כתב הוא עצמו, כי „המעיינות יוצאים למעלה מן הכפר בגובה שלוש מאות מטר. הם משקים את הגינות והפרדסים שבנחל, ולכן מצאתי כי טוב הוא המקום בשביל חבורתנו".

כשנעזוב את בית־הקברות (7) נראה מימין בוסתן גדול ומטופח, זה בוסתנו של רבי יוסף פרידמן, שהיה מגדל אתרוגים.

בהמשך ההליכה בנחל נגיע למיבנה אבן לבן, שכיפה לראשו. זהו עין כדן (8), שבגלל הכיפה הוא נקרא בפי הערבים „עין אל־קובה".

בזמנו אפשר היה לראות את המים יוצאים מחדר הנביעה במפל קטן וזורמים לבריכה. אבל היום המיבנה נעול.

סביב המיבנה גדלים בשפע שיחי פטל קדוש. אם עוד נותר פרי, אפשר לטעום ממנו, אבל צריך להזהר מקוציו.

מכאן קצר המרחק למעין הבא. בדרכנו נעבור בין עצי זית גדולים הידועים בתנובתם הטובה. המעיין השני „עין פינה" (9), נקרא בפי הערבים „עין מחמוד". הם גם מספרים, שבזמנו חיו במערה, בקירבת המעין צבועים, שהיו מהפנטים את הבאים לשתות ממימיו, מושכים אותם למערה ושם טורפים אותם.

נמשיך בשביל לקבוצת עצי תאנה גדולים, המסמנים את מקומו של המעין השלישי, הוא „עין גיא־אוני" (10).

במידרון הצפוני, כ־15 מ' מעל לשביל, ליד מיפגש הוואדיות, במישטת דמוי מדרגה, נוכל למצוא מאמצע חודש נובמבר עד השבוע הראשון של חודש דצמבר, ריכוז נפלא של חלמוניות פורחות (11), (ראה מסגרת נפרדת).

מנקודה זו (11) נמשיך בדרך עפר לבנה, המטפסת בגדה הצפונית של הנחל, לעבר ראש פינה. השביל מוליך לנקודה (12), שם נשב בצל עצי האורן ונהנה מתצפית יפה על הכינרת, על עמק החולה, הגולן ועל החרמון. מנקודה זו נבחין בבנין אבני בזלת, בן ארבע קומות, השונה משאר בתי ראש פינה. זהו השריד האחרון של הכפר ג'עוני: אחד מתושבי הכפר התגלגל לאמריקה, התעשר שם וכאשר חזר לכפרו בנה בו בית מלון – והוא הבית שאנו רואים.

תושבי ג'עוני הערבים נטשו את בתיהם במלחמת העצמאות והכפר נהרס.

נרד מכאן בשביל צר, העובר בין חורבות הכפר, עד מגרש החניה, בו נפגוש שוב את רכבנו.

□ **יעקב שהרבני**

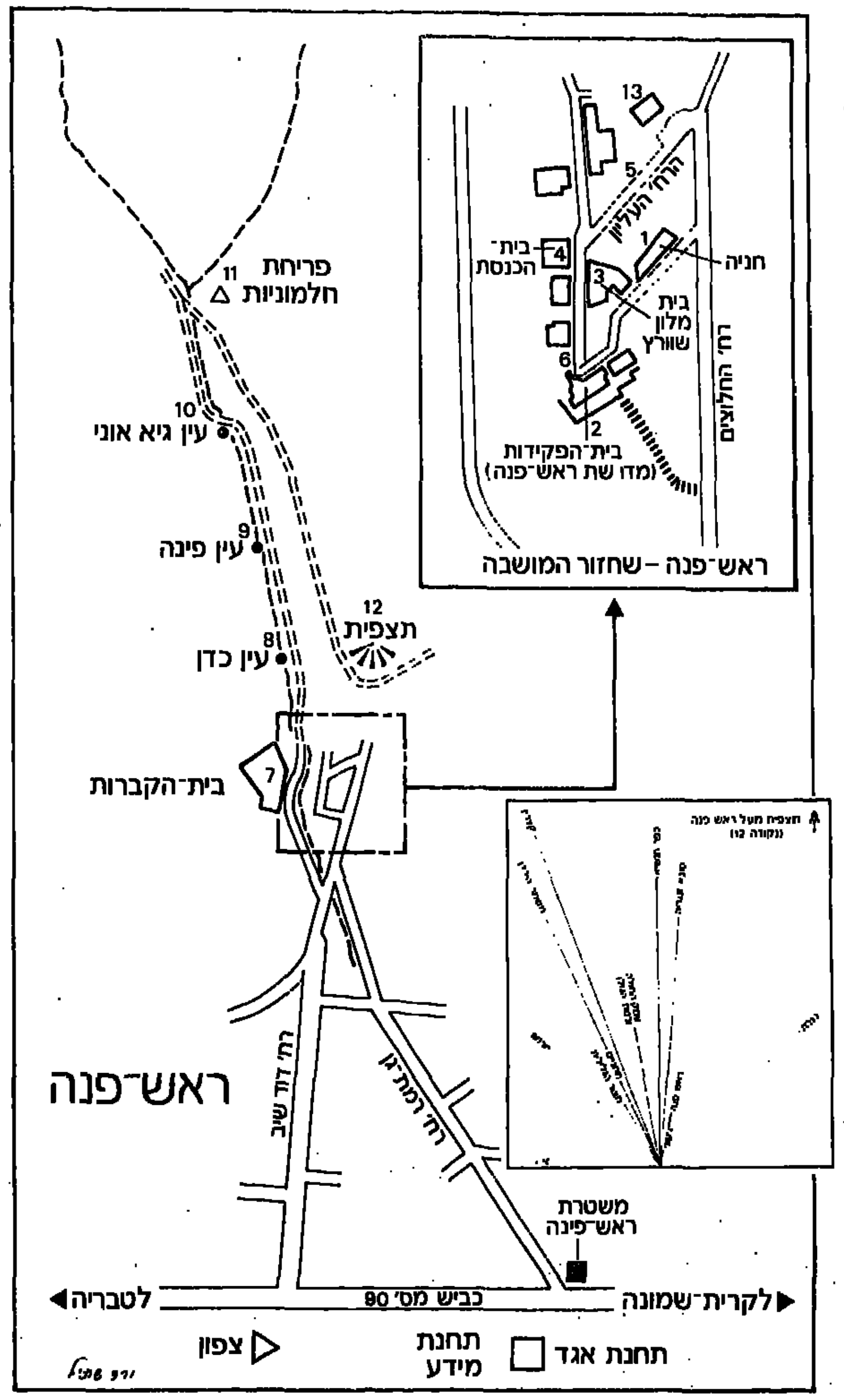

עורכת: דפנה מרוז

הטיול בשבוע הבא: לבית־הכנסת ולמוזיאון בקצרין

מידע כללי

- אורך המסלול (הלוך וחזור): כ־4 ק"מ.
- משך ההליכה: חמש שעות.
- גיל המטיילים: למשפחות.
- עונה מומלצת: סתיו, חורף, אביב (לפריחת החלמוניות: אמצע נובמבר).
- מפה: סימון שבילים גליל עליון.
- ציוד: נעלי הליכה, כובע, מפת האיזור, מים.
- מידע נוסף: ביה"ס שדה חרמון, טל. 06־941־091.
- תיאום הדרכה: אנשים פרטיים יכולים לרכוש חוברת הדרכה במידרשת ראש פינה. קבוצות יכולות לפנות, לטלפון 06־936־603.
- ספרות מומלצת:
  1. ראש פינה בת מאה, בהוצאת המועצה המקומית ראש־פינה.
  2. חזון ההתנחלות בגליל, ד"ר יעקב הרוזן, מוסד הרב קוק, י־ם.
  3. גיא־אוני – שולמית לפיד.
  4. זכרונות לבית דוד שוב, משה שוב, הוצאת ראובן מס, י־ם.

פרח החודש: החלמונית

12 מתיפים בפרחי הארץ מייצגים כל אחד את החודש שבו הוא צומח:
תשרי – חלמונית
חשוון – נרקיס
כסלו – רקפת
טבת – כלנית
שבט – צבעוני
אדר – אירוס
ניסן – חרצית
אייר – שושן צחור
סיוון – נופר כתום
אב – חבצלת החוף
אלול – חצב.

משום כך, יכול כל פרח לשמש כסמלו של אדם שנולד בחודש שבו פורח פרח זה. הצעתנו: הכר את הפרח שלך – למד צורתו ותכונותיו. צא לפגישה עמו במקום פריחתו!

למתחילים במצווה, בני חודש תשרי, ממתינה עדיין החלמונית בגליל העליון.

לחלמונית הגדולה פרח צהוב, גדול, יפח ובולט. היא שייכת למשפחת הנרקיסיים בעלי הבצל, ובזמנו נחשבה לצמח נדיר. אך במשך השנים נתגלו אתרי פריחה רבים שלה בגולן, בהר־מירון, בגליל התחתון, בהרי ירושלים ואפילו בירוחם ובנגב.

פרחים כתומים גדולים אלה בוקעים מן הקרקע לפני גשמי היורה ואחריהם.

זאת לדעת: הפרח מוגן ואסור לקטפו!

★

החברה להגנת הטבע הוציאה מדבקות של 12 „פרחי החודש". אפשר לרוכשם בחנויותיה.

ידיעות אחרונות
החברה להגנת הטבע

מודיעין טבע

ממשיך לתת ייעוץ לציבור המטיילים בימים ב' – ו' בין השעות 9 – 13 וביום ה' אחה"צ. הכתובת: רחוב השפלה 3, ת"א, טלפון: 03־375־222.

תחנת מידע וסיורים

בשבת, ה־14 בנובמבר, תקיים החברה להגנת הטבע תחנת מידע בתחנת אג"ד בראש־פינה, בין השעות 10 – 14.

מדריכי ביה"ס שדה חרמון וחוג הסיור של ראש־פינה ידריכו את חברי החברה להגנת הטבע בראש־פינה ובנחל.

מי שאינו חבר בחברה יוכל להירשם בתחנת המידע ולצאת לסיור.

מחיר החברות לשנה, לכל המשפחה – 35 שקל.

אם יירד גשם, יבוטלו הסיורים ותחנת המידע.

באשדוד?
חברת אשדוד

חברת אשדוד שמרה עבורך את המקומות היפים ביותר בעיר.
כאשר אתה קונה דירה בחברת אשדוד אתה בטוח שבחרת בדירה יפה ובהשקעה טובה לעתיד.
אתה מקבל ערבות בנקאית לכספך ובטחון למועד המסירה.

נאות אשדוד

חברת אשדוד.
סוטן ואיכות של מגדלי יוקרה.
שתי מעליות, צפוי פסיפס חיצוני, אדניות בנויות ומרפסות מסוגננות. דירות מפוארות בלב רובע ד' - קרוב לכל מקום ומשקיף לים. תכנון חדיש וסטנדרט בניה גבוה ביותר
דירות 3, 4, ו-5 חדרים.
ביצוע: נוה שוסטר בע"מ.

סבינין אשדוד ד'

חברת אשדוד.
שכונת יוקרה במקום היפה ביותר ברובע ד'
שיתוף הפעולה בין חברת אשדוד ואפריקה-ישראל להשקעות מבטיח תכנון מעולה וקפדני, איכות בניה וגימור מושלם.
דירות 4 ו-5 חדרים מפוארות במקום שהוא גם מרכזי וגם שקט.
ביצוע: אפריקה-ישראל להשקעות בע"מ.

קוטג'ים רובע י"א

חברת אשדוד.
קוטג' דו-קומתי יפהפה ומיוחד ברובע י"א (ל-4 משפחות). תכנון חדשני גדול ומרווח (כ-185 מ"ר) עם יחידת הורים נפרדת, מטבח מפואר, גינת נוי גדולה וחניון.

גבעת ים – אשדוד רובע י"א

חברת אשדוד.
דירות איכות מודרניות בשכונה יפהפיה.
במקום הגבוה ביותר ברובע י"א על גבעה הנושקת לפארק ומשקיפה לים. דירות על הגובה נטות 3, 4.5-14 חדרים. מספר דירות הותאמו גם לזוגות צעירים ולזכאים על מנת שגם הם יהנו מהמיקום המועדף ששמרה חברת אשדוד ללקוחותיה.
הזדמנות מיוחדת במינה.
ביצוע. "ארמונות חן" ובהרי ושותי בע"מ.

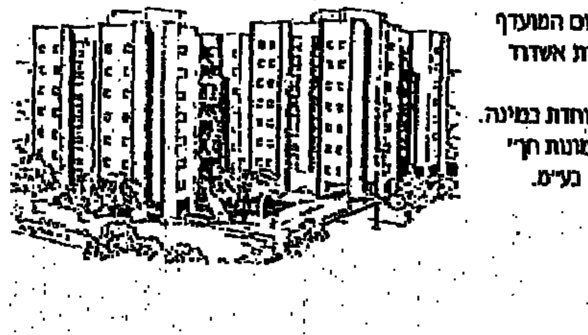

נוף ים – נמכר

חברת אשדוד. שכונה צופה לים צמודה לפארק רחב ידיים.
מיינים מפוארים ודירות ... ברובע י"א החדיש. ...
4.5-14,3 חדרים ...
בניהלך ...

בנה ביתך רובע ח'

חברת אשדוד.
אוירה כפרית, רחוב הולנדי ומגוון וגנות רעפים בשכונת בנה ביתך ברובע ח'. מגרש לבניית בית חלומותיך בקצב שלך ובתקציב המתאים לך.
גם חצאי מגרשים, הזדמנות בלתי חוזרת.

חברת אשדוד בע"מ

קי.ב.י.ע. קבוצת בוני ערים בע"מ, מרכז מסחרי א' אשדוד טל. 08-532281,532284

הורוסקופ

מאת האסטרולוג אילן פקר

לשבוע המתחיל ב־13.11.87 והמסתיים ב־19.11.87

עקרב (24.10–22.11)
פעילות מאחורי הקלעים מאפשרת לכם להשיג מידע חשוב, האמור להקנות לכם יתרונות חשובים לעתיד הקרוב. בתחום הקריירה אתם מעמידים תנאים חדשים. ענייני עבודה דורשים הרבה סבלנות על מנת למנוע החרפת יחסים עם חברים לעבודה או שותפים. במישור הפיננסי – על אף שיפור בהכנסות השוטפות, החובות מעיקים ואתם נדרשים להדק את החגורה ולפעול בזהירות ובתכליתיות.

קשת (23.11–22.12)
הקשיים בתחום הכספי מגיעים לשיא חדש, ואתם עומדים חסרי אונים מול המצוקה שאין לה פתרון מיידי. זה הזמן לנקות את השולחן, לסיים פיגורים, להקטין חובות, לסגור חשבונות ולהתארגן לקראת השבוע הבא והשינויים שיבואו בהמשכו. ידידים או שותפים יבואו לעזרתכם ברגע האחרון ויאפשרו לכם להתמודד עם המצוקה. גישה תכליתית תאפשר לכם לעשות סדר עדיפויות חדש בחייכם.

גדי (23.12–20.1)
פעילות סודית עדיפה בימים אלה. אין זה הזמן לחשוף את תוכניותיכם. מתחים בלתי צפויים עם בני זוג או עם שותפים פוגעים בבטחונכם העצמי. בתחום הקריירה, משתלט עליכם קוצר רוח ואתם מגבשים גישה יותר תוקפנית מבעבר תוך שאיפה להישגים מהירים. בתחום העבודה, אתם פתוחים לשינויים בשיטות העבודה ומוכנים ביתר קלות לתחלופת עובדים או שותפים. קשר רומנטי במסגרת העבודה טומן בתוכו מלכודת.

דלי (21.1–19.2)
הזכויות ליציאה ללימודים או להשתלמות מקצועית מתנגשות עם מחויבויות משפחתיות וכלכליות. אתם צפויים לביקור בלתי צפוי של ידיד או קרוב משפחה ממרחקים. שינויים במקום מגורים הופכים לאקטואליים. ידידים באים לעזרתכם באופן מפתיע ומקדמים לכם את האינטרסים האישיים או המקצועיים. זה הזמן המתאים לחזור לעצמכם את השליטה בענינים ואת היתרון בתחום המקצועי או העסקי שנשמט מידכם.

דגים (20.2–20.3)
אתם זוכים להישגים משמעותיים בתחום הקריירה או המקצוע ובמקביל אף לשיפור מצבכם הפיננסי. עם זאת, טרם חלפה העננה ואתם נדרשים לעמוד על המשמר כדי שההצלחה לא תישמט מידכם. בתחום הכספי, על אף השיפור, טרם מסתמנת רגיעה. מומלץ להמנע מלקחת אשראי והלוואות אשר אותם תתקשו להחזיר בעתיד. יציאה להשתלמות או נסיעה למרחקים ירפו לכם את המתח. מכתב חשוב נמצא בדרך. סיכסוך משפחתי מעכיר את האווירה.

טלה (21.3–20.4)
המתח עם שותפים לעבודה או לעסקים או עם בני זוג עולה לשיא חדש, אך במקביל ניתנת בידכם האפשרות לחפש מוצא של כבוד ולהפוך סיכסוך ממושך לפשרה מתאימה או אף לשותפות מחודשת על בסיס שונה מבעבר. נסיעה למרחקים עשויה לקדם לכם את האינטרסים בתחומים אלה. במישור הכספי חל שיפור משמעותי לאחר תקופה ממושכת של חוסר ודאות. בתחום הרומנטי הרגשות סוערים אך גם מבולבלים.

מפת השמים השבוע — השמש ממשיכה את הילוכה במזל עקרב לשם הצטרף אתמול גם כוכב חמה, היוצר בהדרגה, לקראת סוף השבוע, צמידות עם כוכב פלוטו. פעילות סודית עדיפה על מנת לקדם מטרות. הנטייה היא להכנס לבירורים נוקבים וקשים על מנת להגיע אל העובדות ולחשוף את שורש הבעיה. במזל קשת נמצאים הכוכבים נוגה, שבתאי ואורנוס, כאשר כוכב נוגה מתקרב בהדרגה, בסוף השבוע, לקראת צמידות עם כוכב שבתאי. הנטייה היא להיות יותר מציאותיים ויותר תכליתיים ביחסים עם הסביבה או עם בני זוג. כוכב אורנוס מקרין היבט חיובי לכוכב המאדים (במאזניים). הספונטניות היצירתית עולה בהדרגה ובמקביל גם התקשורת הבין־אישית. כוכב צדק ממשיך את הילוכו הנסיגתי במזל טלה (בעוד כחודש יחזור להילוך ישיר) ויוצר היבטים חיוביים עם הצמידות נוגה־שבתאי (בקשת) והיבט בינים עם השמש. מתחזק כוח הרצון וההתמדה; תוכניות לטווח ארוך מקבלות עדיפות. קיימת נכונות לעבוד ולהתאמץ יותר מבעבר ויוזמות חדשות מקבלות תהודה חיובית.

מצב כוכבים זה מצביע על נטייה המתגבשת בתוכנו לחפש יותר את התכלית ואת הצד המעשי בכל פעולה ותוכנית. אנו מוכנים, יותר מבעבר, להפשיל שרוולים ולעבוד קשה יותר ולעשות מאמצים משמעותיים להשגת מטרות. היחסים עם בני זוג הופכים לפחות רומנטיים וליותר מעשיים; גם ביחסים עם שותפים לעבודה או לעסקים אנו שמים דגש חזק על הצד התכליתי ופחות מתחשבים ברגישויות אישיות. אנו מגלים כי הידע העומד לרשותנו, בין אם הוא בתחום מקצועי או אחר, נותן בידינו עוצמה וכוח ומנוף למימוש תוכניות.

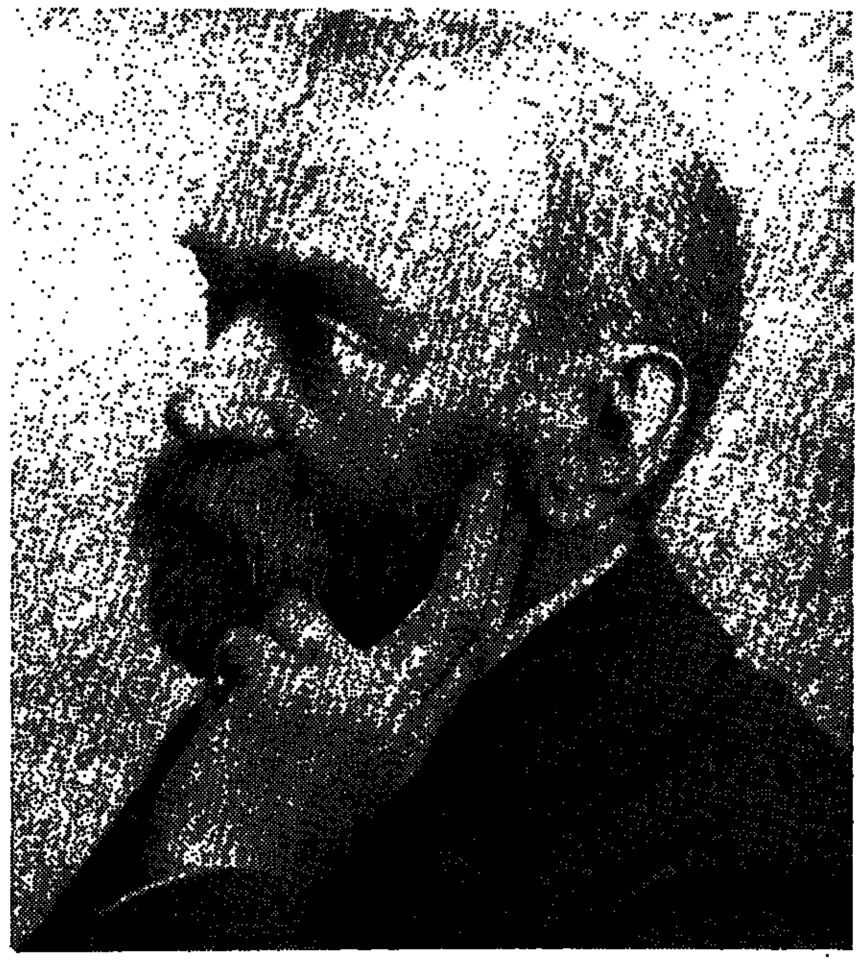

בן מזל החודש — אלפרד נובל (כימאי ותעשיין שוודי, ממציא הדינמיט) יליד מזל עקרב (1833–1896). עד להמצאתו, נסיונותיו בחומר הנפץ ניטרוגליצרין – גרמו לאסונות כבדים ועל כן נחשב במשך שנים לאויב הציבור. מאידך, הוא נוכח לדעת לצערו שהשימוש בחומר הנפץ שהמציא אינו מכוון למטרות שלום בלבד (פיצוץ סלעים, מנהרות, מכרות וכו') אלא לצרכי מלחמה והרס.

תוך האשמה עצמית על כך שהמציא חומר הרסני, הקדיש את רוב הונו ליסוד קרן על שמו שתחלק פרסים שנתיים לאותם אנשים אשר יצטיינו במעשים בעלי ערך לטובת האנושות. מאז שנת 1901 מחלקת הקרן את פרס נובל, שהפך במרוצת השנים לפרס היוקרתי ביותר בעולם על הישגים וגילויים בתחומי הפיסיקה, הכימיה, הפיזיולוגיה והרפואה, הספרות, הכלכלה וקידום השלום.

במפת לידתו השמימית של נובל השמש והמאדים נמצאים בצמידות במזל עקרב. במזל זה נמצא גם כוכב חמה. נטיה לתוקפנות אך גם לעיסוק במחקרים או בבילוש או בכל מה שמסמל כוח ועוצמה; הירח נמצא במזל תאומים בהיבט חיובי לצמידות הכוכבים נוגה–שבתאי במזל מאזניים (כושר אינטלקטואלי, חוש לעסקים אך גם רגישות רבה לתגובות החברה והציבור) ובהיבט חיובי גם לכוכב פלוטו (המסמל חמרי נפץ) הנמצא במזל טלה. במזל טלה ממוקם גם כוכב צדק המקרין היבט שלילי מאוד לכוכב נפטון (בגדי) (אכזבות, ונטייה להאשמה עצמית). כוכב אורנוס (האחראי על ההמצאות השכליות והמהפיכות) נמצא במפה זו במזל דלי (מקומו הטבעי) בהיבט חיובי לכוכב פלוטו (אינטואיציה חזקה, חשיבה מעמיקה, כושר המצאה, אידיאליזם ואצילות נפשית).

מפת לידתו של נובל מצביעה על רגישות גבוהה, במיוחד לדעת הקהל ולערכים חברתיים ואנושיים ובעיקר על מצפון העומד מעל אינטרסים אישיים. ואמנם, בשנותיו האחרונות התייסר בראותו את השימוש ההרסני בהמצאתו, וזו גם הולידה את רעיון הקרן למתן פרס נובל.

ילידי השבוע — משתייכים לשלישון האחרון של מזל עקרב. הם נשלטים על ידי הכוכבים מאדים, פלוטו והירח וניחנים בכושר יצירתי, ביכולת ביטוי אמנותית, בדמיון פורה ובאישיות מגנטית. הם מאוד רגישים ורומנטיים ונוטים למצבי רוח משתנים. עם זאת, הם זוכים לפופולריות רבה ובדרך כלל משיגים את מטרותיהם גם אם הדבר דורש מאמצים וסבלנות.

שור (21.4–20.5)
שיפור בלתי צפוי חל בתחום הפיננסי דווקא בעת שהכל נראה חסר תקווה. עם זאת, אתם נדרשים לשמור בסוד את פרטי המהלכים שלכם בעתיד הקרוב. במישור המקצועי ובתחום העבודה המתחים והתשישות גורמים לכם לערוך חשבון נפש ולתכנן תפנית או שינויים קיצוניים בתפקיד או במקום העבודה על אף ההתלבטויות. בתחום הרומנטי, הרגשות חזקים אך אינכם מאבדים את הגישה התכליתית.

תאומים (21.5–22.6)
תקופת חשבון הנפש ממשיכה ומביאה שינויים קיצוניים במצבי הרוח – משמחה לעצב ולהיפך. השפעתם של הסובבים אתכם עליכם הולכת וקטנה אך אין בכך כדי לפגוע בפופולריות שלכם ההולכת וגוברת לאחר תקופת שפל. הרגשות הרומנטיים חזקים במיוחד אך אין בכך לשנות את גישתכם ההופכת למעשית ותכליתית. בתחום הבריאות אתם צפויים לבעיות הדורשות התייחסות רצינית. מוטב להקפיד על מנוחה מספקת ולא לסחוט את עצמכם.

סרטן (23.6–23.7)
אתם מגיעים בימים אלה לנקודת משבר בתחום הקריירה והעבודה. זמן רב מדי אתם נמצאים במצב סטאטי. קוצר רוחכם גובר ואין לכם סבלנות לחכות באופן פאסיבי לשינויים. אירועים בלתי צפויים בתחום העבודה דורשים שיקול דעת זהיר בקשר לתגובות מצדכם. בעיות בריאות שלכם או של בני משפחה דורשות תשומת לב רצינית.

אריה (24.7–23.8)
היחסים עם צעירים במשפחה מגיעים לשיווי משקל אך עדיין רחוקים משיפור. דאגות בתחום זה גוזלות מכם הרבה כוחות נפשיים ופיזיים. גם בתחום הכספי אין רגיעה ואתם חשים כי נקלעתם למבוך ללא מוצא. נסיעות, ביקורים או יציאה להשתלמות עשויים לשפר לכם את מצב הרוח. בתחום העבודה או העסקים אתם נוטים לתגובות קיצוניות ולחוסר נכונות להתפשר תוך יצירת מתחים גבוהים.

בתולה (24.8–22.9)
בתחום המשפחתי היחסים עם מבוגרים מגיעים לשלב של חשבון נפש. מצב זה דורש מכם זמן וסבלנות על מנת להמנע מעימותים. גובר חוסר הוודאות במישור הפיננסי על אף שיפור בהכנסות או הגדלת השכר. עם זאת ההוצאות הכספיות הולכות ותופחות ומעמידות בסכנה את השגיכם. רכישה או מכירת נכס הופכים לאקטואליים. נסיעות וביקורים משפרים את מצב הרוח.

מאזניים (23.9–23.10)
תוכניות חדשות בתחום הקריירה מקבלות תנופה חזקה. על אף שיפור מסויים במצב הפיננסי, המצב עדיין מסובך והתנגדות [illegible] גדולים ומעיקים ודורשים טיפול זהיר במיוחד. הפופולריות שלכם מרקיעה שחקים ואתם הופכים למבוקשים בכל ארוע. בתחום הרומנטי הרגשות סוערים במיוחד, המצב עד כמה שאפשר מלגלוש לסכסוך [illegible] או למתחים עם מרכז משפחה.

מתחדשים!

אולם התצוגה החדש שלנו בבית פריזמה,

בקרית אריה פתח־תקוה - נפתח לראווה ולמכירה.

לרשותכם מבחר גדול של יצירות בעץ:
מערכות ישיבה מקוריות, פינות אוכל יפהפיות
מזנונים ועוד.

בואו להרים איתנו כוסית במוצאי־שבת

BT

עיצובים בעץ רהיטי בן טל

חנויות המפעל: אור יהודה • ראשל"צ • בית פריזמה פ"ת
03־9248049 • 03־9614424 • 03־347170

לרהיטי בן טל
צרור ברכות
המשך שיתוף פעולה פורה
מזרוני רץ בע"מ, **ציון ועובדיו**
רח' השוק 40 ת"א, ☎ 839074, 839997

לרהיטי בן טל
ברכות ואיחולים
מלוקביץ בע"מ
התחיה 14, יפו
☎ 812690

לרהיטי בן טל
מיטב ברכותינו
פרומקין מלכיאל
שרותי חשמל למכונות
☎ 5563786, 630011 מנוי 1149

לרהיטי בן טל
ברכות ואיחולים
רהיטי עטיה
רח' דוד רמז 1228/7 אשקלון
☎ 051־25884

לרהיטי בן טל
מיטב ברכותינו ואיחולינו להצלחה
מריוס הפקות בע"מ
צילום והפקות קטלוגים לרהיטים

לרהיטי בן טל
מיטב הברכות
מדני שלום, שיווק כל סוגי שולחנות סלוניים לחנויות
רח' הבנאי 27 אזור התעשיה חולון
☎ 5592951

עמינח
מברכת את **בן טל**
לרגל פתיחת החנות החדשה
בבית פריזמה — עלו והצליחו

לרהיטי בן טל
מיטב הברכות
יבוא ושיווק צבעים לעץ
קריסי יעקב
☎ 5032180
פיירברג 5, חולון

לרהיטי בן טל
שפע ברכות
והמשך שיתוף פעולה פורה
אלמוג משה ביטוחים
סוקולוב 36 חולון ☎ 884683

עידן — עיצוב וריהוט בע"מ
מברך את
בן טל
לרגל פתיחת
אולם התצוגה החדש
רח' המלאכה 12, אור יהודה
☎ 03־344453

לרהיטי בן טל
עלו והצליחו
רהיטי דיול אינטריוס
אזור התעשיה הישן נתניה

לרהיטי בן טל
מיטב הברכות
מברכים:
לאון את **עמרם**
רהיטי רויאל
בית שמש

לרהיטי בן טל
שאו ברכות
אורדילן בע"מ
יבואני עצים
נתמני 45 ת"א
טל. 622966

גדי מסינג
מברך את
רהיטי בן טל
לרגל הפתיחה החדשה

לרהיטי בן טל
מיטב הברכות
עדי אורנים
שד' ההסתדרות 271, חיפה
☎ 04־721620

הנהלת בית פריזמה
מברכת את
בן טל
לרגל פתיחת אולם התצוגה החדש במבנה בית פריזמה, רח' אפעל 35 פ"ת, ק. אריה

לרהיטי בן טל
מיטב הברכות
המדביק – הדבקת פורניר לבידים M.D.F
רח' פרופסור שור 40 חולון
☎ 5564084/5

לצביקה, בני ועובדי בן טל
מיטב האיחולים, עלו והצליחו
"חנותנו" בע"מ
בדי וילונות וריפוד
תל־אביב, רח' גרוזנברג 12,
טל. 659528, 659218, 656952

לרהיטי בן טל
שפע ברכות
ברנט אלמנט בע"מ
יבוא ושיווק פורניר ועצים
וסרמן 8, ת"א ☎ 825319

לבן טל
ברכות נאמנות
יקום
מכונות יקום
ת"א רח' אילת 24
☎ 880800, 821677

לרהיטי בן טל
ברכות לרגל פתיחת אולם התצוגה החדש
מאור פרסום חוצות
אליהו איתן 3 ראשל"צ
☎ 9613637, 9610667

לרהיטי בן טל
מיטב ברכותינו
רהיטי מזרחי יצחק בע"מ
יצרני מערכות סלון
אברבנאל 42 ☎ 820529, ת"א

לרהיטי בן טל
מיטב ברכותינו
סופר קיד חדרי ילדים ונוער
דרך השלום 11, בני ברק
☎ 782357

לרהיטי בן טל
לרגל פתיחת החנות החדשה
מאחלים הצלחה רבה
יצרני מערכות סלון – **רהיטי רביד**
התחיה 14 יפו ☎ 824615

לרהיטי בן טל
שגשוג והצלחה
צבי השקעות וסוכנויות בע"מ
יבוא ושיווק רהיטים איטלקיים
בשעונות וליחידים ☎ 828860, 831871

לצביקה ובני AMOS
המשיכו להתרחב ולהצליח
אתכם לאורך כל הדרך
אלישע וסולי, אריג
יבוא בדי וילונות וריפוד יוקרתיים
פרישמן 59 ת"א, 03־238643, 03־242679

לרהיטי בן טל
המשך עבודה פורה והצלחה
רהיטי אמון
בית חרושת לחדרי אוכל
☎ 03־827[illegible]

לרהיטי בן טל
עלו והצליחו
רנבי בע"מ – יבוא עורות ובדי רפוד מובחרים
אולם תצוגה: עמק יזרעאל 41 (פינת הרצל 67) ת"א
☎ 03־827331, משרד ☎ 03־776907

לרהיטי בן טל
מיטב האיחולים, עלו והצליחו
מרכז השי – יבוא ושיווק למשרדות הועדים
[illegible] הרצליה
☎ 052־[illegible], 052־[illegible]

לרהיטי בן טל
איחולים לבביים
א.ב. פירזול ברוס אפרים
שיווק מוצרי פירזול לרהיטים ולבניין
רח' המלאכה 7 אור יהודה, ☎ 716525

לרהיטי בן טל
עם פתיחת החנות החדשה
מיטב הברכות והאיחולים
N&Y ניסן־יושקו רהיטים בע"מ
אליהו איתן 3, אזור התעשיה
החדש ראשון־לציון (בית גידון)

לרהיטי בן טל
מיטב ברכותינו
מיטב האיחולים
חשב
[illegible]

לבן טל
מיטב ברכותינו
רהיטי סטייל באר־שבע
פסג' רסקו ☎ 057־77849
סוכנות בלעדית של בן טל

לרהיטי בן טל
מיטב הברכות
עם פתיחת אולם התצוגה
החדש בבית פריזמה
"שווק" מוספים מיוחדים
בעתון מעריב
☎ 03־331986

אינטרליין – [illegible]
מברך את **רהיטי בן טל** [illegible] והצלחה
אינטרליין [illegible] אריה

לבן טל
שפע ברכות
חזיק במות
רח' היוזמים 8, אזור התעשיה החדש
אור יהודה, ☎ 342966

לבן טל
המשיכו להתרחב ולהצליח
שגשוג והצלחה
ואג
יבוא ושווק
בדי ריפוד ווילונות
בדי ריפוד אקסקלוסיביים
הרצל 158 ת"א
☎ 821844

לרהיטי בן טל
אתם בדרך הנכונה
יואב דן מערכות בע"מ
פרסום והפקה

ע. עצמון
מברך את **רהיטי בן טל**
לרגל פתיחת אולם [illegible]
ע. עצמון [illegible]
☎ 82381[illegible]

לרהיטי בן טל
מיטב הברכות עם המעבר למשכנכם החדש
נ. הוכמן ובניו בע"מ
שדרות מדיון אילת ☎ 059־72431

על קצות האצבעות

„כשבעלי ביקש ויזה לא חששתי, האמנתי בו. ככה הנישואים ברוסיה. הנשים הרוסיות לא מתווכחות עם הבעל. הייתי בת 21, וואלרי היה אלוהים בעיני"

(המשך מעמ' 39)

המבקשים אשרת הגירה לישראל ומגיעים לארצות־הברית. עוד לא העלינו על דעתנו, שבהרבה מקרים ישראל היא רק תירוץ, אמצעי, לצאת משם.

כשהפאנובים מגיעים, מחכים להם המונים בשדה התעופה. מאז התרגלנו לקבלות פנים חמות ומרגשות, אבל הפאנובים היו הסנוניות הראשונות. אנחנו חונקים אותם באהבה, כמו שאנחנו יודעים.

כגודל הציפיות, גודל האכזבה. קודם הגיעו הלחישות שהם לא רקדנים מי יודע מה. שואלרי מבוגר מדי, שהיא בסך הכל 'נחמודת'. אחר כך לא הבנו למה הם עוזבים. ציפינו שישארו איתנו. אחרי הכל, היה להם הרבה מה לתרום לבלט הקלאסי, שהיה אז בחיתוליו.

צמד הרקדנים, הילל מרקמן וברטה ימפולסקי, מייסדי הבלט הקלאסי ירקו דם וזיעה ועבדו בתנאים מחפירים כדי לקיים להקה. היום, הלהקה כבר עומדת על רגליה, יש לה קהל אוהדים.

הילל מרקמן מספר שהציע לפאנובים להיות כוכבי הלהקה, לצאת לסיורים בחו"ל, לגייס כספים באמצעות השם 'פאנוב', שהיה שווה אז הרבה מאוד כסף, וכך למסד בארץ את הבלט הקלאסי. לדברי מרקמן, פאנוב דרש תקציב של 3(!) מליון דולר, תלבושות ותפאורות גרנדיוזיות. בשבילם הכל נראה קשה, מפגר, שלא לדבר על כך שגם כסף לא היה.

13 שנים הם במערב, מחוללים בלהקות מחול שונות. משהו קרה להם בדרך אל החופש. לדברי מרקמן, מוססו את הפרסום העולמי שזכו לו.

היום ואלרי כבר לא רוקד, נעשה כוריאוגרף. לאחרונה ניהל את הבלט הבלגי, משם הגיעו צרימות רמות לפני סיום החוזה שלו. עכשיו הוא כוריאוגרף באנקרה, בירת תורכיה. לא צריך להבין במחול כדי להבין שאנקרה זה לא בדיוק ניו־יורק.

■ ■ ■

– הישראלים מרגישים שעברתם עליהם. הם הפעילו לחצים אדירים שתצאו מרוסיה, עזרו לכם לרכוש דירה, פתחו לפניכם את כל הדלתות, ואתם מסתובבים לכם בעולם.

„אבל אנחנו כאן. מה רצית שנעשה, שנפתח בית ספר לבלט? תאמיני לי שבזה היינו עושים הרבה יותר כסף. לא כל אחד מקבל חוזים להופעות בחו"ל. עברו רק 13 שנים מאז שהגענו, יש לנו עוד חיים לחיות. החיים של רקדן הרבה יותר קצרים. ואלרי רק עכשיו הפך לכוריאוגרף.

„ביום שהגענו, קיבלנו הצעות מכל העולם לעשר שנים קדימה. בארץ, לא קיבלנו שום הצעה. אז מה בדיוק נעשה כאן? אמנים, למשל, מבינים אותנו. כעסנו על הביקורות עלינו בעתונים. אבל עכשיו אנחנו במערב, אנחנו חופשיים, ולא איכפת לנו מה כותבים".

– דובר על להקת בלט שתקימו, על הכשרת רקדנים צעירים.

„איך אפשר בגיל 24 להקדיש את חייך לבית ספר וללימוד בלט? יש לי לפחות עוד כמה שנים. אנחנו שמחים שחבר שלנו, סשה ליפשיץ, פתח כאן בית ספר למחול. אבל הוא מדור אחר, מבוגר יותר. הוא ידע בדיוק למה הוא בא.

„איך יכלו לדרוש מאיתנו שנשאר כאן, כשאני בת 24, וואלרי בן 35, עם עוד שנים קדימה לרקוד. חוץ מזה, כל שנה אנחנו חוזרים לכאן בכל פסטיבל. היינו כאן עם ויניפג בלט, ברלין בלט, הבלט הבלגי, וסיבוב הופעות ב־76' עם להקת בת שבע ברחבי הארץ. זה היה נהדר. אנחנו מופיעים כאן הרבה. למה את זה לא זוכרים לנו?"

– מה קרה עם ואלרי בבלגיה?

„ אחרי שלוש שנים נגמר החוזה שלו והוא החליט לא להמשיך. הרקדנים רצו שימשיך, להנהלה היה איש שלהם. עניין פעוט. בכלל לא שווה התייחסות. ואלרי רצה לשנות מקום. זה הכל. מה עושים כאן עניין מכל דבר?"

– את כבר בת 37, ואם. גיל לא צעיר בשביל רקדנית. תוכניות לעתיד? תמשיכי לרקוד?

„בחורף אולי אסע לשבדיה ל־3 שבועות".

– והילד?

„אשאיר אותו כאן עם המטפלת עד שאחזור, אשהה פה שנה לפחות. אחרי שהילד יגדל, אבחר בהצעות שימצאו חן בעיני. אבל יותר לא אחרוש 56 ערים, ובטוח אשהה כאן כל קיץ כמה שאפשר יותר". ■

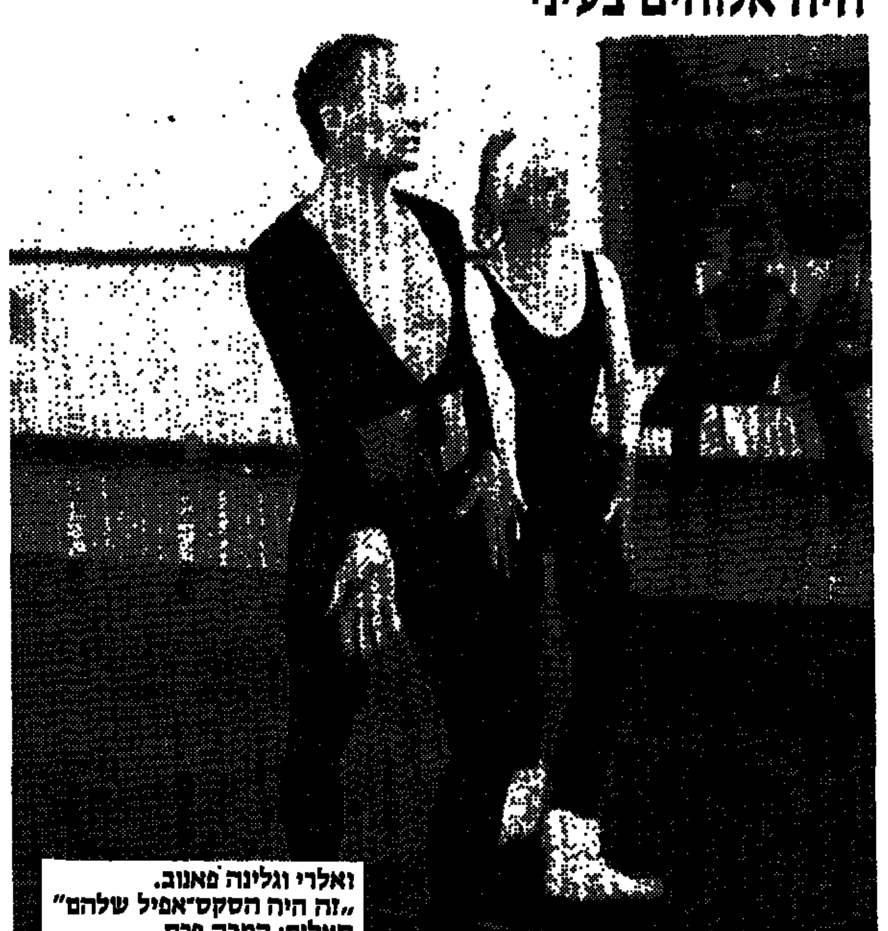

ואלרי וגלינה פאנוב.
„זה היה הסקס־אפיל שלהם"
תצלום: קמרה פרס

בוא ותראה איך ב־פטיו patio מחלקים מתנות

30% מתנה

ברשת חנויות פטיו patio

13-23 בנובמבר

תל־אביב-כיכר המדינה ה' באייר 68, רמת השרון-סוקולוב 32, נתניה-הרצל 10, כפר־סבא-ויצמן 84, חולון-סוקולוב 49, רעננה-חנקין 4, רחובות-הרצל 202, באר־שבע-הדסה 47, אילת-מרכז מור, קניון האדום (חדש באילת) * רמת גן-מציאות- פעיל מציאון חובל 16

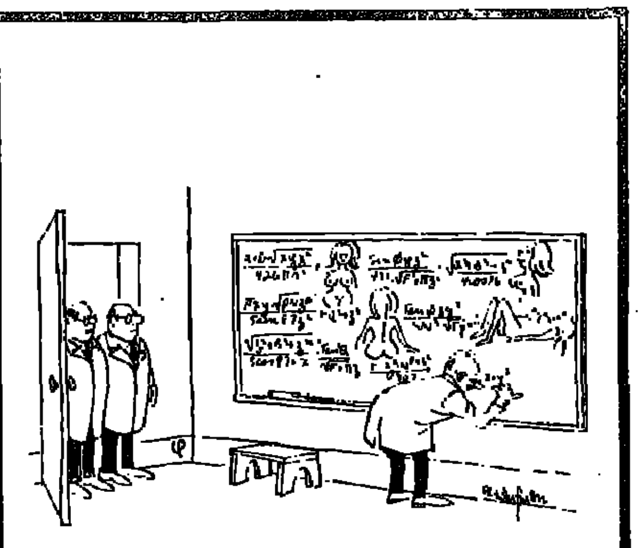

"הוא מדען דגול, אבל לא מתרכז בנושא אחד בלבד..."

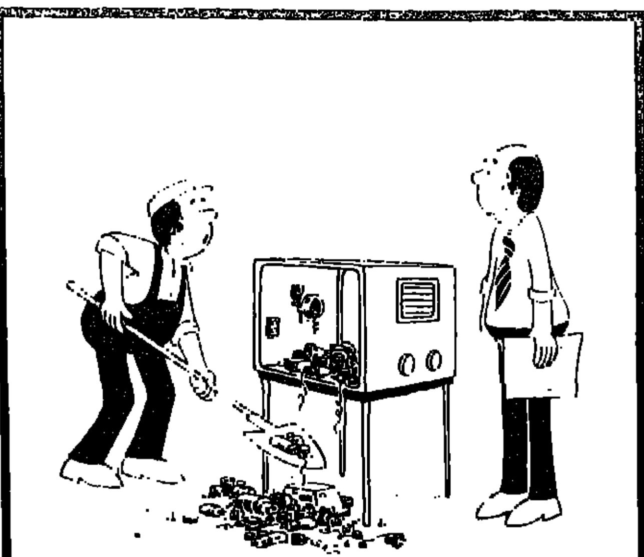

"שום דבר. קנה לעצמך טלוויזיה חדשה!"

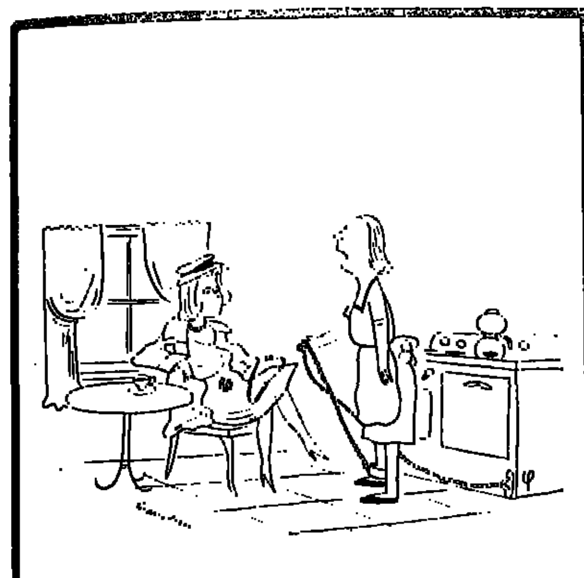

"אבל בכל אופן הארי לא מתקמצן. השרשרת הזו מזהב טהור!"

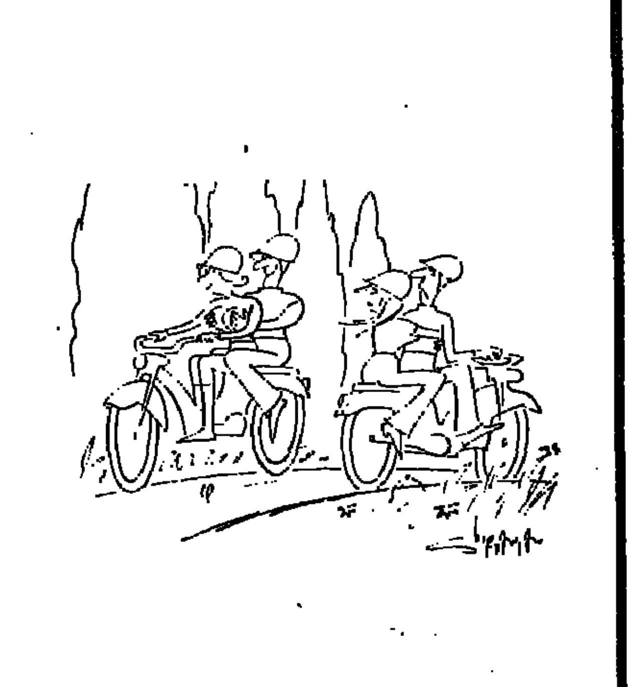

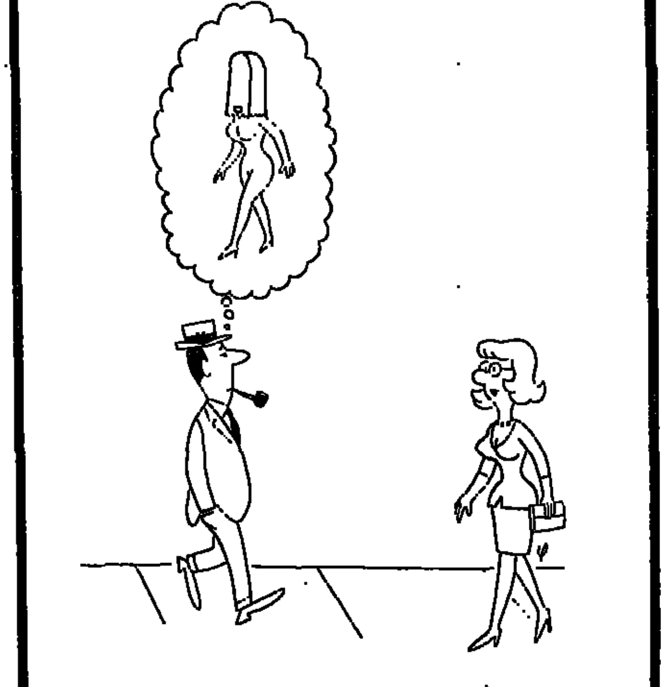

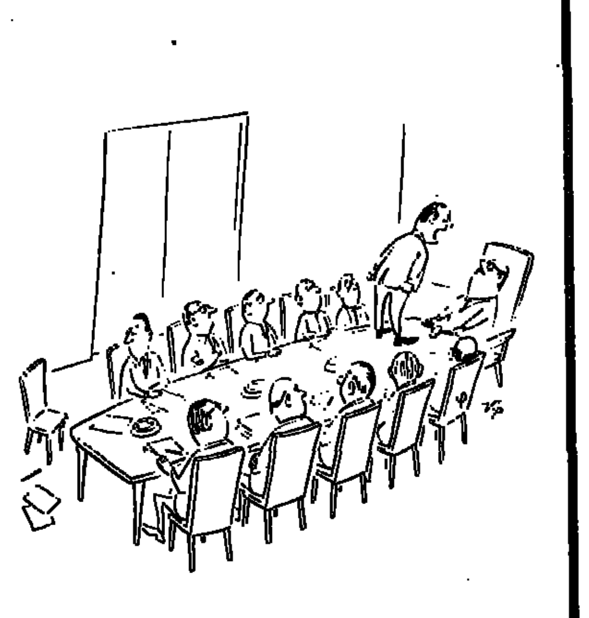

"לאו"

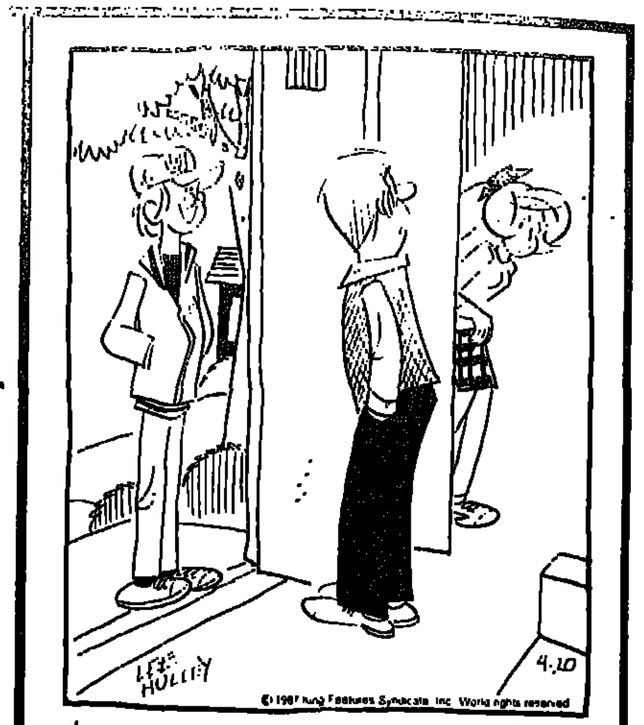

"תגידי לו שיוריד את החיוך הטפשי הזה מהפרצוף. את לא יוצאת הערב"

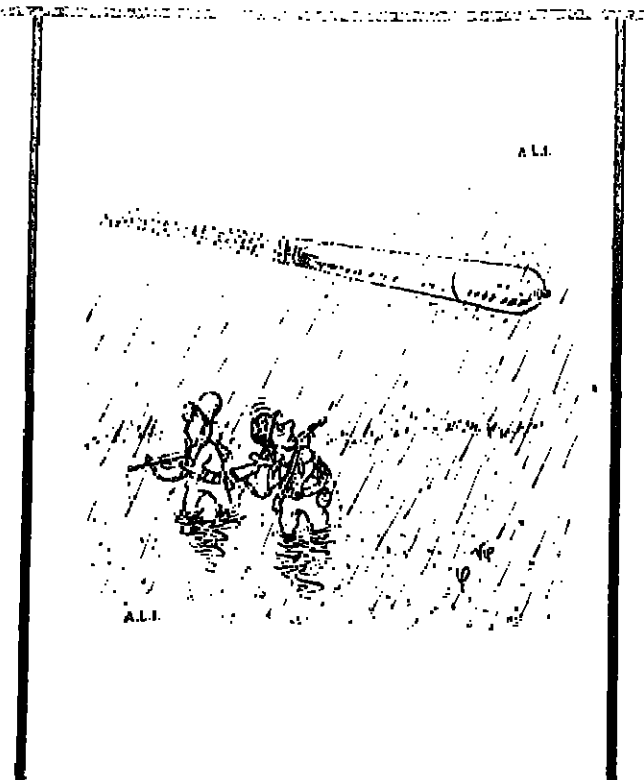

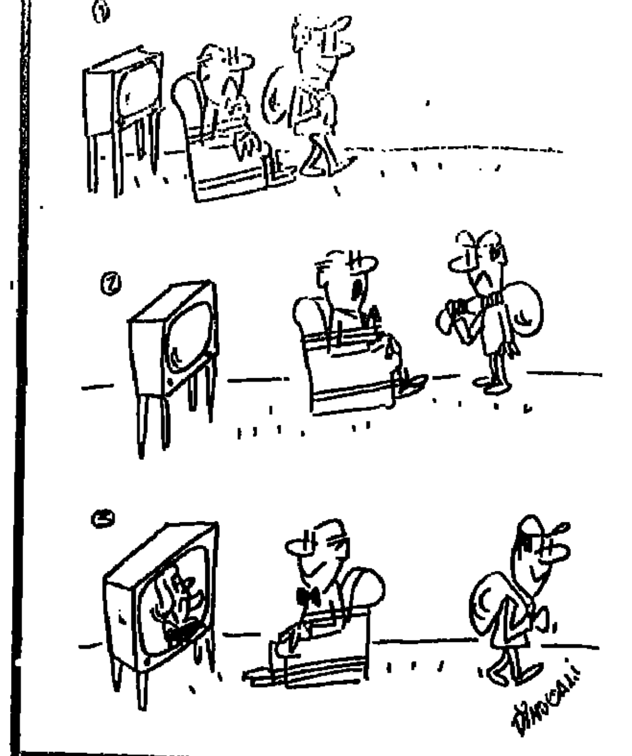

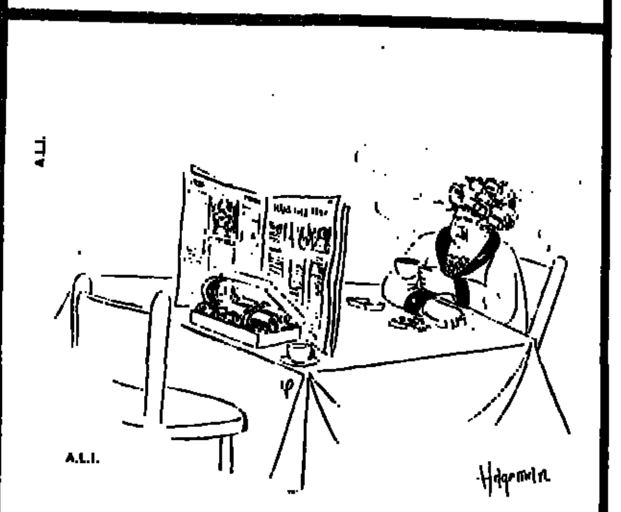

"עדיין כועס עלי, אידיוט!"

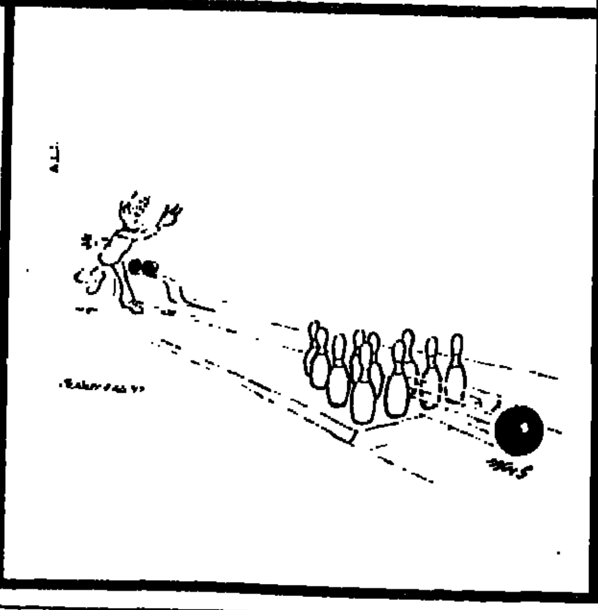

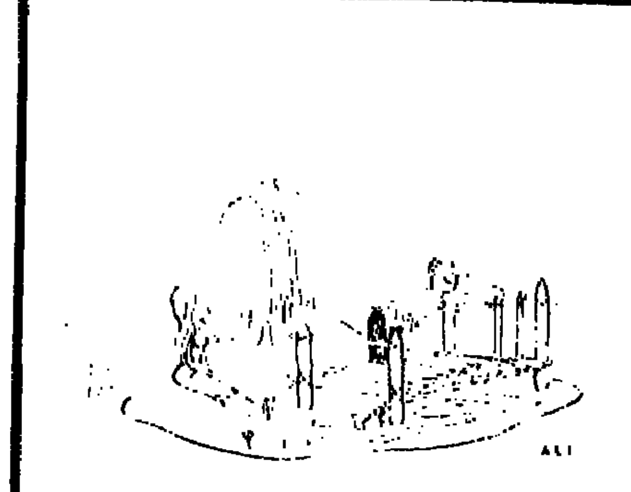

"זו המסעדה נורא מוזרה..."

תפוח ועץ
327 לילדים ולהורים

יומנה של אומא
גילה מנה פליישר

גור

יֵשׁ לָנוּ גוּר כְּלָבִים שָׁחוֹר וְחָמוּד. חָשַׁבְנוּ עַל שֵׁם קָצָר בִּשְׁבִילוֹ.
אַחֲרֵי שֶׁחִסֵּל לִי זוּג סַנְדָּלִים וַעֲשָׂרָה שְׁתִילִים, הִצַּעְתִּי לִקְרֹא לוֹ "פֶּגַע".
חָשַׁבְנוּ גַּם עַל הַשֵּׁם "גּוּר גּוּרְבִיץ", אֲבָל אָסִי אָמַר שֶׁזֶּה אָרֹךְ מִדַּי.
יָנִיב הִתְעַקֵּשׁ לִקְרֹא לוֹ "טוּפִי".
אָסִי רָצָה שֶׁנִּקְרָא לוֹ "גַּנְגְּסְטֶר".
יְהוּדִית הַשְּׁכֵנָה קוֹרֵאת לוֹ "גוֹנְזָלוֹ".
כֻּלָּנוּ בְּטוּחִים שֶׁהוּא צָרִיךְ שֵׁם קָצָר וְנוֹחַ.
כָּל אֶחָד בָּטוּחַ שֶׁהַשֵּׁם שֶׁהוּא הִצִּיעַ הוּא הַמֻּצְלָח בְּיוֹתֵר.
אִם תִּרְאוּ גּוּר הָעוֹנֶה לַשֵּׁם "פֶּגַע גּוּר גּוּרְבִיץ טוּפִי גַּנְגְּסְטֶר גוֹנְזָלוֹ", תֵּדְעוּ שֶׁזֶּהוּ הַגּוּר שֶׁלָּנוּ.

בשל בביק-בק

אכל יָפֶה וְטָעִים

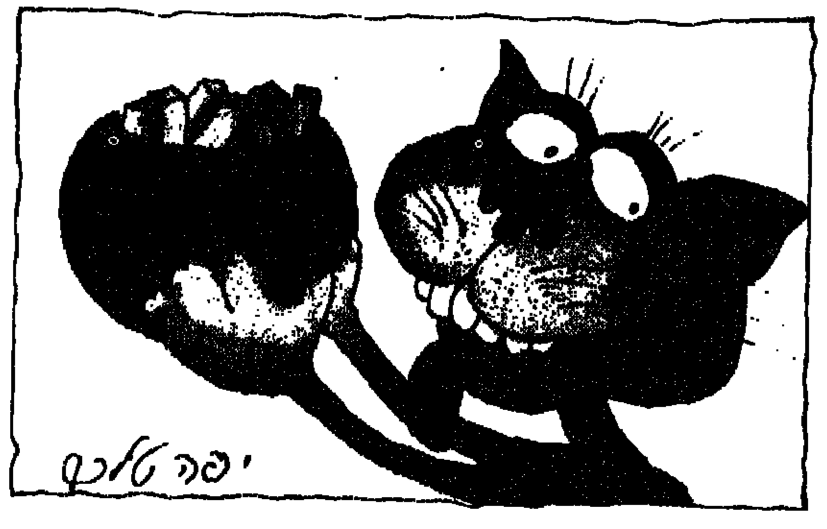
יפה טלפס

אֲנִי בְּשׁוּם אֹפֶן לֹא מַצְלִיחָה לְהַחְלִיט הַאִם הָאֹכֶל הַזֶּה הוּא יוֹתֵר יָפֶה מִטָּעִים, אוֹ יוֹתֵר טָעִים מִיָּפֶה. אוּלַי תַּחְלִיטוּ בְּעַצְמְכֶם!
הַמִּצְרָכִים הַדְּרוּשִׁים הֵם: 4 עַגְבָנִיּוֹת מִסּוּג שרי [illegible] ... מגוררת. וזה הכל.
אֵיךְ וּמָה עוֹשִׂים: שׁוֹטְפִים אֶת הָעַגְבָנִיּוֹת הֵיטֵב, מְנַגְּבִים קְצָת וְחוֹתְכִים לְכָל עַגְבָנִיָּה אֶת הַחֲתִיכָה הַתַּחְתּוֹנָה כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לַעֲמֹד בְּכוֹחוֹת עַצְמָהּ. עַכְשָׁו, בְּעֶזְרַת סַכִּין קִלּוּף, מוֹצִיאִים מְעַט מִתֹּכֶן הָעַגְבָנִיָּה. אֲבָל בֶּאֱמֶת מְעַט. לְתוֹךְ הַחוֹר מַכְנִיסִים אֶת הַגְּבִינָה הַצְּהֻבָּה. מַעֲבִירִים אֶת הָעַגְבָנִיּוֹת לְטוֹסְטֶר־אוֹבְן וּמְחַכִּים רַק עַד שֶׁהַגְּבִינָה תִּמַּס, אֲבָל הָעַגְבָנִיָּה תִּשָּׁאֵר קָשָׁה וְלֹא מְבֻשֶּׁלֶת. מַגִּישִׁים יַחַד עִם דָּג אוֹ תַּפּוּחֵי אֲדָמָה, אוֹ סְתָם עִם פְּרוּסַת לֶחֶם.

דניאלה שמי

יין המשמר

אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְךָ יִהְיוּ רַבִּים, וּבַעַל סוֹדְךָ – אֶחָד מֵאֶלֶף.
גּוּרִיסְרָא

*

אָדָם מִתְהַלֵּךְ מָלֵא פַּחַד עַל קֶרֶשׁ צַר, כָּל עוֹד שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהַקֶּרֶשׁ מְשַׁמֵּשׁ גֶּשֶׁר עַל פְּנֵי תְּהוֹם.
יִשְׂרָאֵל זַנְגְוִיל

רְחַק מִמַּיִם עֵת יִזְעֲפוּ, וּמֵאֵשׁ עֵת תְּלַהֵט, וּמִמּוֹשֵׁל עֵת יִקְצֹף.
יִצְחָק סַטָּנוֹב

*

הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ פְּרַקְלִיט אֶחָד וְהָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת, קוֹנֶה לוֹ קָטֵגוֹר אֶחָד.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב

מה עושים במטוטלת?

המטוטלת הגיעה אלינו מארצות הברית. קודם שווקה שם על ידי „אורדע", ולטענת היצרן – בהצלחה. אחר כך החליטו בחברה, כי מה שטוב לגויים יכול להיות גם טוב בבית, ולאחרונה התחילו לשווק אותה בישראל. לא מדובר במטוטלת של שעון, אלא במשחק יצירה ושירטוט המתאים גם לבעלי „שתי ידיים שמאליות" שמסוגלים בהחלט ליצור, בעזרת מתקן המטוטלת, שירטוטים נאים.
ההמצאה איננה של „אורדע". גם במדור זה כתבנו כבר על משחקי מטוטלת מיובאים. המוצר הישראלי עולה עליהם פי כמה: זהו מיתקן המורכב ממוט ארוך ושני לוחות מלבניים – קטן וגדול. את הגדול מצמידים למשטח, למשל שולחן. הקטן מחובר לקצה המוט. שני המשטחים מחוברים זה לזה בעזרת חוטים מיוחדים. יש גם כן מיוחד לעטים או עפרונות. נשמע מסובך, אך במציאות העסק פשוט מאד וההדרכה גוזלת פחות מרקה. עם הזמן עולה רמת הציורים.

לפי היצרן יכולים לשחק בני שמונה ומעלה, אבל נהנו גם קטנים יותר. גם המבוגרים ניסו להפגין את כשרונותיהם. נתמר.

שושנה חן

ממדף הספרים

ארנבת ארנבת, עצובה היא יושבת...

ספר סיפורי הארנבות • ליקטה ואיירה: תום זיידמן־פרויד • תרגם: שלמה אבס • הוצאת עגור.
הספר הזה הוא מהדורה מחודשת ומתורגמת מחדש של הספר "על הארנבת", שיצא בשמו של ח.נ. ביאליק בשנת 1938.
תום זיידמן־פרויד היתה ציירת וסופרת יהודיה, שביקשה להביא לילדים טקסט קיצבי פשוט, משולב באיורים נאיביים וברורים.
ביחד עם בעלה, הסופר והמו"ל יעקב זיידמן, הגיעה להסכם על הוצאת ספרים משותפת בשפה העברית, עם ביאליק. ההסכם לא החזיק מעמד: ביאליק הוציא את הספר "על הארנבת" כספר מקורי שלו, ומשפחתה של תום זיידמן־פרויד לא סלחה לו על כך עד היום.
כעת הגיע שלמה אבס וגאל את שמה של הסופרת־ציירת. את שמה, לא את סיפוריה. הציורים הנפלאים מדברים בעד עצמם, אבל התרגום המסורבל פשוט עושה עוול למי שביקשה להגיע אל הילדים הקטנים בלשון פשוטה, יפה ורהוטה.
איזו החטאה מצוארת!

★

אלישבע מה נחמדת

ארבעה ספרונים לטף מבית כתר: מבוקר עד ערב • הצעצועים שלי • תרווים בצבעים • אצלי בחדר. כולם מעשה ידיה של של אלישבע געש – ציירת מוכשרת ומתוקה ואוהבת, אוהבת ילדים.
אלה הם ספרים בלי מלה. הציורים הצבעוניים, העדינים והיפים מדברים בעד עצמם. אפשר לתת את הספרים האלה גם לתינוק פיצפון – הם לא יינוקו. דפים עבים, חלקים, כריכת־כר חזקה. יופי של ספרים.

★

משחקים בזבל

כשהתינוקות מתחילים לגלות את האצבעות והאפשרויות הגלומות בהן, הם מוכנים לשחק בכל דבר. למרוח את עצמם וגם את סביבתם. אני מתכוונת, תסלחו לי, שהם אוהבים ונהנים מאד לשחק בקקה...
אז מה, אמא יקרה, את מניחה להם ליהנות מהמשחק הזה כאוות נפשם? הו, לא! מיד תרוצי לרחוץ את המותק, לנקות סביב, לוודא שלא הכניס חלילה לפה... ולהפטר מהריח, הריח...
אולי עכשו הוא כבר לא מורח את הקירות בקקה, אולי כבר לא מכניס לפה, אבל הוא מתגעל ב"חבורת הזבל". מכניס לראש, למחוזר הדם, למגירות הזיכרון והאסוסיאציות: והריח נשאר, קשה להפטר ממנו.
עלון יחסי־הציבור של הזבל, סוען שמדבקות חבורת־הזבל הן "הדבר החם ביותר בקרב הילדים בני 6 – 14, ומסתבר שגם בקרב הוריהם". כלומר – זבל חם.
מהסרחון הזה, אמא יקרה, מאד קשה יהיה להפטר.

בינה אופק

סובלים?
☐ מגרנות, כאבי ראש
☐ לחצים בתיפקוד יומיומי
☐ מתחים וחרדות
☐ לחץ דם גבוה

הפתרון ללא תרופות!
בשיטת הביו־פידבק – הרפיה מבוקרת מדעית! בעזרת מכשיר אלקטרוני משוכלל.

באמצעות השיטה, ע"י טיפול מקצועי, מוסמך ומיומן ושימוש במיכשור אלקטרוני משוכלל, ניתן להתגבר על תופעות כמו: מתחים, מצבי לחץ, אי שקט, קשיי ריכוז, כאבי ראש ומגרנות ולחץ דם גבוה – וכל זאת ללא תרופות.
תוך 9 פגישות בלבד, יכול כל אדם ללמוד בשיטת הביו־פידבק, בעזרת מנחה מקצועי ובציוד המשוכלל, כיצד להתמודד ולהתגבר על התופעות הנ"ל.
יתרון השיטה הוא בהקטנת התלות בתרופות, מיכשור, או מטפל, כלומר לאחר 9 פגישות יכול האדם לבצע את שלמד בביתו, בעצמו.

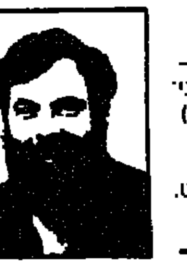

בהנהלתו ובפיקוחו האישי של פיטר ישראל – מטפל, מומחה לביו־פידבק, יועץ טיפולי בבתי חולים בארץ (רמב"ם, מאיר, בלינסון שלוותה) וביחידה לבריאות הנפש, צה"ל. חבר־החברה הישראלית לביו־פידבק, אגודת הכאב הבינלאומית (I A S.P), אגודה לרפואה ומשפט.

חינם! הינך מוזמן/ת לשיחת יעוץ, התנסות והדגמה ללא כל התחייבות מצידך.

פתוח רצוף 08:00־20:00

בפיקוח רפואי

המכון האמריקאי לשיפור הרגלי הבריאות
המרכז – ר"ג – ביאליק 77 (פינת ז'בוטינסקי) טל. 03־721419, 03־722019
בת ים - רוטשילד 32, טל 03 593816
חיפה – הרצל 37, טל 04 673950, 04 644980
ירושלים - הילל 5, טל 02 240245, 02 228237
באר שבע – רמב"ם 31 (ליד שרות אמפא). טל 057 78465: 057 32823

שפות והשכלה תיכונית | למד

גזור, שמור והשווה

אנגלית ומתמטיקה לבגרות בהצלחה מלאה

נפתחים קורסי ערב מזורזים במקצועות אנגלית ומתמטיקה למועדי ינואר 88 ויוני 88
- הלומדים יקבלו תקצירים בנוסף לשעורים הפרונטליים.
- שכר לימוד נמוך ב־30%–60% מבתי ספר אחרים.
- הנרשם ל־2 מקצועות ערב, מקבל 3 קורסים נוספים חינם.
- 8 רמות במתמטיקה ובאנגלית. • 25% הנחה לחיילים.
- 36 שנות נסיון. • 95% הצלחה בבגרות.
- ביטוח הצלחה (אם תלמיד לא מצליח בבחינות, יוחזר לו שכה"ל או שיוכל לחזור על הקורסים).

לימוד מותאם לפי בחירה!

לכב' ת.ד. 28124 (למס' 97) ת"א מיקוד 61281. נא לשלוח אלי חינם חוברת הסבר.
שם וכתובת ______
טל ______

☎ חינם – 24 שעות ביממה.
חייג/י ברגע זה לטל' 03־201392, 057־73714, 04־669041, 02־221933.
גם בלילות ובשבתות מסור/י פרטיך ותקבל/י לביתך חוברת הסבר – חינם.

משרדינו פתוחים בין השעות 9:00–19:00 רצוף.

פתוח כעת	תל־אביב בן־יהודה 32 בנין אל־על חדר 610 טל 201392	חיפה בלפור 6 פינת וורדאו טל. 669041	באר־שבע העצמאות 49 פסג' גולן ק"ג טל 73714	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 233196	פתוח כעת	בת־ים רוטשילד 18 פינת בלפור טל 684161
אשדוד בנין פאן לון 6 מרכז א' טל. 35624	חולון סוקולוב 48 בנין הסופר טל 880889	אשקלון הרצל 38 בית גור טל 28488	רמלה הרצל 84 בפסג' מעל בנק לאומי טל. 242366	רחובות הרצל 183 טל. 463532	רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע טל. 726132
הרצליה סוקולוב 35 פ. בן־גוריון טל. 87682	נתניה הרצל 24 כיכר ציון טל 22404	פתח־תקוה איכילוב 13 טל 913665	ראשל"צ רוטשילד 36 פסג' חיים טל. 958801	כפר־סבא עמרמי 3 מול פינגווין טל. 444206	קרית אונו מרכז קהילתי רח' צה"ל 104 טל. 716647

המכונים האמריקאיים להשכלה בכתב בשתוף המכונים הבריטיים. 35 שנות נסיון, 95% הצלחה.

גזור, שמור ובדוק

עיצוב אופנה
הרשמה לקורסי בוקר וערב בת"א ובחיפה.
אם את/ה מחפש/ת מקצוע מעניין, יצירתי ומקורי עיצוב אופנה הוא האתגר בשבילך.

יתקבלו רק בעלי כשרון ונתונים לאחר מבחן התאמה.
הינך מוזמן/ת לשיחת יעוץ ומבחן התאמה ללא כל התחייבות מצידך
חינם – 24 שעות ביממה!
טלפן/י עכשיו לטל. 03־285629, 04־669041 בלילות ובשבתות. מסור/י פרטיך ותוזמן/י לראיון ומבחן התאמה – חינם.

משרדינו פתוחים בין שעות 9.00־19.00 רצוף	תל־אביב בן יהודה 32 בנין אל־על חדר 610 טל. 295629	חיפה בלפור 5 (פינת וורדאו) טל. 669041 671571

המכון להכשרה מקצועית

מינהל עסקים־ לניהול עסק עצמאי

מפתה לפתוח עסק, אך מפחיד, ובצדק. ישנם כ"כ הרבה פרטים חשובים, עליהם יכול העסק שלך לקום, או ליפול. לצד ה"מצליחנים" בעסקים, היו הרבה שניסו נכשלו ואפילו הפסידו.
אם פתחת עסק או שאת/ה מתכוון/ת לעשות זאת הקורס למינהל עסקים לעצמאים של המכון הישראלי למינהל רצוי כדאי, הכרחי ואפילו חובה!
משך הקורס: כשנה, פעם בשבוע, בשעות הערב.
תוכנית הלימודים: מבוא לכלכלה, פרסום, שווק, מכירות, עקרונות הנה"ח, חוקי מס, תיכנון מיסים, חישובים מסחריים, יחסי אנוש, בנקאות, מו"מ, יצוא יבוא ועוד...
חינם 24 שעות ביממה – חייג/י לטל. 03־201392, 04־669041 ותוזמן/ני לאחת יעוץ ללא כל התחייבות מצידך.
משרדינו פתוחים בין השעות 09:00־19:30 רצוף.
תל־אביב – בן יהודה 32, בנין אל־על חדר 510 טל. 201392.
חיפה – בלפור 6, טל. 671671, 04־669041
מכון ישראלי למינהל

המכון לאקולוגיה אנושית
הדרכה • טיפול • מחקר
נמשכת ההרשמה לקורסים מקצועיים ב:
רפלקסולוגיה
- קורס מורחב – 6 חודשים
- קורס בסיסי – 3½ חודשים

פרטים והרשמה: רמת־גן, הגילגל 29
ימים: א'–ה' 09.00–17.00
טל. 03-798371, 03-794388

אוניברסיטאות בארצות הברית
יעוץ ★ הכוונה ★ הרשמה
כל סוגי לימודים אקדמיים לקראת תואר ראשון, שני או דוקטורט
★ הכנה לבחינת TOEFL
- מבדקי אנגלית טופל • תרגום נוטריוני של תעודות
- ניסוח מכתבים ומילוי טפסים

משרדינו פתוחים בימים א', ד' 16:00־19:00 בימים ג', ה' 9:00־12:00
תל־אביב, בן יהודה 32 בנין אל על חדר 521 טל. 03-297324
Israel American Institute
COLLEGE ADVISORS

הרוב קובע: ידיעות אחרונות העתון של המדינה

הנהלת חשבונות
בביתך בזמנך הפנוי
לקבלת פרוספקט על קורסים בכתב להנהח"ש סוג 1 + 2 טלפן/ני 24 שעות ביממה 03 868410
לכב' המכונים האמריקאיים ת.ד. 28124 ת"א מיקוד 61281 (למס' 84)
שם וכתובת ______
טל ______

למד/י גרפיקה וציור בביתך בזמנך הפנוי
לכב' המכונים האמריקאיים ת.ד. 28124 ת"א מיקוד 61281 (למס' 77)
שם וכתובת ______
טל ______

הכן את ילדך לשנת הלימודים
ספרי חמד מציעים

בריטניקה לנוער
אנציקלופדיה ב־17 כרכים
האנציקלופדיה לנוער המומלצת ביותר
אף אחד לא מנסה להתחרות בה.
אף אחד לא מעז לחקות אותה.
אף אחד לא מצליח להגיע לרמתה.
במבצע 6 תשלומים חודשיים של 75 ש"ח כל תשלום (ס"ה 450 ש"ח)
ניתן להזמין טלפונית או למלא את הספח הרצ"ב וכן דרך כרטיס אשראי
טלפון: 299483, 282031, 03־743152, 24 שעות
לכבוד ספרי־חמד, רח' מרכז בעלי מלאכה 20 ת"א
מצ"ב 6 שקים ע"ס 75 ש"ח כ"א לפקודת ספרי חמד עבור בריטניקה לנוער, 17 כרכים.
שם משפחה ______ שם פרטי ______ ת.ז. ______
כתובת ______ טלפון ______

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
היחידה ללימודי המשך ולימודי חוץ
מודיעה על פתיחת
לימודי תעודה
אשר יתקיימו בשנת הלימודים תשמ"ח 1987/88
בתל־אביב, בירושלים, בבאר־שבע, באשדוד ובפתח־תקוה
- ★ מינהל עסקים לאקדמאים (בתל־אביב ובירושלים)
- ★ מינהל עסקים כללי (בתל־אביב)
- ★ ניהול ויחסי עבודה (בתל־אביב)
- ★ ניהול כללי (בת"א, בירושלים, בב"ש, באשדוד ובפ"ת)
- ★ ניהול עסקי בכיר (בתל־אביב, בלימודי יום)
- ★ ניהול ותכנון מסים (בתל־אביב)
- ★ ניהול השקעות (בתל־אביב)
- ★ מינהל כספים (בתל־אביב)
- ★ בקורת פנימית (בתל־אביב)
- ★ ניהול הייצור (בת"א ובאשדוד)
- ★ מינהל עבודה (בת"א, באשדוד ובפתח־תקוה)
- ★ ניהול הנדסי (בתל־אביב)
- ★ ניהול משאבי אנוש (בחיפה, בת"א, בירושלים ובב"ש)
- ★ ניהול שיווק בינלאומי (בתל־אביב)
- ★ ניהול הספקה ורכש (בת"א, בירושלים ובב"ש)
- ★ ניהול משרד (בתל־אביב)
- ★ ניהול אחזקה (בתל־אביב)
- ★ מינהל בתי מלון (בת"א, בלימודי ערב ובלימודי יום)
- ★ הכשרת סגל בכיר בענף היהלומים (בת"א)
- ★ ניתוח מערכות מידע (בחיפה, בת"א ובירושלים)
- ★ תכנות למחשבים (בתל־אביב)
- ★ שמאות מקרקעין וניהול נכסים (בתל־אביב)
- ★ שמאות רכב (בתל־אביב ובירושלים)
- ★ הכשרת בודקים למעליות (בתל־אביב)
- ★ הנדסת תנועה ותחבורה (בתל־אביב ובירושלים)
- ★ הכשרת מנהלי פרויקטים בבניה (בתל־אביב)
- ★ בוחני רכב (בת"א, בירושלים ובב"ש)
- ★ קציני בטיחות בתעבורה (בת"א ובירושלים)

פרטים והרשמה:
בתל־אביב: הטכניון, רחוב ליסין 14, ת"א, טל' 03־262134.
בירושלים: מכללת מטה יהודה, עין כרם, טל' 02־416515.
בפתח־תקוה: ההרשמה בעירית פתח־תקוה, מינהל התרבות, רח' העליה השניה 8, טל' 03־913121.
בבאר־שבע ובאשדוד: ההרשמה במרכז תל־אביב.

מכון ישראלי למינהל | מרכז ישראלי לתקשורת המונים
קורס דו־שנתי לקומוניקציה ברמה אקדמאית לעיתונאות, יחסי ציבור דוברות, פרסום וטלויזיה.
לימודי תקשורת המונים כמקצוע, ברמה אקדמאית, עם מיטב מומחים בשטח.
פרט להרצאות והדגמות, הלימודים ילוו גם בסדנאות ובפרויקטים מעשיים, הפקת סרטי וידאו, מסיבות עיתונאים, הוצאת עיתון וראיונות עם אישים מרכזיים.
ללימודי בוקר או ערב בהתאם לבחירת הלומד/ת
תכנית הלימודים כוללת:
עתונאות – מבואות בעתונות • תחקיר עיתונאי • ידיעות וכתבות • דרכים להשגת ידיעות ומידע • טיפול בנושאים רגישים • שיכתוב • תורת הראיונות • סיקור עיתונאי ועוד
דוברות ויחסי ציבור – מבואות • טכניקות עבודה • ייעוץ תקשורת • יחסי ציבור למוצר • בניית תדמית • עיצוב תדמית לאישיות • מסיבת עתונאים • ניסוח תגובות • דובר שר • יעוץ והחלטות הדובר ועוד • פרסום – מבואות • השפעת הפרסום • סוגי מודעות • טכניקות לבניית תכנית פרסום • הרעיונאי • קהל המטרה • תקציבאי • תמליקן • מעצב • סרט הפרסום • פרסום חוצות • שיווק • הפסיכולוגיה בפרסום • כתבה פרסומית ועוד •
תקשורת אלקטרונית – מבואות • הראיון הפסיכולוגי • המגיש • התחקירן • כתבת תחקיר • חומר תיעודי • חדשות • התפיסה החזותית • המראיין והמרואין • קריינות • כתב חוץ • כתבת שטח • כתבת אולפן • עבודה בוידאו • שידור חי • "בישול" אולפן ועוד •
פרטים תכנית לימודים מפורטת והרשמה יום יום בין השעות 9:00־19:30 רצוף.
ת"א בן־יהודה 32 בית אל־על ח. 510 טל. 291858, 295529

מכון שי נפתחים קורסי בוקר וערב
הנהלת חשבונות
★ סוגים 1+2, 3 ★ הנהלת חשבונות ממוחשבת ★ קורס חשבי שכר חינם ★ בחינות ממשלתיות ★ הכוונה לעבודה ★ אפשרות לשתי פגישות לנסיון ★ פתיחה: 17.11.87
יועצי מס | גרפיקה
כתבנות | תמלילנות | קלדנות
פרטים והרשמה: ז'בוטינסקי 106 ת"א (בנין גימנסיה הרצליה) טל. 03־263123 – בשעות 16.00–19.00.

למד בהתכתבות בביתך ובזמנך הפנוי
- ★ הנה"ח 1+2
- ★ גרפיקה
- ★ גרפולוגיה
- ★ חשבי שכר

גזור ושלח
לכבוד מכון שי ז'בוטינסקי 106 ת.ד. 26514 ת"א, מיקוד 61264
נא לשלוח לי פרוספקט לקורס ______ בכתב
שם ______
כתובת ______

תשבץ שעה של פנאי

מאת הלל הרשושנים

מספר 1446

21 פרסים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה. המען למשלוח פתרונות: „הלל", תשבץ השבוע מס. 1446, ת.ד. 20227, ת"א, (61201).

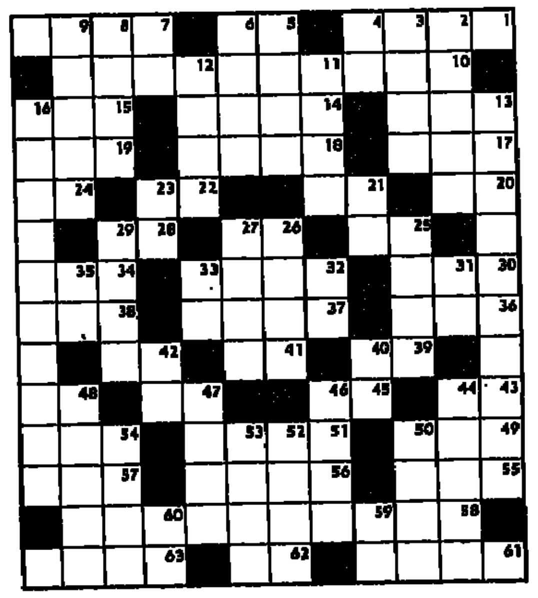

במאוזן – מימין לשמאל: 1) היפוכה של „מצוות" 5) „אלם" – עורף-„ראש" 7) פרח סגול – בעל פקעת 10) משורר ומדקדק עברי – בר פלוגתא של מנחם בן-סרוק 13) אסון 14) חזיון לילה 15) אי-ציות 17) בירת מדינה אירופית 18) נסיון של כושר 19) אחד המזלות שבשמים 20) זימרה 21) מושג בשחמט 22) שליח-ציבור 24) עיר כוהנים בימי המלך שאול 25) מדור קטן 26) עצוב וזעף 28) עוף דורס 30) „תרדיף" (שם נרדף) ל„גבול" 32) תפוח אדמה (מתחדישי הלשונאי הלל הרשושנים). 34) כלי לחימום מים 36) אבן מאבני החושן 37) גז חסר צבע וריח הנמצא במים 38) הצילה את מרגלי יהושע בן-נון 39) תבלול בעין 41) שר 42) בן-צאן 43) צד מערב 45) אבי גזענו 47) מיצרך חיוני לבני אדם 48) מבני המשפחה 49) מידת הצלע הקצרה 51) מלך הציפורים 54) ילל, השמיע בכי מקוטע 55) סגסוגת של נחושת, בדיל, אבץ ועופרת 56) מדבר בקול נמוך 57) עול לצוואר הבהמה 58) אגרונום ישראלי (1873 – 1953) מייסד נהריה 61) שטח תחום 62) מסמל את נשמת האדם 63) אימרה קצרה.

במאונך – מלמעלה למטה: 2) „צ'יז'בת בעברית – מתחדישי הנ"ל. 3) שולט ביד חזקה – דיקטטור – מתחדישי הנ"ל. 4) מלת חיוב 5) בלוטה בחלל הבטן מאחורי הקיבה 6) אביו של שמשון הגיבור 7) בעל נכדים 8) כלי קצירה 9) מקום השבעת חיילי השריון 11) אישקוקה, נרדשיר 12) תעלה המחברת את האוקיינוס האטלנטי עם הים הצפוני 13) חבר-כנסת פעלתן מאוד 16) מלך ישראל, חטא והחטיא את הרבים 21) אות באלפבית 23) סמל האיטיות 25) „תרדיף" ל„מבחש" 26) אבן יקרה כחולת 27) ספר-אהבים – בלעז 29) שירה 31) עגלה מחופה. 32) חסר ערמומיות 33) חברת תחבורה עירונית 35) טבעת ברזל באף הבהמה 40) קנה-השיבולת 42) בן אדם וחוה 44) צירוף של בתי שיר 46) כלי שולחן 47) עסקן ציבורי 48) צמח ריחני המשמש לרפואה 50) זכוכית יקרה, „קריסטל" 52) מקום לשמירת חפצים 53) הפיכת עקום לישר 54) ישוב עירוני לשעבר בסיני שהפך ל„ישיבה" 59) שטח מים ענק 60) נקב המחט.

לאן הכלב נעלם?

הילדים לאה, חמי ועלי ביחד עם הכלב „ג'ינג'י", טיפסו על גבו של דודם נהנו מרכיבת עליזה, לפתע הם הבחינו כי כלבם חשוב נעלם. אנא ילדים, עיזרו להם למצאו.

תשבץ תרתי-משמע

מאת © נדיב אבידן

מספר 205

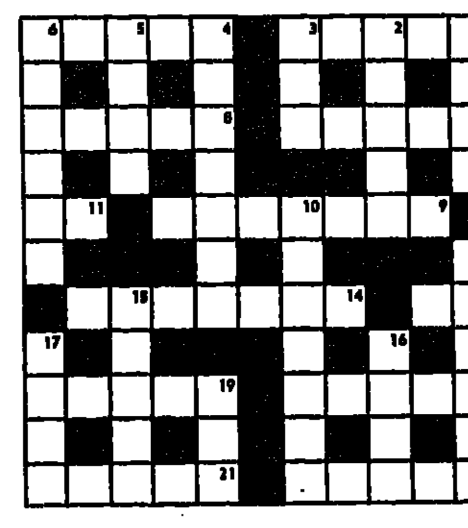

מאוזן:
1. בעל רשע אבל לא מרובע (מ) (5)
4. קובה מסריחה עוד מתקופת התנ"ך (5)
7. ממצבר אפשר להפיק רק שני צלילים (5)
8. זיקנת במוצ"ש (5) (עפ"י ראובן וימר)
9. בטלוויזיה דויד אבידן שלו (4,3)
11. עם „13 אופקי" אצלינו זו בעיה אופנתית (4)
13. ראו „11 אופקי"
14. כשמבקשים, הקצב לא מסרב לשתף פעולה (3,4)
18. איזה יופי! אפשר לכתוב בהמה בשתי נקודות (5)
19. היא לא נחה על מפות (5)
20. למשל, זובין מהטה, קים (5)
21. למרות שלא חסרים מתנדבים, זה מוריד מהעוצמה (5)

מאונך:
1. בן יהודה מעניק שתי נקודות למנוחה (4)
2. הוא לא זקוק לזה עדיין – הוא רק בן שמונה (מ)(5)
3. שאלה דרום אמריקאית (3)
4. אני ורפי מספיק חשובים כדי לשבת מתחת לחופה (מ)(7)
5. מסתובבת על כביש רחב (4)
6. את הפרחים הוא קיבל מהמפסידים (6)
10. בצפון אין כל חדש – גם הבגדים ישנים (7)(עפ"י גדעון שחר)
12. לבוש שאפשר להשיג בנשק, לא במזומן (6)
15. עליך בתול אפשר יהיה למצוא לה שימוש (5)
16. בגד לא אופנתי שמוכיר מאד משורר (4)
17. כשהוא לא מעז, זה מעייף (4) (עפ"י יגאל נבאי)
19. המלכודת שלהם מרתח לאדמה (3)

בין הפותרים יוגרל סך 25 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע „ידיעות אחרונות" ת.ד. 9177 מיקוד 61091 ת"א.

חשבון קטן

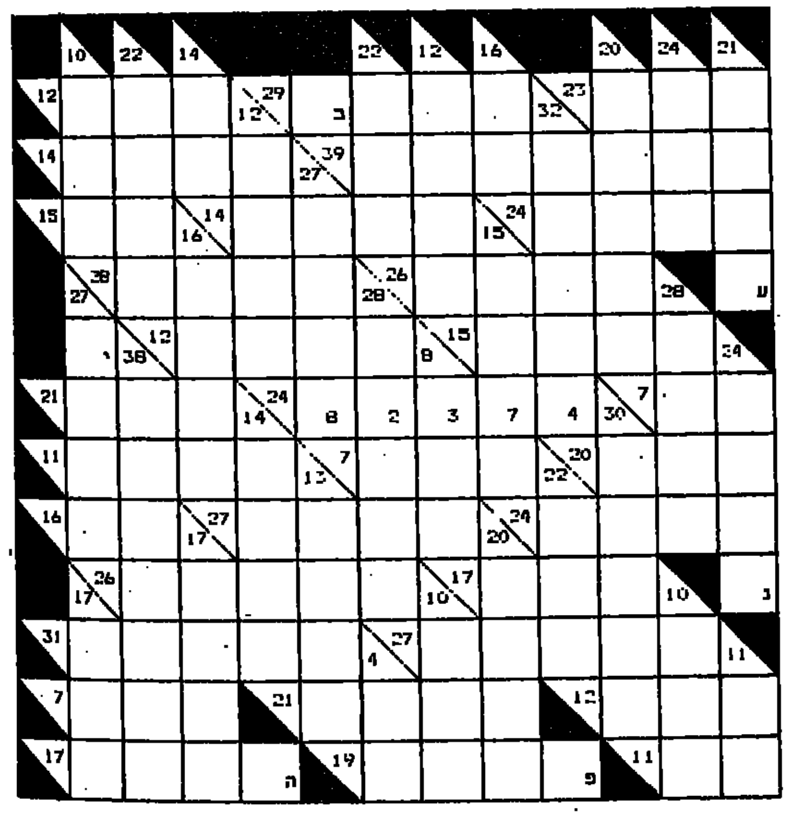

עליך לרשום בכל משבצת ריקה ובכל משבצת שמודפסת בה אות את אחת הספרות שבין 1 עד 9 ועד בכלל, באופן שסכום הספרות יהיה הסכום המודפס בגוף התשבץ. סכום המופיע מעל לאלכסון מתייחס לספרות שיש לרשום מימין לסכום וזה המופיע מתחת לאלכסון מתייחס לספרות שיש לרשום מתחתיו. בכל סדרה המהווה סכום, כל הספרות שונות זו מזו. אחת הסדרות רשומה בגוף התשבץ.

כפתרון עליך לשלוח את סכום 7 הספרות הניצבות מאחורי הניב בעין יפה (על פי תרומות ד, ג).

בין הפותרים יוגרל הספר כל השירים מאת נעמי שמר.

הפתרונות והזוכים

פתרון חידת „אותיות ומספרים" מספר 1176.

א. שיחזור החשבון בספרות:

	+ 6 0 3
	4 6 5
	1 3 8
	- 3 2 7

פעולות

ב. הסיפרה „9" אינה משתתפת בחידה זו.

שמות הזוכים וזוכי צה"ל בתגרולת 17 פרסי הספרים – „אותיות ומספרים" מס. 1176

חובב סיידא, טבריה; יעקב ביטרספלד, ת"א; פאמלה טביבניה, ראשל"צ; צבי יהודאי, חיפה; שלי הראל, באר-שבע; מולדבסקי, נתניה; צבי שרמת, ק. גיר-עוז; יהודית ליוורוביץ, נהריה; ארז רווה, בת-ים; שולמית בק, ירושלים; יהורם בן-שחר, רמת-אפעל; מנשה כתב, עכו; נסים נחמני, צה"ל; סמ"ר צביקה ובר, צה"ל; סג"מ ישראלה קצנשטיין, צה"ל; סמל אנדרי אזולאי, צה"ל; רני עמית, צה"ל.

פתרון גליון 1238

- מי יוצא דופן: חוף השנהב – אינה אי.
- חשבון קטן: סוד החיים מצוי באמנות.

פתרון תשבץ השבוע מס' 1439

במאוזן: 1) „אנסקי" 5) נרתיק 9) דיל 10) תנוך 13) גנב 14) רם 15) שוח-נפש 17) שר 18) „שפרעם" 19) „הומור" 20) נה 21) חם 23) פח 25) שלום 28) „מנחם בן סרוק" 30) אייר 32) „שילה" 34) נתן(ן); 35) „ויצו" 37) תנה 40) הלב 41) קב 42) „עין-גדי" 45) צד 46) צק 48) כדור 49) גוי 50) „בטריה" 51) „גובלה".

במאונך: 1) אדר שני 2) „נימפה" 3) טל 4) יתום 5) נכפה 6) תג 7) ינשוף 8) „קבר-רחל" 11) נת 12) „ון" 15) שעל 16) שוק 21) חלבון 22) מונית 24) „מגילה" 25) שמא 26) מסר 27) „אוריה" 29) „משה קצב" 31) „עובדיה" 33) ונבוט 36) צלצול 38) „מיכה" 39) בדרן 43) נד 44) גו 47) קר 49) גב.

שמות הזוכים בצירוף חיילי צ.ה.ל. בתגרולת 26 פרסי הספרים – תשבץ השבוע מס. 1439

פרס א': הספר „לא זכיתי באור מן ההפקר" מאת יצחק רפאל: בתיה קלחמן, ירושלים; ואלה ה-25 זכו כ"א באחד הספרים השונים.

שוש ציבורי, קיבוץ מרחביה; עמוס לי-נברג, חיפה; בתיה אוזן, פ"ת; גבריאל סידני, ירושלים; בלהה אילן, ק. דפנה; נדב גולבנדי, כרכור; יואל טל, גדרה; חנה ימיני, חיפה; אהרן פאר, תל-אביב; נילי מירב, אור-עקיבא; לאה בינדר, הוד-השרון; שמעיה קוזמל, ק. תל-יוסף; שלמה שפיגל, פ"ת; יועד בן-דוד, ת"א; אהובה כהן, ראשל"צ; אליעד דוידי, חולון; דני גספר, באר-שבע; משה ברוך, רמת-השרון; בלה קרת, ירושלים; שרה שמעון, ק. כפר-מסריק. נגה רוזנהימר, צ.ה.ל. ד. שפט, צ.ה.ל. דבורה פויר, צ.ה.ל. ברוך גר-נוט, צ.ה.ל. שמואל מועלם, צ.ה.ל.

כתב ציורים

בשבוע שעבר נפלה טעות בשורה האחרונה של החידה. צריך היה להיות (4,3,3) ולא כמו שפורסם בטעות. עם הפותרים הסליחה.

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 203

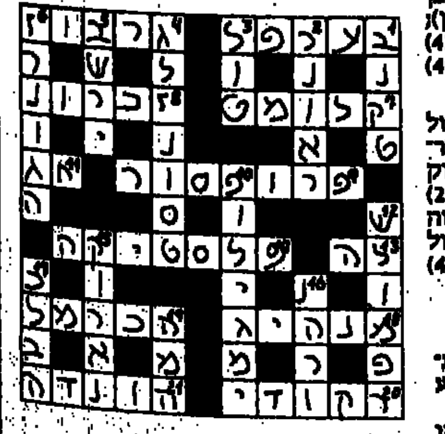

■ את הפתרונות יש לשלוח במעטפה לפי הכתובת: „7 ימים", שבועון „ידיעות אחרונות". „שעה של פנאי", ת.ד. 20227 ת"א, מיקוד: 61201.
■ ישותפו בהגרלה רק אלה שמעטפותיהם יגיעו תוך 10 ימים מיום פרסום החידה.
■ נא לציין את שם החידה ומספר הגליון על המעטפה.

אותיות ומספרים

מספר 1179

לפניכם חידת „אותיות ומספרים". בפעולת החילוק הוחלפו הספרות באותיות. יש לשחזר את פעולת החשבון, ולמצוא את הספרה שאינה משתתפת בה ★ 12 פרסי ספרים יחולקו בתגרולת בין הפותרים נכונה ★ המען למשלוח הפתרון: „אותיות ומספרים מס' 1179", ת"ד 20227, ת"א.

ה ס ת ו	ק ע
ק ר ת	ה ד
ח ו ק	
ד ח ק	
ס	

ברידג' מאת רחל שמיר

ברידג' וארוחה קיצית

הצורך והרצון להתראות עם חברותי מדי פעם מונע ממני את הרווח להתחמק מהמפגש השבועי במיסגרת מישחק ברידג'. הן קוראות לזה ברידג' ומדי פעם אני שומעת התבטאויות כגון: „אינני משחקת רמי, זהו ברידג' של טפשים". אין הן יודעות כמובן שאני מבכרת רמי טפשי על ברידג' טפשי. הן משחקות את הברידג' שלהן באותו סיגנון ובאותן שגיאות לפחות שלוש פעמים בשבוע.

הפעם נפגשנו בבית שושנה והיא קיבלה אותנו בגינה והגישה לנו ארוחה קיצית: שפע של סלטים ומרק יוגורט קר ויבש. כולנו כיקשנו את המירשם.

הנה אחד ממשחקי המיפגש הזה:

צפון
♠ 10 4 3
♡ 8 5
♢ 3 2
♣ 10 7 6 5 4 3

מערב
♠ 5 2
♡ Q 10 4 2
♢ K 5 4
♣ K Q J 9

מזרח
♠ 8 7 6
♡ 6 3
♢ Q J 10 9 7 6
♣ 8 2

דרום
♠ A K Q J 9
♡ A K J 9 7
♢ A 8
♣ A

חילק דרום – שושנה.

ההכרזות:

דרום	מערב	צפון	מזרח
2 קלאב	פאס	2 דיאמונד	פאס
2 ספייד	פאס	3 ספייד	פאס
6 ספייד	פאס	פאס	פאס

עלי לציין ששושנה נועזת בהכרזותיה, אולם כשמגיע לביצוע היא משחקת כמו כולן.

מערב הובילה במלך קלאב. שושנה זכתה באלוף ביד ומשכה פעמיים שליטים בהשאירה את העשירית ברומס. עכשיו משכה פעמיים הארט ואת השלישי חתכה בעשירית ברומס, ונאלצה בסופו של דבר להפסיד דיאמונד אחד והארט אחד לכשלון החוזה.

„הכרזה נועזת דורשת גם ביצוע נועז", העזתי להעיר.

„את מדברת ברצינות?". נשאלתי. כולן היו משוכנעות ששושנה לא היתה צריכה להכריז ששה ספייד – חוזה שאינו ניתן לביצוע.

„באשר להכרזה, אין ספק שזו העזה", „אולם מאחר וההכרזה נעשתה, על המכריזה להתעמק ולחפש דרך ביצוע, וקיימת כזו".

„איך, איך?" שאלו כולן.

הסברתי: „במקרה זה לא הייתי מושכת שליטים לאחר הוכיה באלוף קלאב. אני הייתי מושכת קודם כל פעמיים הארט באלוף ובמלך ואת ההארט השלישי הייתי חותכת ברומס בעשירית ספייד. בכמהלך החמישי הייתי נכנסת ליד באלוף דיאמונד ומשחקת הארט נוסף. הפעם הייתי מוסרת את הלקיחה למערב במריקת דיאמונד מן הרומס. ההחזר של מערב במעמד זה אינו משמעותי. כל החזר מאפשר חיתוך דיאמונד ברומס, משיכת השליטים מידי היריבים וההארט החמישי ביד שהוגבה בינתיים משלים את הביצוע.

„יפה מאוד אבל קשה", אמרו כולן.

„תודה", אמרה שושנה, „ועכשיו שותים קפה קפוא".

„אל תשכחי לתת לנו את מירשם מרק היוגורט".

והנה המירשם:

המצרכים לשש נפשות: שתי כוסות יוגורט, כוס אחת כי סודה, רבע כוס שמנת, חצי כוס אגוזים קצוצים, בצל ירוק אחד, מלפפון ירוק חתוך לקוביות קטנות, שתי כפיות שמיר קצוץ, מלח ופלפל לפי הטעם. מערבבים את כל המצרכים ושומרים במקרר. לבחוש לפני ההגשה.

זה באמת טעים ומרענן בשלהי הקיץ.

שחמט מאת אורי צחור

מלחמת המלכודות

במשחק השמיני ברו-קרב על אליפות העולם בסביליה, ראינו משחק הדורש תמרון נבון מול משחק פאסיבי. רק בשלב הסיום טמן קספארוב מלכודות נהדרות ליריבו (ראה סיום המרור).

לעומת זאת יש קרבות בהם מתנהלת „מלחמת מלכודות" כבר מהשלבים הראשונים. נוסח אופייני, למלחמה כזו, הוא גמ-ביט מרשל בפתיחה הספרדית. הגמביט זכה בתחרויות הבינאזוריות האחרונות לערנה. המשחקים בכלים השחורים אף זכו להצלחות מרהיבות עין. גם האמן ישראל גלפר נקט בנוסח זה, בסבוב השלישי של האליפות הפתוחה של תל אביב, נגד בכיר שחמטאי ישראל כיום, רב האמן הבינלאומי יהודה גרינפלד. התפתח משחק מסובך ביותר. המשחק מובא להלן; עם הערותיו המאלפות של יהודה גרינפלד שהן מרתקות לא פחות ממהלכי הקרב.

פתיחה ספרדית

לבן: יהודה גרינפלד

שחור: ישראל גלפר

27 באוקטובר 1987

1.ה4, ה5; 2.פ-ו3, פ-ג6; 3.ר-ב5, א6; 4.ר-א4, פ-ו6; 5.0-0, ר-ה7; 6.צ-ה1, ב5; 7.ר-ב3, 0-0 8.ג3, ד5; 9.ה:ד5, פ:ד5; 10.פ:ה5, פ:ה5; 11.צ:ה5, ג6; 12.צ-ה1, (הפעם חשוב מאד סדר המסעים 14 – 12 כדי למנוע ואריאנטים נוספים. כמו 12.ז3, ר-ד6; 13.צ-ה1, ג5; 14.ד4?! ר-ב7; 15.ר:ג5, צ-ה8; 16.פ-ד2, פ:ג3; 17.ב:ג3, ר:ג3, 18.ג6, ר:ג6; 19.צ:ה8+ מה:ה8; 20.צ-ב1, צ-ד8; 21.מה-ג2, ר:ד2; 22.ר:ד2, ר-ה4; ולשחור יתרון. כך התנהל אשתקד המשחק: בראגה-גלר. מוטב היה 14.ד3, אך לשחור משחק טוב)

12...ר-ד6; 13.ז3, (או 13.ד3, ואז לשחור מסע נוסף במקום 13...מה-ח4; המקובל, והוא ר-ו5; ומתקבל מצב שקול) 13...מה-ד7; 14.ד3, מה-ח3; 15.צ-ה4, (אם היה הרגלי ד' על ד4 אזי 15...ז5!) 15...מה-ו5; 16.ר:ז5? מה:ו5; 16.פ-ד2, מה-ז6; 17.צ-ה1, (אפשר 17.פ-ו1, כבמשחק: טימן-היבנר 1985, שנמשך 17...ו5; 18.צ-ד4, 41; 19.צ:ד5, ג:ד5; 20.ר:ה5+ ר-ה6; 21.ר:א8, צ:א8; 22.מה-ו3, צ-ו8; והמצב לא ברור)

17...ו5; 18.ג4, 41; 19.פ-ה4, 4.19... (19.ג:ד5 ?5; 19...ו:ז3!; 20.ו:ז3, ר-ז4!; 21.מה-ג2, ב:ג4; 22.מה:ג4, (תידרוש לאחר 22.ד:ג4, צא-ה8; 23.ג:ד5, ר-ז3; 24.ר:ג6+ מ-ח8; השחור זוכה) 22...ר-ג7; 23.מה-ג5! ר-ז3; (לא 23...צא-ד8; כשל 24.ר-ז5, צ-ד7; 25.צא-ג1, אך מעניין 23...מ-ח8; 24.ר:ד5, ג:ד5; 25.מה-ג7, ד:ה4; 26.ר:ה4, צא-ג8; ואין כל בטחון שלשחור תמורה לרגלים החסרים. גלפר העדיף לשמור על המתח) 24.ר:ד5+ ג:ד5; 25.מה:ד5+ מ-ח8; 26.ר-ה3, (מצב קריטי. לא די ב 26...צא-ד8; 27.מה-ג4, אך מעניין 26...צא-כ8; עם האפשרות 27.צ-ו1, ר:ז3!? 28.מה-ז5! או 27...צ:ב2; 28.צ-ז2, 26...צא-ה8; 27.מה-ז5, מה-ה6! 27...ר:ה4; 28.ר:ה4, מה:ה4; 29.ר-ו2, מה-ז3, 30.ר-ד4, ושומר על יתרון הרגלי) 28.צא-ג1, צ-ו5; (28...מה-ח3, 29.צ-ג2) 29.מה-ח4, ר-ד8; (29...צ-ח5; 30.פ-ו5, מה-ו6; 31.מה-ג4, או 30...מה-ד5; 31.מה-א4!) 30.מה-ח3,

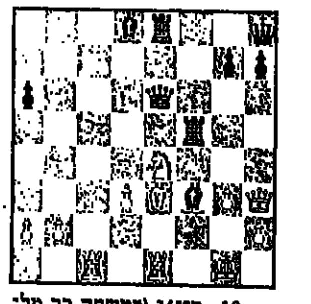

30...ר-ו4!? (במשחק רב מלכודות, עלול להגיע הרגע של המלכודת הלא נכונה. לאחר 30...צ-ה8; המצב לא ברור דיו. מעניין ביותר 31.ר-ג5, ר-ב6; 32.פ-ו2, ונראה כאילו הלבן זוכה בשל האיום 33.ר:ב6, מה:ב6; 34.מה:ו5, אך 32...ר:ג5! 33.צ:ה6, ר:ו2+ 34.מ-ו1, ואם 34...צ-ח5; אזי 35.צ-ה8! צ:ה8; 36.צ-ג8! וזוכה. או 34...ו6! 35.צ-ג7, 36.צ-ו6! אבל 34...ר-ג5! והעדיפות לשחור. למשל 35.מה:ו5, צ:ו5; 36.צ:ג5, ר-ד5+ או 35.מ-ה1, ר-ב4+ 36.צ-ג3, צ-ח5; 37.מה-ו1, צ:ח2; לכן במקום 31.ר-ג5, כדאי 31.פ-ו2! ר-א8! 32.פ-ה4?! והמצב מעניין)

31.מה-ז2, (31.מ:ז1? צ-ו1+. עתה אין לשחור כל תמורה) 31...מה-א2? (משגה במצב קשה) 32.פ-ד6, ר-ז3; 33.מה-ז2, ר-ז4; 34.פ:ו5, צ-ו8; 35.ר-ג3, והשחור נכנע.

צוותי העוזרים

לכל אחד מהמתמודדים ברו קרב על אליפות העולם, ארבעה עוזרים. בראש הצוות של גארי קספארוב, עומד רב האמן יוסף דורפמן בן ה 34 מלבוב. דורפמן זכה, יחד עם בוריס גולקו באליפות ברה"מ ב 1978. כיום הוא מאמן בכיר באזארביז'אן. דורפמן כיהן בצוות של קספארוב, גם בעבר. העוזרים האחרים הם: האמן הבינלאומי זורב אזמייפראשבילי בן 27, רב האמן סרגיי דרלומטוב בן 28 והאמן אלכסנדר ניקיטין בן 52.

בראש הצוות, של אנאטולי קארפוב, ניצב רב האמן איגור זאייצב בן 49, מאמן בכיר במוסקבה ועמו רב האמן קונסטנטין לרנר בן 37, האמן הבינלאומי מיכאיל פודגאייץ והאמן הבינלאומי אליזבאר אובילבה בן 37.

לבן: קספארוב

שחור: קארפוב

סביליה 1987

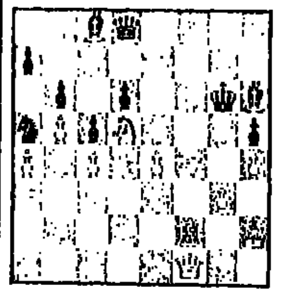

תור השחור

לפנינו סיומו של המשחק השמיני ברו קרב בסביליה. קארפוב סיחק כאן 47...מה:ה8; ולאחר 48.ה5! ד:ה5; 49.צ-ו6+ מ-ז7; 50.צ-ד6, השחור נכנע שכן אינו יכול למנוע הפסד רץ. השאלה שאנו מציגים בפניך הפעם היא כיצד היה קספארוב זוכה, לאחר 47...ר-ז7; ? הפתרון להלן במהופך.

פיתרון

[illegible]

על בולים ובולאים מאת שלמה שמגר

קטלוג „מישל"

לירות משמעותיות במחירים מציינות את ההערכות של מדינות מערב-אירופיות שונות בקטלוגים שהופיעו זה מכבר. מדובר, בעיקר, במחירים הנקובים בקטלוג הגרמני „מישל", שתפס בארצנו את מקומו של הקטלוג השווייצרי „צומשטיין", שמחיריו שימשו בשנים עברו בסיס לכל הסחר והחילופים בבולאות הישראלית.

ברור, שחלק מן השינויים נובעים מן העליה בשער המטבע הגרמני לעומת הדולר ומטבעות של מדינות מערביות אחרות. אבל, הורגש, כנראה, גם שוכע מסויים, שפגע במעמד של המדינות המופיעות בקטלוגים של מערב-אירופה. המדינות הללו נחשבו, כרוכן, למה שקרוי „השקעה טובה". אבל, כבר מאז 1981 צצו תופעות מדאיגות, שכירסמו במחירים.

כפי שהוכבר משתקף בקטלוג „מישל" לשנת 1987/88, הפסידו הבולים של טורקיה עד שלושים אחוז מערכם; בולי פורטוגל הוזלו ב-21 אחוז בממוצע; בולי הולנד – 18 אחוז; מלטה – 20 אחוז; שבדיה – 14 אחוז.

מאידך יש לציין, כי בולי יוגוסלביה התייקרו בכמעט 14 אחוז בממוצע. עליות מעניינות שהתמשכו על פני חמש השנים האחרונות (לגבי ההנפקות של החומש האחרון) אופייניות גם לבולי המדינות הבאות: דנמרק – 16 אחוז, בריטניה – 4 אחוז; צרפת, – 13 אחוז; גרמניה המערבית – 15 אחוז.

אבני ציון בתחבורה

סיירה ליאונה כיבדה את מנצחי אליפויות הטנים בווימבלדון בסידרה המראה את הספורטאים הבאים: איוון נולאגונג, מרטינה נברטילובה, ג'ימי קונורס, ביורן בורג, בוריס בקר, ג'ון מקאנרו, קרים אוונס, ווירג'יניה ווייד, סטפי גראף.

כן הונפקה באותה ארץ מערב-אפריקנית סידרה ושמה „אבני-ציון בתחבורה" המציגה כלי תחבורה שונים החל בחלליות ועד טנק מהמלחמה העולמית הראשונה.

וילה-לובוס

גדול המלחינים של בראזיל, הייטור וילה-לובוס נולד בריו-דה-ז'אנירו לפני מאה שנה ומופיע על בול חדש שעוצב בידי מרטה פוסה, שכבר עיצבה בול לכבוד המוסיקאי בסידרת המלחינים הפופולריים משנת 1977. וילה-לובוס, שעשה שנים רבות באירופה ונמנה עם ידידי הפסנתרן ארתור רובינשטיין, כתב בשנת 1959. יצירתו המפורסמת ביותר נקראת „באכיאנאס בראזיליראס".

אחדות הנוגעים

דואר האומות המאוחדות הנפיק לכבוד יום האו"ם 1987 שלוש סדרות בנות שני בולים (בטרבה הניו-יורקי ובסניפי וינה וג'נבה) המסמלות את אחדות הנוגעים בעולמנו לפי רעיון עליו של הציירת אליזבת פון יאנוטה-בזובסקי.

האמנה האנטארקטית

בארגנטינה הופיעו שני בולים למלאת 25 שנה לחתימת האמנה האנטארקטית וגליון מזכרת המכיל את שניהם. כן יצאו בולים לכבוד מאה שנות קיום בנק המשכנתאות הארגנטיני ולכבוד התנועה השיתופית הארצית.

מטבעות ומדליות מאת חיים לנגלבן

המודולור השווייצרי

מטבע זכרון חדש בעריך של 5 פראנקים שווייצריים, הונפק לציון מלאת 100 שנה להולדת לה קורבוזייה – שארל אדוארד ז'אנרט – אדריכל, צייר ופסל, מהבולטים במאה ה-20.

מטבע הקופרו-ניקל הוא בגודל של מטבע ה-5 פראנקים הנמצא כיום במחזור הכספים הרגיל. המילים: "Dominus Providebit" וכן 13 מכבים מופיעים על דופנו החיצוני.

מחבר המודלים, מאכס כתל, מהעיר צומיקון, צייר על הצד הקידמי, בהצגה אמנותית חופשית, את ה„מודולור", שיטת מדידה שפותחה על-ידי לה קורבוזייה. על הצד האחורי של המטבע מופיעה הכתובת: 1987 – 5 פראנק בתוספת "Confoederatio Helvetica", המצויירת בהארמוניה גראפית נפלאה עם הצד הקידמי. מטבע זכרון חדש זה הוצא למכירה כבר ב-6 באוקטובר 1987, ברוב הבנקים המסחריים בשווייץ, עד לאוזלת המלאי, וכן גם בבנק הלאומי הפדראלי. כמות המהדורה היא כדלקמן: 935 אלף יחידות בתגמיר רגיל ו-62,500 עותקים בגירסה קשוטה בתגמיר בוהק.

ההכנסות ממכירת מטבע זה מוקדשות למטרות תרבות.

משחקים אוניברסיטאיים

סאן-מארינו – רפובליקה זעירה המהווה מובלעת בתוך איטליה, דרומית-מערבית לעיר רימיני, הנפיקה שני מטבעות זכרון לציון המשחקים האוניברסיטאיים, שהתקיימו בזגרב. מטבע כסף אחד הוא בעריך של 500 לירטות, קוטרו 29 מ"מ, משקלו 11 גרם, ואילו מטבע הכסף השני הוא בקוטר 1,000 לירטות, קוטרו 31.4 מ"מ ומשקלו 14.6 גרם. שני המטבעות הם ממתכת בטוהר 850/000, כאשר המהדורה של שני המטבעות זהה בכמות של 800,000 יחידות לכל מטבע.

מן הראוי לציין, כי תיירות, בולי דואר ומטבעות זכרון הם מקורות הכנסה העיקריים של הרפובליקה הזעירה. משערים כי במשך עונה מבקרים בסאן-מארינו כ-3 מיליון תיירים. שטחה של סאן-מארינו כ-61 קמ"ר, יש לה הסכם איחוד מכס עם איטליה, המייצגת אותה ברוב הארצות. המטבע לירה איטלקית. סאן-מארינו היא שריד אחרון לנסיכויות העצמאיות שהיו קיימות בעבר באיטליה. בימי הביניים היתה בחסותם של שליטים שונים. ב-1862 חתמה על חוזה וידידות עם איטליה, שתוקן מאז פעמים רבות. שני מטבעות הכסף של סאן-מארינו, ארוזים בקופסית מהודרת, הם נמכרים כסט שלם במחיר של 36,000 לירטות. המטבעה הרשמית, המנפיקה את המטבעות, טורחת להודיע, כי בקרוב יונפקו מטבעות כסף אלה גם במהדורה נוספת בתגמיר קשוט-בוהק. על מועד הנפקת המהדורה הנוספת בתגמיר קשוט, תבוא הודעה נוספת מטעם הממשל בסאן-מארינו.

מדור לימודים

הנהלת חשבונות

הנהלת חשבונות

כולל לימוד הנהח"ש ממוחשבת

הרשמה לקורסים סוג 1 + 3;2

קורסי ערב מודרים פעמיים בשבוע במשך 5 חודשים. קורסי בוקר וערב אינטנסיביים 3 פעמים בשבוע במשך 7 שבועות. השיטה המשולבת מקצרת את תקופת הלימודים לחצי, ומוזילה את שכר הלימוד בשליש.

- הכנה לבחינות סיום ממשלתיות
- קבוצות לימוד קטנות
- מרצים מנוסים • לימוד אינטנסיבי
- תרגול בעבודה מעשית
- השתלמות במכון ע"י ב מ

חינם - 24 שעות ביממה. חייג ברגע זה לטל' 295629 .03 ,201392 .03 ,688601 .04 ,221933 .02 73714 .057 גם בלילות ובשבתות. מסור/י שמך, כתובתך ומס' הטלפון שלך ותקבל/י לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה - חינם.

לכבוד המכון הישראלי למינהל ת.ד 28124 למס' 98 ת"א מיקוד 61281. אבקשכם לשלוח אלי חינם מדריך לימוד הנהח"ש

שם וכתובת ____ טל ____

משרדינו פתוחים בין השעות 9:00–19:00 רצוף

מכון ישראלי למינהל

עיצוב פנים

עיצוב בית

נפתחים קורסי בוקר וערב בת"א חיפה ירושלים ובארשבע

הקורס לעיצוב פנים מיועד לאנשים בעלי נטייה אסתטית ויצירתית המתכוונים להפוך להיות מעצבי פנים מקצועיים, לבעלי חנויות שחשוב להם למשוך קהל לחנויותיהם, לבעלי אולמות תצוגה וכל אדם הרוצה לדעת כיצד לתכנן וליהנות מהמרחב שלו ברווחה ובנוחות מירבית.

תכנית הלימודים כוללת: שרטוט ארכיטקטוני, גרפיקה, תולדות העיצוב, חומרים, ריהוט, תאורה, צבע ועוד.

מכון להכשרה מקצועית

אנגלית

פי 5 יותר אנגלית

מכל שיטה אחרת

תוך זמן קצר להפליא, תוכל ללמוד, לשמוע, לדבר, לקרוא ולכתוב אנגלית נכונה בשיטת הוראה אינדבידואלית המותאמת במיוחד לך!

- 12 רמות לימוד (לכל גיל ורמה)
- אנגלית לבגרות • הכנה ל־TOEFEL
- קורסים למתחילים – A.B.C (מיועד למחוסרי כל ידע קודם באנגלית. השיטה האמריקאית מבטיחה לך התגברות מחסום השפה והפחד "לפתוח את הפה").
- קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים (שכה"ל – הוצאה מוכרת ע"י שלטונות המס).

מבצע החודש!
חינם
- קסטה ללימוד עצמי
- מילון עברי־אנגלי

שיעורי עזר לתלמידים בשעות אחר־הצהריים.

קורסי ערב ובוקר או שעורים פרטיים, טיפול אישי, משקה חם, לימוד בקבוצה קטנה.

"למדתי במכונים האמריקאים ושיפרתי את האנגלית שלי!"

יעל ע.
מלכת היופי של ישראל.

מכונים אמריקאים לשפות

ניהול משרד

מנהלות משרד

נפתחים גם קורסים למזכירות בכירות

מכון ישראלי למינהל

תמלילנות קלדנות

גם את יכולה להרוויח 1500 ש"ח בחודש, כתמלילנית או קלדנית

הרשמה לקורסי בוקר וערב.

מדורי מודעות ה"דרושים" מוצפים מודעות בהן מחפשים מעבדות תמלילים, קלדניות ומעבדות נתונים. אנו את מחפשת עבודה שאין בה אבטלה, מקצוע בו תמצאי בקלות עבודה מספקת, מכובדת ומכניסה.

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ע"ג מחשב משוכלל I.B.M.-P.C ללא תלות בגילך והשכלתך, בכל מקום בארץ ובשעות הנוחות לך כ־
- מעבדת תמלילים • קלדנית •
- מפעילת מסוף (קורס המקנה לך 2 מקצועות במקביל מעבדת תמלילים וקלדנית).

הכוונה תעסוקתית לבוגרות למשרדים, מוסדות ומפעלים בכל רחבי הארץ.

חינם – 24 שעות ביממה: חייג/י ברגע זה לטל' 201392 .03, 726132 .03, 221933 .02, 73714 .057, 604605 .04 גם בלילות ובשבתות מסור/י פרטיך ותקבל/י לביתך חוברת הסבר – חינם.

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00–19.30 רצוף

מ.י.ל. מכון ישראלי למינהל

טכנאות

טכנאי שירות וידאו - טלוויזיה

לימודי ערב פעמיים בשבוע

ללא תלות בגיל, השכלה או ידע באלקטרוניקה

מקצוע נדרש • הכנסה גבוהה עבודה מעניינת

- מסלול שנתי למחוסרי ידע באלקטרוניקה.
- מסלול חצי־שנתי לאלקטרונאים.
- לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים.
- רוב הקורס בעבודה מעשית – הכוונה לעבודה למסיימים.

כולל קורס לאנטנות צלחת לוויינים!

לקליטת שידורי לוויינים וטלוויזיה בכבלים

סידור מיוחד למשרתים במילואים

חינם 24 שעות ביממה: חייג/י ברגע זה לטל' 660893 .03, 73714 .057, 684505 .04 גם בלילות ובשבתות. מסור/י פרטיך, ותקבל/י לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה – חינם.

המכון להכשרה מקצועית

מזכירות רפואית

גם מזכירה רפואית וגם מזכירה בכירה בקורס אחד

הרשמה לקורסי בוקר וערב.

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00–19.30 רצוף

מכון ישראלי למינהל

תיכנות

תכנות מחשבים

קורסי בוקר וערב בפיקוח משרד העבודה לקראת התואר תוכניתן סוג 1

מכון להכשרה מקצועית

גרפיקה

גרפיקה

הרשמה לקורסי בוקר וערב בת"א

הקורס לגרפיקה ועיצוב מיועד לבעלי נטיה למקצועות יצירתיים כמו ציור, פרסום, גרפיקה, אומנות, קריאטיביות ועוד.

ת"א בן־יהודה 32 בית אל־על ח. 510 טל. 295529

יעוץ מס

יעוץ מס - המקצוע המבוקש היום.

הרשמה לקורסי בוקר וערב
לקראת תעודת הסמכה מטעם נציבות מס הכנסה

דרישה ליועצי מס בארץ

יועצי המס זוכים למעמד ולשכר מכובד

אפשרויות תעסוקה מגוונות

מטרת הקורס

מכון ישראלי למינהל

שפות והשכלה תיכונית | למד והשכל | קורסים והכשרה מקצועית

אולפן עקיבא נתניה

חוויית לימוד משותפת לך, למשפחתך, לילדיך ולחבריך מהארץ ומחו"ל

- ★ קורסים לעברית למתחילים למתקדמים ולמשתלמים בתנאי נופש למשך 3-20 שבועות נפתחים ב־ 9.11.87, 7.12.87, 4.1.88, 2.2.88, 29.2.88, 11.4.88, 9.5.88, 20.6.88.
- ★ קורסים לערבית מדוברת למתחילים ולמתקדמים למשך 17 יום או 5 ימים "על קצה המזלג" נפתחים ב־16.11.87, 14.12.87, 11.1.88, 8.2.88, 7.3.88, 18.4.88, 16.5.88, 27.6.88.

פרטים והרשמה: אולפן עקיבא נתניה טלפון מס. 053-52312-3-4
ניתן לקבל חוברת מידע גם באמצעות טלפון מס. 03-220131

הסביבה

סדנא לעיצוב ואדריכלות

הרשמה לשנת הלימודים 1988

מחזור 2 לימודי־יום

אדריכלות • אדריכלות־פנים • עיצוב כללי

לבוגרי תיכון / להנדסאים / לאקדמאים

מידע והרשמה: רח' מנורת המאור 8 (נחלת יצחק 36) תל־אביב א'-ה' בין השעות 08.30-14.00 טל. 03-255184/5 בדואר: באמצעות בקשה בצרוף המחאת דואר על סך 22 ש"ח ל"סביבה" ת.ד. 21192 תל־אביב 61211

הנהלת חשבונות

2+1 ו־3 בוקר וערב. הלימודים בפיקוח משרד העבודה והרווחה.

סוג 1 חינם!*
למשוחררי צה"ל (1987)
בעלי 12 שנות השכלה
* ללא התחייבות וללא דמי הרשמה.

20% הנחה לחיילים בסדיר ולמשרתי כוחות הבטחון לכל הקורסים.

תאריכי פתיחה: 8.11 סוג 3 ★ 12.11 סוג 2+1 ערב ★ 15.11 סוג 2+1 בוקר

ידע בית ספר לחשבונאות
רחוב יהודה הלוי 18, תל־אביב.
טל. 661004, 662005, 662003 .03

ידע - בית ספר שבא בחשבון

עבור בצהוב

את הבחינה הפסיכומטרית

נותרו מס' מקומות בקורס האחרון הנפתח ב־15/11/87 למועד דצמבר.

- קורס HIGH Q הינו הקורס ברמה הגבוהה ביותר מסוגו בישראל.
- משך הקורס הוא למעלה מ־80 שעות.
- טיפול אישי לכל תלמיד במסגרת שעות קבלה של המרצים.
- קורס עזר נוסף חינם למתקשים במתמטיקה.

נמשכת ההרשמה גם לקראת מועדי הבחינות בפברואר ובאפריל 88.
מהדורה חדשה מעודכנת לשנת 88 של הספר הצהוב – עכשיו בחנויות.

HIGH Q

הכנה לבחינה הפסיכומטרית

רח' טרומפלדור 30 תל-אביב טלפון: 204990, 285288-03.

הזמנה מיוחדת להדגמה אישית חינם:

אנגלית מדוברת

בשיטת ספּיקינג

הדגמה אישית חינם!

ויותר מוזמן להדגמות־חינם, בה יוצגו לפניך הטכניקות המתקדמות ביותר ללימוד אנגלית בהדרכת טובי המורים בישראל.

הדגמות לקורסי הערב תתקיימנה בשעות 18.30, 18.45, 19.00 בתאריכים ובסניפים הבאים:

- ■ בית ציוני אמריקה – אבן־גבירול 26, תל־אביב. ביום א' 15.11 וביום ד' 18.11
- ■ ירושלים – בית מיל"ה, אגריפס 30. ביום א' 15.11 וביום ד' 18.11
- ■ ראשון לציון – גמנסיה ריאלית, סמולנסקי 3. ביום א' 15.11 וביום ד' 18.11
- ■ מלון פאלאס (ת"א) – הירקון 277, תל־אביב. ביום א' 15.11 וביום ג' 17.11

בנוסף לקורסי ספּיקינג לאנגלית מדוברת מציע מכון מיל"ה קורסים מיוחדים:

אנגלית למתחילים (A.B.C) – למעוניינים ללמוד אנגלית מהתחלה. הדגמות אישיות חינם תתקיימנה ביום א' 15.11 וביום ד' 18.11 בשעות 19.00, 18.45, 18.30.
- □ בית ציוני אמריקה: אבן־גבירול 26, ת"א.
- □ ירושלים: בית מיל"ה, אגריפס 30.
- □ ראשל"צ: גמנסיה ריאלית, סמולנסקי

אנגלית ביום ו' בבוקר – הדגמות אישיות חינם תתקיימנה ביום ו' 20.11 בשעות 9.30–10.30 בסניפים הבאים:
- □ בית ציוני אמריקה: אבן־גבירול 26, ת"א.
- □ ירושלים: בית מיל"ה, אגריפס 30.

אנגלית סופר אינטנסיבית

קורס למתקדמות בלבד: 3 שעות, 5 פעמים בשבוע, במשך 3 שבועות.
■ מלון פאלאס – הירקון 277 ת"א

הדגמות אישיות חינם: ביום א' 15.11 וביום ג' 17.11, בשעות 19.00, 18.45, 18.30

"ספּיקינג". המילה האחרונה של מיל"ה. פרטים בטל: 03-900595/6

לימודים בארה"ב

K.S.A

יעוץ אישי וטיפול בהרשמה ימים א', ב', ד', 16.00-19.00 שד' שאול המלך 35 תל־אביב בית־אמריקה חדר 1111 טל. 03-472707

המכון הספרדית לשפה

המוביל בלימוד ספרדית בארץ

7 רמות • קורס אינטנסיבי • קורס לשפה שוטפת • קסטות ללימוד
הקורס למתחילים מאפשר לדבר תוך 4 חודשים
שעות קבלת קהל מ־א' עד ה' מ־16.00 עד 19.30 דיזנגוף 184, 220223, 481539-03

להצליח בבגרות

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

10% הנחה לנרשמים השבוע

בחירת בית־ספר היא החלטה חשובה ביותר. לפני שאתה מחליט – שאל את חבריך. למד מנסיונם של אחרים!
נמשכת ההרשמה לכיתות בוקר וערב למועד יוני 1988 לכל מקצועות הבגרות, כולל: מתמטיקה מורחבת, פיזיקה מורחבת בחינות פסיכומטריות.

מספר עובדות על האולפן לבגרות בהנהלת המהנדס א. לחמן: 1. 80% מתלמידינו עברו בהצלחה את בחינות הבגרות במועד ינואר 1986. 33% קבלו ציונים 9 ו־10 במתמטיקה; 2. לימוד עד להצלחה בבחינה ללא תשלום נוסף, או החזר שכר לימוד במקרה של כשלון שני; 3. שעורי עזר לתלמידים מתקשים ללא תשלום נוסף; 4. בסקרי דעת קהל של חברת "קלע" בשנת 1986 ובשנת 1987 ברציפות, נבחר האולפן לבגרות בבי"ס האקסטרני הטוב ביותר בישראל; 5. לכן, זהו ביה"ס האקסטרני למבוגרים הגדול ביותר בישראל; אך בעל הכיתות הקטנות ביותר! הנך מוזמן להתייעצות בלתי מחייבת.

אליהו חכוה: "מ־6 בתיכון ל־10 באולפן לבגרות בפיזיקה 5 יחידות".

ההרשמה:
- תל־אביב: רח' דרך חיפה 81 (בנין תיכון חדש חדר 7), טל' 5461106, 5460618 .03
- ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16 טל' 222375, 222340 .02
- חיפה: רח' יל"ג 3 (ביה ליגת נשים), טל' 667411, 641040 .04
- באר־שבע: רח' העצמאות 40, טל' 73146; 71690 .057 מיזוג־אויר.
- ראש־העין: פרוייקט שיקום השכונות, טל' 9369459 .03

גדי ר. מפעמיים ציון 3 בתיכון לציון 8 באולפן לבגרות במתמטיקה 3 יח'.

האולפן לבגרות בהנהלת המהנדס א. לחמן